

อุดมการณ์วิชาชีพของบุคลากรสื่อวิทยุโทรทัศน์ของรัฐ

นางสาวจรินทร์ดา กฤษะเจริญ

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน ภาควิชาการสื่อสารมวลชน

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-17-0773-8

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I20444680

The Professional Ideology of Media Practitioners in State Television

Jirunda Gritcharoen

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Mass Communication

Department of Mass Communication

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2001

ISBN 974-17-0773-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์

อุดมการณ์ทางวิชาชีพของบุคลากรสื่อวิทยุโทรทัศน์ของรัฐ

โดย

นางสาวจิรันดา กฤษะเจริญ

สาขาวิชา

การสื่อสารมวลชน

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารบัณฑิต

..... คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(รองศาสตราจารย์จุมพล รอดคำดี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขวัญเรือน กิติวัฒน์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ภา อุตมจันทร์)

สถาบันวิทยุบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จิรันดา กฤษเจริญ : อุดมการณ์ทางวิชาชีพของบุคลากรสื่อวิทยุโทรทัศน์ของรัฐ (THE PROFESSIONAL IDEOLOGY OF MEDIA PRACTITIONERS IN STATE TELEVISION) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ 216 หน้า ISBN 974-17-0773-8

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อให้ทราบถึงอุดมการณ์วิชาชีพของบุคลากรสื่อวิทยุโทรทัศน์ของรัฐหรือสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 (สทท.11) ว่าประกอบด้วยอุดมการณ์ใดบ้าง ตลอดจนการซ้อนทับของอุดมการณ์วิชาชีพดังกล่าว ว่ามีการซ้อนทับอย่างไร โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ และใช้แนวคิดเรื่องอุดมการณ์ของระบบราชการในอุดมคติ จรรยาบรรณข้าราชการ แนวคิดการประชาสัมพันธ์ แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของสื่อมวลชน

ผลการวิจัยพบว่าอุดมการณ์ทางวิชาชีพของบุคลากรสื่อวิทยุโทรทัศน์ของรัฐหรือ สทท.11 นั้นประกอบไปด้วยอุดมการณ์ประชาสัมพันธ์ อุดมการณ์ข้าราชการ อุดมการณ์ปัจเจกชนนิยมและอุดมการณ์สื่อสารมวลชน ซึ่งอุดมการณ์ในการปฏิบัติงานของ สทท.11 และอุดมการณ์ที่สะท้อนจากเนื้อหาของรายการของ สทท.11 นั้นไม่มีความสอดคล้องกัน กล่าวคือในการสังเกตการณ์การปฏิบัติงานของบุคลากร สทท.11 พบว่าจะใช้อุดมการณ์ข้าราชการเป็นหลัก ส่วนการศึกษาจากเนื้อหาของรายการแนวสนทนา และแนวนิตยสาร 5 รายการพบว่าสะท้อนอุดมการณ์ประชาสัมพันธ์ และอุดมการณ์ประชาสัมพันธ์ผสมผสานกับอุดมการณ์สื่อสารมวลชน

สาเหตุสำคัญของการทำงานที่บุคลากร สทท. 11 มีจิตสำนึกในอุดมการณ์วิชาชีพด้านราชการและประชาสัมพันธ์ มากกว่าด้านสื่อสารมวลชน เนื่องจากบุคลากรทุกคนมีฐานะเป็นเจ้าของหน้าที่ของรัฐ ในหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบด้านการประชาสัมพันธ์ของรัฐ สทท.11 เป็นเพียงเครื่องมือในการเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ของรัฐ มิได้มีฐานะเป็นองค์กรสื่อที่มีความเป็นอิสระในตนเอง อีกทั้งการวิจัยยังพบว่ารายการที่ทำการศึกษาเป็นรายการที่ผลิตโดยความร่วมมือระหว่างส่วนราชการอื่นและเอกชน สทท.11 ไม่ได้ทำหน้าที่บรรณาธิการเนื้อหาในการผลิตแต่อย่างใด

ภาควิชา.....การสื่อสารมวลชน.....ลายมือชื่อนิติ.....
 สาขาวิชา.....การสื่อสารมวลชน.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
 ปีการศึกษา.....2544.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

JIRUNDA GRITCHAROEN : PROFESSIONAL IDEOLOGY OF MEDIA PRACTITIONERS IN
STATE TELEVISION THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF. UBONRAT SIRIYUVASAK, Ph.D.
216 PP ISBN 974-17-0773-8

The objectives of this research are; to study the professional ideology of the personnel of the state television, Channel 11, and to study how the bureaucratic ideology, public relations and mass media ideologies overlap. Five talk programmes and one magazine programme were selected for study. Content analysis and non-participation observation were used as the research methodology.

The result of this research showed that the personnel of Channel 11 employed bureaucratic ideology and public relations ideology in their work routine. At the same time, they practised commercialism and individualism in order to take advantage of the organisation. The talk and magazine programmes reflected the policy of the Public Relations Department and the public relations strategies of the government as well the state agencies who produced the programmes. Media professional ideologies were rarely employed in the programme content although the programme format showed some kind of open responses from the audience and debate.

The personnel of Channel 11 are state employees. Hence, they adhere closely to the bureaucratic ideology rather than to the professional ideology of the mass media. Channel 11 is the state public relations organ without any autonomy nor clear media functions. In addition, Channel 11 provided the space for state agencies to produce programmes without co-editing them. As a result, the station and its personnel merely act as media technicians in the production process.

ภาควิชา.....การสื่อสารมวลชน.....ลายมือชื่อ.....
สาขาวิชา.....การสื่อสารมวลชน.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา.....2544.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสามารถของ รองศาสตราจารย์ ดร.อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้ทั้งคำแนะนำ คำปรึกษาข้อคิดเห็น และกำลังใจต่าง ๆ อันทรงคุณค่าอย่างยิ่งแก่งานวิจัย รองศาสตราจารย์วิภา อุดมพันธ์ ที่ได้กรุณาเป็นกรรมการวิทยานิพนธ์ และได้ให้ข้อคิดเห็นต่าง ๆ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขวัญเรือน กิติวัฒน์ ที่กรุณาให้คำชี้แนะอันเกิดประโยชน์ยิ่งแก่งานวิจัย ตลอดจนเป็นกรรมการวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

อนึ่งผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา แก้วเทพ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญรักษ์ บุญญะเขตมาลา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พุทธชาติ บุญยรัตพันธุ์ ผลาพงศ์ ที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือ และให้ความคิดเห็นต่าง ๆ อันเป็นส่วนสำคัญให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบคุณ คุณชมพันธ์ ผลาพงศ์ ในการให้ความช่วยเหลือด้านข้อมูลต่าง ๆ และเป็นกำลังใจอันดีตลอดมา ดร.สุทิตี ชัดติยะ อาจารย์ยุทธนา วงศ์วีระโยธิน คุณปิติกัทร ราชพลพิจารณ์ คุณวริศรา วรรณเขจร คุณจินตนา ระวันประโคน รวมถึงเจ้าหน้าที่ฝ่ายผลิตรายการ สทท.11 ทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับข้อมูลต่าง ๆ ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์กฤษณ์ ทองเลิศ และอาจารย์ ดร.เจษฎา เด่นดวงบริพันธ์ รวมถึงเพื่อนๆ ปริญาโททุกคนที่เป็นแรงผลักดันและกำลังใจให้การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ด้านนิเทศศาสตร์ และ เหนือสิ่งอื่นใด ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ซึ่งสนับสนุนด้านการศึกษาตลอดมา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฎ
1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามนำวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	4
ขอบเขตในการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
2. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
แนวคิดเกี่ยวกับอุดมการณ์ทางวิชาชีพ.....	6
แนวคิดเกี่ยวกับอุดมการณ์วิชาชีพข้าราชการ.....	10
จรรยาบรรณต่อตนเอง.....	14
จรรยาบรรณต่อหน่วยงาน.....	15
จรรยาบรรณต่อผู้บังคับบัญชา ผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชา และผู้ร่วมงาน.....	15
จรรยาบรรณต่อประชาชนและสังคม.....	16
แนวคิดเกี่ยวกับอุดมการณ์วิชาชีพการประชาสัมพันธ์.....	16
การประชาสัมพันธ์.....	18
การประชาสัมพันธ์ของรัฐ.....	20
แนวคิดเกี่ยวกับสื่อมวลชนในอุดมคติ.....	24
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	35
3. ระเบียบวิธีวิจัย.....	37
แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา.....	37
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	40

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ระยะเวลาในการศึกษา.....	42
การตรวจสอบข้อมูล.....	42
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	43
หน่วยที่ใช้ในการวิเคราะห์.....	43
วิธีการนำเสนอข้อมูล.....	43
ข้อจำกัดในการศึกษาวิจัย.....	44
4. ประวัติและสภาพปัญหาของ สทท.11.....	45
ประวัติศาสตร์สื่อกระจายเสียงในประเทศไทย.....	45
ประวัติและความเป็นมาของกรมประชาสัมพันธ์.....	46
ประวัติ และความเป็นมาของ สทท.11.....	47
วิเคราะห์ปัญหาของ สทท.11.....	56
5. กระบวนการผลิตรายการสนทนาและรายการนิตยสารของ สทท.11.....	64
รายการเวทีเลือกตั้ง.....	64
รายการเพื่อคนทำงาน.....	71
รายการโปร่งใส 360 องศา.....	78
รายการตาดูหูฟัง.....	85
รายการไอที 11.....	92
สรุปรูปแบบการดำเนินงานในการผลิตรายการของ สทท.11.....	100
6. เนื้อหารายการสนทนาและรายการนิตยสารของ สทท.11.....	117
รายการเวทีเลือกตั้ง.....	117
รายการเพื่อคนทำงาน.....	126
รายการโปร่งใส 360 องศา.....	135
รายการตาดูหูฟัง.....	146
รายการไอที 11.....	151

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

7. การปฏิบัติงานของบุคลากร สทท.11.....	158
อุดมการณ์ในการปฏิบัติงานระหว่างกระบวนการผลิตรายการของ	
บุคลากร สทท.11.....	159
การปรับใช้อุดมการณ์ในการปฏิบัติงานของบุคลากรของ สทท.11.....	166
อุดมการณ์ปัจเจกชนนิยม.....	173
8. อุดมการณ์ด้านประชาสัมพันธ์และสื่อสารมวลชนใน	
เนื้อหารายการของสทท.11.....	117
จุดเหมือนระหว่างแนวคิดการประชาสัมพันธ์ และแนวคิดสื่อมวลชน	
ในอุดมคติ.....	177
วิเคราะห์เนื้อหาที่นำเสนอทาง สทท.11.....	178
รายการเวทีเลือกตั้ง.....	178
รายการเพื่อคนทำงาน.....	180
รายการโปร่งใส 360 องศา.....	182
รายการตาดูหูฟัง.....	184
รายการไอที 11.....	185
9 . อุดมการณ์ทางวิชาชีพที่ปรากฏในรายการสนทนาและนิตยสารของ สทท.11....	189
ผลการวิจัยเกี่ยวกับอุดมการณ์วิชาชีพของบุคลากร สทท.11.....	189
ผลการวิจัยเกี่ยวกับอุดมการณ์ทางวิชาชีพที่ปรากฏในรายการของสทท.11.....	192
ปัญหาการปฏิบัติงานของบุคลากร สทท.11.....	193
ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้.....	196
ข้อจำกัดในการวิจัย.....	199
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยเพิ่มเติม.....	199
รายการอ้างอิง.....	200
ภาคผนวก.....	204
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	216

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	แสดงรายการที่จะเก็บข้อมูล..... 39
2	แสดงรายชื่อบุคลากรผู้รับผิดชอบการผลิตรายการเวทีเลือกตั้ง..... 68
3	สรุปการผลิตรายการเวทีเลือกตั้ง..... 70
4	แสดงรายชื่อบุคลากรผู้รับผิดชอบการผลิตรายการเพื่อคนทำงาน..... 74
5	สรุปการผลิตรายการเพื่อคนทำงาน..... 76
6	แสดงรายชื่อบุคลากรผู้รับผิดชอบการผลิตรายการโปร่งใส 360 องศา..... 81
7	สรุปการผลิตรายการโปร่งใส 360 องศา..... 83
8	แสดงรายชื่อบุคลากรผู้รับผิดชอบการผลิตรายการตาดูหูฟัง..... 89
9	สรุปการผลิตรายการตาดูหูฟัง..... 91
10	แสดงรายชื่อบุคลากรผู้รับผิดชอบการผลิตรายการไอที 11..... 97
11	สรุปการผลิตรายการไอที 11..... 98
12	แสดงการเปรียบเทียบรายรับของบุคลากร สทท.11..... 116
13	แสดงรูปแบบและการนำเสนอ รายการเวทีเลือกตั้ง..... 119
14	แสดงเนื้อหารายการเวทีเลือกตั้ง..... 121
15	แสดงชื่อผู้ร่วมรายการ และคำถามทางโทรศัพท์จากผู้ชมที่บ้าน ในรายการเวทีเลือกตั้ง..... 124
16	แสดงรูปแบบและการนำเสนอ รายการเพื่อคนทำงาน..... 128
17	แสดงเนื้อหารายการเพื่อคนทำงาน..... 131
18	แสดงผู้ร่วมรายการของรายการเพื่อคนทำงาน..... 134
19	แสดงรูปแบบและการนำเสนอ รายการโปร่งใส 360 องศา..... 137
20	แสดงเนื้อหารายการโปร่งใส 360 องศา..... 140
21	แสดงผู้ร่วมรายการ และคำถามทางโทรศัพท์ในรายการโปร่งใส 360 องศา..... 144
22	แสดงรูปแบบและการนำเสนอ รายการตาดูหูฟัง..... 147
23	แสดงเนื้อหารายการตาดูหูฟัง..... 148
24	แสดงผู้ร่วมรายการ และคำถามทางโทรศัพท์ในรายการตาดูหูฟัง..... 150
25	แสดงรูปแบบและการนำเสนอ รายการไอที 11..... 152
26	แสดงเนื้อหารายการไอที 11..... 154

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
27	แสดงผู้ร่วมรายการในรายการไอที 11..... 157
28	แสดงการเปรียบเทียบระหว่างจุดเหมือนและจุดต่างของแนวคิดข้าราชการ และแนวคิดสื่อมวลชน..... 158
29	แสดงการปฏิบัติงานที่สะท้อนอุดมการณ์ต่าง ๆ ของบุคลากร สทท.11..... 176
30	แสดงการเปรียบเทียบระหว่างจุดเหมือนและจุดต่างของแนวคิดประชาสัมพันธ์ และแนวคิดสื่อมวลชน..... 177
31	แสดงการเปรียบเทียบอุดมการณ์ 3 แนวในการปฏิบัติงานของบุคลากร สทท.11.. 190
32	แสดงการเปรียบเทียบระหว่างอุดมการณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงานจริง และอุดมการณ์ที่ถูกสะท้อนจากเนื้อหา..... 194
33	แสดงระยะเวลาดำเนินงานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ..... 206
....	

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	แสดงโครงสร้างอุดมการณ์.....	9
2	แสดงหลักจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์.....	33
3	แสดงสัดส่วนรายการของ สทท.11.....	49
4	แสดงสัดส่วนรายการที่ผลิตโดย สทท.11 ส่วนกลาง และ สทท.11 ส่วนภูมิภาค.....	51
5	แสดงโครงสร้างองค์กรของ สทท.11.....	55
6	แสดงการผลิตร่วมระหว่าง 3 หน่วยงาน.....	101
7	แสดงการประสานงานในระดับนโยบายของการผลิตรายการเวทีเลือกตั้ง รายการตาดูหูฟัง และรายการเพื่อคนทำงาน โดย 3 หน่วยงาน.....	102
8	แสดงการประสานงานเกี่ยวกับงบประมาณของการผลิตรายการเวทีเลือกตั้ง รายการตาดูหูฟัง และรายการเพื่อคนทำงาน.....	102
9	แสดงการผลิตร่วมระหว่าง 2 หน่วยงาน.....	103
10	แสดงการประสานงานระดับนโยบายของการผลิตรายการโปร่งใส 360 องศา และรายการไอที 11.....	104
11	แสดงการประสานงานเกี่ยวกับงบประมาณของการผลิต รายการโปร่งใส 360 องศา และรายการไอที 11.....	104
12	แสดงการร่วมผลิตรายการทั้งหมด.....	106
13	ประมวลการสังเกตการณ์ในห้องส่ง ระหว่างเดือนตุลาคม – เดือนพฤศจิกายน 2543.....	113
14	แสดงการเลือกใช้อุดมการณ์ของบุคลากรสทท.11.....	192
15	สรุประบบการการผลิตรายการแนวสนทนาและนิตยสารของ สทท.11.....	196

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมไทยในปัจจุบันมีแนวโน้มที่กำลังเข้าสู่สังคมสารสนเทศ ข้อมูลข่าวสารจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากขึ้นตามความต้องการของสังคม ด้วยความเป็นสังคมสารสนเทศนี้เอง จำนวนของสื่อต่าง ๆ จึงเพิ่มขึ้น และมีการขยายแยกย่อยออกไปอย่างมาก อย่างไรก็ตาม สื่อมวลชนยังคงเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญมากแหล่งหนึ่งสำหรับประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร สืบเนื่องจากเหตุผลดังกล่าวนี้เอง ทำให้สื่อมวลชนยังคงมีความสำคัญต่อสังคมทุก ๆ สังคมอยู่อย่างไม่เสื่อมคลาย ทั้งนี้ ต้องยอมรับว่าสื่อมวลชนเป็นแหล่งข้อมูลที่เข้าถึงได้ง่ายที่สุด ค่าใช้จ่ายในการเข้าถึงข้อมูลมีราคาถูกลงที่สุด และศักยภาพของสื่อมวลชนที่สามารถเข้าถึงประชาชนจำนวนมากได้ในเวลาเดียวกัน ทั้งนี้ โดยไม่จำกัดว่าประชาชนเหล่านั้นต้องอยู่รวมตัวกันอยู่แต่อย่างใด รวมไปถึงไม่จำกัดว่าสื่อมวลชนนั้น เป็นสื่อมวลชนของรัฐหรือของเอกชน ศักยภาพต่าง ๆ ของสื่อมวลชนต่างก็มีอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่แบ่งว่าเป็นสื่อของรัฐหรือของเอกชน

สื่อมวลชนเป็นสถาบันที่สำคัญสถาบันหนึ่งในสังคมทุกสังคม จนมีคำกล่าวที่ว่า สื่อมวลชนเปรียบเสมือนฐานันดรที่ 4 ที่มีพันธกิจหลักในการเชื่อมโยงสถาบันสังคมต่าง ๆ เข้าด้วยกัน สื่อมวลชนจึงเป็นสถาบันทางสังคมที่มีความสำคัญ และมีเกียรติภูมิในสังคมเป็นอย่างมาก ทั้งยังเป็นปัจจัยสำคัญในการผลักดันให้เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ในสังคม จึงอาจกล่าวได้ว่าสื่อมวลชนเป็นวิชาชีพหนึ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะสื่อวิทยุโทรทัศน์ ซึ่งเป็นสื่อที่มีบทบาทมากที่สุดสื่อหนึ่งในสังคมไทย

McCombs (1994) กล่าวว่า ค่านิยม ประเพณี และการปฏิบัติงานทางวิชาชีพ เป็นสิ่งที่กำหนดเนื้อหาข่าวสาร และการกำหนดวาระต่าง ๆ ของสื่อมวลชน ทั้งนี้ สื่อมวลชนมีความสำคัญในฐานะนายทวารข่าวสาร ที่จะต้องใช้วิจารณญาณในการนำเสนอข่าวสาร ประเด็นสำคัญในที่นี่ได้แก่ผู้ส่งสารที่เป็นผู้ทำการคัดเลือกสาร การปล่อยให้ข้อมูลข่าวสารบางประเด็นออกสู่สาธารณะ ขณะที่ข้อมูลข่าวสารบางประเด็นก็ได้ถูกนำเสนอ ทั้งนี้ยังไม่รวมถึงการกำหนดให้ประเด็นใดมีความสำคัญมากกว่าหรือน้อยกว่าประเด็นอีกประเด็นหนึ่ง ซึ่งก็เป็นอีกหนึ่งในหน้าที่ของผู้ส่งสารมวลชน

จะเห็นได้ว่าสื่อมวลชนในฐานะผู้ส่งสารมีความสำคัญมาก โดยเฉพาะในเรื่องของ สาธารณประโยชน์ กล่าวคือสาธารณชนจะได้รับทราบความเป็นไป หรือความเคลื่อนไหวต่าง ๆ มากหรือน้อยเพียงใด ก็ขึ้นอยู่กับนักสื่อสารมวลชน เหตุการณ์ต่าง ๆ จะถูกรับรู้โดยตรงไปตรงมา ไม่บิดเบือนหรือไม่ ก็ขึ้นอยู่กับนักสื่อสารมวลชน จริงอยู่ว่าการปฏิบัติงานของนักสื่อสารมวลชน มิได้ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของนักสื่อสารมวลชนแต่เพียงอย่างเดียว* หากยังมีปัจจัยอื่น ๆ ทั้ง ภายในองค์กร และภายนอกองค์กรแทรกอยู่ด้วย อย่างไรก็ตาม นักสื่อสารมวลชนก็ผู้ที่กุมอำนาจ การตัดสินใจในท้ายสุดว่าจะเลือกปฏิบัติเช่นไร ในทางใด ดังนั้น ปัจจัยจากผู้ปฏิบัติงาน (ที่ ส่วนมากมักรวมเป็นประเภทเดียวกับปัจจัยภายในองค์กร) จึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญเป็นอย่าง ยิ่งต่อการปฏิบัติงาน ปัจจัยจากผู้ปฏิบัติงาน ได้แก่ ปัจจัยอันเกิดแต่บุคลากร เป็นทั้งลักษณะ เฉพาะเจาะจงของแต่ละบุคคล (เช่น การศึกษา อายุ เพศ) และ/หรือ เป็นลักษณะโดยรวมของกลุ่ม บุคลากร (เช่น แนวคิด อุดมการณ์) ก็ได้

J.B.Thompson (1987) ให้ทัศนะว่า อุดมการณ์ หมายถึง ชุดของความหมาย หรือความคิดที่ส่งผลกระทบต่อแนวคิดรวบยอดหรือกิจกรรมของปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ที่ สร้างโลกทางสังคมขึ้นมา

สืบเนื่องมาจากความสำคัญของสื่อมวลชนและอุดมการณ์นี้เอง อุดมการณ์ทาง วิชาชีพสื่อมวลชนจึงเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในนักสื่อสารมวลชน เนื่องจากสื่อมวลชนสามารถส่งผล กระทบต่อสาธารณชนได้ ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็สื่อมวลชนที่ดำเนินการโดยเอกชน โดยรัฐวิสาหกิจ หรือรัฐ ก็จำเป็นต้องปฏิบัติงานตามอุดมการณ์ทางวิชาชีพสื่อมวลชน

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้นว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกรปฏิบัติงานของ บุคลากรในทุกสาขาอาชีพ มีทั้งปัจจัยภายนอกองค์กร (เช่น สภาพเศรษฐกิจ) ปัจจัยภายในองค์กร (เช่น นโยบาย) และปัจจัยที่เกิดจากผู้ปฏิบัติงาน (เช่น อุดมการณ์) การที่รัฐเป็นเจ้าของสถานีวิทยุ โทรทัศน์โดยนิตินัย แต่บริษัทเอกชนที่ได้สัมปทาน หรือรัฐวิสาหกิจอื่น ๆ สามารถเข้ามาดำเนินการ ได้ ตามที่ได้ทำสัญญาไว้กับรัฐ เว้นไว้แต่สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 กรม ประชาสัมพันธ์ (สทท.11) ที่รัฐเป็นเจ้าของและดำเนินการเอง จึงส่งผลต่อการปฏิบัติงานตาม บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนของ สทท.11 หากกล่าวให้ชัดเจนมากขึ้น ก็คือการที่รัฐเป็นเจ้าของ รัฐ

* ปัจจัยอื่น ๆ ที่เข้ามามีผลกระทบต่อกรปฏิบัติงานของนักสื่อสารมวลชน เช่น นโยบายขององค์กรสื่อ การ ควบคุมสื่อ รายได้และงบประมาณ

จะสามารถเข้ามาควบคุมการปฏิบัติงาน การจัดการ การบริหาร การวางนโยบาย รวมไปถึง
อุดมการณ์ในการปฏิบัติงานของบุคลากรใน สทท. 11 ได้ ทั้งนี้ หากจะพิจารณาเกี่ยวกับภาระงาน
ที่ สทท.11 ได้รับมอบหมายจากรัฐแล้ว จะเห็นได้ว่า รัฐมีความประสงค์ให้ สทท.11 ทำหน้าที่ใน
การประชาสัมพันธ์ตัวของรัฐ รวมไปถึงนโยบายต่าง ๆ ของรัฐเอง

กรรมสิทธิ์ของรัฐที่มีต่อ สทท.11 นั้นส่งผลให้การดำเนินการหลายอย่างเป็นไป
อย่างไม่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ สทท.11 ไม่สามารถปฏิบัติงานในฐานะสื่อมวลชน ที่จะ
ตอบสนองความต้องการของสาธารณชนได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการนำเสนอข้อมูลข่าวสารอย่างลุ่มลึก
ครบทุกแง่มุม เพื่อประกอบการตัดสินใจของประชาชน การนำเสนออย่างเป็นทางการปราศจากอคติ
ผลงานของ สทท.11 ทั้งในภาวะปกติและในภาวะวิกฤติที่ผ่านมาเป็นสิ่งที่ยืนยันได้ดีถึงการทำงาน
ที่ปราศจากประสิทธิภาพ ซึ่งจะนำเสนอรายละเอียดในบทถัดไป

นอกเหนือไปจากโครงสร้างขององค์กรบุคลากรสื่อวิทยุโทรทัศน์ของรัฐเองแล้ว สิ่ง
หนึ่งที่น่าจะมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรสื่อวิทยุโทรทัศน์ของรัฐ ได้แก่ อุดมการณ์ทาง
วิชาชีพ ซึ่งในปัจจุบันนี้ เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า สทท.11 ปฏิบัติงานในฐานะสื่อมวลชนของรัฐ
โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการประชาสัมพันธ์ให้แก่รัฐ อย่างไรก็ตามการปฏิบัติหน้าที่สื่อมวลชน
นั้น มีความจำเป็นจะต้องยึดถืออุดมการณ์ทางวิชาชีพสื่อมวลชนเป็นหลักสำคัญ ทั้งนี้ ไม่ว่าองค์กร
สื่อมวลชนนั้นจะเป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชนหรือรัฐ บทบาทหน้าที่ในการนำเสนอข่าวสาร ความรู้
ศิลป วัฒนธรรม และการนำเสนอเนื้อหาสารอย่างมีจริยธรรม เป็นสิ่งที่นักวิชาชีพสื่อสารมวลชน
จำเป็นจะต้องตระหนักไว้ในจิตสำนึกตลอดเวลา

ด้วยเหตุผลดังกล่าว อุดมการณ์ทางวิชาชีพของบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน
สื่อสารมวลชนของ สทท.11 จึงมีความน่าสนใจศึกษา เนื่องจากอุดมการณ์เปรียบเสมือนแผนที่ใน
ใจที่จะควบคุมการปฏิบัติงานของบุคลากร การทำความเข้าใจเกี่ยวกับอุดมการณ์ที่บุคลากรสื่อ
วิทยุโทรทัศน์ของรัฐ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ต้องทำหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์ โดยที่มีรูปแบบเป็น
สื่อมวลชนว่า มีรูปแบบของอุดมการณ์เป็นเช่นไร และมีการซ้อนทับกันอย่างไร จะช่วยให้สามารถ
เข้าใจถึงสาเหตุของการปฏิบัติงานต่าง ๆ ของบุคลากรสื่อวิทยุโทรทัศน์ของรัฐได้ดียิ่งขึ้น
นอกเหนือไปจากการศึกษาโครงสร้างการดำเนินงานที่เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติ
หน้าที่เช่นเดียวกัน โดยการศึกษานี้จะสามารถนำไปพัฒนาองค์กร และบุคลากรให้สามารถ
ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพได้ต่อไป

คำถามนำวิจัย

1. อุดมการณ์ที่บุคลากรสื่อวิทยุโทรทัศน์ของรัฐใช้ในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย อุดมการณ์วิชาชีพใดบ้าง ระหว่างอุดมการณ์วิชาชีพข้าราชการ อุดมการณ์วิชาชีพการประชาสัมพันธ์ หรืออุดมการณ์วิชาชีพสื่อมวลชน
2. เนื้อหารายการสนทนา และรายการนิตยสารของ สทท.11 สะท้อน อุดมการณ์วิชาชีพใดบ้างระหว่างอุดมการณ์วิชาชีพข้าราชการ อุดมการณ์วิชาชีพการประชาสัมพันธ์ และอุดมการณ์วิชาชีพสื่อมวลชน

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาว่าอุดมการณ์วิชาชีพที่บุคลากรสื่อวิทยุโทรทัศน์ของรัฐใช้ในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วยอุดมการณ์วิชาชีพใด ระหว่างอุดมการณ์วิชาชีพข้าราชการ อุดมการณ์วิชาชีพการประชาสัมพันธ์ หรืออุดมการณ์วิชาชีพสื่อมวลชน
2. เพื่อศึกษาว่าเนื้อหารายการสนทนา และนิตยสารของ สทท. 11 สะท้อน อุดมการณ์วิชาชีพใด ระหว่างอุดมการณ์วิชาชีพของข้าราชการ อุดมการณ์วิชาชีพของการประชาสัมพันธ์ หรืออุดมการณ์วิชาชีพของสื่อมวลชนอย่างไร

ขอบเขตในการวิจัย

ขอบเขตในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดที่บุคลากรสื่อวิทยุโทรทัศน์ของรัฐส่วนกลาง

นิยามศัพท์

1. อุดมการณ์วิชาชีพข้าราชการ

หมายถึง อุดมการณ์วิชาชีพที่ประกอบไปด้วยผู้ปฏิบัติงานที่ได้รับการอบรมฝึกฝน เฉพาะทางจากหลายสาขามารวมตัวกัน เพื่อปฏิบัติงานเพื่อรัฐ ทั้งนี้วิชาชีพข้าราชการจะต้องเป็น วิชาชีพที่มุ่งเน้นผลประโยชน์ และการตอบสนองนโยบายของรัฐเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้จะต้อง เป็นวิชาชีพที่มีลักษณะแบ่งแยกลำดับชั้นของตำแหน่งงานอย่างชัดเจน มีการสื่อสารที่ผ่าน

ตามลำดับชั้นในแต่ละชั้น มีการกำหนดปริมาณของอำนาจอย่างชัดเจนโดยกฎระเบียบ มีการควบคุมโดยกฎระเบียบที่ชัดเจน ไม่มีลักษณะของความเป็นส่วนบุคคลและมีวัฒนธรรมการสื่อสารเป็นลายลักษณ์อักษร

2. อุดมการณ์วิชาชีพประชาสัมพันธ์

หมายถึง อุดมการณ์ของวิชาชีพที่มีวัตถุประสงค์ในการสร้างอิทธิพลเหนือทัศนคติและความคิดของกลุ่มบุคคลต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นการภาพลักษณ์ที่ดีแก้ไขและป้องกันภาพลักษณ์ที่ไม่ดี ทั้งนี้เพื่อที่จะนำมาซึ่งความร่วมมือร่วมใจและการสนับสนุนของกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่มีต่อการปฏิบัติงานบุคคล หรือองค์กร รวมไปถึงตัวของบุคลากรหรือองค์กรนั้น

3. อุดมการณ์วิชาชีพสื่อสารมวลชน

หมายถึง อุดมการณ์ในการประกอบอาชีพที่มีลักษณะเด่นชัดของอาชีพประเภทหนึ่ง เป็นอาชีพที่ต้องอาศัยการฝึกฝนเฉพาะทาง ในการสื่อสารข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณชนอย่างมีเสรีภาพมีความเที่ยงตรง และมีความรับผิดชอบต่ออาศัยประสบการณ์ในการปฏิบัติงานจริง รวมไปถึงการมีจรรยาบรรณทางวิชาชีพที่ตราโดยสมาคมวิชาชีพ เป็นการปฏิบัติงานที่เน้นประสิทธิภาพของงานเป็นหลักในบางครั้งการทำงานนี้อาจมีลักษณะที่ไม่เป็นทางการ หรืออาศัยประสบการณ์ในการทำงานมากกว่าการปฏิบัติตามลายลักษณ์อักษร

4. บุคลากรสื่อวิทยุโทรทัศน์ของรัฐ

หมายถึง บุคลากรผู้ปฏิบัติงาน เกี่ยวกับด้านการผลิตเนื้อหารายการของ สทท.11 ในทุกขั้นตอนการผลิต ซึ่งมีทั้งข้าราชการลูกจ้างชั่วคราว และบุคลากรของหน่วยงานภายนอกที่ร่วมผลิต

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถทำความเข้าใจบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการสื่อสารมวลชนด้านสื่อวิทยุโทรทัศน์ของรัฐ ได้ดียิ่งขึ้น
2. สามารถนำผลจากการวิจัยไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาบุคลากรสื่อวิทยุโทรทัศน์ของรัฐ อันจะส่งผลให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพขึ้น

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่องอุดมการณ์วิชาชีพของบุคลากรสื่อวิทยุโทรทัศน์ของรัฐนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ มาเป็นแนวทางในการศึกษาดังต่อไปนี้

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับอุดมการณ์ทางวิชาชีพ
2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับอุดมการณ์วิชาชีพข้าราชการ
3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับอุดมการณ์วิชาชีพการประชาสัมพันธ์
4. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับอุดมการณ์วิชาชีพสื่อมวลชน

ซึ่งในแต่ละหัวข้อมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แนวคิดเกี่ยวกับอุดมการณ์ทางวิชาชีพ

อุดมการณ์ (Ideology) เป็นเรื่องที่มีความหมายกว้างขวาง นักวิชาการแต่ละคนต่างก็ให้ความหมายของอุดมการณ์แตกต่างกันออกไป ความหมายของอุดมการณ์จึงมีหลายระดับ ตั้งแต่ระดับสังคมโดยรวมไปจนถึงระดับปัจเจกบุคคล เช่น Freud นักจิตวิทยาชาวเยอรมันเสนอว่า อุดมการณ์เป็นกลไกการทำงานของจิตประเภทหนึ่ง ที่เรียกว่า Superego ขณะที่นักวิชาการบางท่าน เช่น Karl Marx กล่าวว่าอุดมการณ์ คือจิตสำนึกที่ผิดพลาด (False Consciousness) ที่ใช้ในการครอบงำประชาชน หรือนักวิชาการบางท่านอาจให้ทัศนะว่า อุดมการณ์ไม่ใช่สิ่งที่ผิดพลาดเสมอไป แต่เป็นสิ่งที่ใช้ควบคุมทางสังคม เช่น Durkhiem

Gramsci (1891-1937) นักวิชาการชาวอิตาลีเสนอว่าการที่สังคมทุกวันนี้สามารถดำรงอยู่ได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยกลไกทางสังคม 2 ประเภท เพื่อที่จะช่วยให้สังคมนั้นดำรงอยู่ได้ ได้แก่กลไกด้านการปราบปราม (Repressive Apparatus) เช่น กฎหมาย ตำรวจ ศาล และกลไกอีกด้านหนึ่งคือกลไกด้านอุดมการณ์ (Ideological Apparatus) เช่น โรงเรียนครอบครัว ศาสนา รวมไปถึงสื่อมวลชน กลไกทั้ง 2 ประเภทนี้จะทำงานร่วมกันในการทำให้สังคมสามารถสืบทอดตัวเองต่อไปได้ อย่างไรก็ตาม Gramsci ได้ให้ความสนใจกับกลไกด้านอุดมการณ์ ซึ่งมีลักษณะเป็นกลไกที่นุ่มนวลมากกว่ากลไกการปราบปราม ซึ่งมีลักษณะเป็นไม้แข็ง ทั้งนี้กลไกด้าน

อุดมการณ์ซึ่งมีลักษณะเป็นไม้รวมนั้น จะสามารถทำให้ปัจเจกบุคคลยินยอมพร้อมใจ และรับฟังได้

Gramsci ให้ทัศนะว่าการครอบงำของสื่อมวลชนคือการนำวัฒนธรรมของชาวสารไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของข่าว ดนตรี ละคร ฯลฯ มาดำรงรักษาสภาพสังคมที่มีการแบ่งแยก และการครอบงำทางชนชั้นให้สามารถดำรงอยู่ได้ กระบวนการทำงานของสื่อมวลชนเป็นไปตามหลักการทำงานของกลไกด้านอุดมการณ์ กล่าวคือ จะสอดแทรกความคิดต่าง ๆ ให้แทรกซึมอยู่ตามส่วนต่าง ๆ เช่น การบรรยายภาพ การนำเสนอข่าว รายการเกมโชว์ ฯลฯ อันมีผลให้โครงสร้างอำนาจต่าง ๆ และค่านิยมของสังคมดูเป็นธรรมชาติ สามารถยอมรับได้โดยปริยาย และเป็นเรื่องธรรมดาสามัญ กลยุทธ์ของการครอบงำด้วยกลไกด้านอุดมการณ์นั้น จะใช้วิธีการนำเสนอแบบที่ไม่ต้องมีการตั้งคำถาม เนื่องจากถูกนำเสนอว่าเป็นสิ่งที่ยอมรับกันโดยทั่วไป Gramsci มีความเห็นว่าการครอบงำด้านวาทกรรม (discourse) ที่ปรากฏในสื่อมวลชน น่าจะทรงพลังมากกว่าการครอบงำทางด้านเศรษฐกิจหรือการเมือง เนื่องจากข้อความที่ปรากฏในสื่อมวลชนเป็นการให้ค่านิยมสังคม ค่านิยมชีวิต ซึ่งในการนี้ แม้ตัวสื่อมวลชนอาจจะไม่ได้เป็นผู้กระทำโดยตรง หากทว่าในฐานะกลไกทางสังคม สื่อมวลชนมักจะเปิดโอกาสให้ผู้มีอำนาจทางการเมืองและทางสังคมเข้ามาใช้เป็นส่วนใหญ่

Therborn (1980) ซึ่งเป็นนักวิชาการอีกท่านหนึ่งที่มีความสนใจในแนวคิดเรื่องอุดมการณ์ ได้ให้ทัศนะว่า อุดมการณ์หมายถึงความจริงเชิงประจักษ์ และเป็นบรรทัดฐานที่สูงส่ง เป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ อุดมการณ์ส่วนมากจะเป็นปรากฏการณ์ทางสังคม ที่สามารถเกี่ยวข้องกับสิ่งปกติ หรือสิ่งที่ซับซ้อนก็ได้ และสามารถเกี่ยวข้องกับสิ่งที่เป็นเรื่องที่ผิดปกติวิสัย หรือเรื่องที่เป็นประสบการณ์ปกติประจำวันก็ได้ทั้งสิ้น มากไปกว่านั้น Therborn เสนอว่า วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับอุดมการณ์ของกลุ่มบุคคลแต่ละกลุ่ม หรือชนชั้นแต่ละชนชั้น

Therborn เสนอว่า อุดมการณ์มีกระบวนการทำงานโดยการจัดการ หรือการกำหนดความเชื่อต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันของมนุษย์ อย่างมีจิตสำนึก ซึ่งสิ่งเหล่านี้แสดงออกทางคำพูด หรือการเลือกเฟ้นสถานที่พักอาศัย ลักษณะพื้นฐานทั่วไปของอุดมการณ์ คือการมีลักษณะเป็นนามธรรม ไม่สามารถจับต้องได้ ส่วนมากผู้ที่มีอุดมการณ์ มักจะเป็นมนุษย์ที่มีสังคมที่ซับซ้อนในระดับหนึ่ง แต่ก็สามารถรวมตัวกันเป็นกลุ่มเป็นก้อนได้ โดยที่อุดมการณ์มีหน้าที่ที่สำคัญที่สุดคือ

การสร้างให้ปัจเจกทราบว่าควรปฏิบัติตนอย่างไร ควรสวมบทบาทใด และบทบาทดังกล่าวมีบรรทัดฐานอย่างไร ดังนั้นปัจเจกจึงต้องปฏิบัติตนอย่างไรจึงจะเรียกได้ว่าเป็นการปฏิบัติตนที่เหมาะสม ควรจะจดจำอะไร หลีกเลียงอะไร และตระหนักถึงอะไร จะเห็นได้ว่าอุดมการณ์ในระดับองค์กรนั้น คาบเกี่ยวกับอุดมการณ์ในระดับปัจเจกบุคคล ทั้งนี้เนื่องจากการที่ปัจเจกบุคคลเป็นองค์ประกอบที่สำคัญขององค์กรนั่นเอง การปฏิบัติของปัจเจกบุคคลเป็นส่วนหนึ่ง que แสดงออกถึงอุดมการณ์ทั้งของตนเอง และขององค์กรได้เป็นอย่างดี

จะเห็นได้ว่าทั้งในระดับปัจเจกบุคคล และในระดับองค์กร อุดมการณ์ได้กลายเป็นส่วนสำคัญที่จะสร้างให้เกิดผลงานที่ดี หรือไม่ดีก็ได้ นักวิชาการอีกท่านหนึ่ง que ให้ความเห็นเกี่ยวข้องกับประเด็นนี้ได้แก่ Elster (1983) โดยที่ Elster ได้ให้ทัศนะว่าอุดมการณ์ของปัจเจกบุคคล เป็นสิ่งที่สามารถควบคุมได้ และการควบคุมอุดมการณ์ หมายถึง การกำหนดความต้องการ และความปรารถนาของปัจเจกได้ อย่างไรก็ตาม อุดมการณ์ในส่วนนั้น จะต้องสอดคล้องกับความต้องการ และความปรารถนาที่มีอยู่เดิม โดยที่มีกลยุทธ์ในการจับจุดที่ความหวัง และความจำเป็นของปัจเจก เช่น อุดมการณ์ในการทำงานของสื่อมวลชนจะต้องอุทิศตนเพื่อประโยชน์สาธารณะ อันจะนำมาซึ่งความเป็น “ฐานันดรที่ 4” ให้กับผู้ปฏิบัติงาน กรณีนี้ความเป็นฐานันดรที่ 4 หมายถึงการได้รับการยอมรับ และการยกย่องนับถือจากบุคคลอื่น

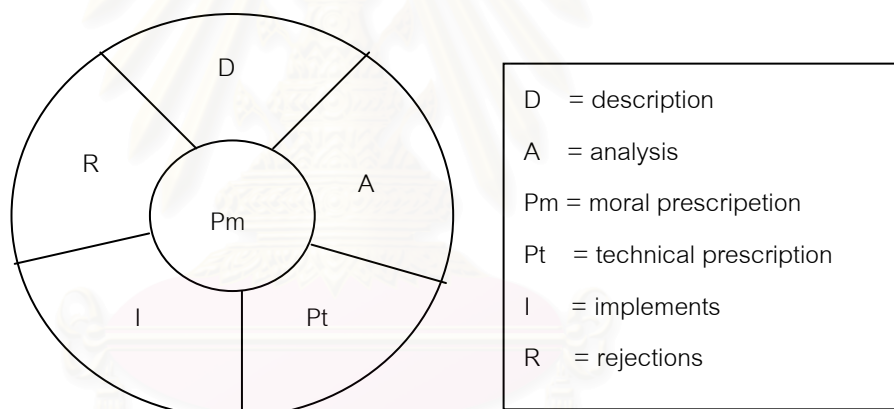
Elster ยังได้เสนอว่า อุดมการณ์ที่ดีจะต้องไม่เป็นเพียงภาพมายา แต่จะต้องเป็นมากกว่าภาพมายา รวมไปถึงจะต้องสื่อสารกับปัจเจกบุคคลผู้ยึดถืออุดมการณ์ ให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในกรณีที่เกิดความไม่สอดคล้องขึ้น การสื่อสารดังกล่าวจะต้องเป็นความจริงทางสังคมที่สามารถทำให้คนจดจำได้อย่างไม่ลืมนึกถึงอุดมการณ์นั้น ๆ ไปเสียก่อน เช่นเมื่อนำเสนอเรื่องร้องทุกข์แล้ว แต่โดนคุกคามจากผู้ถูกร้องเรียน จะต้องสร้างความเข้าใจกับนักสื่อสารมวลชนที่ปฏิบัติตามอุดมการณ์สื่อสารมวลชนว่าเป็นสิ่งที่เป็นเรื่องปกติ และจะต้องยืนหยัดต่อสู้ เพื่อรักษาอุดมการณ์ของตน และขององค์กรไว้

อย่างไรก็ตาม อุดมการณ์ของปัจเจกบุคคล และอุดมการณ์ขององค์กรสามารถจะสอดคล้องกันไปในทิศทางเดียวกันก็ได้ หรืออาจจะขัดแย้งกันในส่วนบางจุดก็ได้ อุดมการณ์ขององค์กรเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยเกื้อหนุนการปฏิบัติงานของบุคลากรให้เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และตรงตามวัตถุประสงค์ขององค์กร และอุดมการณ์ขององค์กรโดยทั่วไปแล้วก็มีแนวโน้มที่จะสนับสนุนการปฏิบัติงานของบุคลากร ทั้งนี้ ไม่ว่าจะอุดมการณ์ขององค์กรจะเป็นเช่นไร

สิ่งสำคัญอยู่ที่บุคลากรผู้เลือกปฏิบัติว่าจะเลือกอุดมการณ์นั้นหรือไม่ ปัจจัยหลายประการที่ทำให้บุคลากรเลือก หรือไม่เลือกที่จะปฏิบัติตามอุดมการณ์ขององค์กร เกี่ยวกับเรื่องนี้ จะขอเสนอแนวคิดของ Martin Selinger ที่นำเสนอถึงองค์ประกอบของอุดมการณ์ และการปฏิบัติ ที่มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

Martin Selinger (1976) ได้เสนอว่าอุดมการณ์ หมายถึง ระบบความเชื่อ ที่จะเป็นตัวกำหนดการปฏิบัติต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการดำรงรักษาไว้ซึ่งระเบียบทางสังคม การสร้างระเบียบทางสังคมใหม่ หรือการล้มล้างระเบียบทางสังคมชุดเดิม

องค์ประกอบของอุดมการณ์ ที่ Selinger ได้เสนอไว้ว่าอุดมการณ์คือระบบของความเชื่อ นั้น Selinger ได้ให้ทัศนะเพิ่มเติมว่าอุดมการณ์ มีองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 แสดงโครงสร้างอุดมการณ์

จากแผนภาพข้างต้น สามารถอธิบายตามแนวคิดของ Selinger ได้ว่า อุดมการณ์ เป็นสิ่งที่ประกอบขึ้นโดยการผสมผสานของความเป็นจริงที่สามารถอธิบายได้ (description) กับการวิเคราะห์สถานการณ์ความเป็นจริงนั้นว่าเป็นเช่นไร (analysis) โดยที่การวิเคราะห์ดังกล่าวเป็นไปตามหลักการทางศีลธรรม (Moral Prescriptions) ว่าสิ่งใดดี สิ่งใดไม่ดี นอกจากนี้การวิเคราะห์สถานการณ์ยังเป็นไปตามหลักการที่สามารถปฏิบัติได้จริง (Technical Prescription) โดยพิจารณาถึงประสิทธิภาพสูงสุดที่จะได้รับ ทั้งนี้ในมีการปรับใช้ (Implement) หลักศีลธรรม

และหลักปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดการประนีประนอมระหว่างหลักการทั้ง 2 แบบ ในแต่ละสถานการณ์ อย่างไรก็ตาม การปฏิเสธ (Rejection) อาจเกิดขึ้นได้ หากอุดมการณ์มีลักษณะที่ขัดแย้งกับหลักปฏิบัติจริง หรือตรงข้ามกับหลักปฏิบัติจริงจนไม่สามารถจะประนีประนอมได้ ความขัดแย้งของอุดมการณ์ทั้ง 2 ประเภท จะเป็นตัวบ่งชี้ได้ว่า จะสามารถประนีประนอมในการปรับใช้อุดมการณ์ทั้ง 2 เข้าด้วยกันหรือไม่ ทั้งนี้ทั้งนั้นหากอุดมการณ์ทั้ง 2 ขัดกันมาก จะเกิดการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์ หรือการเลือกปฏิบัติข้างใดข้างหนึ่ง โดยละทิ้งอุดมการณ์อีกข้างหนึ่ง

แนวคิดเรื่องอุดมการณ์นี้ จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์อุดมการณ์ในการปฏิบัติงานของบุคลากรสื่อวิทยุโทรทัศน์ของรัฐว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างไร มีความสัมพันธ์ที่เข้ากันได้หรือขัดแย้งกัน รวมไปถึงใช้ในการวิเคราะห์ว่ามีการปรับใช้อุดมการณ์ในการปฏิบัติงานอย่างไร ระหว่างอุดมการณ์วิชาชีพประชาสัมพันธ์ อุดมการณ์วิชาชีพข้าราชการ และอุดมการณ์วิชาชีพสื่อสารมวลชน

แนวคิดเกี่ยวกับอุดมการณ์วิชาชีพข้าราชการ

ระบบราชการจะต้องเป็นระบบที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจของรัฐบาล โดยแบ่งหน่วยงานปฏิบัติงานออกเป็นสำนักงาน หรือกรม กอง แต่ละหน่วยงานจะมีผู้นำหนึ่งคนโดยที่ทำงานแบบงานประจำ มีพฤติกรรมแบบอนุรักษนิยม ระบบราชการนี้ โดยทั่วไปแล้วจะมีลักษณะแคบ ยึดกฎเกณฑ์อย่างเคร่งครัด และเป็นระเบียบ รับผิดชอบงานตามลำดับชั้น โดยระบบอำนาจเหนือผู้ใต้บังคับบัญชา และมีการทำงานร่วมกัน (Webster's New International Dictionary , 1950 อ้างถึงใน อรุณ รักธรรม, 2532)

Weber (1950) เป็นนักวิชาการที่ให้ความสนใจเกี่ยวกับระบบข้าราชการมากท่านหนึ่ง โดยที่ Weber ได้แสดงทัศนะว่า ระบบราชการต้องเป็นระบบที่มีเหตุผล มีอำนาจหน้าที่เข้ามาเกี่ยวข้อง การทำงานของระบบราชการเป็นระบบเครื่องจักร มีเหตุมีผลในเรื่องทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้อำนาจหน้าที่ของข้าราชการยังได้รับความชอบธรรมจากกฎหมาย บุคลากรในองค์กรราชการจะยอมรับค่านิยมขององค์กร

อย่างไรก็ตามระบบราชการของ Weber นี้ เป็นระบบที่แสดงให้เห็นถึงการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง และระบบพรรคพวกก็มีผลมากในระบบราชการ สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับราชการของ Weber นี้ สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. มีการแบ่งแยกลำดับชั้นอย่างชัดเจน

กล่าวคือ มีการกำหนดชัดเจนว่าใครเป็นเจ้าของ ใครเป็นลูกน้อง บุคลากรที่เข้ามาปฏิบัติงานคนนี้อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของใคร หรือเป็นลูกทีมของใคร

2. มีการสื่อสารที่ผ่านตามลำดับชั้นในแต่ละชั้น

เมื่อมีการมอบหมายงาน ให้ข้าราชการไปปฏิบัติหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่ง ก็จะมีการสั่งการจากผู้มีอำนาจสูงสุด เช่น จากอธิบดี ระบุว่าให้มีการถ่ายทำรายการเพื่อเชิญชวนให้ประชาชนเลือกตั้ง คำสั่งของอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์จะส่งผ่านมายังผู้อำนวยการ สทท.11 ผู้อำนวยการ สทท.11 จะนำเรื่องเข้าที่ประชุม และมอบหมายงานให้ผู้ดำเนินการฝ่ายผลิตจัดการมอบหมายงานให้กับบุคลากรในฝ่าย ผู้ดำเนินการฝ่ายผลิตเรียกกลุ่มงานฝ่ายผลิตรายการเพื่อการประชาสัมพันธ์ของรัฐเข้าประชุมมอบหมายงาน จากนั้นหัวหน้ากลุ่มงานจะเป็นผู้ควบคุมการผลิต และติดต่อประสานงานระหว่างกลุ่มงานกับฝ่ายต่าง ๆ เช่น ฝ่ายช่าง และรายงานผลการปฏิบัติงานให้กับหัวหน้าฝ่ายผลิต

จะเห็นได้ว่าบุคคลที่มีอำนาจมากที่สุด คืออธิบดี สั่งการผ่านบุคคลต่าง ๆ มาจนถึงหัวหน้ากลุ่มงาน อธิบดีไม่ได้ลงมาสั่งงานหรือเรียกประชุมด้วยตนเองแต่อย่างใด

3. มีการรักษาความลับของทางราชการ

ในบางครั้งการรักษาความลับของทางราชการ เป็นสิ่งที่ไม่สามารถเปิดเผยได้ด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น เหตุผลทางด้านความมั่นคงของชาติ ด้วยเหตุนี้สิ่งที่สำคัญมากในระบบราชการประการหนึ่ง จึงได้แก่ความลับ ที่มีอยู่ในหลายระดับ ทั้งนี้ แล้วแต่ความสำคัญของงานราชการที่แตกต่างกันออกไปตามแต่ละเรื่อง

4. มีการกำหนดปริมาณของอำนาจอย่างชัดเจน โดยกฎระเบียบ

ในระบบราชการ มีการกำหนดขอบเขตของอำนาจไว้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ขอบเขตของอำนาจของแต่ละคนมีไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับตำแหน่งของแต่ละบุคคล หากตำแหน่งสูง ขอบเขตของอำนาจก็จะยิ่งมีมาก หากตำแหน่งน้อย ขอบเขตทางอำนาจก็จะน้อยลงตามไปด้วย เช่น พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ มาตรา 52 วรรค 1 กำหนดให้รัฐมนตรีเจ้าสังกัดสามารถสั่งบรรจุข้าราชการพลเรือนระดับ 11 ได้ วรรค 2 กำหนดให้ปลัดกระทรวงผู้บังคับบัญชาสั่งบรรจุข้าราชการระดับ 10 ได้ วรรค 5 กำหนดให้อธิบดีผู้บังคับบัญชาเป็นผู้อำนาจสั่งบรรจุข้าราชการระดับ 8 จะเห็นว่ายิ่งระดับของข้าราชการสูง ตำแหน่งของผู้ที่สั่งบรรจุยิ่งสูง แสดงให้เห็นถึงการลดหลั่นของอำนาจตามลำดับ

เกี่ยวกับเรื่องนี้ Tom Burns และ G.M. Stalker (1961) เสนอว่า

ระบบราชการ เป็นระบบที่มีรูปแบบของการปฏิบัติต่อกัน มุ่งเน้นที่ “การเชื่อฟัง” “บังคับบัญชา” แบบนายกับลูกน้อง ใช้วิธีการแก้ไขความขัดแย้งด้วยหน่วยงานระดับยอด (Top Management) และถือว่าเป็นผู้รู้ข้อมูลที่ดีที่สุด ดังนั้นคนที่รู้งานดี และมากที่สุด คือบุคคลที่เป็นหัวหน้าสูงสุดในองค์กรเท่านั้น นอกจากนี้ยังเน้นย้ำที่ความรับผิดชอบตามอำนาจหน้าที่ตามตัวบทกฎหมาย ระบบโครงสร้างขององค์กรเป็นรูปปิรามิด การปฏิบัติต่อกันระหว่างบุคลากรในองค์กร มีแนวโน้มที่จะเป็นตามแนวตั้ง (Vertical) เน้นการเชื่อฟัง และสื่อสารต่อหน่วยเหนือตามลำดับชั้นในองค์กร เกียรติยศ เน้นตัวตน ตามตำแหน่ง มิใช่ความสามารถในการปฏิบัติงานนั้น ๆ

จากทัศนะของ Burns และ Stalker นี้ จะเห็นได้ว่าระบบราชการ เป็นระบบที่มีการกำหนดชัดเจนทางด้านกฎหมาย และมีการลดหลั่นของอำนาจลงมาอีกด้วย อรุณ วัชรธรรม ได้ให้ทัศนะซึ่งสนับสนุนของ Burns และ Stalker ว่า ระบบราชการปกครองบังคับบัญชา (Principle of office hierarchy) โดยอาศัยหลักของการบังคับบัญชาคือ นาย-ลูกน้องนั่นคือการมอบหมายหน้าที่ (Delegation of Authority) ทั้งนี้การลดหลั่นของอำนาจดังกล่าวขึ้นอยู่กับกฎหมายที่กำหนดทั้งสิ้น

5. มีการควบคุมโดยกฎระเบียบที่ชัดเจน

เช่นเดียวกับข้อที่ 4 กล่าวคือระบบราชการเป็นระบบที่มีกฎหมายควบคุมอย่างเป็นทางการ หากไม่ใช้กฎหมายในการควบคุม ก็จะเป็นคำสั่งต่าง ๆ ที่ออกโดยอาศัยอำนาจของกฎหมายอีกต่อหนึ่ง เช่น คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ.2523 เกี่ยวกับการใช้รถราชการ ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็นเวลาเข้า หรือเวลาออก การเบิกจ่าย การลาพัก การทำเรื่องอนุมัติทรัพยากรทุกอย่างถูกเขียนขึ้นเป็นกฎระเบียบทั้งสิ้น Ferry and Heady กล่าวว่า ระบบราชการเป็นรูปแบบหนึ่งขององค์กร โดยได้อธิบายว่าในระบบราชการจะต้องมีการแบ่งงานออกเป็นสัดส่วน อย่างมีเหตุมีผลและสัมพันธ์กัน รวมทั้งมีอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบระบุไว้โดยชัดเจน

6. ไม่มีลักษณะของความเป็นส่วนบุคคล

กล่าวคือ ไม่สามารถนำความสัมพันธ์ส่วนบุคคลเข้ามาเกี่ยวข้องกับเรื่องงานได้ Ferry and Heady ให้ทัศนะเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า

หลักสำคัญในการดำเนินงานจะต้องถือว่าเป็น แบบพิธีการ เช่น มีกฎหมาย คำสั่ง ระเบียบ หรือข้อบังคับวางไว้ การบริหารงานนั้น ถือว่าเป็นงานที่ต้องมีความรู้ความชำนาญจนเป็นอาชีพชนิดหนึ่ง ดังนั้นในตำแหน่งต่าง ๆ จึงจ้างผู้บริหารเข้ามาดำเนินการแยกออกจากความเป็นเจ้าของ ผู้ที่เข้าดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ต้องมีการฝึกอบรม และมีความรู้ความสามารถ การคัดเลือกบุคคลต้องขึ้นอยู่กับระบบความสามารถ ไม่ใช่ระบบพรรคพวก

จะเห็นได้ว่า สิ่งที่ Ferry and Heady กล่าวมา เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการทั้งสิ้น แม้แต่ในการคัดเลือกบุคลากรในการเข้ารับราชการ อรุณ รักธรรม (2532) กล่าวว่า เป็นการกำหนดโดยคุณวุฒิที่เกี่ยวกับงานโดยเฉพาะ โดยที่คุณวุฒิเหล่านี้ถูกสร้างขึ้นเป็นกฎระเบียบ และประยุกต์ใช้กันถ้วนหน้า ดังนี้แล้วจะเห็นว่า ความสัมพันธ์ส่วนตัวไม่ใช่เรื่องที่จะนำมาเกี่ยวข้องกับระบบราชการได้

7. มีวัฒนธรรมการสื่อสารเป็นลายลักษณ์อักษร

สิ่งที่เกี่ยวข้องสำคัญเป็นความยิ่งในระบบราชการ ได้แก่ ตัวหนังสือ ทั้งนี้เนื่องจาก การที่มีความจำเป็นในการติดต่ออย่างเป็นทางการ อรุณ รักธรรม (2532) ให้ทัศนะว่า

การบริหารระบบราชการอาศัย กฎ ระเบียบ ที่เป็นเอกสาร จะต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษร จะทำด้วยวาจาไม่ได้ งานหนังสือจึงมีมาก ใช้อ้างอิงกันหลงลืม (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2523 อ้างถึงใน อรุณ รักธรรม, 2532)

ตัวอย่างที่ชัดเจนในเรื่องนี้ ได้แก่ การที่จะต้องทำเป็นหนังสือลา ไม่ว่าจะลากิจ หรือ ลาป่วย หรือ การทำหนังสือชี้แจงโครงการรายการโทรทัศน์รายการใหม่ ที่บุคลากรของ สทท.11 ยังต้องปฏิบัติเป็นประจำในเวลาที่จะมีรายการโทรทัศน์ใหม่ ๆ เกิดขึ้นมาในผังรายการ

นอกเหนือจากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ Weber ยังกล่าวถึงความมั่นคงของข้าราชการที่มีความมั่นคงทางวิชาชีพสูง และมีสถานภาพที่สูง ขณะเดียวกันกับที่มีลักษณะการทำงานแบบงานประจำ มีเงินเดือนที่ตายตัว และมีการกำหนดอายุการทำงานอย่างชัดเจน

สำหรับข้าราชการไทยนั้น มีการตรวจราชการบรรณวิชาชีพขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการ จรรยาบรรณของข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2537 แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม รวมทั้งหมด 16 ข้อ คือ

จรรยาบรรณต่อตนเอง

1. ข้าราชการพลเรือนพึงเป็นผู้มีศีลธรรมอันดี และประพฤติตนให้เหมาะสมกับการเป็นข้าราชการ
2. ข้าราชการพลเรือนพึงใช้วิชาชีพในการปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์ และไม่แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ในกรณีที่วิชาชีพใดมีจรรยาวิชาชีพกำหนดไว้ ก็พึงปฏิบัติตามจรรยาวิชานั้นด้วย

3. ข้าราชการพลเรือนพึงมีทัศนคติที่ดี และพัฒนาตนเองให้มีคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ และทักษะ ในการทำงาน เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ราชการมีประสิทธิภาพประสิทธิผลยิ่งขึ้น

จรรยาบรรณต่อหน่วยงาน

4. ข้าราชการพลเรือนพึงปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความสุจริตเสมอภาคและปราศจากอคติ

5. ข้าราชการพลเรือนพึงปฏิบัติหน้าที่ราชการอย่างเต็มกำลังความสามารถ รอบคอบ รวดเร็ว ชยัน หมั่นเพียร ถูกต้องสมเหตุสมผล โดยคำนึงถึงประโยชน์ของทางราชการ และประชาชนเป็นสำคัญ

6. ข้าราชการพลเรือนพึงประพฤติตนเป็นผู้ตรงต่อเวลา และใช้เวลาราชการให้เป็นประโยชน์ต่อทางราชการอย่างเต็มที่

7. ข้าราชการพลเรือนพึงดูแลรักษาและใช้ทรัพย์สินของทางราชการอย่างประหยัด คุ่มค่า โดย ระมัดระวังมิให้เสียหายหรือสิ้นเปลืองเยี่ยงวิญญูชนจะพึงปฏิบัติต่อทรัพย์สินของตนเอง

จรรยาบรรณต่อผู้ต่อบังคับบัญชา ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา และผู้ร่วมงาน

8. ข้าราชการพลเรือนพึงมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน การให้ความร่วมมือช่วยเหลือกลุ่ม งาน และการแก้ปัญหาาร่วมกัน รวมทั้งการเสนอแนะในสิ่งที่เห็นว่าจะมีประโยชน์ต่อการพัฒนา งานในความรับผิดชอบด้วย

9. ข้าราชการพลเรือนซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชา พึงดูแลเอาใจใส่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาทั้งในด้านการ ปฏิบัติงาน ขวัญกำลังใจ สวัสดิการ และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาด้วย หลักการและเหตุผลที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม

10. ข้าราชการพลเรือนพึงช่วยเหลือเกื้อกูลกันในทางที่ชอบ รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดความ สามัคคีร่วมแรงใจในบรรดาผู้ร่วมงานในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อส่วนรวม

11. ข้าราชการพลเรือนพึงปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานตลอดจนผู้เกี่ยวข้องด้วยความสุภาพ มีน้ำใจ และ มนุษย์สัมพันธ์อันดี

12. ข้าราชการพลเรือนพึงละเว้นจากการนำผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตน

จรรยาบรรณต่อประชาชนและสังคม

13. ข้าราชการพลเรือนพึงให้บริการประชาชนอย่างเต็มกำลังความสามารถด้วยความสามารถ ด้วยความเป็นธรรมเอื้อเฟื้อมีน้ำใจ และใช้กิริยาวาจาที่สุภาพอ่อนโยน เมื่อเห็นว่าเรื่องใดไม่สามารถปฏิบัติได้หรือไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของตนจะต้องปฏิบัติ ควรชี้แจงเหตุผลหรือแนะนำให้ติดต่อยังหน่วยงานหรือบุคคลซึ่งตนทราบว่ามีความอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ ต่อไป

14. ข้าราชการพลเรือนพึงประพฤติตนให้เป็นที่เชื่อถือของบุคคลทั่วไป

15. ข้าราชการพลเรือนพึงละเว้นการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดซึ่งมีมูลค่าเกินปกติวิสัยที่วิญญูชนจะให้แก่กันโดยเสน่หาจากผู้มาติดต่อราชการหรือผู้ซึ่งอาจได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติหน้าที่ราชการนั้น หากได้รับไว้แล้วและทราบภายหลังว่าทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่ได้รับไว้มีมูลค่าเกินปกติวิสัย ก็ให้รายงานผู้บังคับบัญชาทราบโดยเร็ว เพื่อดำเนินการตามสมควรแก่กรณี

16. ข้าราชการพลเรือนพึงให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของระบบราชการนี้ จะนำมาใช้เพื่อพิจารณาว่า การปฏิบัติงานของบุคลากรสื่อวิทยุโทรทัศน์ของรัฐเข้าข่ายวิชาชีพใด ทั้งนี้ ลักษณะทางวิชาชีพที่เลือกปฏิบัติ เป็นส่วนหนึ่งของอุดมการณ์ทางวิชาชีพ การเลือกปฏิบัติตามลักษณะวิชาชีพข้าราชการ ที่มีลักษณะขัดแย้งกับหลักปฏิบัติงานของสื่อมวลชน หรืออาจกลับกันก็ได้ เป็นการแสดงให้เห็นถึงการยึดถืออุดมการณ์ทางวิชาชีพที่เลือกปฏิบัติตามลักษณะการทำงานของวิชาชีพนั้น ซึ่งในส่วนของนี้ จะนำไปประยุกต์ใช้ร่วมกับแนวคิดอุดมการณ์ของ Selinger ที่ได้นำเสนอไปแล้วข้างต้น

แนวคิดเกี่ยวกับอุดมการณ์วิชาชีพการประชาสัมพันธ์

แนวคิดทฤษฎีที่สนับสนุนการควบคุมสื่อ และการบริหารจัดการสื่อโดยรัฐ ได้แก่ 1 ในสี่ทฤษฎีปัทสถาน คือทฤษฎีอำนาจนิยม McQuail (1994) ได้กล่าวถึงทฤษฎีอำนาจนิยม (Authoritarian Theory) ว่าเป็นแนวคิดที่สนับสนุนให้มีการควบคุมสื่ออย่างมาก มีการตรวจ

พิจารณา และการลงโทษโดยกฎระเบียบที่ชัดเจนที่ออกโดยบุคคลผู้มีอำนาจทางการเมือง ทั้งนี้ระบบดังกล่าวเป็นระบบที่จำกัดอิสรภาพของสื่อมวลชน*

สื่อวิทยุโทรทัศน์ของไทยเป็นสื่อที่ถือกำเนิดมาเพื่อสนับสนุนผู้มีอำนาจทางการเมือง โดยเฉพาะเมื่อวิทยุโทรทัศน์ยังเป็นของรัฐแบบทั้งนิตินัยและพฤตินัย อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันนี้สื่อวิทยุโทรทัศน์มิได้เป็นสื่อเพียงสื่อเดียวที่สามารถเข้าถึงประชาชนได้เป็นจำนวนมากอีกต่อไปแล้ว วิวัฒนาการของเทคโนโลยีสมัยใหม่ทำให้สามารถสื่อสารได้ทั่วโลกในเวลาเดียวกัน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดของความล้มเหลวของวิทยุโทรทัศน์ไทยที่ไม่สามารถโฆษณาชวนเชื่อ หรือบิดเบือนข่าวสาร ได้แก่ เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ 2535 ที่ประชาชนสามารถรับทราบข่าวสารความเป็นไปที่แท้จริงผ่านทางรายการข่าวของ CNN หรือการแจ้งให้ทราบทางโทรสาร วิทยุติดตามตัว หรือโทรศัพท์มือถือ จะเห็นได้ว่าการเกิดขึ้นของสื่อใหม่ ๆ ทำให้ประชาชนไม่มีความจำเป็นจะต้องพึ่งพาวิทยุโทรทัศน์อีกต่อไป การโฆษณาชวนเชื่อแบบเดิม ๆ ที่เคยกระทำกันมาจึงไม่สามารถใช้ได้ผลอีก

อย่างไรก็ตามวิทยุโทรทัศน์ก็ยังเป็นสื่อที่สำคัญที่สุดสำหรับสังคมไทย ที่ยังไม่ผู้จะมีความเท่าเทียมในด้านการเข้าถึงเทคโนโลยี โทรทัศน์แบบ Free TV จึงยังเป็นสิ่งจำเป็นอยู่ เนื่องจากขอบข่ายของ Pay TV ที่ยังไม่กว้างขวางนัก รวมไปถึงอุปนิสัยของคนไทยที่ไม่คุ้นเคยกับการต้องจ่ายเงินเพื่อรับชมรายการโทรทัศน์ อีกทั้งศักยภาพของสื่อวิทยุโทรทัศน์ที่สามารถเข้าถึงได้ทันทีรวดเร็ว และเข้าถึงผู้รับสารจำนวนมากได้ในเวลาเดียวกัน ทำให้รัฐไม่สามารถมองข้ามวิทยุโทรทัศน์ไปได้ การก่อตั้ง สทท.11 เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่ารัฐยังคงติดอยู่กับแนวคิดที่ว่าจำเป็นต้องมีสื่อเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดข่าวสารและอุดมการณ์ของรัฐ

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่าการโฆษณาชวนเชื่อแบบเดิม ๆ ไม่สามารถใช้กับประชาชนในยุคโลกาภิวัตน์ได้อีกต่อไป ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ของรัฐจึงเกิดขึ้นจากการประชาสัมพันธ์อย่างตรงไปตรงมา กลายเป็นการประชาสัมพันธ์อ้อม ๆ เพื่อโน้มน้าวใจให้ประชาชนปฏิบัติตามนโยบายของรัฐ

แนวคิดที่สนับสนุนประเด็นดังกล่าวได้แก่ ทฤษฎีที่เป็นผลพวงจากทฤษฎีปัทสถาน คือ ทฤษฎีสื่อมวลชนเพื่อการพัฒนา McQuail (1994) ได้กล่าวว่า ทฤษฎีดังกล่าว เป็นทฤษฎีที่เกิดขึ้น

* ตัวอย่างที่ชัดเจนในเรื่องนี้ ได้แก่ กบว. ซึ่งเคยเข้ามามีบทบาทในการควบคุมเนื้อหาวิทยุโทรทัศน์

จากความไม่สมเหตุสมผลของทฤษฎีอำนาจนิยม โดยที่ทฤษฎีนี้ได้ปรับปรุงให้สื่อมวลชนปฏิบัติตามจุดมุ่งหมายต่าง ๆ เช่น การสนับสนุนงานในการพัฒนาประเทศ หรือสนับสนุนประชาธิปไตย เนื่องจากภาระหน้าที่เหล่านี้ของสื่อมวลชนนี้เอง ทำให้สื่อมวลชนอาจถูกจำกัดเสรีภาพได้โดยรัฐ

จะเห็นได้ว่าการปฏิบัติงานของสื่อมวลชนตามทฤษฎีสื่อมวลชนเพื่อการพัฒนาสื่อมวลชนต้องปฏิบัติตามเป้าหมายที่รัฐวางไว้ให้ทั้งสิ้น ประเด็นนี้เองที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้นว่า กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ของรัฐเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งในที่นี้ จะขอเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความชัดเจนให้มากยิ่งขึ้น

การประชาสัมพันธ์

เสรี วงษ์มณฑา (2542) ได้เสนอเกี่ยวกับรายละเอียดของวัตถุประสงค์การประชาสัมพันธ์ เพิ่มเติม ซึ่งในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะวัตถุประสงค์บางประการที่น่าจะเกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การประชาสัมพันธ์เพื่อการประกาศข่าวสาร (Announcement)

เช่น จะมีการเลือกตั้ง สก. เมื่อไร จะมีการเปลี่ยนสำนักงานไปเป็นที่แห่งใหม่ที่ไหน

2. การประชาสัมพันธ์เพื่อให้ข้อมูลข่าวสาร (Information)

เช่น การจะมาสมัครงานกับบริษัท จะต้องเตรียมเอกสารใดมาบ้าง การจะไปเลือกตั้งต้องเริ่มจากขั้นตอนใดก่อนเป็นขั้นตอนแรก

3. การประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้ หรือเพื่อการศึกษา (Education)

โดยมากเป็นเรื่องที่เหมาะสมกับแนวคิดใหม่ ๆ หรือสิ่งที่เป็นนวัตกรรม เป็นเรื่องที่ประชาชนต้องการการเรียนรู้ หรือสร้างให้เกิดความรู้ ความเข้าใจใหม่ ๆ เช่น การ

เลือกตั้งในระบบใหม่เป็นอย่างไร และมีขั้นตอนอย่างไร การเลือกตั้ง สว. คืออะไรมี ระบบการจัดการอย่างไร และจะต้องเลือกตั้ง สว.ไปเพื่ออะไร

4. การประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการยอมรับ (To create receptivities)

ในการที่จะสร้างสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมาในบางครั้งอาจเกิดการต่อต้าน ดังนั้นจึงต้องมีการทำการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการยอมรับขึ้น เช่น การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจถึงภาวะราคาน้ำมันขึ้นสูง เนื่องจากปัจจัยภายนอกประเทศที่อยู่เหนือการควบคุมของรัฐ

5. การประชาสัมพันธ์เพื่อเปลี่ยนแปลงความคิด (To change idea)

เป็นการประชาสัมพันธ์ที่ส่วนมากจะเป็นการเปลี่ยนแปลงภาพพจน์ทางด้านลบ ให้กลายเป็นภาพพจน์ทางด้านบวก เช่น การทำการประชาสัมพันธ์เพื่อภาพพจน์ของนักการเมือง หรือพรรคการเมือง

6. การประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจ (Cognitive)

เป็นการอธิบายภูมิหลัง หรือเหตุที่จำเป็น เป็นเรื่องราวที่ทำให้บางครั้งจำเป็นต้องทำในสิ่งที้อาจจะขัดอกขัดใจใครต่อใครอีกหลายคน เช่น สาเหตุที่ต้องใช้มาตรการขั้นเด็ดขาดกับนักศึกษาพม่าที่เข้ายึดโรงพยาบาล จังหวัดราชบุรี เนื่องด้วยความปลอดภัยของตัวประกันจำนวนมากที่อยู่ภายใน รวมทั้งตัวประกันบางรายต้องรีบทำการรักษาโดยด่วน แต่ไม่สามารถจะตกลงกับนักศึกษาพม่าได้ จึงมีความจำเป็นต้องตัดสินใจอย่างเด็ดขาด

7. การประชาสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความร่วมมือ (Co-operative)

หน่วยงานราชการส่วนมากมีความจำเป็นต้องใช้การประชาสัมพันธ์ประเภทนี้มาก เป็นการทำให้คนทำสิ่งต่าง ๆ โดยพร้อมเพรียงกัน เช่น ต้องการให้ประชาชนแยกขยะ หรือการต้องการให้ประชาชนรักษาความสะอาดของบ้านเมือง โดยใช้สโลแกนว่า “ขยะในมือท่าน ลงถังเถอะครับ”

8. การประชาสัมพันธ์เพื่อกำหนดทิศทางความคิดของประชาชนโดยการ ทำข่าวเชิงยุทธ (Issue management)

ในบางครั้ง กระแสความคิดเห็นของกลุ่มคนแบ่งแยกออกไปเป็นหลายความคิด ทำให้เกิดการแตกแยก และบางครั้งเป็นอุปสรรคต่อนโยบายต่าง ๆ จึงต้องมีการทำการประชาสัมพันธ์เพื่อนำมาให้นำให้คนส่วนมากมีกระแสความคิดเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เช่น การสร้างท่อก๊าซที่จังหวัดกาญจนบุรี บางกลุ่มอาจมองดูว่าเป็นการทำลายป่าไม้ จึงต้องมีการทำการประชาสัมพันธ์ขึ้น เพื่อให้เข้าใจว่า เมื่อมีการสร้างท่อลำเลียงก๊าซแล้ว จะมีการขนส่งก๊าซที่สะดวกขึ้น หรือการสร้างกระเช้าขึ้นภูกระดึง ถ้าหากไม่มีการประชาสัมพันธ์บางคนอาจคิดว่าเป็นการทำลายป่า ทำให้การสร้างเป็นไปด้วยความยากลำบาก แต่หากประชาสัมพันธ์ให้คนมีความคิดในจุดเดียวกันคือ การสร้างกระเช้าเป็นการสนับสนุนการท่องเที่ยวให้กับจังหวัด ทหารายได้ให้กับจังหวัด ทำให้คนสามารถขึ้นไปเที่ยวภูกระดึงได้ง่ายขึ้น ก็จะมีนักท่องเที่ยวมากขึ้น ร้านค้าต่าง ๆ จะมีรายได้เพิ่มขึ้น เมื่อทำให้คนคิดในทิศทางเช่นนี้แล้ว การสร้างกระเช้าลอยฟ้าขึ้นภูกระดึงจะทำได้ง่ายขึ้น

การประชาสัมพันธ์ของรัฐ

นอกเหนือจากแนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์แล้ว การประชาสัมพันธ์ยังมีการแบ่งแยกย่อยออกตามลักษณะของหน่วยงานหรือลักษณะขององค์กร เช่น การประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาดของภาคธุรกิจ หรือการประชาสัมพันธ์ของรัฐ

เสรี วงษ์มณฑา (2542) ได้กล่าวถึงรายละเอียดเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ของรัฐว่าการประชาสัมพันธ์ของรัฐสามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อยได้ 2 กลุ่ม กลุ่มแรกคือการประชาสัมพันธ์ของรัฐบาล ซึ่งรัฐบาลหมายถึงนักการเมืองที่มาจากการเลือกตั้ง กลุ่มหลังหมายถึงการประชาสัมพันธ์ของรัฐบาล ซึ่งรัฐบาลในที่นี้คือหน่วยงานของรัฐ เป็นบุคคลผู้ซึ่งทำหน้าที่ในการที่จะเป็นหน้าที่ต่างของนโยบายของนักการเมืองที่เข้ามาเป็นรัฐบาล

ลักษณะการประชาสัมพันธ์ของรัฐ

การที่รัฐทำการประชาสัมพันธ์สิ่งต่าง ๆ หรือนโยบายต่าง ๆ นั้น จัดว่าเป็นการสร้างให้ประชาชนเกิดทัศนคติที่ดีต่อรัฐในทางหนึ่ง การประชาสัมพันธ์ของรัฐมักจะมีประเด็นที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. การให้บริการทั้งสาธารณชน และรัฐ (Serving both public and government)

เจ้าหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์ของรัฐ ควรทำหน้าที่ในการให้บริการกับทั้งสาธารณชน และรัฐ เกี่ยวกับประเด็นนี้ เสรี วงษ์มณฑา (2542) เสนอว่า

หน้าที่พื้นฐานที่สำคัญที่สุดในการประชาสัมพันธ์ของรัฐบาลคือ 1 ทำการประชาสัมพันธ์เพื่อช่วยให้แผนงานของรัฐบรรลุเป้าหมายโปรแกรมของส่วนราชการ 2 เสริมการให้บริการของส่วนราชการ 3 จัดหาข้อมูลที่สำคัญสู่สาธารณชน เป้าหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐคือเพื่อส่งเสริมความร่วมมือ และความเชื่อมั่นระหว่างประชาชน และรัฐบาล

2. การมุ่งหมายการประชาสัมพันธ์ของรัฐ (Objectives of governmental public relation)

การวางแผนการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องของรัฐ อาจมีจุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างดังนี้

2.1 เพื่อให้การสนับสนุนกฎหมายที่ออกใหม่ หรือความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ได้แก่ การออกข่าวเกี่ยวกับการปรับปรุงการศึกษา การปรับปรุงภาษี และกฎหมายต่าง ๆ เป็นต้น

2.2 เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความสนใจ และคลายความสับสนเกี่ยวกับหน่วยงานของรัฐ กระบวนการทำงาน และแผนงานของรัฐ เช่นการรณรงค์ตามโครงการไทยช่วยไทย กินของไทย ใช้ของไทย เทียวเมืองไทย ร่วมใจประหยัด

2.3 เพื่อให้ความสะดวกร แก่ผู้ที่ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง โดยให้ข้อมูลที่แท้จริง เช่น ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนนี้ สังกัดพรรคใด มีความรู้เชี่ยวชาญในเรื่องใด จบการศึกษาในระดับใด และเคยมีผลงาน หรือประวัติดีเด่นอะไร

2.4 เพื่อให้ประชาชนสามารถใช้บริการของรัฐได้อย่างเต็มที่ โดยสะดวก โดยการให้ข้อมูลอย่างต่อเนื่อง

2.5 เพื่อให้การสนับสนุนหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้ง หรือเหตุการณ์ในเชิงลบ

เนื้อหาสาระของการประชาสัมพันธ์ของรัฐ

ในการประชาสัมพันธ์ของรัฐในแต่ละครั้งควรมีเนื้อหา ดังนี้

1. ใครเป็นใครในคณะรัฐบาล เพราะการให้ข้อมูลข่าวสารในรัฐบาลนั้น ย่อมทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นในรัฐ
2. นโยบายของรัฐคืออะไร การที่รัฐจะบริหารงานได้ดี จะต้องให้ประชาชนมีความเข้าใจ และยอมรับในนโยบาย
3. โครงการต่าง ๆ ของรัฐ ในการที่รัฐจะทำโครงการใด ๆ จำเป็นต้องมี การอธิบายภูมิหลังให้ประชาชนทราบ เพื่อให้ประชาชนยอมรับโครงการดังกล่าว รวมไปถึงการที่ ประชาชนจะให้การสนับสนุนโครงการต่าง ๆ เหล่านี้
4. การเปลี่ยนแปลงทางด้านกฎหมาย ทุกครั้งที่มีการออกกฎหมายใหม่ การยกเลิกกฎหมายเก่า หรือการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกฎหมาย รัฐมีความจำเป็นต้องทำให้ ประชาชนเกิดความเคารพในกฎหมายดังกล่าว นอกเหนือไปจากที่ประชาชนจะต้องยอมรับ กฎหมาย
5. การสร้างค่านิยมที่ดีให้กับประชาชน เป็นหน้าที่หนึ่งที่สำคัญของรัฐ และเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาประเทศ เช่น ค่านิยมแบบเศรษฐกิจ พอเพียง ในภาวะที่เกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจ

6. การประกาศกฎระเบียบต่าง ๆ เมื่อมีการประกาศใช้กฎระเบียบต่าง ๆ ขึ้น จำเป็นต้องประกาศให้ประชาชนได้ทราบทั่วกัน เพื่อให้ประชาชนสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง เช่น การทิ้งขยะไม่ถูกที่จะถูกปรับ 2,000 บาท

7. การให้การศึกษา การให้การศึกษาแก่ประชาชน จัดเป็นหน้าที่ที่สำคัญประการหนึ่งของรัฐ การศึกษาในที่นี้ มิได้หมายความเฉพาะแต่ในห้องเรียนเท่านั้น แต่ยังหมายความถึงการเผยแพร่ข่าวสาร ความเป็นไปให้แก่ประชาชน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเปลี่ยนแปลงในสังคม เทคโนโลยี หรือนวัตกรรม

8. ปัญหา และอุปสรรคในการทำงาน รัฐมีความเป็นจะต้องอธิบายให้ประชาชนเข้าใจถึงปัญหาที่เกิดขึ้น และเป็นอุปสรรคต่อโครงการต่าง ๆ ที่ได้แถลงไว้แก่ประชาชนในเบื้องต้น โดยจะต้องอธิบายถึงสาเหตุของการที่โครงการนั้นบรรลุถึงเป้าหมายได้ช้า เนื่องจากเหตุใด ทำไม ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนยังคงยอมรับรัฐบาลอยู่

9. การเปลี่ยนแปลงที่จำเป็นในการบริหารประเทศ หลายครั้งที่รัฐไม่สามารถใช้นโยบายเดิม หรือรูปแบบการบริหารประเทศแบบเดิมได้ จึงจำเป็นต้องแจ้งให้ประชาชนทราบถึงเหตุผล ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เกิดความเข้าใจผิดต่อรัฐ

10. วัฒนธรรม รัฐมีหน้าที่ธำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมของชาติ จึงมีความจำเป็นต้องใช้การประชาสัมพันธ์เพื่อให้รู้ว่าเป็นไทยอยู่ที่ไหน วัฒนธรรมไทยคืออะไร โดยจะต้องให้ประชาชนไทยได้รับรู้อย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดความภูมิใจในชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ของตน

แนวคิดเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ และการประชาสัมพันธ์ของรัฐนี้ จะนำมาเป็นกรอบในการพิจารณาว่า บุคลากรของ สทท.11 ได้ปฏิบัติงานเพื่อทำหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์ให้กับรัฐบาลจริงหรือไม่ ทั้งนี้ เมื่อนำแนวคิดเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ของรัฐ เข้ามาผนวกกับแนวคิดสื่อมวลชนเพื่อการพัฒนาแล้ว จะเห็นได้ว่าเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกัน จึงนำแนวคิดเกี่ยวกับประชาสัมพันธ์มาใช้เป็นกรอบในการศึกษาคั้งนี้ด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับสื่อมวลชนในอุดมคติ

สื่อมวลชนเปรียบเสมือนฐานันดรที่ 4 นักวิชาการบางท่านให้ทัศนะว่าสื่อมวลชนมีพลังมหาศาล สามารถสั่งเป็นสิ่งที่ตายให้กับผู้รับสารได้ เช่น Magic Bullet Theory หรือบางท่านอาจให้ทัศนะว่าสื่อมวลชนมิได้มีพลังมากมายอย่างที่คิด หากแต่ไม่สามารถทำอะไรผู้รับสารได้เลย เนื่องจากผู้รับสารก็มีความคิดความอ่านเป็นของตนเอง รวมทั้งมีอิทธิพลอย่างอื่นมาแทรกแซงการทำงานของสื่อมวลชน เช่น แนวคิด 2-Step flow of information ขณะที่บางท่านกล่าวว่าสื่อมวลชนมิได้ไม่สามารถส่งผลใด ๆ ให้ผู้รับสาร แต่ก็มีได้มีอิทธิพลมากมายอย่างที่คิด หากแต่สื่อมวลชนมีผลในระดับปานกลาง เช่น แนวคิด Agenda Setting

การถกเถียงเกี่ยวกับพลังของสื่อมวลชนมีมาครั้งแล้วครั้งเล่า และในปัจจุบันก็ยังไม่สามารถหาข้อสรุปได้ อย่างไรก็ตามไม่ว่าสื่อมวลชนจะมีอิทธิพลต่อผู้รับสารอยู่ในระดับใดก็ตาม สิ่งที่สำคัญที่สุดที่อาจก่อให้เกิดผลดีหรือผลร้ายได้จากสื่อมวลชนเห็นจะหนีไม่พ้นตัวนักสื่อสารมวลชนเอง นักสื่อสารมวลชนเป็นผู้ที่ใช้สื่อ หลายครั้งที่มักได้ยินว่า นักสื่อสารมวลชนเปรียบเสมือนนายทวารข่าสาร (Gate Keeper) ที่เป็นบุคคลซึ่งทำหน้าที่กรองข่าวสาร คัดเลือกสิ่งที่จะนำเสนอออกสู่สายตาสาธารณชน หน้าที่ในจุดนี้ของนักสื่อสารมวลชนเป็นหน้าที่ที่มีความสำคัญประการหนึ่ง และต้องเป็นหน้าที่ที่จะต้องมีความจริงจังในการปฏิบัติงานสูง กล่าวคือนักสื่อสารมวลชนจะต้องพึงระลึกว่าตนเป็นใคร ทำงานอะไร ทำงานนี้เพื่อใคร และภายใต้อุดมการณ์ใด นักสื่อสารมวลชนจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการคัดเลือกสารเพื่อนำเสนอ

อย่างไรก็ตามการจะกล่าวว่า นักสื่อสารมวลชนที่เป็นปัจเจกบุคคล เป็นบุคคลที่จะต้องรับผิดชอบต่อนโยบายสื่อมวลชนที่นำเสนอทั้งหมดนั้น ดูจะไม่เป็นการยุติธรรม ทั้งนี้ต้องไม่ลืมว่า การสื่อสารมวลชนนั้น ผู้ส่งสารมีลักษณะเป็นองค์กร องค์กรสื่อมวลชนจึงต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อการนำเสนอเนื้อหาสารทั้งหมด มิเช่นนั้นสื่อมวลชนผู้ใดผู้หนึ่งรับผิดชอบแต่เพียงผู้เดียว เนื่องจากการทำงานสื่อสารมวลชนเป็นการทำงานที่เป็นทีม อุดมการณ์จริยธรรม และจรรยาบรรณของนักสื่อสารมวลชนจึงต้องมีทั้งหมดทั่วทุกคน ทั้งองค์กร

ประวัติแรกเริ่มของสื่อมวลชนที่บรรดานักสื่อสารมวลชนในยุคแรกรวมตัวกันให้ได้มาซึ่งเสรีภาพ อันเป็นปัจจัยสำคัญที่ขาดไม่ได้ในงานสื่อสารมวลชนเริ่มต้นขึ้นในช่วงปี 1920 -

1930 ถึงแม้ว่าในช่วงนั้นสื่อมวลชนจะแสดงออกถึงความเป็นนักวิชาชีพเพื่อที่จะปราศจากการควบคุมโดยรัฐ และสร้างความไว้วางใจจากสาธารณชนเป็นอย่างมาก แต่แรงกดดันจากรัฐในการควบคุมสื่อก็ยังคงมีเสมอมา จนกระทั่งถึงช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 และช่วงปฏิบัติการต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ ช่วงเวลาดังกล่าวนี้เอง Henry Luce ซึ่งดำรงตำแหน่ง CEO of Time Inc. ได้จัดตั้งสมาพันธ์ขึ้น เพื่อที่จะรวบรวมและสร้างความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของสื่อมวลชน หลังจากนั้นสมาพันธ์ดังกล่าวได้รับการจัดตั้งเป็น The Hutchins Commission on Freedom of the Press ในปี 1942 และได้ประกาศรายงานซึ่งเป็นผลจากวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสมาพันธ์ดังกล่าวในปี 1947 โดยรายงานฉบับนี้เป็นการรวบรวมจากสมาชิกของสมาพันธ์ซึ่งมีทั้งบุคคลในแวดวงวิชาการ การเมือง และผู้นำกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม

สมาพันธ์นี้ได้แบ่งแยกบุคคลที่มีความคิดแนวเสรีนิยม (Libertarianism) และบุคคลที่เห็นควรว่าจะต้องมีการออกกฎหมายในการควบคุมสื่อออกเป็น 2 ฝ่าย โดยฝ่ายที่เห็นว่าจำเป็นจะต้องมีการควบคุมสื่อ นั้น ได้เสนอแนวทางการควบคุมสื่อที่ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดการสื่อสารสาธารณะ (Public Communication) โดยนักวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ The University of Chicago หรือที่เรียกกันว่า The Chicago School

แนวคิดของ Chicago School นั้นเสนอว่าประเทศในสังคมสมัยใหม่มีลักษณะเป็นชุมชนขนาดใหญ่ซึ่งเกิดจากกลุ่มทางสังคมย่อย ๆ นับร้อยนับพันกลุ่ม ซึ่งหมายความถึงการเป็นสังคมแบบพหุนิยม (Pluralistic) เกี่ยวกับทางวัฒนธรรม และความหลากหลายทางเชื้อชาติ นอกจากนี้ แนวคิดของ Chicago School ยังตรงข้ามกับแนวคิด Marketplace of Ideas โดยอ้างว่าสื่อมวลชนที่ปราศจากการควบคุมนั้นย่อมจะตอบสนองของความสนใจ และรสนิยมของคนส่วนใหญ่ซึ่งเป็นกระแสหลักของสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นอกจากนี้ทฤษฎีดังกล่าวยังสนับสนุนให้ชนชั้นผู้นำสามารถใช้สื่อเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง และอำนาจซึ่งอำนาจทางธุรกิจและการเมือง ซึ่งผู้มีอำนาจเหล่านี้สามารถควบคุมสื่อและใช้สื่อเป็นช่องทางในการเผยแพร่การโฆษณาชวนเชื่อ เพื่อป้องกันเหตุการณ์ดังกล่าวนี้ สมาชิกของสมาพันธ์บางท่านได้เสนอให้ก่อตั้งองค์กรตัวแทนสาธารณชน (Public Agency) ขึ้นมา เพื่อรวบรวมประชาชนที่มีแนวคิดเดียวกัน และเพื่อป้องกันการเผยแพร่การโฆษณาชวนเชื่อ โดยองค์กรดังกล่าวถูกขนานนามว่าเป็น Press Council

นอกจากวัตถุประสงค์ดังกล่าวแล้ว Press Council ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อเรียกร้องให้หนังสือพิมพ์ตระหนัก และใช้เนื้อที่ในหนังสือพิมพ์เพื่อนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อย หรือชนกลุ่มน้อยสามารถมีคอลัมน์ประจำในหนังสือพิมพ์ ซึ่งชนกลุ่มน้อยเหล่านี้สามารถที่จะตีพิมพ์เผยแพร่สิ่งที่ตนต้องการได้ในคอลัมน์ดังกล่าว ซึ่งต่อมา FCC ได้ออกข้อกำหนดประเภทเดียวกันนี้ในปี 1972

สมาชิกส่วนมากของสมาพันธ์ต่อต้านการควบคุมสื่อโดยตรง ในขณะที่มีความเข้าใจแนวคิดของ Chicago School ไปพร้อม ๆ กันด้วย อย่างไรก็ตาม การต่อต้านการควบคุมสื่อยังคงเป็นเสียงส่วนมากของสมาชิกในสมาพันธ์ สถานการณ์เช่นนี้ทำให้สมาพันธ์ต้องประสบกับภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออก ในทางหนึ่งทางสมาพันธ์ตระหนักดีว่าการเป็น Marketplace of Idea นั้นเป็นสิ่งที่ไม่ใช่การควบคุมตนเองของสื่อ ผลที่จะตามมาคือ สื่อโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์จะละเลยการให้บริการชนกลุ่มน้อย ส่วนอีกทางหนึ่งทางสมาพันธ์ก็เกรงว่าการบัญญัติกฎหมายเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อควบคุมสื่อ นั้น จะเป็นหนทางที่นำไปสู่ความเป็นเบ็ดเสร็จนิยมในการควบคุมสื่อ

ในที่สุดแล้วสมาชิกของสมาพันธ์ดังกล่าวได้ตัดสินใจกำหนดให้พันธกิจที่สำคัญที่สุดของสื่อคือการรับใช้สาธารณชน นอกจากนี้แล้วทางสมาพันธ์ได้ร่างรายงานจากการโต้แย้งแสดงความคิดเห็นของสมาชิกต่าง ๆ ไว้อย่างละเอียด เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ และดำเนินงานของสื่อมวลชน

การบูรณาการทางความคิดที่ถูกนำมาบันทึกไว้ในรายงานของ Hutchins Commission นั้น ต่อมาได้รับการเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักในนามทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility Theory) โดยมีหลักการที่ยืนยันถึงหลักการดั้งเดิม และเน้นย้ำถึงจรรยาบรรณต่าง ๆ ของสื่อมวลชน เช่น การกำหนดให้สื่อมวลชนต้องยอมรับภาระที่หนักหน่วงเพื่อรับใช้สาธารณะ แทนที่จะเสนอให้สื่อมวลชนมีเสรีภาพในการตีพิมพ์และเผยแพร่ตามที่สื่อ หรือเจ้าของสื่อต้องการ ดังนั้นจึงสามารถพิจารณาได้ว่า ทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นทางเลือกใหม่ที่เข้ามาทำชนกับแนวคิดแบบเบ็ดเสร็จนิยม ดังที่แนวคิดแบบเสรีนิยม (Libertarianism) ก็เคยเป็นทางเลือกที่เข้ามาทำชนกับแนวคิดแบบอำนาจนิยม (Authoritarianism) ในอดีต

แนวคิดของทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคมที่สวนทางกับแนวคิดแบบเบ็ดเสร็จนิยม เสนอแนวทางปฏิบัติของสื่อมวลชนไว้ในระดับอุดมคติ พร้อมทั้งเสนอให้สื่อมวลชนตระหนัก

ถึงภารกิจเกี่ยวกับพหุนิยมทางวัฒนธรรม โดยปราศจากการคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตน ซึ่งจัดว่าเป็นแนวทางใหม่ในการบริการชุมชนสาธารณะในขณะนั้น นอกจากนี้ยังเป็นการปลูกฝังและสนับสนุนให้บุคลากรสื่อตระหนักถึงความเป็นแนวหน้าในการสนับสนุนประชาธิปไตย

ในปัจจุบันถึงแม้ว่าทฤษฎีความรับผิดชอบทางสังคมจะเป็นทฤษฎีที่เก่า แต่ก็ยังเป็นรากฐานในการตรวจรายการของสมาคมวิชาชีพสื่อมวลชนทั่วไป หลักการของทฤษฎีความรับผิดชอบทางสังคมจึงยังคงถูกนำมาพิจารณาทุกครั้งที่มีความปัญหาทางด้านจริยธรรม

Denis McQuail (1994) ได้สรุปหลักการพื้นฐานของทฤษฎีความรับผิดชอบทางสังคมไว้ดังนี้

1. สื่อมวลชนมีพันธกิจร่วมกับสังคม และระบบกรรมสิทธิ์สื่อคือสิ่งที่ได้รับความอุปถัมภ์จากสาธารณะ

กรณีตัวอย่างที่ชัดเจนได้แก่ BBC ที่เป็นสถานีโทรทัศน์เพื่อการบริการสาธารณะ โดยที่ได้รับความนิยมจากค่าธรรมเนียมเครื่องรับในแต่ละครัวเรือน การนำเสนอของ BBC นำเสนอข่าวสาร และเนื้อหาที่มุ่งตอบสนองของสาธารณประโยชน์ เช่น รายการข่าว หรือรายการเพลงคลาสสิก

2. สื่อมวลชนควรนำเสนอข่าวอย่างตรงไปตรงมา เหมาะสม ยุติธรรม เป็นกลาง และตรงประเด็น

ตัวอย่างที่ชัดเจนในเรื่องนี้ เห็นจะหนีไม่พ้นการนำเสนอข่าวของทั้งฝ่ายค้าน และฝ่ายรัฐบาล ที่สื่อมวลชนควรนำเสนอให้ครบถ้วนทุกฝ่าย ไม่เลือกนำเสนอแต่เฉพาะฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และไม่ใช้เทคนิคในการตัดต่อ เพื่อตัดทอน หรือต่อเติมเพิ่มประโยชน์ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

3. สื่อมวลชนควรเป็นเวทีเสรีทางความคิด

ควรให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ได้อย่างมีอิสระผ่านทางสื่อมวลชน ทั้งนี้ไม่ว่าเรื่องดังกล่าวจะกระทบกระเทือนต่อผู้ใดก็ตาม หากแต่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะแล้วก็เป็นสิ่งที่ควรพิจารณานำเสนอ

4. สื่อควรมีอิสรภาพ ขณะเดียวกันก็ควรมีการควบคุมตนเอง

อิสรภาพของสื่อมวลชนเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ ทั้งนี้ต้องยอมรับว่าในปัจจุบัน หูตาของประชาชน ได้รับการขยายเปิดโลกทัศน์ผ่านทางสื่อมวลชนเกือบทั้งสิ้น การจำกัดขอบเขตอิสรภาพของสื่อมวลชน จึงเท่ากับเป็นการจำกัดขอบเขตในการเปิดโลกทัศน์ของผู้รับสารด้วย อย่างไรก็ตาม การมีอิสรภาพนี้ จะต้องอยู่ภายใต้การควบคุมตนเองของสื่อมวลชน โดยอาจใช้อุดมการณ์ จริยธรรม จรรยาบรรณ ที่ตราขึ้นโดยสมาคมวิชาชีพเป็นตัวควบคุมการปฏิบัติงานของสื่อมวลชน ทั้งนี้การควบคุมโดยกฎหมายเฉพาะเป็นสิ่งที่ไม่เข้าข่ายว่าเป็นการควบคุมตนเอง แต่จะต้องตระหนักว่าตนเป็นพลเมืองคนหนึ่ง จึงต้องปฏิบัติตามกฎหมายทั่วไปที่ใช้กับสาธารณชน การที่สื่อมวลชนควบคุมตนเองนี้ หมายถึงนักสื่อสารมวลชนต้องตระหนักเสมอว่าตนทำงานเพื่อประโยชน์สาธารณะ การตัดสินใจว่าจะนำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ หรือไม่นั้น จะต้องตั้งอยู่บนวิจรรณญาณที่เที่ยงตรงและเป็นกลาง โดยคำนึงถึงว่าเมื่อนำเสนอไปแล้วสาธารณชน จะได้รับอะไรจากการนำเสนอครั้งนี้ อีกทั้งจะต้องคำนึงถึงเรื่องการก้าวล่วงสิทธิความเป็นอยู่ส่วนบุคคล ที่ไม่นำมาซึ่งสาธารณประโยชน์ การเขียนข่าวเกินจริง การสร้างความเข้าใจผิด ผ่านทางการนำเสนอ หรือการบิดเบือนข่าวสาร ต่างเป็นสิ่งที่ไม่ควรมีปรากฏในผลงานด้านการสื่อสารมวลชนทั้งสิ้น

5. มีจรรยาบรรณ และมาตรฐานทางวิชาชีพ

จรรยาบรรณ (Code of Ethics) คือกลไกควบคุมการปฏิบัติงานของนักวิชาชีพในสาขาต่าง ๆ จรรยาบรรณนี้มีไม่ใช่ศีลธรรมและจริยธรรม (Moral and Ethics) ความแตกต่างอยู่ตรงที่ ศีลธรรมและจริยธรรมนั้นไม่ได้มีการตราไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ศีลธรรมคือหลักความดีที่เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางโดยทั่วไป ซึ่งโดยมากจะเป็นหลักทางศาสนาเช่นความกตัญญู ส่วนจริยธรรมคือหลักความดีที่เป็นข้อตกลงทางสังคม สังคมนั้นจะมีการยอมรับร่วมกันว่าการปฏิบัติเช่นใดจึงเป็นการปฏิบัติที่ถูกต้องตามจริยธรรมของสังคมนั้น อย่างไรก็ตามการปฏิบัติตนโดยยึดหลักศีลธรรมและจริยธรรมเป็นเรื่องของความคิดเห็นส่วนบุคคล ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการที่มีได้ตราไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ดังนั้นการปฏิบัติตนตามหลักจริยธรรม จึงขึ้นอยู่กับความสมัครใจของปัจเจกบุคคล ดังนั้นความประพฤติที่ผิดจริยธรรมสำหรับบุคคลหนึ่ง จึงอาจไม่ใช่เรื่องที่ผิดจริยธรรมสำหรับอีกบุคคลหนึ่งก็เป็นได้

จรรยาบรรณวิชาชีพสื่อสารมวลชน คือลายลักษณ์อักษรที่กำหนดให้นัก
สื่อสารมวลชน ปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับความต้องการและความคาดหวังของผู้รับสารมวลชน
มากไปกว่านั้นยังเป็นตัวกำหนดระดับมาตรฐานทางวิชาชีพด้วย

จรรยาบรรณวิชาชีพสื่อสารมวลชนที่เห็นเป็นรูปธรรมมากที่สุดได้แก่จริยธรรม
หนังสือพิมพ์ ซึ่งเป็นตัวที่สร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของมวลชนที่มีต่อ
นักข่าว จริยธรรมวิชาชีพของสภาการหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยมีดังต่อไปนี้

**ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ.
2541**

โดยที่เจ้าของผู้ประกอบการ บรรณาธิการ และผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ได้พร้อมจะ
สถาปนาสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ ให้เป็นองค์กรอิสระ ทำหน้าที่ควบคุมกันเองเพื่อส่งเสริม
เสรีภาพ ความรับผิดชอบ ตลอดจนส่งเสริมสิทธิการใช้หนังสือพิมพ์เพื่อการรับรู้ข่าวสารและการ
แสดงความคิดเห็นของพลเมือง ทำหน้าที่ให้การศึกษาแก่ประชาชน รวมถึงความยุติธรรมและ
ความเที่ยงธรรม เป็นหลักในการประกอบวิชาชีพ คณะกรรมการสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติมี
มติให้ตราข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ไว้ดังต่อไปนี้

หมวด 1 : หมวดทั่วไป

1. ข้อบังคับนี้เรียกว่า ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ พ.ศ. 2541
2. ข้อบังคับนี้ให้ใช้ตั้งแต่วันประกาศนี้เป็นต้นไป
3. ในข้อบังคับนี้
 - “ข่าว” หมายถึง เนื้อข่าว ความนำหรือตัวโปรย พาดหัวข่าว ภาพข่าว และคำ
บรรยาย ภาพข่าว
 - “หนังสือพิมพ์” หมายถึง หนังสือพิมพ์ตามธรรมนูญสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ
พ.ศ.2540 ข้อ 3
 - “ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์” ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ตามธรรมนูญ
สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ. 2540 ข้อ 3

หมวด 2 : จริยธรรมของหนังสือพิมพ์

4. หนังสือพิมพ์ต้องยึดถือข้อเท็จจริง ความถูกต้องแม่นยำและความครบถ้วน
5. หนังสือพิมพ์ต้องนำเสนอข่าวเพื่อประโยชน์สาธารณะ โดยไม่แสวงหาประโยชน์ส่วนตนหรือหมู่คณะ
6. หนังสือพิมพ์ต้องแสดงความพยายามในการให้เป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย
7. หนังสือพิมพ์ต้องไม่แต่งเติมเนื้อหาสาระของข่าว จนคลาดเคลื่อนหรือเกินจากความเป็นจริง
8. หนังสือพิมพ์ต้องละเว้นการเสนอข่าวเพราะความลำเอียง หรือมีอคติ จนเป็นเหตุให้ข่าวนั้นคลาดเคลื่อน หรือเกินจากความเป็นจริง
9. หนังสือพิมพ์ต้องไม่สอดแทรกความคิดเห็นลงในข่าว
10. เมื่อคัดลอกข้อความใดจากหนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ หรือแหล่งข้อมูลอื่น ต้องบอกที่มาของข้อความนั้น
11. การเสนอข่าวที่มีการพาดพิง อันเกิดความเสียหายแก่บุคคล หรือองค์กรใด ๆ ต้องแสดงถึงความพยายามในการเปิดโอกาสให้ฝ่ายที่ถูกกล่าวหาแสดงข้อเท็จจริงด้วย
12. ในกรณีที่มีการเสนอข่าวผิดพลาด หนังสือพิมพ์ต้องลงพิมพ์แก้ไขข้อผิดพลาดดังกล่าวโดยไม่ชักช้า
13. หนังสือพิมพ์ต้องไม่เสนอข่าวเลื่อนลอย ไร้แหล่งที่มา ฟังระบู่ชื่อ หรือคนให้สัมภาษณ์ข่าวอย่างเปิดเผย เว้นแต่มีเหตุอันควรปกปิดเพื่อสวัสดิภาพ และความปลอดภัยของแหล่งข่าว และต้องเป็นประโยชน์ต่อสิทธิในการรับรู้ข่าวสารของสาธารณชน
14. หนังสือพิมพ์ต้องปกปิดชื่อ และฐานะของบุคคลที่ได้ให้ข่าวเป็นความลับ หากได้ให้คำมั่นแก่แหล่งข่าวนั้นไว้ หนังสือพิมพ์ต้องปกปิดนามปากกา หรือนามแฝงที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นไว้เป็นความลับ
15. ในการเสนอข่าวหรือภาพใด ๆ หนังสือพิมพ์ต้องคำนึงมิให้ลวงละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลที่ตกเป็นข่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องให้ความคุ้มครองอย่างเคร่งครัดต่อสิทธิมนุษยชนของเด็ก สตรีและผู้ด้อยโอกาส ในการเสนอข่าวตามวรรคแรก โดยไม่เป็นการซ้ำเติมความทุกข์ หรือโศกนาฏกรรมอันเกิดแก่เด็ก สตรีและผู้ด้อยโอกาสไม่ว่าทางใดทางหนึ่ง
16. การพาดหัวข่าวและความนำของหนังสือพิมพ์ ต้องไม่เกินไปจากข้อเท็จจริงในข่าว และต้องสะท้อนใจความสำคัญหรือเนื้อหาหลักของข่าว

17. หนังสือพิมพ์ต้องไม่เสนอภาพข่าวที่อุจาด ลามกอนาจาร หรือน่าหวาดเสียว โดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกของสาธารณชนอย่างถี่ถ้วน
18. ในการแสดงความคิดเห็นหรือการวิพากษ์วิจารณ์ หนังสือพิมพ์ต้องให้ความเที่ยงธรรมแก่ฝ่ายที่ถูกพาดพิงเสมอ
19. ข้อความที่เป็นประกาศโฆษณา ที่ปรากฏอยู่ในหนังสือพิมพ์ ต้องแสดงให้เห็นชัดว่าเป็นประกาศโฆษณา จะแอบแฝงเป็นการเสนอข่าวหรือความคิดเห็นไม่ได้

หมวด 3 : จริยธรรมผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์

20. ผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ต้องไม่ประพฤติปฏิบัติการใด ๆ อันจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ
21. ผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ต้องไม่อวดอ้าง หรืออาศัยตำแหน่งหน้าที่ เพื่อเรียกร้องสิทธิหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่ไม่ชอบธรรม
22. ผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ต้องละเว้นการรับอามิสสินจ้างอันมีค่าหรือผลประโยชน์ใดๆ เพื่อให้กระทำการหรือไม่กระทำการใด อันจะขัดต่อการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างถูกต้องรอบด้าน

หมวด 4 : แนวปฏิบัติของหนังสือพิมพ์และผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์

23. ผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์พึงละเว้นการรับอภิสถิหรือตำแหน่งเพื่อให้กระทำการหรือไม่กระทำการใด อันจะขัดต่อการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างถูกต้องรอบด้าน
24. การเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ พึงตระหนักถึงความสำคัญของข่าวต่อสาธารณชนและไม่เสนอข่าวในทำนองชวนเชื่อที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน
25. การได้มาซึ่งข่าวสาร หนังสือพิมพ์พึงใช้วิธสุภาพและซื่อสัตย์
26. ในการแสดงความคิดเห็น หนังสือพิมพ์พึงกระทำโดยบริสุทธิ์ใจ และไม่มีพันธกรณีอื่นใดนอกจากมุ่งปฏิบัติหน้าที่เพื่อสาธารณชน โดยไม่ยอมให้อิทธิพลอื่นใดมาครอบงำความคิดเห็น
27. หนังสือพิมพ์พึงละเว้นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล เว้นแต่กรณีเพื่อประโยชน์สาธารณะ
28. หนังสือพิมพ์พึงใช้ความระมัดระวังอย่างรอบคอบ ให้ประกาศโฆษณาทั้งหลายอยู่ในขอบเขตของศีลธรรมและวัฒนธรรม หนังสือพิมพ์พึงระมัดระวังที่จะไม่เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ประกาศโฆษณาที่น่าจะสงสัยว่าเป็นภัยแก่สังคมหรือสาธารณชน

29. หนังสือพิมพ์พึงหลีกเลี่ยงการเผยแพร่ประกาศโฆษณาที่มีเหตุให้นำเชื่อว่าเจ้าของประกาศโฆษณานั้นเจตนาจะทำให้ผู้อ่านหลงเชื่อในสิ่งที่มงาย
30. ภาษาที่ใช้ในหนังสือพิมพ์พึงหลีกเลี่ยงคำที่ไม่สุภาพ หรือมีความหมายเหยียดหยาม

การเข้าถึงอุดมการณ์สื่อสารมวลชนโดยอาศัยหลักจริยธรรมนี้ สุภา ศิริमानนท์ (2530) ได้เสนอแผนภูมิ แสดงหลักจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ไว้ดังหน้าถัดไป

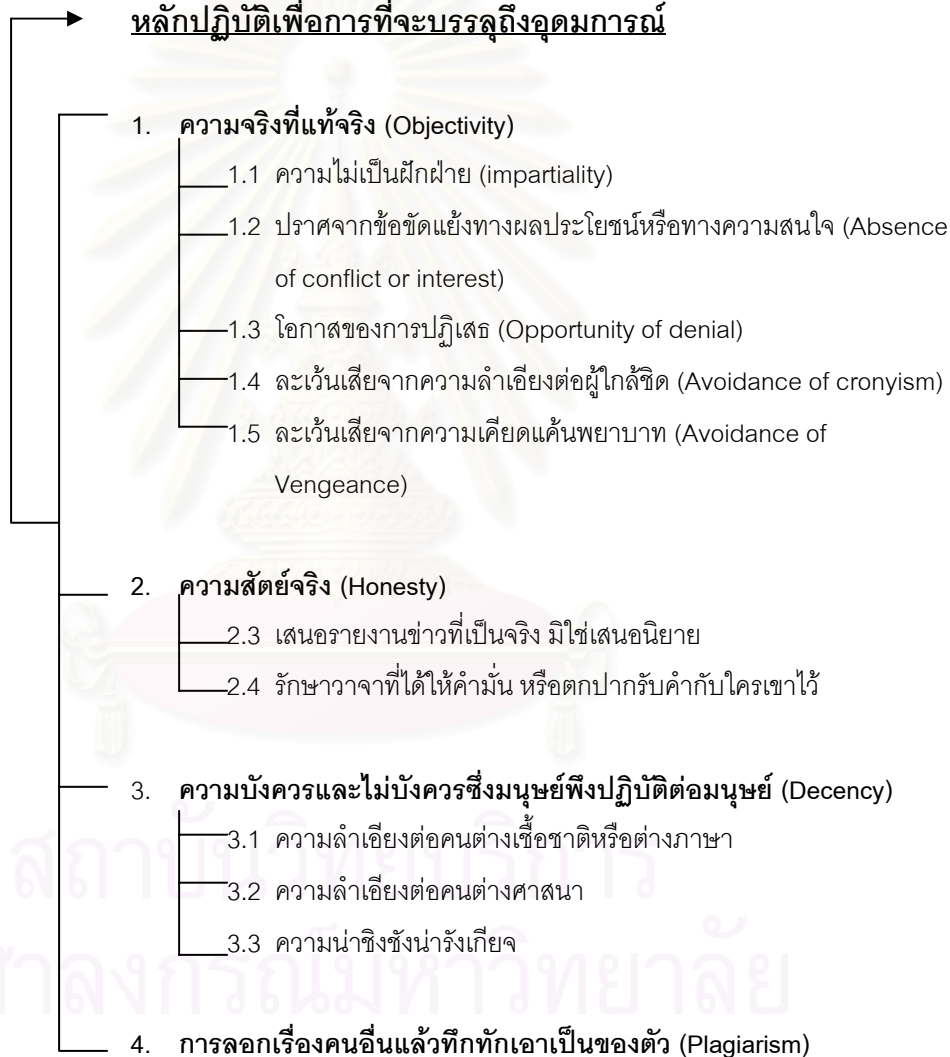
สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อุดมการณ์ของหนังสือพิมพ์มี 2 ประการคือ

1. ความถูกต้องครบถ้วน (Accuracy)
2. การวิพากษ์วิจารณ์อย่างซื่อสัตย์ (Honest Criticism)

หลักปฏิบัติเพื่อการที่จะบรรลุถึงอุดมการณ์

แผนภูมิที่ 2 แสดงหลักจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์

ที่มา : สุภา ศิริमानนท์ (2530)

จรรยาบรรณทางวิชาชีพสื่อมวลชนนี้ นำมาใช้เพื่อประกอบการพิจารณาว่า บุคลากรของ สทท.11 ปฏิบัติงานอยู่ในขอบข่ายของจรรยาบรรณของนักวิชาชีพสื่อสารมวลชนหรือไม่ เนื่องจาก จรรยาบรรณทางวิชาชีพเป็นกลไกการควบคุมสื่อประเภทหนึ่ง ที่มุ่งเน้นให้สื่อมวลชนควบคุมการ ปฏิบัติงานด้วยตนเอง โดยให้คำนึงถึงสาธารณประโยชน์เป็นสำคัญ และไม่มีบทลงโทษ การ ปฏิบัติงานในขอบข่ายของจรรยาบรรณสื่อมวลชน จึงเป็นการปฏิบัติงานที่เป็นส่วนหนึ่งตาม อุดมการณ์วิชาชีพสื่อมวลชน ซึ่งเป็นประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องถึงอุดมการณ์วิชาชีพของบุคลากร ของ สทท.11 ด้วย

6. ในบางสถานการณ์ สื่ออาจต้องทักท้วงสาธารณมติ เพื่อประโยชน์สูงสุดของ สาธารณะ

กรณีบางกรณีที่สื่อมวลชนอาจจะต้องทักท้วงสาธารณมติ เนื่องจากมตินั้น ไม่ ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคม เช่นเมื่อมีกระแสประชาชนเรียกร้องให้มีการยุบสภา ทั้งที่เพิ่งจะ จัดตั้งรัฐบาลได้เพียง 6 เดือนสื่อมวลชนอาจจะต้องพยายามชี้แจงให้ประชาชนทราบถึงความเป็น จริงว่า 6 เดือนที่ผ่านมารัฐบาลยังไม่สามารถสร้างผลงานได้ อีกทั้งการยุบสภา และจะต้อง เลือกรับใหม่ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงงบประมาณต่าง ๆ ภายในประเทศเป็นอย่างมาก จึงควรรอ ดูสถานการณ์ไป สักช่วงระยะเวลาหนึ่งก่อน

ในการศึกษาอุดมการณ์วิชาชีพของบุคลากรสื่อวิทยุโทรทัศน์ของรัฐนี้ จะใช้ทฤษฎี ความรับผิดชอบทางสังคม เป็นแม่แบบในอุดมคติของวิชาชีพสื่อมวลชน ในการวัดการปฏิบัติงาน ของบุคลากร สทท.11 ทั้งนี้ ทฤษฎีความรับผิดชอบทางสังคม เป็นทฤษฎีแสดงถึงอุดมการณ์ของ สื่อมวลชนในระดับอุดมคติได้ชัดเจน ในส่วนของการนำเสนอสาร โดยคำนึงถึงความต้องการของ สาธารณะ ตรงไปตรงมา เหมาะสม ยุติธรรม เป็นกลาง รวมไปถึงการเป็นเวทีทางความคิด และ การปฏิบัติตามจรรยาบรรณ และมาตรฐานทางวิชาชีพ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กระมล ทองธรรมชาติ (2541) ได้ศึกษาความสำนึก และอุดมการณ์ของ ข้าราชการไทย พบว่า อุดมการณ์ของข้าราชการไทยในปัจจุบันปราศจากความชัดเจน ขาดความ

เป็นเอกภาพ มีลักษณะตัวใครตัวมัน คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน และมีฐานคิดว่าตนสูงส่งกว่าประชาชนทั้งที่ในความเป็นจริงแล้ว เงินเดือนข้าราชการมาจากภาษีที่จ่ายโดยประชาชน ส่งผลต่อการปฏิบัติงานราชการ ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากรัฐ ผู้ที่กำหนดนโยบาย และระเบียบวิธีปฏิบัติของข้าราชการมีลักษณะที่ไม่แน่นอน เปลี่ยนแปลงจุดยืนบ่อยครั้งตามแต่บุคคลที่เข้ามาเป็นรัฐบาล ส่งผลให้อุดมการณ์วิชาชีพข้าราชการปราศจากจุดยืนตามไปด้วย จนในที่สุด อุดมการณ์ทางวิชาชีพข้าราชการไทย จึงมีลักษณะแบบตัวใครตัวมัน ไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ลักษณะสังคมบริโภคนิยม ที่ให้ความสำคัญกับการบริโภค และวัตถุ เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้อุดมการณ์วิชาชีพข้าราชการเปลี่ยนแปลงไป จากที่เคยภาคภูมิใจในความเป็นข้าราชการที่เคยมีมาในสมัยปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช ก็ลดทอนหายลงไป เนื่องจากสังคมให้คุณค่าทางวัตถุมากกว่าจิตใจ และศีลธรรม อุดมการณ์ข้าราชการจึงเปลี่ยนแปลงไปเป็นการหาเลี้ยงชีพ และการกอบโกยเงินทอง เพื่อให้สมฐานะข้าราชการ

ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่ส่งผลให้อุดมการณ์ข้าราชการของไทยเปลี่ยนแปลง และขาดความเป็นเอกภาพ คือการเปลี่ยนตัวของรัฐ กล่าวคือ รัฐ ซึ่งจากเดิม ได้แก่ พระมหากษัตริย์ ได้เปลี่ยนไปเป็นคณะรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง ความสามารถในการยึดเหนี่ยวความจงรักภักดีต่อรัฐจึงมีความแตกต่างกัน มากไปกว่านั้น รัฐบาลยังได้สถาปนารัฐธรรมนูญขึ้นเป็นตัวแทนแห่งความชอบธรรม และกฎหมาย แทนที่พระมหากษัตริย์ แต่รัฐธรรมนูญเป็นสิ่งที่ไม่เป็นรูปธรรมเด่นชัดเท่าพระมหากษัตริย์ ความจงรักภักดี และการปฏิบัติงานเพื่อสนองคุณรัฐจึงแตกต่างกันออกไป

นอกจากนี้ข้อค้นพบที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การปฏิบัติงานของข้าราชการไทย มีลักษณะที่สวนทางกับอุดมคติของข้าราชการ กล่าวคือ ข้าราชการในอุดมคติจะต้องอุทิศเวลาให้แก่งานราชการ บริการประชาชนอย่างเที่ยงธรรม ซื่อสัตย์ โดยคำนึงว่าประชาชนคือนายของตน แต่ในความเป็นจริงแล้ว ข้าราชการไทยกลับใช้เวลาและเครื่องมือของราชการในการหารายได้พิเศษ รับสินน้ำใจในการให้บริการพิเศษ รวมทั้งดูหมิ่น กดขี่ รีดไถ และทำตัวเป็นนายของประชาชน

สมสุข หินวิมาน ศึกษาบทบาทของวิทยุกระจายเสียง ในการสร้างความชอบธรรมของรัฐ โดยหนึ่งในข้อค้นพบทางงานวิจัย คือความขัดแย้งในการทำงานข่าววิทยุกระจายเสียง ตาม

เป้าหมายขององค์กร ซึ่งก็คือกรมประชาสัมพันธ์ กับอุดมการณ์วิชาชีพสื่อสารมวลชน โดยที่สามารถจัดแบ่งบุคลากรออกได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่ ประเภทที่ต้องการผ่าตัดระบบ ประเภทที่ต่อรองระหว่างอุดมการณ์รัฐกับอุดมการณ์วิชาชีพ ประเภทที่อึดอัดใจแต่ไม่ต่อต้าน เพื่อความอยู่รอดของตนเอง และประเภทที่ปรับสภาพได้ ยอมรับว่าตนกำลังทำงานอะไร

การคัดเลือกข่าวของกรมประชาสัมพันธ์ จะให้น้ำหนักแก่ข่าวฝ่ายรัฐ ส่วนกลุ่มที่ไม่ได้เป็นข่าว มีเหตุเนื่องมาจากการที่มีความคิด และอุดมการณ์ที่แตกต่างไปจากรัฐ หรืออย่างดีที่สุดก็คือได้เป็นข่าว แต่เป็นข่าวที่ไม่เด่น และถูกจัดวางไว้ในช่วงที่คาดว่าผู้รับสารจะไม่สนใจ

จินตนา ระวันประโคน (2542) ศึกษาสถานีวิทยุโทรทัศนแห่งประเทศไทย กับการเปลี่ยนแปลงไปสู่องค์กรมหาชน พบว่าการบริหารงานของ สทท.11 ไม่เหมาะสมกับการบริหารงานแบบราชการ สมควรเปลี่ยนแปลงไปสู่การบริหารงานแบบองค์กรมหาชน ตามแนวสี่กระจายเสี่ยง บริการสาธารณะ เนื่องจากสามารถทำหน้าที่เป็นสื่อบริการสาธารณะได้อย่างแท้จริง บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุประสิทธิผล

อรุณมาศ ธาระวานิช (2541) ศึกษาบทบาทสถานีโทรทัศน์ช่อง 11 กรมประชาสัมพันธ์ กับการส่งเสริมวิถีชีวิต และภูมิปัญญาชาวบ้านล้านนา พบว่า มีรายการ 3 รายการที่มีบทบาทในการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นตามนโยบายของกรมประชาสัมพันธ์ ทั้งนี้การดำเนินงานมิได้มีจุดมุ่งหมายที่ภูมิปัญญาท้องถิ่น แต่เป็นการดำเนินงานเนื่องจาก สทท.11 ขึ้นอยู่กับกรมประชาสัมพันธ์ สทท.11 มีเทคโนโลยีที่ล้าหลัง ขาดแคลนเงินทุน และบุคลากรที่ตรงกับสายงาน รวมถึงการเป็นสถานีของรัฐ ที่ไม่มีการแข่งขัน ทำให้การผลิตงานปราศจากความน่าสนใจ การควบคุมให้เป็นไปตามระเบียบของกรมประชาสัมพันธ์เท่านั้น ที่ถือเป็นปัจจัยเอื้อให้เกิดการผลิตรายการดังกล่าว

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่องอุดมการณ์ทางวิชาชีพของบุคลากรสื่อวิทยุโทรทัศน์ของรัฐนี้ เมื่อพิจารณาจากวิธีวิทยาที่ได้นำมาศึกษา ก็กล่าวได้ว่า เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่ง สุกวงค์ จันทวนิช (2531) เสนอว่า การวิจัยประเภทนี้ สามารถเรียกว่าเป็นการวิจัยเชิงคุณลักษณะก็ได้ เนื่องจากเป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาคุณลักษณะ ของสิ่งต่าง ๆ และ ปรากฏการณ์ โดยในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ แล้วนำมา เปรียบเทียบกับแนวคิดและทฤษฎี เพื่ออธิบายคุณลักษณะของอุดมการณ์วิชาชีพของบุคลากรสื่อ วิทยุโทรทัศน์ของรัฐให้เข้าใจได้อย่างกระจ่าง

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาอุดมการณ์วิชาชีพของบุคลากรสื่อวิทยุโทรทัศน์ของ รัฐนี้ เป็นแหล่งข้อมูลประเภทบุคคล และเอกสาร ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แหล่งข้อมูลประเภทบุคคล

สำหรับแหล่งข้อมูลประเภทบุคคลนี้ เลือกใช้เพื่อให้ได้คำตอบเกี่ยวกับอุดมการณ์ ทางวิชาชีพที่บุคลากรสื่อวิทยุโทรทัศน์ของรัฐเลือกใช้ และได้คำตอบยืนยันที่แน่นอนว่าการ ปฏิบัติงานลักษณะดังกล่าว เป็นการปฏิบัติงานโดยยึดอุดมการณ์ทางวิชาชีพใดวิชาชีพหนึ่ง หรือมี การประนีประนอมระหว่างอุดมการณ์วิชาชีพอย่างไร ภายใต้ระบบความคิดเช่นไร

บุคคลที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ บุคลากรฝ่ายผลิตรายการ ของสถานีวิทยุ โทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 กรมประชาสัมพันธ์ ส่วนกลาง คือเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร เท่านั้น เนื่องจากรายการส่วนมากที่ออกอากาศ เป็นรายการที่บุคลากรของ สทท.11 ส่วนกลางเป็นผู้ผลิต รายการที่ผลิตโดย สทท.11 ส่วนภูมิภาค มีเป็นสัดส่วนที่น้อยกว่ามาก* ทั้งนี้ บุคลากรใน

* รายการที่ผลิตโดย สทท.11 ส่วนภูมิภาค ออกอากาศวันละ 2 ชั่วโมง ที่เหลือเป็นรายการที่ผลิตโดย สทท.11 ส่วนกลาง

ฝ่ายผลิตรายการที่เลือกให้เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก จะมีทั้งข้าราชการ* และลูกจ้างชั่วคราว** รวมไปถึงบุคลากรจากหน่วยงานภายนอก***

ส่วนเหตุผลที่เลือกบุคลากรฝ่ายผลิตรายการ เป็นผู้ให้ข้อมูล เนื่องการเป็นกลุ่มบุคลากรที่เป็นผู้ปฏิบัติงานด้านการสื่อสารมวลชนโดยตรง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเลือกสรรเนื้อหา และรูปแบบที่จะนำเสนอ ส่วนบุคลากรด้านอื่น ๆ เช่น ฝ่ายเทคนิค มิได้เป็นแหล่งข้อมูลในการวิจัย เนื่องจากเป็นบุคลากรที่ปฏิบัติตามการตัดสินใจของฝ่ายผลิตรายการอีกทอดหนึ่ง

2. แหล่งข้อมูลประเภทเอกสาร

แหล่งข้อมูลประเภทเอกสารนี้ เป็นแหล่งข้อมูลที่จะนำมาใช้ประกอบในการพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการผลิตรายการ ทั้งนี้โดยคาดว่า แหล่งข้อมูลประเภทเอกสาร จะมีการบันทึกเกี่ยวกับนโยบาย และวัตถุประสงค์ของรายการ รวมถึงบทโทรทัศน์ และเอกสารอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษานี้

3. แหล่งข้อมูลประเภทสำเนาเทปรายการ

สำเนาเทปรายการจะนำมาทำการวิเคราะห์เนื้อหาของรายการ เพื่อใช้เป็นการตรวจสอบผลที่ได้จากการเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลประเภทบุคคล โดยจะเก็บข้อมูลทั้งสิ้น 5 รายการดังรายละเอียดที่จะนำเสนอในตารางหน้าถัดไป

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

* ข้าราชการ หมายถึงผู้ที่ทำการสอบคัดเลือกผ่าน และได้รับการบรรจุ และแต่งตั้งให้เป็นข้าราชการ ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2535 มาตรา 52

** ลูกจ้างชั่วคราว หมายถึงลูกจ้างรายเดือน รายวัน และรายชั่วโมง ที่จ้างไว้ปฏิบัติงานที่มีลักษณะชั่วคราว และหรือมีกำหนดเวลา แต่ทั้งนี้ระยะเวลาในการจ้างต้องไม่เกินปีงบประมาณ โดยมีการเบิกจ่ายค่าจ้างจากเงินงบประมาณ หรือเงินนอกงบประมาณ (เอกสารราชการ ส. ที่ กค 0510/37778 ลว. 2 พฤษภาคม. 2526)

*** หน่วยงานภายนอกหมายถึงหน่วยงานใด ๆ ก็ตาม ที่ไม่ใช่ สทท.11 ทั้งนี้ ไม่ว่าหน่วยงานดังกล่าว จะเป็นหน่วยงานของเอกชน หรือหน่วยงานของรัฐ

ตารางที่ 1 แสดงรายการที่จะเก็บข้อมูล

รายการ	วัน เวลา ออกอากาศ	เนื้อหา	ผู้ดำเนินรายการ
เวทีเลือกตั้ง	ออกอากาศสดทุกวัน พฤหัสบดีที่ 1,2 และ 4 ของเดือน เวลา 22.05 – 23.00 น.	เป็นรายการสนทนาวาไรตี้ นำเสนอประเด็นความรู้ เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของประชาชนในการ เลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่	สุริยงค์ ทูณฑสาร และ สุขุมมาล บุญ ยะกร
เพื่อ คนทำงาน	ออกอากาศสด ทุกวันศุกร์ที่ 2,3 และ 4 ของเดือนเวลา ออกอากาศ 22.05 – 23.00 น.	เป็นรายการที่ผลิตร่วมกับกรมสวัสดิการ และ คุ้มครองแรงงาน นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับสิทธิของ ลูกจ้างต่าง ๆ ให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายแรงงาน และการคุ้มครองแรงงาน	โสเมธุษา บุรณเหตุ และ เอกพันธ์ บันลือฤทธิ์
รายการ ไอ ที่ 11	ออกอากาศโดยใช้เทปบันทึก ทุกวันเสาร์ เวลา 21.30 น.	นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่ทันสมัย สารสนเทศและคอมพิวเตอร์ เพื่อให้ประชาชน สามารถรับรู้ถึงเทคโนโลยีในปัจจุบัน ก้าวทันโลก	กิริสณา หวันระราช อ.บวร ปภัสราทร
รายการตา ดูหูฟัง	ออกอากาศสด ทุกวันพุธที่ 2 ของเดือน 22.00 – 23.00 น.	นำเสนอโดยกองงาน กกช. เกี่ยวกับสื่อมวลชนไทย ในแง่มุมต่างๆ	จักรภพ เพ็ญแข
โปร่งไต่ 360 องศา	ออกอากาศสดทุกวันจันทร์ เวลา 22.05-23.00 น.	รายการที่สร้างความรู้ และความเข้าใจในเรื่องธรรม รัฐภาคธุรกิจ	อ.สุภัท ตันสถิตินกร และ อ.เกียรติศักดิ์ จีระเกียรติรนาถ

สำเนาเทปรายการทั้ง 5 รายการดังกล่าวนี้ จะเลือกเฉพาะสำเนาเทปรายการที่นำออกอากาศในระหว่างเดือนตุลาคม – เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2543

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยอุดมการณ์วิชาชีพของผู้ปฏิบัติงานสื่อวิทยุ โทรทัศน์ของรัฐ มีดังต่อไปนี้

1. วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ผู้วิจัยจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานจริง เพื่อให้ทราบถึงที่มาที่ไปของการปฏิบัติงานในแต่ละครั้ง วัตถุประสงค์ที่แท้จริง ความตั้งใจจริงในการทำงาน และอุดมการณ์ที่อยู่ในจิตสำนึกของบุคลากรของ สทท.11 โดยที่ผู้วิจัยจะเข้าทำการสังเกตขั้นตอนการผลิตทั้ง 3 ขั้นตอน ของรายการทั้ง 5 รายการ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 ขั้นตอนก่อนการผลิต (Pre-production) นับตั้งแต่การเริ่มต้นคิดรูปแบบของรายการ การสร้างสรรค์เนื้อหารายการ การเขียนบท การกำหนดเวลาออกอากาศ การคัดเลือกผู้ดำเนินรายการ และผู้ร่วมรายการ รวมไปถึงการเสาะหาข้อมูลเพื่อใช้ในการผลิตรายการ

1.2 ขั้นตอนผลิต (Production) นับตั้งแต่การถ่ายทำ การควบคุมการถ่ายทำ การตรวจสอบความพร้อมของทีมงาน และอุปกรณ์ และการปฏิบัติงานในระหว่างการถ่ายทำที่แต่ละบุคคลได้รับมอบหมายประจำตำแหน่ง

1.3 ขั้นหลังการผลิต (Post-production) ได้แก่ ขั้นตัดต่อ ตรวจสอบทานชิ้นงาน เพื่อให้ได้รายการที่มีความยาวพอดี มีรูปแบบและเนื้อหาตามที่ต้องการ

การเก็บข้อมูลทั้ง 3 ขั้นตอนการผลิตนี้ จะเลือกทำโดยใช้รายการดังต่อไปนี้เป็นตัวแทนรายการทั้งหมดของ สทท.11 ได้แก่

1. รายการเวทีเลือกตั้ง
2. รายการเพื่อคนทำงาน
3. รายการโปร่งใส 360 องศา
4. รายการตาตุ่มหูฟัง
5. รายการไอที 11

สำหรับเหตุผลในการเลือกรายการทั้ง 5 รายการเพื่อเข้าไปเก็บข้อมูลในการปฏิบัติงานของบุคลากรของ สทท.11 นั้น เนื่องจากรายการทั้ง 5 รายการ เป็นรายการที่มีลักษณะเนื้อหาที่กว้าง เกี่ยวข้องกับคนส่วนมากของประเทศ เป็นรายการที่นำเสนอสาระความรู้ทั้งสิ้น ทั้งในแง่ของกฎหมาย สังคม หรือเทคโนโลยี นอกจากนี้ ขั้นตอนการผลิตรายการก็มีทั้งที่เป็นรายการสด และรายการบันทึกเทป

ในการขออนุญาตเข้าไปเก็บข้อมูลโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมนั้น ผู้วิจัยได้ทำการติดต่อกับหัวหน้าฝ่ายผลิตรายการโดยตรง และได้รับอนุญาตให้เข้าสังเกตการณ์ได้ ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยมีความได้อาศัยความสัมพันธ์ส่วนบุคคลกับบุคลากรฝ่ายผลิตรายการของ สทท.11 ทำให้สามารถเข้าสังเกตการณ์ได้ในทุกขั้นตอนการผลิตรายการ

2. วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผู้วิจัยจะใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อเป็นการตรวจสอบว่า ระหว่างที่ทำการผลิตชิ้นงานนั้น ๆ เป็นไปตามที่ที่ทีมงานวางวัตถุประสงค์ไว้หรือไม่ และตรงตามกับที่ผู้วิจัยได้สังเกตเอาไว้หรือไม่ และทำที่จุดนั้นผลงานที่ปรากฏออกมาทางสื่อ โทรทัศน์นั้น สะท้อนอุดมการณ์ใดในจิตสำนึกของบุคลากรของ สทท.11 โดยจะทำการวิเคราะห์เนื้อหาจากสำเนาเทปรายการจำนวน 5 รายการ ที่ได้ไปทำการเก็บข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ รายการทั้ง 5 รายการตามที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น นอกจากนี้ ยังจะใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลประเภทเอกสาร ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

3. วิธีการสัมภาษณ์ (Interview) ผู้วิจัยจะใช้วิธีการสัมภาษณ์เป็นวิธีเสริม เพื่อสร้างให้เกิดความเข้าใจในเจตนารมณ์ที่แท้จริงของบุคลากร โดยบุคลากรที่จะสัมภาษณ์ มีทั้งบุคลากรในระดับบริหาร และบุคลากรในระดับปฏิบัติการ ทั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงเหตุผลในการปฏิบัติงาน การเลือกสรรเนื้อหา และรูปแบบที่จะนำเสนอในแต่ละครั้ง

ระยะเวลาในการศึกษา

ระยะเวลาในการศึกษาอุดมการณ์ทางวิชาชีพของบุคลากรสื่อวิทยุโทรทัศน์ของรัฐนี้ แบ่งออกเป็น 4 ช่วง ดังนี้

1. ช่วงเดือนตุลาคม – พฤศจิกายน พ.ศ. 2543 เป็นช่วงการเก็บข้อมูลโดยวิธีการ สังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม
2. ช่วงเดือนมิถุนายน – กันยายน พ.ศ. 2544 เป็นช่วงการเก็บข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาจากสำเนาเทปรายการ
3. ช่วงเดือนตุลาคม – พฤศจิกายน พ.ศ. 2544 เป็นช่วงการเก็บข้อมูลจากเอกสาร เช่น โครงการผลิตรายการ บทโทรทัศน์
4. ช่วงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2544 – เมษายน พ.ศ. 2545 เป็นช่วงวิเคราะห์และเขียน รายงานการวิจัย

การตรวจสอบข้อมูล

เมื่อทำการรวบรวมข้อมูลมาได้แล้ว ก่อนจะทำการวิเคราะห์ข้อมูล จำเป็นต้องตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล โดยบุคลากรของ สทท.11 ที่เป็นแหล่งข้อมูล จะต้องเป็นบุคลากรฝ่ายผลิตรายการเท่านั้น บุคลากรฝ่ายอื่น จะไม่นับรวมเป็นแหล่งข้อมูล จึงต้องมีการตรวจสอบ เพื่อให้เกิดความถูกต้องว่า แหล่งข้อมูลที่เข้าไปสังเกต โดยเฉพาะที่เข้าไปสัมภาษณ์นั้น ไม่ผิดพลาดผิดตัว ส่วนบุคลากรของหน่วยงานอื่น ก็จะต้องมีการสอบถามที่ชัดเจนว่ามาจากหน่วยงานที่ร่วมผลิตหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อความเที่ยงตรงของข้อมูลเช่นกัน

ส่วนสำเนาเทปรายการนั้น จะต้องตรวจสอบให้แน่ใจว่าเป็นรายการที่ต้องการเก็บข้อมูลทั้ง 5 รายการดังกล่าวข้างต้นหรือไม่ รวมทั้งเป็นสำเนาเทปรายการที่ออกอากาศในช่วงเวลาที่กำหนดไว้หรือไม่

ในส่วนข้อมูลเอกสาร จะต้องตรวจสอบข้อมูลว่าเป็นเอกสารของรายการทั้ง 5 รายการหรือไม่ และจะต้องเป็นเอกสารล่าสุดที่ได้ทำไว้เป็นหลักฐานเท่านั้น หากเป็นบทโทรทัศน์ จะต้องตรวจสอบให้แน่ใจว่าเป็นบทโทรทัศน์ของรายการทั้ง 5 รายการ ที่ออกอากาศในช่วงดังกล่าวหรือไม่

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาอุดมการณ์วิชาชีพของบุคลากรสื่อวิทยุโทรทัศน์ของรัฐนี้ ได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการของ Yvonna S. Lincoln and Egon G. Guba (1985) เสนอไว้ กล่าวคือ นำอุดมการณ์ในประเภทเดียวกัน จัดไว้ในหมวดหมู่เดียวกัน โดยที่ผู้วิจัยจะเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจว่าอุดมการณ์นั้นอยู่ในหมวดหมู่เดียวกันหรือไม่ เมื่อได้ทำการแยกประเภทของข้อมูลจนหมดสิ้นแล้ว ก็จะนำชุดของข้อมูลในแต่ละประเภทมาพิจารณา เพื่อหาคุณลักษณะเฉพาะของอุดมการณ์ประเภทนั้น ๆ โดยใช้หลักการของ Selinger มาเป็นกรอบในการพิจารณา

หน่วยที่ใช้ในการวิเคราะห์

ในการศึกษาอุดมการณ์วิชาชีพของบุคลากรสื่อวิทยุโทรทัศน์ของรัฐนี้ หน่วยที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือบุคลากรฝ่ายผลิตรายการของ สทท.11 ส่วนกลาง ทุกคน ในระดับปฏิบัติการ รวมไปถึงบุคลากรของหน่วยงานภายนอกที่ผลิตร่วม และสำเนาเทปรายการทั้ง 5 รายการที่ออกอากาศระหว่างเดือนตุลาคม – พฤศจิกายน 2543

วิธีการนำเสนอข้อมูล

ผลจากการศึกษาอุดมการณ์วิชาชีพของบุคลากรสื่อวิทยุโทรทัศน์ของรัฐ จะนำเสนอโดยเริ่มจากอุดมการณ์ในการปฏิบัติงานของบุคลากรสื่อวิทยุโทรทัศน์ของรัฐ ว่ามีอุดมการณ์ใดบ้าง หลังจากนั้นจึงนำเสนออุดมการณ์ที่ถูกสะท้อนจากเนื้อหารายการที่นำเสนอทาง สทท.11

ประเด็นถัดมาคือการนำเสนอชุดของอุดมการณ์วิชาชีพที่มีความผสมผสานกันของอุดมการณ์วิชาชีพประชาสัมพันธ์ อุดมการณ์วิชาชีพข้าราชการ และอุดมการณ์วิชาชีพสื่อมวลชน ว่ามีอุดมการณ์วิชาชีพใดบ้างที่ผสมผสานกัน มีการผสมผสานกันอย่างไร และภายใต้ระบบความคิดเช่นไร

ส่วนการปฏิบัติงานที่แสดงออกถึงอุดมการณ์วิชาชีพที่ไม่มีการกล่าวถึงเลยในแนวคิดทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบศึกษา จะถูกนำเสนอเป็นลำดับสุดท้ายว่ามีอุดมการณ์ใดบ้าง อุดมการณ์ดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับอุดมการณ์วิชาชีพสื่อมวลชน และอุดมการณ์วิชาชีพข้าราชการอย่างไร และภายใต้ระบบความคิดใด

ข้อจำกัดในการศึกษาวิจัย

ข้อจำกัดในการศึกษาวิจัยอุดมการณ์วิชาชีพของบุคลากรสื่อวิทยุโทรทัศน์ของรัฐ ในครั้งนี้ ได้แก่ปัญหาทางด้านเวลา เนื่องจากเวลาในการเก็บข้อมูลมีเพียง 2 เดือน การปฏิบัติงานของบุคลากรสื่อวิทยุโทรทัศน์ของรัฐ ในบางกรณี อาจไม่ปรากฏออกมา ซึ่งจะทำให้การเก็บข้อมูลไม่ครบถ้วนได้ อย่างไรก็ตาม ระเบียบวิธีวิจัยของการศึกษานี้ เก็บข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การวิเคราะห์เนื้อหา และการสัมภาษณ์ ซึ่งทำให้สามารถคาดได้ว่าการปฏิบัติงานที่ไม่เกิดขึ้นในระยะเวลา 2 เดือนที่เก็บข้อมูล จะตั้งอยู่บนพื้นฐานอุดมการณ์ใด อีกทั้งการปฏิบัติงานของฝ่ายผลิตรายการ ที่มีผังรายการที่แน่นอนเป็นตัวกำหนด ทำให้การปฏิบัติงานที่เป็นกรณีเฉพาะเกิดขึ้นได้ยาก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ประวัติและสภาพปัญหาของ สทท.11

สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 กรมประชาสัมพันธ์ เป็นสถานีโทรทัศน์ของรัฐที่อยู่ภายใต้สังกัดกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งวิทยุโทรทัศน์ในประเทศไทยนั้นถือกำเนิดขึ้นโดยการเป็นกรรมสิทธิ์ของรัฐ (และปัจจุบันก็ยังเป็นอยู่) ดังนั้นจะนำเสนอเกี่ยวกับประวัติศาสตร์การก่อตั้งของโทรทัศน์ในประเทศไทย เพื่อสร้างความเข้าใจให้กระจ่างชัดเกี่ยวกับระบบกรรมสิทธิ์วิทยุโทรทัศน์ของไทย และความเป็นมาของกรมประชาสัมพันธ์โดยคร่าวเสียก่อน เพื่อจะช่วยให้เกิดความเข้าใจในสภาพการณ์ปัจจุบันและปัญหาของ สทท.11 ที่จะนำเสนอถัดไป

ประวัติศาสตร์สื่อกระจายเสียงในประเทศไทย

หากจะกล่าวถึงสื่อกระจายเสียงในประเทศไทย สิ่งที่เข้ามาในความคิดคำนึงแรก ของทุก ๆ คนคือประเภทของสื่อ ทั้งวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ ซึ่งในส่วนของวิทยุกระจายเสียงนี้ จะขอเดาว่าไม่กล่าวถึง เนื่องจากมิได้เกี่ยวข้องกับการศึกษาอุดมการณ์ วิชาชีพของบุคลากรสื่อวิทยุโทรทัศน์ของรัฐ

ในส่วนประวัติศาสตร์การก่อตั้งของสื่อวิทยุโทรทัศน์ในประเทศไทยนั้น เกี่ยวเนื่องกับการผูกขาดของรัฐอย่างชัดเจน วิทยุโทรทัศน์ของไทยถือกำเนิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ.2498 ในสมัยรัฐบาลของจอมพล ป.พิบูลสงคราม เนื่องจากความต้องการในการก่อตั้งสถานีโทรทัศน์แห่งแรกของ จอมพล ป. มีขึ้นในปี พ.ศ.2493-2494 ด้วยความสนใจในเทคโนโลยีใหม่ และอิทธิพลในการประชาสัมพันธ์ และให้การศึกษาแก่ประชาชนทางอ้อม (สินีทธิ์ สิทธิรักษ์,2535)

บริบททางการเมืองและเศรษฐกิจสังคมในช่วง 2495-2498 ฝ่ายค้านลงความเห็นว่ายังไม่สมควรให้มีวิทยุโทรทัศน์ขึ้นในประเทศไทย เนื่องจากเป็นสิ่งที่ปราศจากความจำเป็น เป็นการใช้เงินจำนวนมากอุดหนุนความพึงพอใจของคนส่วนน้อย แต่วิทยุโทรทัศน์ในขณะนั้นนั้นก็ถือกำเนิดขึ้นมาได้ในที่สุด โดยการจัดองค์กรเป็นระบบรัฐวิสาหกิจแม้ว่าวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของวิทยุโทรทัศน์จะเป็นสื่อเพื่อโฆษณาชวนเชื่อก็ตามที

เกี่ยวกับประเด็นนี้ อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ (2542) ได้ให้ทัศนะว่ารัฐบาลมีความมุ่งหมายในการสร้างสื่อโทรทัศน์เพื่อตอบสนองต่อการโฆษณาทางการเมืองและเพื่อต่อสู้กับหนังสือพิมพ์ที่ดำเนินการโดยเอกชนเป็นสำคัญ การจัดระบบสื่อโทรทัศน์ของไทยมีลักษณะเป็นลูกผสมมาตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง อาศัยความคิดในแนวรัฐเป็นเจ้าของและผู้ดำเนินการ (State System) แต่สวมเสื้อรัฐวิสาหกิจ ในทางปฏิบัติรัฐบาลจึงเข้าแทรกแซงและควบคุมอย่างใกล้ชิด

ในส่วนวัตถุประสงค์ของรัฐในการจัดตั้งวิทยุโทรทัศน์ขึ้นในสังคมไทยนั้น นักวิชาการหลายท่านได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับประเด็นนี้ว่าเป็นเรื่องของการเมืองทั้งสิ้น สนิทธี สิทธิรักษ์ (2535) กล่าวว่า การจัดตั้งวิทยุโทรทัศน์ขึ้นนั้นนอกจากมีวัตถุประสงค์เพื่อการโฆษณาชวนเชื่อทางการเมือง และการตอบโต้กับตรงข้ามแล้ว วิทยุโทรทัศน์ยังเป็นสื่อในการสร้างความชอบธรรมทางการเมืองให้กับผู้นำทางการเมืองอีกด้วย โดยการใช้จ่ายเงินจากสื่อโทรทัศน์ของรัฐบาลในขณะนั้น มีการใช้วิทยุโทรทัศน์ในการหาเสียงของพรรคเสรีมนังคศิลาเพียงพรรคเดียวในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ.2500

ประวัติและความเป็นมาของกรมประชาสัมพันธ์

กรมประชาสัมพันธ์เป็นหน่วยงานประชาสัมพันธ์ของรัฐบาล สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างรัฐบาลกับประชาชน ตลอดจนระหว่างประชาชนด้วยกัน โดยวิธีการให้ข่าวสาร ความรู้ข้อเท็จจริง และรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เพื่อเสนอรัฐบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังทำหน้าที่เฝ้าระวังชักจูงประชาชน เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือแก่รัฐบาล และหน่วยราชการต่าง ๆ ตามแนวทางที่ถูกที่ควรในระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

นอกเหนือจากสำนักงานใหญ่ในกรุงเทพมหานครแล้ว กรมประชาสัมพันธ์ยังมีสำนักประชาสัมพันธ์เขตอีก 8 แห่ง ได้แก่ ขอนแก่น อุบลราชธานี ลำปาง พิชณุโลก สุราษฎร์ธานี สงขลา ระยอง และกาญจนบุรี เพื่อทำหน้าที่ในการเผยแพร่ให้ข้อมูล ความรู้ และข่าวสารแก่ประชาชนในส่วนภูมิภาค ขณะเดียวกันก็มีสำนักงานประชาสัมพันธ์ครบทุกจังหวัด

สำหรับความเป็นมานั้น กรมประชาสัมพันธ์เริ่มก่อตั้งเมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2476 ในฐานะกองโฆษณา เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2476 โดยพระราชบัญญัติจัดตั้งกระทรวงและกรม มีฐานะเป็นกรมอิสระ ขึ้นตรงต่อคณะรัฐมนตรี ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจาก

ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตย มีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ

หลังจากนั้นได้เปลี่ยนชื่อเป็น สำนักงานโฆษณาการ เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2476 มีฐานะเป็นกรม หัวหน้าของสำนักงานมีตำแหน่งเทียบเท่าอธิบดี ในระยะนี้ ได้แบ่งส่วนราชการ ออกเป็น 3 กอง ได้แก่ สำนักงานเลขานุการ กรมกองเผยแพร่ความรู้และกองหนังสือพิมพ์ โดยทำหน้าที่หลัก 3 ประการคือให้ข่าวและความรู้แก่ประชาชน เพื่อป้องกันความเข้าใจผิดเกี่ยวกับรัฐบาล และประเทศโดยส่วนรวม และได้มีการพัฒนาปรับปรุง และขยายความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น ทุกๆ ระยะเวลาตามความก้าวหน้าทางวิชาการ สภาพสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ตลอดจนนโยบายของรัฐบาลในแต่ละสมัย

ในวันที่ 31 มีนาคม 2481 ได้มีการโอนกิจการด้านช่างและทะเบียนวิทยุจากกรมไปรษณีย์โทรเลขมาขึ้นกับสำนักงานโฆษณาการ และมีการตั้งโฆษณาการเขตขึ้นเป็นเขตแรก ที่จังหวัดหนองคาย และจังหวัดพระตะบองเป็นที่สอง

กรมประชาสัมพันธ์ได้รับการเปลี่ยนชื่ออีกครั้งในวันที่ 5 กรกฎาคม 2483 เป็นกรมโฆษณาการ และมีการตั้งกองการต่างประเทศเพิ่มขึ้นเพื่อติดต่อและโฆษณาเผยแพร่ข่าวสารต่อชาวต่างประเทศ และในที่สุดวันที่ 8 มีนาคม 2495 ก็ได้รับการเปลี่ยนชื่อเป็นกรมประชาสัมพันธ์ เพื่อให้เหมาะสมกับภาระงานหน้าที่ในฐานะที่เป็นแหล่งในการเผยแพร่นโยบายและผลงานของรัฐบาล รวมทั้งเผยแพร่ข่าวสารการเมือง ศิลปวัฒนธรรม ความรู้และความบันเทิง ตลอดจนเป็นสื่อกลางในการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างรัฐบาลกับประชาชน

ประวัติและความเป็นมาของ สทท.11

สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 กรมประชาสัมพันธ์ (สทท.11) เกิดขึ้นจากการที่กรมประชาสัมพันธ์ไม่มีสถานีเพื่อกระจายคลื่นของตนเอง หลังจากช่อง 9 ถูกโอนไปสังกัดกับสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี และเปลี่ยนเป็น อ.ส.ม.ท. ในปี 2520 ส่งผลให้การทำงานของประชาสัมพันธ์ของรัฐเป็นไปอย่างไม่สะดวก เหตุผลสำคัญในการขอสร้างสถานีโทรทัศน์แห่งใหม่นอกเหนือไปจากสถานีโทรทัศน์เดิมทั้ง 4 ช่องที่ดำเนินการอยู่ก่อนหน้านี้โดยบริษัทเอกชน คือ สถานีโทรทัศน์ทั้ง 4 ช่องดังกล่าวล้วนแต่เป็นสถานีในเชิงพาณิชย์ ส่วนกรมประชาสัมพันธ์ซึ่งในขณะนั้นไม่มีสถานีของตนเองในการใช้เป็นที่ช่องทางออกอากาศ ได้รับผลเกี่ยวกับการแย่งส่วนแบ่งผู้รับ

สารไปมาก การประชาสัมพันธ์รัฐจึงมีอุปสรรคต่าง ๆ นานา จนในวันที่ 15 มกราคม 2528 คณะรัฐมนตรีมีมติให้จัดตั้งสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 กรมประชาสัมพันธ์ขึ้น เพื่อเป็นส่วนกลางในการแพร่ภาพให้กับแม่ข่ายในส่วนภูมิภาค โดยเงินลงทุนที่ได้ในการก่อตั้งครั้งแรกเป็นจำนวน 8 ล้านบาท รัฐเป็นผู้ลงทุน ซึ่งเงินจำนวนดังกล่าวนั้นน้อยมากเกินไปในการจัดตั้งสถานีโทรทัศน์ขึ้นใหม่ที่ต้องการทั้งอาคาร เครื่องส่ง อุปกรณ์เทคโนโลยีอื่น ๆ และบุคลากร 8 ล้านบาทแรกที่ สทท.11 ได้รับจึงเป็นเพียงเงินที่นำมาสร้างสถานีโทรทัศน์ที่ไม่สามารถตอบสนององความต้องการของสาธารณชนได้ นอกจากนี้มติคณะรัฐมนตรีไม่ให้ สทท.11 มีโฆษณาเชิงพาณิชย์ ทำให้ สทท.11 ไม่สามารถหารายได้เพิ่ม

ปลายปี 2529 รัฐบาลญี่ปุ่นได้อนุมัติโครงการช่วยเหลือแบบให้เปล่าเป็นจำนวนเงิน 330 ล้านบาท ส่งผลให้ สทท.11 สามารถจัดหาสิ่งต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นในการดำเนินการ และก่อตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการเป็นรูปแบบมาตรฐานขึ้นกว่าเดิม โดยที่การอนุมัติเงินก้อนนี้ รัฐบาลญี่ปุ่นมีวัตถุประสงค์ให้เป็นโทรทัศน์เพื่อการศึกษาโดยที่ สทท.11 สามารถผลิตรายการเพื่อการศึกษาได้เอง

พระราชกฤษฎีกา แบ่งส่วนราชการกรมประชาสัมพันธ์ สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ.2540 ได้ประกาศอำนาจหน้าที่ สทท.11 ดังนี้

1. ดำเนินงานประชาสัมพันธ์โดยใช้วิทยุโทรทัศน์เพื่อการพัฒนาประเทศและเผยแพร่ นโยบายของรัฐ ข่าวสาร และการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ ตลอดจนส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างหน่วยงานของรัฐกับประชาชน
2. สนับสนุนและส่งเสริมการศึกษา และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมทางวิทยุโทรทัศน์ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ เพื่อประโยชน์แก่ความมั่นคง และเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
3. เป็นศูนย์กลางทางวิชาการเพื่อการศึกษา และพัฒนาสื่อและอุปกรณ์วิทยุโทรทัศน์
4. ปฏิบัติงานร่วมกับ หรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือ ได้รับมอบหมาย

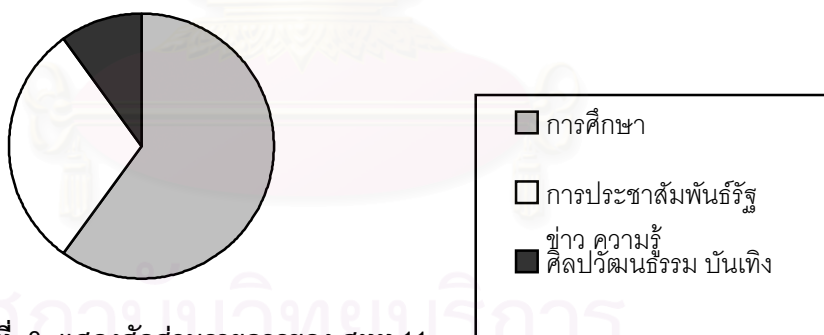
ปัจจุบันรายได้ของ สทท.11 มาจาก 3 แหล่ง ได้แก่

1. งบประมาณที่ได้รับจากรัฐบาล
2. รายได้จากบริษัทเอกชน และผู้สนับสนุนรายการ ที่ออกอากาศตามเงื่อนไขของ สทท.11
3. รายได้จากเงินสนับสนุนโดย อสมท. จำนวน 10% ของรายได้ของ อสมท.

นโยบายของ สทท.11

1. เสนอรายการที่จะช่วยแก้ปัญหาปากท้องของประชาชน
2. พัฒนาการเสนอข่าวทั้งรูปแบบ เนื้อหา และวิธีการนำเสนอ
3. ส่งเสริมให้มีรายการสำหรับเด็กและเยาวชนเพิ่มขึ้น
4. เสนอรายการที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีความสนใจในกีฬาทุกชนิด
5. เสนอสารคดีที่ให้ความรู้ซึ่งผลิตในประเทศและต่างประเทศ

ปรัชญาในการดำเนินงานของ สทท.11 ได้แก่ การเป็นสถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา และการประชาสัมพันธ์รัฐ สัดส่วนของรายการของ สทท.11 แบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ

แผนภูมิที่ 3 แสดงสัดส่วนรายการของ สทท.11

1. รายการเพื่อการศึกษา ร้อยละ 60
2. รายการเพื่อการประชาสัมพันธ์รัฐ ข่าว สารคดี และความรู้ทั่วไป ร้อยละ 30
3. รายการศิลป วัฒนธรรม และบันเทิง ร้อยละ 10

สำหรับข้อมูลเชิงเทคนิคนั้น สทท.11 เป็นหน่วยงานบริหารราชการส่วนกลาง สังกัดกรมประชาสัมพันธ์ และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักนายกรัฐมนตรี สทท.11 ทำหน้าที่

เป็นแม่ข่ายให้กับสถานีโทรทัศน์ในส่วนภูมิภาค สถานีโทรทัศน์ในส่วนภูมิภาค จะปฏิบัติงานโดยขึ้นอยู่กับสำนักประชาสัมพันธ์เขต ขณะที่ สทท.11 ส่วนกลางขึ้นอยู่กับกรมประชาสัมพันธ์ การแพร่ภาพออกอากาศนั้นกรมประชาสัมพันธ์ได้สร้างเครือข่ายสถานีขึ้น เพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่ของประเทศไทยมากที่สุดตามภูมิภาคต่าง ๆ ดังนี้

1.	สทท.ขอนแก่น	สำนักประชาสัมพันธ์เขต 1
2.	สทท.อุบลราชธานี	สำนักประชาสัมพันธ์เขต 2
3.	สทท. ลำปาง	สำนักประชาสัมพันธ์เขต 3
4.	สทท.พิษณุโลก	สำนักประชาสัมพันธ์เขต 4
5.	สทท.สุราษฎร์ธานี	สำนักประชาสัมพันธ์เขต 5
6.	สทท.นครศรีธรรมราช	สำนักประชาสัมพันธ์เขต 6
7.	สทท.ภูเก็ต	สำนักประชาสัมพันธ์เขต 7
8.	สทท.สงขลา	สำนักประชาสัมพันธ์เขต 8

สทท.11 เป็นสถานีโทรทัศน์แห่งเดียวในประเทศไทย ที่มีการแพร่ภาพออกอากาศในเวลาเดียวกัน พร้อมกันทั้ง 2 เครือข่าย

เครือข่ายที่ 1 แพร่ภาพออกอากาศทาง สทท.11 ส่วนกลาง ทุกวันจันทร์ – วันศุกร์ เวลา 5:30 - 24:00 ไม่มีโฆษณาเชิงพาณิชย์ ขึ้นอยู่กับกรมประชาสัมพันธ์

เครือข่ายที่ 2 เป็นการส่งสัญญาณโทรทัศน์อีกรายการหนึ่ง ซึ่งต่างจากรายการของเครือข่ายที่ 1 โดยส่งสัญญาณผ่านระบบไมโครเวฟภาคพื้นดินขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยในส่วนภูมิภาค ขึ้นกับสำนักประชาสัมพันธ์เขต ทั้ง 8 เขต ออกอากาศพร้อมกันมีโฆษณาในเชิงพาณิชย์

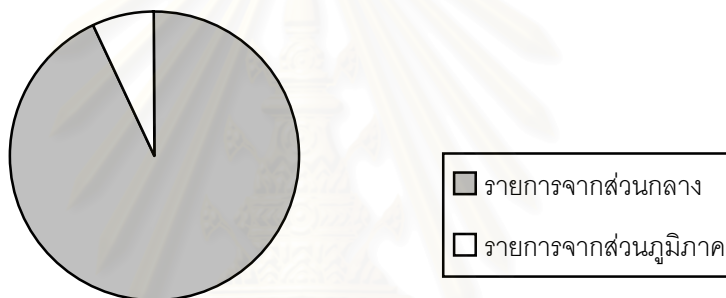
สทท.11ส่วนกลาง ให้บริการประเภทรับได้โดยตรง และประชาชนไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมในการรับชม มีการให้บริการวิทยุโทรทัศน์ผ่านความถี่ VHF ในระบบ PAL – B ให้บริการเป็นเครือข่ายทั่วประเทศ

อัตราส่วนกำลังส่งภาพ : กำลังส่งเสียง เท่ากับ 10:1 มีสถานีเครือข่ายย่อยรวมทั้งหมด 34 สถานี เป็นสถานีเครือข่ายที่ส่งสัญญาณย้อนกลับได้ 8 สถานี สถานีเครื่องส่งโทรทัศน์

ที่ส่งสัญญาณย้อนกลับได้ 9 สถานี และสถานีเครื่องส่งโทรทัศน์ที่ส่งสัญญาณย้อนกลับไม่ได้ 17 สถานี

ระบบการเชื่อมโยงสัญญาณจากสถานีส่งโทรทัศน์ไปยังสถานีเครือข่ายทั่วประเทศ โดยใช้บริการของดาวเทียมไทยคม 3 จำนวน 1 สัญญาณ เป็นช่องสัญญาณที่ 5 ความถี่ย่าน C – Band มีลักษณะ 2 ลักษณะ คือ การสื่อสารแบบสองทาง การสื่อสารแบบทางเดียว

สัดส่วนรายการที่ สทท.ภูมิภาคนำออกอากาศ โดยอาศัย สทท.11ส่วนกลางนั้นมี 7% และรายการที่ผลิตจาก สทท.11 ส่วนกลางมีทั้งหมด 93%

แผนภูมิที่ 4 แสดงสัดส่วนรายการที่ผลิตโดย สทท.ส่วนกลาง และ ส่วนภูมิภาค

โครงสร้างฝ่ายข่าวนั้น งานข่าวโทรทัศน์ทั้งหมดจะขึ้นอยู่กับฝ่ายข่าวของสำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์ ฝ่ายข่าวจึงมีสายงานที่ขึ้นตรงต่อผู้อำนวยการข่าว โดยที่ฝ่ายข่าวจะเป็นผู้ผลิตข่าวเพื่อให้ สทท.11ออกอากาศ บุคลากรของ สทท.11 มีทั้งหมด 250 คน เป็นข้าราชการร้อยละ 40 และลูกจ้างประจำและชั่วคราวร้อยละ 60 โดยมีการแบ่งบุคลากรออกเป็นฝ่ายดังนี้

1. ฝ่ายบริหารงานทั่วไป

ทำหน้าที่ในการจัดการ การบริหารงานทั่วไป เช่น งานบุคคล สวัสดิการ การเงิน บัญชี นิติกรรม พัสดุ และยานพาหนะ แบ่งออกเป็นกลุ่ม และฝ่ายดังนี้

1.1 กลุ่มประสานงานนิติกรรมและสัญญา รับผิดชอบการตรวจสอบ และจัดทำนิติกรรม สัญญา การจัดหาครุภัณฑ์ การติดต่อลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร การจัดซื้อรายการ การจ้างผลิตและการเช่าเวลา

1.2 กลุ่มอาคาร สถานที่ และยานพาหนะ รับผิดชอบควบคุม ดูแลปรับปรุง ซ่อมแซม อาคาร และยานพาหนะ รวมไปถึงสิ่งแวดล้อมภายในอาคาร และนอกอาคาร ตลอดจนการรักษาความปลอดภัย

1.3 กลุ่มงานบริหารงานทั่วไป รับผิดชอบงานธุรการ การประสานงาน การซื้อ การจ้าง การเก็บรักษา และการควบคุมการเบิกจ่ายเงิน

2. ฝ่ายแผนงาน

รับผิดชอบในการกำหนดนโยบาย ทิศทางวัตถุประสงค์ และการวางแผนงาน สามารถแบ่งออกได้ดังนี้

2.1 กลุ่มนโยบายและแผน มีหน้าที่ในการสำรวจข่าวจากสื่อทุกประเภท เพื่อประกอบการจัดทำแผนแม่บท

2.2 กลุ่มงานวิเทศสัมพันธ์และประสานเครือข่าย มีหน้าที่ประสานงานกับสถานีโทรทัศน์ บุคคล และองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ เกี่ยวกับการจัดหา และการแลกเปลี่ยนรายการโทรทัศน์

2.3 กลุ่มงานประชาสัมพันธ์ รับผิดชอบเกี่ยวกับการวิเคราะห์ วิจัย ข้อมูลข่าวสาร เพื่อใช้ในการวางแผนการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับองค์กร ทั้งภายในและภายนอกองค์กร

2.4 กลุ่มงานข้อมูลข่าวสารสนเทศ ทำหน้าที่เป็นศูนย์บริการข้อมูล ข่าวสาร และสารสนเทศ เพื่อใช้ในการบริหาร และการจัดการขององค์กร

3. ส่วนผลิตรายการ

ทำหน้าที่รับผิดชอบการผลิตรายการต่าง ๆ ตามนโยบายและแผนงานของ สทท.11 โดยจะต้องวิจัย และรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ประกอบในการผลิตรายการทุกรายการที่ สทท.11 รับผิดชอบในการผลิต แบ่งได้ดังนี้

3.1 กลุ่มงานคิดค้นนวัตกรรม รับผิดชอบการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ วิจัย และศึกษาค้นคว้าพัฒนาวิธีการผลิตรายการ โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์

3.2 กลุ่มงานผลิตรายการ มีหน้าที่ในการค้นหา และวิเคราะห์ข่าว การเมือง สังคม เศรษฐกิจ ศิลปวัฒนธรรม กีฬา และบันเทิง เพื่อกำหนดรูปแบบการผลิต และ ดำเนินการการผลิตรายการ

3.3 ฝ่ายศิลปกรรม รับผิดชอบการสร้างฉาก การออกแบบฉาก การติดตั้ง การรื้อถอน และการออกแบบงานศิลป์ทุกประเภท

4. ส่วนจัดรายการ

ทำหน้าที่วางแผน กำหนดเป้าหมาย โดยการวิเคราะห์จากข้อมูลทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อจัดทำผังรายการ ประสานงานกับส่วนผลิตรายการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้เป็นไปตามนโยบาย และวัตถุประสงค์ของรัฐ รวมไปถึงการกำกับดูแลการออกอากาศ ให้เป็นไปตามผังรายการ แบ่งออกได้ดังนี้

4.1 ฝ่ายจัดรายการ รับผิดชอบในการจัดทำแผนผังรายการประจำปี และ ประจำไตรมาส รวมไปถึง แผนผังรายการประจำเดือน โดยจะต้องกำหนดสัดส่วนรายการประเภท การศึกษา และวิเคราะห์รูปแบบของรายการ คุณภาพ และความเหมาะสมของรายการ มากไปกว่า นั้น ยังมีหน้าที่พิจารณาในการให้เข้าเวลา และให้ใช้เวลาในการแพร่ภาพออกอากาศ ประมวล ความคิดเห็นของผู้รับสาร และสื่อมวลชนแขนงอื่น ๆ

4.2 ฝ่ายตรวจสอบ และวิเคราะห์รายการ มีหน้าที่ตรวจสอบเนื้อหา รายการที่จะนำเสนอ เกี่ยวกับสาระ รูปแบบ และคุณภาพให้เป็นไปตามนโยบาย ทั้งนี้เพื่อพิจารณา ให้ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ตัดทอน งด และปลดออกจากผังรายการ

4.3 ฝ่ายปฏิบัติการออกอากาศ มีหน้าที่ในการจัดทำแผนผังรายการ ประจำวัน ทั้งรายการปกติ และรายการเฉพาะกิจ ถ่ายทอดสด รวมถึงการจัดเตรียมความพร้อม ของผู้ดำเนินรายการ และอุปกรณ์สื่อประเภทต่าง ๆ เช่น เทป फिल्म พร้อมทั้งจัดทำรายการยืนยัน การแพร่ภาพออกอากาศ

5. ส่วนเทคนิค

มีหน้าที่และความรับผิดชอบด้านเครื่องมือเครื่องใช้ อุปกรณ์เครื่องส่ง อุปกรณ์ ควบคุมการส่ง ห้องส่ง เพื่อจะได้เผยแพร่รายการตามแผนผังรายการที่ได้กำหนดไว้ ควบคุมการ ปฏิบัติการใช้เครื่องมืออุปกรณ์แพร่ภาพออกอากาศ เช่น กล้องโทรทัศน์ แบ่งออกได้ดังนี้

5.1 กลุ่มควบคุมการออกอากาศ ทำหน้าที่ควบคุมการทำงานการใช้ อุปกรณ์เครื่องส่งวิทยุโทรทัศน์ อุปกรณ์ส่วนควบคุมการทำงาน อุปกรณ์ที่ใช้ในการแพร่ภาพ ออกอากาศ ระบบบันทึกเสียง ภาพ และแสง รวมไปถึงระบบไฟฟ้า

5.2 กลุ่มงานสถานีเครือข่าย ทำหน้าที่ควบคุมการทำงานเพื่อเชื่อมโยง ไปยังเครือข่ายงานต่าง ๆ ของ สทท.11

5.3 กลุ่มงานสนับสนุนการผลิตรายการ รับผิดชอบการทำงาน การใช้ อุปกรณ์เทคโนโลยีเพื่อผลิตรายการ

5.4 กลุ่มงานวิศวกรรม และบำรุงรักษา มีหน้าที่ในการวางแผนจัดหา พัฒนา ซ่อมบำรุง รักษาอุปกรณ์เพื่อการแพร่ภาพ และอุปกรณ์เชื่อมโยงสัญญาณ รวมไปถึงระบบ ไฟฟ้า และระบบการสื่อสาร

วิเคราะห์สภาพปัญหาของ สทท.11

ปัญหาของ สทท.11 นั้นมีหลายประการ สืบเนื่องตั้งแต่ปัญหาทางด้านโครงสร้าง การดำเนินการ รวมไปถึง บุคลากร ส่งผลให้เกิดปัญหาสืบเนื่องจากปัญหาทั้ง 2 ประการที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งจะขอนำเสนอรายละเอียดดังต่อไปนี้

ปัญหาด้านบุคลากร

ปัญหาสำคัญประการแรกของ สทท.11 ได้แก่ บุคลากรที่ไม่มีลักษณะของความเป็นนักวิชาชีพสื่อสารมวลชน จินตนา ะวันประโคน (2542) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ สทท.11 กับการเปลี่ยนแปลงไปสู่การเป็นองค์กรมหาชน พบว่าในส่วนของบุคลากรนี้ มีปัญหาทั้งในด้านการผลิตและอุดมการณ์ ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากค่าตอบแทนที่มีให้บุคลากรมีลักษณะแบบเงินเดือนข้าราชการ ซึ่งมีอัตราต่ำ แรงจูงใจในการทำงานให้มีประสิทธิภาพของบุคลากรจึงน้อยลง มีการย้ายงานบ่อยครั้ง การไหลเวียนเข้าออกของบุคลากรจึงเป็นปัญหาหนึ่งเนื่องจาก สทท.11 จะต้องรับพนักงานใหม่ที่บางครั้งยังไม่ชำนาญงานเข้ามาปฏิบัติงาน เมื่อปฏิบัติงานจนเกิดความชำนาญแล้วก็จะลาออกไปทำงานในองค์กรอื่น หรืออาจจะย้ายตำแหน่งและหน้าที่

ปัญหาด้านวัฒนธรรมราชการเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับปัญหาทางด้านบุคลากรของ สทท.11 ทั้งนี้ เนื่องจาก สทท.11 เป็นหน่วยราชการ บุคลากรจึงมีลักษณะการทำงานแบบราชการ และใช้ระบบของราชการ รวมไปถึงนโยบายแบบราชการเป็นตัวตัดสินใจ บุคลากรจำนวนมากคิดว่าการทำหน้าที่ราชการ คือการเป็นคนของรัฐบาล การปฏิบัติงานจึงต้องสร้างให้รัฐบาลมีเสถียรภาพ ทำให้เกิดการนำเสนอที่ไม่เป็นกลาง ซึ่งเป็นการขัดต่ออุดมการณ์ทางวิชาชีพสื่อสารมวลชน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดชัดเจนแทรกอยู่ในคุณภาพเนื้อหารายการเกือบทุกรายการ โดยเฉพาะรายการข่าว ที่มีลักษณะการเลือกนำเสนอตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น โอกาสในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล การวิพากษ์วิจารณ์รัฐ โดยใช้สื่อมวลชนเป็นช่องทาง อันจะสามารถนำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติที่แท้จริงได้จึงถูกตัดออกไปอย่างน่าเสียดาย เพียงเพราะการเข้าใจผิดในบทบาทหน้าที่ของตน ความต้องการความมั่นคงในชีวิต สวัสดิการ และวัฒนธรรมขององค์กรที่กลืนกินบุคลากรของ สทท.11 นอกจากนี้ ปัญหาในการปฏิบัติงานของบุคลากรก็มีมาก ทั้งในเรื่องปริมาณงานที่มากกว่าองค์กรอื่น ๆ แต่กลับได้ค่าตอบแทนน้อย ความเป็นอิสระในการดำเนินการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนก็มีน้อย ส่งผลให้นักวิชาชีพสื่อมวลชนบางคนไม่สามารถอดทนกับระบบนี้ได้ หรือทำได้อย่างมากก็เพียงแต่รองให้เกิดการพบกันครึ่งทางของวิชา

ชีพสื่อสารมวลชนและวิชาชีพข้าราชการเท่านั้น ไม่สามารถต่อต้านได้อย่างเต็มที่เนื่องจากจะส่งผลกระทบต่อหน้าที่การงาน

นอกจากนี้ ปัญหาที่สำคัญของ สทท.11 ประการหนึ่ง ได้แก่ การขาดความชัดเจนทางด้านอุดมการณ์ กล่าวคือ สทท.11 ที่ทำหน้าที่สื่อมวลชนนี้ มีฐานะเป็นหน่วยราชการ ทั้งนี้ อุดมการณ์ในการประกอบวิชาชีพของสื่อมวลชนในประเทศไทยนั้น นอกเหนือไปจากความต้องการรายได้จากการประกอบธุรกิจแล้ว ยังต้องตอบสนองความต้องการของสาธารณชนเป็นหลักสำคัญ ถึงแม้ว่า สื่อมวลชนที่ดำเนินการโดยเอกชนในประเทศไทย จะยังไม่ปฏิบัติงานตามหลักอุดมการณ์สื่อมวลชนเต็มที่นัก แต่ความมีอิสรภาพในการดำเนินงาน และระบบการควบคุมสื่อที่ใช้กลไกการควบคุมโดยผู้อุปถัมภ์ราชการ และเจ้าของสื่อที่เป็นนักธุรกิจ* สามารถที่จะต่อรองได้มากกว่า เนื่องจากเป็นการควบคุมโดยใช้เม็ดเงิน ขณะที่อุดมการณ์ของข้าราชการไทยนั้น ถูกควบคุมโดยความพึงพอใจของรัฐ ซึ่งส่วนมากแล้วมักจะตรากตรึงเป็นกฎหมาย จึงไม่สามารถต่อรองใด ๆ ได้ อีกทั้ง ผู้มีอำนาจรัฐยังมีอิทธิพลโดยตรงต่อตำแหน่งหน้าที่ของบุคลากรที่จะเลื่อน ลด ปลด ย้าย ผู้ที่ไม่ปฏิบัติตาม ขณะที่สื่อมวลชนที่ดำเนินการโดยเอกชนนั้น เจ้าของผลิตภัณฑ์ ไม่สามารถจะออกคำสั่งถอดถอนบุคลากรสื่อได้ เนื่องจากเป็นการตกลงเชิงธุรกิจการค้ากับเจ้าของสื่อ จึงไม่สามารถออกคำสั่งต่าง ๆ ได้ นอกจากอาศัยการทำสัญญา และการตกลงเท่านั้น

อาจกล่าวได้โดยสรุปว่า รัฐผู้เป็นเจ้าของ สทท.11 โดยนิตินัย มักจะใช้อำนาจในการบริหาร และเปลี่ยนแปลง สทท.11 ทั้งในเชิงโครงสร้าง นโยบายและรายได้ เพื่อให้ สทท.11 สามารถตอบสนองความต้องการของรัฐได้อย่างเต็มที่ การทำงานโดยใช้ระบบราชการ ส่งผลทางลบต่อการปฏิบัติงาน และทำให้บุคลากรไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยิ่งไปกว่านั้นคำตอบแทนที่บุคลากรได้รับมีน้อยมาก ทำให้ไม่สามารถสร้างความภักดีต่อองค์กรของบุคลากรได้ บุคลากรเหล่านี้มีทั้งข้าราชการ ลูกจ้างประจำ และลูกจ้างชั่วคราว โดยที่จำนวนลูกจ้างชั่วคราวมีมากที่สุด ลูกจ้างชั่วคราวที่เข้ามาทำงานใน สทท.11 ก็จะต้องปฏิบัติตามนโยบายของรัฐ และวัฒนธรรมของราชการ จึงเป็นการยากยิ่งที่ สทท.11 จะสามารถพัฒนาได้

* เมื่อพิจารณาจุดนี้ จะพบว่า สื่อมวลชนที่ดำเนินการโดยเอกชน ก็คือองค์กรธุรกิจองค์กรหนึ่ง ที่มุ่งหวังสร้างรายได้ และกำไร ทั้งนี้โดยมีผู้รับสารเป็นเสมือนลูกค้า ที่จะต้องสร้างสารให้ผู้รับสารพึงพอใจในขั้นแรก ต่อเมื่อขั้นที่ 2 ผู้รับสารก็จะกลายเป็นสินค้า ในรูปของ rating ที่ผู้ประกอบการธุรกิจสื่อมวลชนนำไปเสนอให้เจ้าของผลิตภัณฑ์ที่จะซื้อเวลาในการออกอากาศโฆษณา ดังนั้น ความพึงพอใจของผู้รับสารจึงเป็นปัจจัยต้นแรกสุด ในการพิจารณาผลิตเนื้อหาของสื่อมวลชนที่ดำเนินการโดยเอกชนในประเทศไทย

การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มทุน การหารายได้เลี้ยงตัวเองได้มากขึ้น การจัดโครงสร้างการบริหารองค์กรใหม่ หรือการเพิ่มจำนวนบุคลากร มิได้เป็นการแก้ปัญหาที่เพียงพอ การจะพัฒนา สทท.11 ให้รอดหน้าไปได้ด้วยดีจะต้องทำให้บุคลากรของ สทท.11 ตระหนักว่าตนคือสื่อมวลชน ไม่ว่าจะป็นราชการ หรือไม่ป็นราชการ ตนก็คือสื่อมวลชน จึงต้องทำหน้าที่เพื่อมวลชน มิใช่เพื่อรัฐ อุดมการณ์ในการทำงานของบุคลากรของ สทท.11 จะต้องเป็นอุดมการณ์เพื่อตอบสนองความต้องการของสาธารณชน มิใช่เพื่อตอบสนองความต้องการของรัฐเช่นที่เป็นอยู่

ปัญหาในเชิงโครงสร้างองค์กรและการดำเนินการ

การที่ สทท.11 ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของรัฐทั้งทางนิตินัยและพฤตินัยนี้เอง ส่งผลให้ สทท.11 เกิดปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างของระบบและการบริหารงาน การแบ่งส่วนราชการในการบริหารและจัดการเครือข่ายงาน ซึ่งควรจะมีลักษณะกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ส่วนภูมิภาค เพื่อความมีประสิทธิภาพในการตัดสินใจ กลับมีการกระจุกตัวของอำนาจอยู่ที่สำนักงานประชาสัมพันธ์เขต กล่าวคือ สทท.11 ภูมิภาคจะมึการทำงานที่ขึ้นตรงต่อสำนักประชาสัมพันธ์เขต มิใช่ สทท.11 ส่วนกลางที่กรุงเทพมหานคร ดังนั้น สทท.11 ส่วนกลางจึงไม่สามารถจะสั่งการ หรือควบคุม การปฏิบัติงานของ สทท.11 ภูมิภาคได้โดยตรง ส่งผลให้เครือข่ายงานปราศจากประสิทธิภาพ และเป็นปัญหาในเรื่องของการตัดสินใจ นอกจากนี้ สทท.11 ภูมิภาค ยังมีระบบการเบิกจ่ายงบประมาณในการปฏิบัติงาน และการผลิตรายการจากสำนักงานประชาสัมพันธ์เขต ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากเหตุผลเกี่ยวกับการขึ้นตรงของสายงาน ซึ่งประเด็นนี้ทำให้การทำงานร่วมกันของ สทท.11 ส่วนกลางและ สทท.11 ส่วนภูมิภาคเป็นไปอย่างไม่สะดวก เช่น รายการข่าวของ สทท.11 ที่เน้นข่าวภูมิภาคมากกว่าสถานีอื่น ๆ ทำให้ต้องมีการทำงานร่วมกันของ สทท. ทั้ง 2 ประเภท อยู่เกือบตลอดเวลา แต่ทว่าอำนาจในการตัดสินใจต่าง ๆ กลับกระจายตัว ส่งผลให้การทำงานล่าช้า ขาดประสิทธิภาพ ไม่สามารถคำนวณหาต้นทุนสุทธิได้ ทำให้ไม่สามารถประเมินได้ว่าผลงานที่ผลิตนั้นมีคุณภาพ คุ้มค่างับเงินทุนที่ลงไปหรือไม่ ซึ่งเป็นลักษณะที่ขัดกับองค์กรสื่อมวลชนที่มีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ นโยบายในการดำเนินงานของ สทท. 11 ยังเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยของผู้บริหาร โดยเฉพาะผู้บริหารในระดับสูง เมื่อแรกก่อตั้ง สทท.11 ในสมัยรัฐบาลของ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ มติคณะรัฐมนตรีไม่ให้มีโฆษณาใด ๆ และไม่ให้ออกชนร่วมดำเนินการ แต่ให้ทำหน้าที่โทรทัศน์เพื่อการศึกษา และการประชาสัมพันธ์ของรัฐ ต่อมาเมื่อ คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ก็มีการอนุญาตให้ชื้อนสัญลักษณ์ของ

ผลิตภัณฑ์ (logo) ของผู้สนับสนุนรายการได้ และเมื่อ นายปิยะณัฐ วัชรภรณ์ ขึ้นเป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี สทท.11 ก็สามารถมีโฆษณาในเชิงภาพพจน์ได้ แต่ไม่ให้มีโฆษณาในเชิงพาณิชย์ ปัจจุบัน สทท.11 สามารถร่วมผลิตรายการกับเอกชนได้ด้วย จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่าความไม่มีเสถียรภาพในด้านนโยบายหลักของทางสถานีมีมาก และมีการเปลี่ยนแปลงเกือบตลอดเวลา แทบจะทุกยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนรัฐบาล ส่งผลให้ สทท.11 ขาดจุดยืนที่มีเสถียรภาพ และสร้างความสับสนให้กับบุคลากรเกี่ยวกับนโยบายของสถานี นอกจากนี้นโยบายของ สทท.11 ยังกินความหมายครอบคลุมกว้าง บุคลากรจะต้องมาตีความกันเองเนื่องจากขาดความชัดเจน เช่น การจัดสรรทรัพยากร กำหนดการใช้จ่ายเงิน

นอกจากนี้ปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้าง และการดำเนินการ ยังนำมาสู่ปัญหาในเชิงธุรกิจ กล่าวคือ ขณะที่ภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันเต็มไปด้วยการแข่งขัน ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ส่วนมากมีความจำเป็นจะต้องสร้างเนื้อหาสารเพื่อตอบสนองความพึงพอใจให้กับผู้รับสารมากที่สุด ซึ่งหมายถึง rating และรายได้จากผู้โฆษณาที่จะมาซื้อเวลาในการออกอากาศเพื่อโฆษณาสินค้าของตน จะเห็นได้ว่าเศรษฐกิจ และการแข่งขันทางธุรกิจ คือตัวกำหนดประสิทธิภาพในการทำงานของสื่อวิทยุโทรทัศน์ รายการข่าวที่ไม่สามารถนำเสนอเนื้อหาได้ลุ่มลึก ก็จะไม่สามารถแย่งชิงส่วนแบ่งผู้รับสารในช่วงเวลาข่าวได้ ขณะเดียวกันกับที่รายการบันเทิงที่มีการนำเสนอไม่แปลกใหม่ ก็ไม่แตกต่างกันไปเท่าไรนัก สทท.11 เป็นสถานีโทรทัศน์เพียงช่องเดียวที่มีได้รายได้มาจากอัตราค่าโฆษณาเชิงพาณิชย์เหมือนกับสถานีอื่น ๆ แต่ได้รายได้จากงบประมาณประจำปี รายได้จากอสมท. และรายได้จากบริษัทเอกชน และหน่วยงานอื่น ๆ ที่ได้รับการแบ่งสรรจากรัฐ ด้วยเหตุผลนี้เอง ทำให้ สทท.11 ไม่มีความจำเป็นจะต้องแข่งขันทางธุรกิจกับสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ รูปแบบรายการของ สทท.11 จึงไม่ได้รับการพัฒนา เช่น หากจะเปรียบเทียบระหว่างรูปแบบรายการทอล์กโชว์ของสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 เช่น รายการทไวไลท์โชว์ กับรายการทรงสถานการณ์ของ สทท.11 จะเห็นได้ว่ารายการทรงสถานการณ์มีรูปแบบการนำเสนอที่ขาดสีสันจนเกินไป ส่งผลให้ประเด็นบางประเด็นที่น่าสนใจในรายการ ไม่ได้รับการติดตามชมจากผู้รับสาร ผลสืบเนื่องจากการที่รายได้ของ สทท.11 ได้มาโดยที่ไม่ต้องแข่งขันทางธุรกิจมากมายนี้ ยังรวมไปถึงการเริ่มผลิตงานร่วมกับบริษัทเอกชน ส่งผลให้บุคลากรของช่อง 11 ปราศจากมุมมองเกี่ยวกับการหารายได้เชิงธุรกิจ

งบประมาณของ สทท.11 ที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐ ในปี 2542 ได้รับความจัดสรรให้เป็นงบประมาณในการซื้อรายการโทรทัศน์เพื่อออกอากาศ 4,204,200 บาท และงบประมาณในการผลิตรายการ ได้รับการจัดสรรเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 2,089,800 บาท ซึ่งเมื่อเทียบกับหน่วยงาน

อื่น ๆ ของรัฐแล้วน้อยกว่ามาก ขณะที่หากนำไปเทียบกับสื่อมวลชนของเอกชน ก็มีสัดส่วนแตกต่างกันอย่างมากมาย (จินตนา ระวังประโคน, 2542)

ในประเด็นเกี่ยวกับเรื่องรายได้นี้ หากพิจารณาให้ชัดเจนขึ้นจะพบว่าเป็นปัญหา มาจากโครงสร้าง และการบริหารงานภายใต้การตกเป็นกรรมสิทธิ์ของรัฐ และวัฒนธรรมแบบราชการ เมื่อย้อนกลับไปพิจารณาในเรื่องโครงสร้างการแบ่งสายงานระหว่าง สทท.11 ส่วนกลาง และ สทท.11 ส่วนภูมิภาค จะเห็นได้ว่ามีปัญหาทั้งในเรื่องการตัดสินใจ และทั้งในเรื่องงบประมาณ กล่าวคือ การปฏิบัติงานร่วมกันของ สทท.11 ส่วนกลาง และ สทท.11 ส่วนภูมิกาคนั้น สทท.11 ส่วนภูมิภาคจะต้องรับคำสั่งในการปฏิบัติงานจาก สทท.11 ส่วนกลางเกี่ยวกับการผลิตรายการ ขณะที่จะต้องได้รับการอนุมัติงบประมาณจากสำนักประชาสัมพันธ์เขต ดังนั้นผู้ที่ตัดสินใจว่า “จะทำอะไร” กับผู้ที่ตัดสินใจว่า “จะมีเงินให้ทำไหม” จึงเป็นคนละคน ส่งผลให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ เนื้อหาของรายการขาดคุณภาพ เนื่องจากผู้ตัดสินใจทางด้านการผลิต ซึ่งเป็นผู้รู้ว่าจะต้องใช้งบประมาณในการผลิตเท่าไรเพื่อสร้างรายการที่มีคุณภาพมีใช้ผู้ที่มิอำนาจตัดสินใจทางการเงิน

ปัญหาสืบเนื่องจากปัญหาด้านบุคลากรและปัญหาในเชิงโครงสร้างองค์กรและการดำเนินการ

ปัญหาที่สืบเนื่องต่อมานี้ มีรายละเอียดปลีกย่อยอยู่จำนวนหนึ่ง ซึ่งส่วนมากเป็นปัญหาในเรื่องรายการ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการนำเสนอข้อมูลข่าวสารในช่วงภาวะวิกฤติ

ในความเป็นจริงแล้ว ไม่ว่าจะในยามปกติหรือยามวิกฤติ สื่อมวลชนจะต้องเคียงข้างประชาชนตลอดเสมอ อย่างไรก็ตามด้วยความที่ สทท.11 มีฐานะเป็นหน่วยราชการที่ปฏิบัติงานด้านการสื่อสารมวลชน สทท.11 จึงไม่สามารถปฏิบัติงานสื่อสารมวลชนได้อย่างเต็มที่ตามอุดมการณ์ทางวิชาชีพ โดยเฉพาะในยามที่บ้านเมืองเกิดเหตุการณ์วิกฤติ

ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนเกี่ยวกับการทำงานที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของ สาธารณชน ของ สทท.11 ภายใต้การควบคุมของรัฐ ในภาวะวิกฤติ ได้แก่กรณีการนำเสนอในช่วงเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ในเดือนพฤษภาคม ปี 2535 โดยเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้น

จากการชุมนุม คัดค้าน การเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ของ พลเอก สุจินดา คราประยูร ที่มีได้มาจากการเลือกตั้ง การชุมนุมในครั้งนั้น ถูกขนานนามว่า "มือบมือถือ" เนื่องจากประชาชนโดยทั่วไปไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่แท้จริงได้ ภาพที่ปรากฏทางโทรทัศน์ล้วนแต่เป็นภาพที่นำเสนอถึงความสงบ ปกติ และไม่มีเหตุการณ์รุนแรงใด ๆ เกิดขึ้น ขณะที่ในความเป็นจริงแล้ว ประชาชนไทยส่วนมาก ที่ทำการติดต่อสื่อสารกันด้วยโทรศัพท์เคลื่อนที่ วิทยุติดตามตัว โทรสาร ต่างส่งข่าวถึงกันในแง่มุมที่ตรงข้ามกับการนำเสนอของสื่อทั้งสิ้น มากไปกว่านั้น ประชาชนที่สามารถเข้าถึงสื่อมวลชนในระดับนานาชาติ ต่างก็เปิดรับข่าวสารจากสถานีโทรทัศน์นานาชาติ เช่น CNN หรือ BBC ขณะที่ประชาชนบางกลุ่มซื้อวิดีโอเทปข่าวต่างประเทศและรายการพฤษภาคมพิมพ์ที่หน้ามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และได้รับยืนยันถึงเหตุการณ์ความจริงที่ถูกบิดเบือนโดยสื่อมวลชนไทย ภายใต้กรรมสิทธิ์ของรัฐอย่างชัดเจน เหตุการณ์พฤษภาคมนี้ เป็นเหตุการณ์ที่ส่งผลให้เกิดการเรียกร้องรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน การตระหนักถึงสิทธิทางการสื่อสาร จนกระทั่งนำไปสู่การจัดตั้งสถานีโทรทัศน์แห่งใหม่ ITV ซึ่งเป็นสถานีโทรทัศน์ที่ไม่ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของรัฐ อย่างไรก็ตาม ในระหว่างที่มีการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว สทท.11 ก็ได้มีส่วนร่วมเพื่อเรียกร้องสิทธิเสรีภาพทางการสื่อสารของสื่อมวลชนในร่างรัฐธรรมนูญ

2. ปัญหาเกี่ยวกับความเป็นกลางของรายการและการแทรกแซงทางการเมือง

ด้วยความที่เป็นกรรมสิทธิ์ของรัฐ สทท.11 จึงได้รับอิทธิพลจากรัฐอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องการจัดการ การบริหาร รวมไปถึงการควบคุมการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ไม่ว่าจะใน สภาวะการณ์ที่เป็นปกติ หรือวิกฤติ รัฐบาลสามารถเข้ามาแทรกแซงการทำงานของ สทท.11 ได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากรัฐเป็นเจ้าของ การแทรกแซงของรัฐส่งผลให้การดำเนินงานของ สทท.11 เป็นไปอย่างยากลำบากในการที่จะทำหน้าที่สื่อมวลชนเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ประเด็นการแทรกแซงการทำงานของ สทท.11 โดยรัฐนี้ส่วนมากจะเป็นการแทรกแซงทางการเมือง ตัวอย่างที่เห็นเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน เกี่ยวกับ สทท.11 ที่รัฐสามารถเข้ามาแทรกแซงการปฏิบัติงาน เพื่อสาธารณประโยชน์ ได้แก่การอ้างว่าจำเป็นต้องปรับปรุงผังรายการของทางสถานีจนนำไปสู่การปิดตัวของรายการมองต่างมุม ในรัฐบาลสมัยนายบรรหาร ศิลปอาชา เนื่องจากถูกรัฐบาลกดดันว่ามีการนำเสนอที่ไม่เป็นกลาง (จินตนา ระวันประโคน, 2542)

ตัวอย่างที่ชัดเจนเกี่ยวกับการแทรกแซงทางการเมือง จนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในองค์กรของ สทท.11 อีกกรณีหนึ่งได้แก่การสั่งยกเลิกรายการตอบประชาชน โดยอ้างเหตุผลถึงความจำเป็น

ในการปรับผังรายการเช่นกัน รวมไปถึงการถอดถอนนาย เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง ออกจากการทำหน้าที่พิธีกรรายการทรงสถานการณ์ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการแทรกแซงการทำงานของ สทท.11 อย่างชัดเจน ในฐานะเจ้าของกรรมสิทธิ์ (กฤษณ์ ทองเลิศ, 2539)

มากไปกว่านั้น เหตุการณ์ที่ผ่านมาไม่นานนัก ได้แก่กรณีการแก้ปัญหาสถาบันการเงิน 58 แห่งของรัฐบาลนายชวน หลีกภัย โดยนายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง โดยใช้อำนาจการปฏิรูปสถาบันการเงิน (ปรส.) เป็นเครื่องมือเข้าแก้ไขตามแนวทางของ กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ซึ่งส่งผลให้ประเทศชาติต้องสูญเสียเงินไปประมาณ 5 แสนล้านบาท สทท.11 มิได้นำเสนอเนื้อหาสาระเพื่อหวังดีการทำงานของรัฐบาล หรือการชี้ให้เห็นถึงความผิดพลาดในการทำงานแต่อย่างใด การนำเสนอของ สทท.11 เกี่ยวกับเหตุการณ์ดังกล่าวยังนำเสนอแต่เฉพาะในแง่มุมมองของรัฐ ถึงแม้ว่าจะมีการนำเสนอการสัมภาษณ์ทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้าน แต่การนำเสนอดังกล่าวเห็นได้ว่าทำให้สัมภาษณ์ของฝ่ายรัฐบาลมีน้ำหนักมากกว่า ขณะที่ทำให้สัมภาษณ์ของฝ่ายค้านไม่สู้จะมีน้ำหนักเท่าไรนัก ถึงแม้ว่าจะมีการนำเสนอจำนวนของสมาชิกฝ่ายค้านมากกว่าฝ่ายรัฐบาลก็ตาม

3. ปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพรายการ

นอกเหนือจากที่กล่าวมาเกี่ยวกับปัญหาจากรายได้ ที่ส่งผลต่อคุณภาพของรายการแล้ว คุณภาพของรายการต่าง ๆ ของ สทท.11 ยังไม่ได้รับการประเมินอย่างเป็นระบบทั้งในด้านการตรวจสอบคุณภาพของรายการ และการประเมินผู้รับสาร นอกจากนี้ผังรายการของ สทท.11 ยังมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และมักเป็นการเปลี่ยนแปลงที่กะทันหัน ทำให้บุคลากรผู้ผลิตรายการไม่สามารถเตรียมตัวได้ ส่งผลให้คุณภาพของรายการไม่ดี การผลิตรายการขาดความพิถีพิถันเนื่องจากต้องปฏิบัติงานอย่างเร่งด่วนเพื่อสนองตอบนโยบายของรัฐ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมักเกิดจากการถ่ายทอดสดพิธีการ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ผู้รับสารของ สทท.11 จึงต้องพลาดรายการประจำบ่อยครั้ง เนื่องจากเมื่อถึงเวลาที่รายการจะต้องออกอากาศตามผังรายการกลับมีรายการถ่ายทอดสดเข้ามาแทนที่ ซึ่งทำให้จำนวนผู้รับชมทางบ้านมีไม่มากเนื่องจากผู้รับชมทางบ้านไม่มีใครจะเป็นแฟนประจำรายการ เท่าไร

นอกเหนือไปจากงบประมาณและผังรายการที่ขาดความแน่นอนแล้ว รูปแบบและเนื้อหารายการที่ปราศจากคุณภาพของ สทท.11 ยังเกิดจากการขาดการจัดเก็บ การค้นคืน และการค้นหาข้อมูลข่าวสารที่เป็นระบบทำให้ไม่มีข้อมูลมากพอในการผลิตรายการ ข่าวภูมิภาค

ภาคไม่มีบรรณาธิการในพื้นที่ที่คอยวิเคราะห์เนื้อหา หรือให้ข้อมูลและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการผลิตเนื้อหา ส่งผลให้เนื้อหาของรายการปราศจากความลุ่มลึก และไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับสารได้

การแก้ไขปัญหาดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มทุน การหารายได้เลี้ยงตัวเองได้มากขึ้น การจัดโครงสร้างการบริหารองค์กรใหม่ หรือการเพิ่มจำนวนบุคลากร มิได้เป็นการแก้ปัญหาที่เพียงพอ การจะพัฒนา สทท.11 ให้รอดหน้าไปได้ด้วยดีจะต้องทำให้บุคลากรของ สทท.11 ตระหนักว่าตนคือสื่อมวลชน ไม่ว่าจะป็นราชการ หรือไม่ป็นราชการ ตนก็คือ สื่อมวลชนจึงต้องทำหน้าที่เพื่อมวลชน มิใช่เพื่อรัฐ อุดมการณ์ในการทำงานของบุคลากรของ สทท.11 จะต้องเป็นอุดมการณ์เพื่อตอบสนองความต้องการของสาธารณชน มิใช่เพื่อตอบสนองความต้องการของรัฐเช่นที่เป็นอยู่

ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น เห็นได้ว่าปัญหาในเชิงโครงสร้างและปัญหาทางด้านบุคลากรของ สทท.11 มีมากเกินไปกว่าที่จะสร้างให้เป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพได้ ซึ่งหากกล่าวเฉพาะในส่วนอุดมการณ์แล้ว จะเห็นได้ว่าอุดมการณ์มีส่วนเป็นอย่างมากในการควบคุมการปฏิบัติงานของบุคลากร สทท.11 เจกเช่นบุคลากรขององค์กรอื่น ๆ กล่าวคืออุดมการณ์ที่บุคลากรของ สทท.11 ใช้ในการปฏิบัติงานมีทั้งอุดมการณ์สื่อมวลชน และอุดมการณ์ราชการ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าบุคลากรแต่ละคนจะเลือกให้นำหนักกับอุดมการณ์ใดมากกว่า

บทที่ 5

กระบวนการผลิตรายการสนทนา และรายการนิตยสารของ สทท.11

ในการเก็บข้อมูลการปฏิบัติงานของบุคลากร สทท.11 นี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม เกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติงานต่าง ๆ โดยเก็บข้อมูลจากบุคลากรผู้ทำการผลิตรายการ 5 รายการ ได้แก่

1. รายการเวทีเลือกตั้ง
2. รายการเพื่อคนทำงาน
3. รายการโปร่งใส 360 องศา
4. รายการตาตุ่มพุง
5. รายการไอที 11

ทั้งนี้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลทั้งในส่วนของกระบวนการก่อนการผลิตรายการ (Pre-production) กระบวนการผลิตรายการ (Production) และกระบวนการหลังการผลิตรายการ (Post-production) รวมถึงการจัดสรรเงินที่บุคลากรของ สทท.11 จะได้รับจากการผลิตรายการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

รายการเวทีเลือกตั้ง

รายการเวทีเลือกตั้งเป็นรายการที่ร่วมผลิตกับบริษัทโกลบอล อินเทอร์เน็ตคอมมิวนิเคชั่น และคณะกรรมการเลือกตั้ง ออกอากาศทุกวันพฤหัสบดีที่ 1, 2 และ 4 ของเดือน เวลา 22.00 น.

สำหรับรายการเวทีเลือกตั้งนี้ กระบวนการการผลิตเป็นหน้าที่ของ สทท.11 และบริษัทโกลบอล อินเทอร์เน็ตคอมมิวนิเคชั่น ผู้กำหนดเนื้อหาได้แก่ กกด. ในจุดที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมานี้ ผู้วิจัยได้สอบถามบุคลากรที่มงานรายการเวทีเลือกตั้งท่านหนึ่ง ได้ให้ข้อมูลว่า รายการเวทีเลือกตั้งเป็นรายการที่ สทท.11 ร่วมกับ กกด. ในการผลิตรายการ แต่เหตุผลที่ต้องมีบริษัทโกลบอล อินเทอร์เน็ตคอมมิวนิเคชั่นจำกัดเข้ามาเกี่ยวข้อง เนื่องจากเป็นเรื่องกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับเรื่องงบประมาณ และการใช้จ่าย กล่าวคือ ในระหว่างหน่วยงานราชการ และหน่วยงานราชการนั้น ไม่

สามารถจะว่าจ้าง หรือให้ความอุปการะทางการเงินกันได้ ทำได้แต่เพียงขอความร่วมมือ หรือขอความอนุเคราะห์เท่านั้น ดังนั้น เมื่อ กกต. มีความประสงค์ให้ สทท.11 ผลิตรายการที่มีเนื้อหาต่าง ๆ ตามที่ กกต. ต้องการ หาก กกต. ทำการติดต่อปฏิบัติงานกับ สทท.11 โดยตรง จะไม่สามารถให้เงินอุดหนุนการผลิตรายการกับ สทท.11 ได้ เนื่องจาก กกต. ได้รับอนุมัติให้ยกเว้นค่าใช้จ่ายในการออกอากาศ ค่าอุปกรณ์การถ่ายทำ และอุปกรณ์ตัดต่อ โดยบริษัทรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการผลิตรายการทั้งหมด พร้อมทั้งสนับสนุนอุปกรณ์การผลิตรายการบางส่วน กกต.จึงติดต่อให้บริษัทโกลบอล อินเทอร์เน็ตคอมมิวนิเคชั่นจำกัดเป็นตัวแทนของ กกต. และผลิตรายการร่วมกับ สทท.11

กระบวนการก่อนการผลิต (Pre-production)

กระบวนการก่อนการผลิตของรายการเวทีเลือกตั้ง เริ่มต้นจากประเด็นเนื้อหาที่จะทำการสนทนาในรายการวันนั้นถูกกำหนดขึ้นโดยผู้รับผิดชอบจาก กกต. หลังจากที่กำหนดประเด็นได้แล้ว กกต. จะส่งประเด็นที่ต้องการให้เป็นหัวข้อในรายการแต่ละครั้งให้กับบริษัทโกลบอล อินเทอร์เน็ตคอมมิวนิเคชั่น ซึ่งจะมีทีมงานคอยดูแลเรื่องการผลิตรายการอยู่ 1 กลุ่ม ทีมงานดังกล่าวจะทำหน้าที่ “ตีโจทย์” ที่ได้รับจาก กกต. รวมทั้งคิดบทโทรทัศน์ และเชิญแขกรับเชิญ จากนั้นจึงจะส่งบทโทรทัศน์ให้กับทีมงานของ สทท.11 ที่รับผิดชอบการผลิตรายการเวทีเลือกตั้ง รวมไปถึงรายชื่อของแขกรับเชิญที่จะเข้ามาร่วมรายการ เพื่อจะได้มีการจัดทำแผนผังเวทีที่จะใช้ในการออกรายการ (floor plan)

อย่างไรก็ตาม การส่งบทโทรทัศน์ และรายชื่อแขกรับเชิญนั้น จะมีขึ้นก่อนการออกอากาศเพียงไม่กี่ชั่วโมง ทั้งนี้เนื่องจากการยืนยันของแขกรับเชิญที่มีขึ้นอย่างจวนตัว รวมทั้งแขกรับเชิญบางท่านไม่สามารถมาออกอากาศได้ก็ต้องเลือกแขกรับเชิญในลำดับที่ 2 ที่เปรียบเสมือนตัวสำรองมาออกรายการแทน ซึ่งกว่าที่แขกรับเชิญลำดับแรกจะยกเลิกการออกอากาศ กว่าที่จะติดต่อแขกรับเชิญในลำดับที่ 2 และกว่าที่จะได้รับการยืนยัน ก็มักเป็นเวลาในช่วงบ่ายทุกครั้ง บางครั้งเจ้าหน้าที่ของ สทท.11 จะต้องติดต่อไปเพื่อให้ส่งรายชื่อแขกรับเชิญมา เพื่อการเตรียมการต่าง ๆ ที่ทันเวลา

การจัดเตรียม floor plan ที่กระทำโดยเจ้าหน้าที่ของ สทท.11 จะเป็นการจัดเตรียมโดยผู้กำกับเวที ทั้งนี้จะต้องเตรียม floor plan สำหรับช่างกล้อง 3 คน และผู้กำกับที่จะควบคุมการตัดภาพ และการเรียก caption graphic ในช่วงที่กำลังออกอากาศสด

เป็นที่น่าสังเกตว่า เจ้าหน้าที่ของบริษัทโกลบอล อินเทอร์เน็ตคอมมิวนิเคชั่น จะทำหน้าที่ในการรับโทรศัพท์ที่โทรเข้ามาในรายการ โดยจะมาเตรียมตัวก่อนการออกอากาศเป็นเวลาประมาณ 20 นาที ส่วนช่างกล้องของ สทท.11 จะเตรียมตัวก่อนการออกอากาศประมาณ 10-15 นาที ขณะที่ผู้กำกับเวทีจะมาก่อนเวลาประมาณ 30-40 นาที ช่างเทคนิคอื่น ๆ เช่น ผู้กำกับเสียง ผู้ควบคุม caption graphic จะมาก่อนเวลาประมาณ 30 นาที ผู้กำกับรายการมาก่อนเวลาออกอากาศประมาณ 5-10 นาที ทุกครั้ง ขณะที่ผู้ผลิตรายการไม่ได้เข้ามาดูแลการผลิตเลย เนื่องจากต้องไปควบคุมการผลิตรายการอื่น*

กระบวนการผลิต (Production)

ขั้นตอนการผลิตรายการเวทีเลือกตั้ง เป็นรายการสด ซึ่งจะดำเนินไปตามคิวที่วางไว้ และบทโทรทัศน์ที่จัดเตรียมไว้ในขั้นก่อนการผลิต ผู้กำกับจะเป็นผู้ควบคุมการตัดภาพทั้งหมด รวมไปถึง caption graphic โดยผู้กำกับจะเป็นผู้ควบคุมเวลาก่อนเข้ารายการ

อุปกรณ์ต่าง ๆ ในห้องควบคุมมีพร้อม และเจ้าหน้าที่ที่จะควบคุมก็ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้กำกับเป็นอย่างดี ผู้กำกับซึ่งจัดว่าเป็นหัวใจหลักในขั้นตอนนี้จัดว่าเป็นผู้ชำนาญงานอย่างไรก็ตาม ระหว่างการออกอากาศมีบุคคลซึ่งมีได้ทำหน้าที่ใด ๆ รวมถึงบุคคลที่ไม่ใช่ทีมงานเข้าไปในห้องควบคุมด้วยจำนวนมาก โดยที่มิได้ช่วยเหลือขั้นตอนในการผลิต แต่ชวนช่างเทคนิคคุยเรื่องต่าง ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับภารกิจปฏิบัติงาน (เช่น กางเกงยีนส์ของลิวายส์ ลดราคา)

สำหรับการรับโทรศัพท์ในรายการนั้น เจ้าหน้าที่ที่รับโทรศัพท์ส่วนใหญ่ได้แก่บุคลากรของบริษัทโกลบอล อินเทอร์เน็ตคอมมิวนิเคชั่น ซึ่งคำถามที่รับมานั้น ส่วนใหญ่จะจดไว้ และคัดเลือกคำถามที่ไม่กระทบกระเทือนบุคคล หรือสถาบันใด ๆ ขึ้นไปให้พิธีกร เจ้าหน้าที่ท่านหนึ่งกล่าว

* รายการ กกต.สัญจร ออกอากาศทุกวันศุกร์ เวลา 14.30 น. เป็นรายการเฉพาะกิจ ในช่วงก่อนการเลือกตั้งทั่วไป ที่ผลิตขึ้นเพื่อให้ความรู้กับประชาชน เกี่ยวกับการเลือกตั้งระบบใหม่ โดยที่ สทท.11 ส่วนกลางจะปฏิบัติงานร่วมกับ สทท.11 ส่วนภูมิภาค โดยมีระบบการผลิตใกล้เคียงกับรายการเวทีเลือกตั้ง

ว่าจะคัดเลือกเฉพาะคำถามที่ตรงกับแนวคิดของแต่ละตอนที่ออกอากาศเท่านั้น และจะต้องเป็นคำถามที่ส่งผลในแง่บวกต่อรัฐ หรือ กกต. เท่านั้น จึงจะยอมให้มีการออกอากาศ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 แสดงรายชื่อบุคลากรผู้รับผิดชอบการผลิตรายการเวทีเลือกตั้ง

รายชื่อบุคลากรที่ปรากฏ	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
● เสาวลักษณ์ บรรจงวิจิตร	● ประสานงาน	● กกต.
● ปิ่นทอง อินทรรังสี	● ประสานงาน	● กกต.
● พัชรีย์ หึงผดุง	● ประสานงาน	● กกต.
● ศศลักษณ์ รักชาติ	● ประสานงาน	● กกต.
● จินัญญา หล่อใจ	● ประสานงาน	● กกต.
● บุญชัย เรื่องจันทร์	● กล้อง	● สทท.11
● มานะ หงษ์ทอง	● กล้อง	● สทท.11
● สมชาย เทียมอรุณภัย	● กล้อง	● สทท.11
● เสมียน คำวิเศษ	● กำกับแสง	● สทท.11
● ยงยุทธ สำเนา	● กำกับแสง	● สทท.11
● รุ่งฤดี ช่างทรัพย์	● กำกับเสียง	● สทท.11
● วีระชัย ชาลีผล	● กำกับเสียง	● สทท.11
● จวีวรรณ ชูปาน	● กำกับภาพ	● สทท.11
● สันติ เรื่องจันทร์	● กำกับภาพ	● สทท.11
● มนต์รี ภิรมย์	● เทปโทรทัศน์	● สทท.11
● พยงค์กดี หลวงต่างใจ	● เทปโทรทัศน์	● สทท.11
● สมชาติ ทศวิล	● ผู้ช่วยควบคุมเทคนิค	● สทท.11
● จินัย เลิศชัยอมรกิจ	● ผู้ควบคุมเทคนิค	● สทท.11
● คัมภีร์ บุญหล้า	● กราฟฟิก	● สทท.11
● จักรกฤษณ์ วงศ์สุวรรณ	● เทคนิคอักษร	● สทท.11
● จิราภรณ์ ทองย่อย	● เทคนิคอักษร	● สทท.11
● อารีรัตน์ อ่อนล้ำดี	● เทคนิคอักษร	● สทท.11
● อัมพร ฤกษ์ดี	● เทคนิคอักษร	● สทท.11
● ปิติภัทร ราชพลพิจารณ์	● กำกับเวที	● สทท.11
● ชุมพล กิจศิลป์	● กำกับรายการ	● สทท.11
● เขมพันธ์ ผลาพงศ์	● ผลิตรายการ	● สทท.11
● อัมพวัน เจริญกุล	● กำกับการผลิต	● สทท.11
● วิศิษฐ์ ภูทัตโต	● กำกับการผลิต	● สทท.11
● เตือนใจ สิ้นธุวนิก	● ควบคุมการผลิต	● สทท.11

ตารางที่ 2 แสดงรายชื่อบุคลากรผู้รับผิดชอบการผลิตรายการเวทีเลือกตั้ง (ต่อ)

รายชื่อบุคลากรที่ปรากฏ	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
● กุณฑลีย์ บัวสุวรรณ	● ควบคุมรายการ	● สทท.11
● วิจิตร อยู่สุภาพ	● อำนวยการผลิต	● กกต.
● สมพงศ์ วิสุทธิแพทย์	● อำนวยการผลิต	● กรมประชาสัมพันธ์
● สุชาติ สุชาติเวชภูมิ	● อำนวยการผลิต	● กรมประชาสัมพันธ์
● มณฑนา ท้วมยิ้ม	● อำนวยการผลิต	● สทท.11

กระบวนการหลังการผลิต (Post-production)

รายการเวทีเลือกตั้งไม่มีการติดต่อ เนื่องจากเป็นรายการสด รวมทั้งไม่มีการประเมินผลรายการที่ออกอากาศ สืบเนื่องจากบุคลากรที่มาจากหลายองค์กร หลายหน่วยงาน และหน้าที่การปฏิบัติงานที่ไม่แน่นอน ทำให้ไม่มีการประเมินผลตามที่ได้ทำการยื่นเรื่องเสนอไว้ในเอกสารของอนุมัติผลิตรายการ

เจ้าหน้าที่ท่านหนึ่งของ สทท.11 กล่าวว่า การประเมินผลไม่สามารถทำได้ เนื่องจากเป็นรายการที่ผลิตโดยหน่วยงานหลายหน่วยงาน จึงไม่สามารถรวบรวมบุคลากรของแต่ละหน่วยงานที่รับผิดชอบการผลิตรายการดังกล่าวให้มาประชุมเพื่อประมวลผล หรือวางแผนงานครั้งต่อไปในเวลาเดียวกันได้ อีกทั้งหน่วยงานที่เป็นผู้กำหนดเนื้อหารายการได้แก่ กกต. ทั้ง สทท.11 และบริษัทโกลบอล อินเทอร์เน็ตคอมมิวนิเคชันมิได้เป็นผู้กำหนดเนื้อหา ดังนั้นจึงไม่ต้องประชุม เพื่อประเมินผลเนื้อหา ในด้านความผิดพลาดที่เกิดขึ้นก็ไม่ต้องแก้ไข เนื่องจากเป็นรายการสด จึงทำได้แต่เพียงจดจำความผิดพลาดครั้งนั้นไว้ ไม่ให้เกิดขึ้นอีก แต่ก็มักไม่เกิดความผิดพลาด เนื่องจากเป็นรายการที่ผลิตเป็นประจำ รูปแบบรายการไม่สลับซับซ้อน และพิธีกรก็มีความชำนาญงาน มีความรู้ในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี ในส่วนของทางเทคนิคก็อาศัยความชำนาญงาน ของทีมงาน จึงทำให้เกิดความผิดพลาดขึ้นน้อยมาก ไม่ต้องประเมินผลแต่อย่างใด

ตารางที่ 3 สรุปการผลิตรายการเวทีเลือกตั้ง

การปฏิบัติงาน	สื่อมวลชน	สทท.11	บุคลากรที่ปฏิบัติงาน
การคัดเลือกหัวข้อเรื่อง	การระดมสมองของกอง บ.ก.	คำสั่งจาก กกต.	ปิ่นทอง อินทรศรี
การคัดเลือกผู้ร่วม รายการ	การระดมสมองของกอง บ.ก.	คำสั่งจาก กกต.	ปิ่นทอง อินทรศรี
การเชิญผู้ร่วมรายการ	เจ้าหน้าที่ประสานงาน ของกอง บ.ก.	เจ้าหน้าที่จาก บ.โกลบอลฯ	จิรนนท์ ศิลปชัย
การเขียนบทโทรทัศน์	ฝ่ายสร้างสรรค์ บทโทรทัศน์	เจ้าหน้าที่จาก บ.โกลบอล	จิรนนท์ ศิลปชัย
การเตรียมฉาก และเวที	ฝ่ายศิลปกรรมของสถานี	ฝ่ายศิลปกรรม สทท.11	ฝ่ายศิลปกรรม
การจัดเตรียมคิวรายการ	การระดมสมองของกอง บ.ก.	ผู้ผลิตรายการ สทท.11	ชุมพล กิจศิลป์*
การจัดเตรียมแผนผังที่นั่ง ในรายการ	ผู้ผลิตรายการของกอง บ.ก.	ผู้กำกับเวทีของ สทท.11	ปิติกัทร ราชพลพิจารณาณ์
การกำกับรายการ	ผู้กำกับรายการ	ผู้กำกับรายการของ สทท.11	ชุมพล กิจศิลป์
การผลิตในห้องส่ง	เจ้าหน้าที่ฝ่าย ผลิตรายการ	เจ้าหน้าที่ฝ่ายผลิต รายการ สทท.11	เจ้าหน้าที่ฝ่ายผลิต รายการ สทท.11
การประเมินผล	การระดมสมองของกอง บ.ก.	ไม่มีการประเมินผล	ไม่มีการประเมินผล

การจัดสรรเงินค่าตอบแทน

รายการเวทีเลือกตั้ง เป็นรายการที่ได้รับเงินสนับสนุนจาก กกต. โดยผ่านทางบริษัทโกลบอลอินเตอร์คอมมิวนิเคชั่น ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น เนื่องจากเวลาปฏิบัติงานของบุคลากร สทท.11 เพื่อผลิตรายการเวทีเลือกตั้งเป็นเวลานานอกราชการ จึงจำเป็นต้องมีเบี้ยเลี้ยงพิเศษเพื่อเป็นค่าตอบแทนแก่พนักงาน

* ผู้ผลิตรายการ เขมพันธ์ ผลพวงศ์ ไปทำหน้าที่ผู้ผลิตรายการ กกต. สัญจร ซึ่งเป็นรายการเฉพาะกิจของ กกต.
ผู้กำกับรายการจึงปฏิบัติหน้าที่นี้แทน

อย่างไรก็ตาม ค่าตอบแทนในการทำงานนอกเวลาของบุคลากร สทท.11 เพื่อการผลิตรายการเวทีเลือกตั้งนี้ เป็นเรื่องที่ไม่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรเนื่องจากเบี้ยเลี้ยงตอบแทนข้าราชการ และลูกจ้างทั้งประจำ และชั่วคราว มีอัตราโดยปกติไม่เกิน 100 บาท ต่อคน แต่รายการเวทีเลือกตั้งได้ให้เบี้ยเลี้ยงเพื่อเป็นค่าตอบแทนแก่บุคลากรในแต่ละตำแหน่ง ในอัตราดังต่อไปนี้

1. ผู้ผลิตรายการ	ได้รับค่าตอบแทนเป็นเงิน 700 บาท ต่อการผลิต 1 ตอน
2. ผู้กำกับเวที	ได้รับค่าตอบแทนเป็นเงิน 300 บาท ต่อการผลิต 1 ตอน
3. ผู้กำกับรายการ	ได้รับค่าตอบแทนเป็นเงิน 500 บาท ต่อการผลิต 1 ตอน
4. ช่างกล้อง	ได้รับค่าตอบแทนเป็นเงิน 300 บาท ต่อการผลิต 1 ตอน
5. ช่างเทคนิค	ได้รับค่าตอบแทนเป็นเงิน 300 บาท ต่อการผลิต 1 ตอน
6. ผู้ดำเนินรายการ	ได้รับค่าตอบแทนเป็นเงิน 1,500 บาท ต่อการผลิต 1 ตอน
7. ผู้ร่วมรายการ	ไม่ได้รับค่าตอบแทน เนื่องจากเป็นบุคลากรของรัฐ

เงินจำนวนนี้ไม่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ไม่มีรายงานการเบิกจ่าย และไม่มีหลักฐานการรับเงินแต่อย่างใด อีกทั้งบุคลากรของ สทท.11 จะได้รับเงินนี้หลังจากปฏิบัติงานไปแล้วประมาณ 1-2 สัปดาห์ ส่วนบุคลากรของบริษัทโกลบอล อินเทอร์เน็ตเคชั่นไม่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับค่าตอบแทนที่ได้รับได้ เนื่องจากเป็นระเบียบของทางบริษัทที่มีข้อห้ามมิให้พนักงานเปิดเผยเกี่ยวกับค่าตอบแทนที่ได้รับ ทั้งจากงานประจำ และงานนอกเวลา โดยห้ามมิให้เปิดเผยต่อบุคคลใด ๆ ทั้งสิ้น

รายการเพื่อคนทำงาน

รายการเพื่อคนทำงานเป็นรายการที่ สทท.11 ผลิตร่วมกับกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม และบริษัทรัตนารายณ์ จำกัด การที่จำเป็นต้องมีหน่วยงาน 3 หน่วยงานร่วมกันผลิตรายการก็เพื่อให้สามารถจัดสรรงบประมาณ และค่าตอบแทนแก่บุคลากรที่ให้เป็นผู้ปฏิบัติงานดำเนินการผลิตรายการได้ มิเช่นนั้นจะไม่สามารถรับเงินค่าผลิตรายการได้เนื่องจากระเบียบราชการ หากแต่มีข้อจำกัดบางประการทำให้ไม่สามารถมีหลักฐานการเบิกจ่ายเงินได้ ซึ่งจะนำเสนอรายละเอียดในช่วงของการจัดสรรเงินค่าตอบแทน

กระบวนการก่อนการผลิต

ในขั้นตอนก่อนการผลิตนั้น กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมจะเป็นผู้ตั้งโจทย์ ให้บริษัท รัตนารายณ์นำไปตีโจทย์ โดยการสร้างสรรค์ประเด็นเนื้อหาที่จะนำเสนอ ชื่อตอน รวมไปถึงการสร้างสรรค์บทโทรทัศน์ และการเชิญแขกรับเชิญมาร่วมในรายการ อย่างไรก็ตาม บทโทรทัศน์บางส่วนถูกสร้างสรรค์โดยเจ้าหน้าที่ของ สทท.11 ซึ่งเป็นผู้ผลิตรายการของ โดยเฉพาะในช่วงสัปดาห์ ผู้ผลิตรายการจะทำหน้าที่รับผิดชอบเขียนบทรายการโทรทัศน์เองทุกครั้ง ดังนั้น บทโทรทัศน์จึงถูกสร้างสรรค์ทั้งโดยทาง สทท.11 และบริษัทรัตนารายณ์ หากแต่บทโทรทัศน์ที่ถูกสร้างสรรค์โดยบริษัทรัตนารายณ์ นั้น จะได้รับการนำเสนอมากกว่า เนื่องจากเป็นบทโทรทัศน์ในช่วงที่เป็นหัวใจหลักของรายการ

เมื่อบริษัทรัตนารายณ์สร้างสรรค์บทโทรทัศน์ส่วนหนึ่งเรียบร้อยแล้ว รวมทั้งเชิญแขกรับเชิญเรียบร้อยแล้ว ก็จะส่งบทโทรทัศน์มาให้ สทท.11 ทำการตรวจสอบ โดยบทโทรทัศน์ดังกล่าว มีลักษณะเป็นโครงร่าง นอกจากบทโทรทัศน์แล้ว เจ้าหน้าที่ของบริษัทรัตนารายณ์ยังต้องส่งรายชื่อของแขกรับเชิญมาให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ผลิตรายการของ สทท.11 โดยที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายตรวจสอบบทโทรทัศน์ของ สทท.11 จะเป็นผู้ตรวจสอบบทโทรทัศน์ดังกล่าวให้เป็นไปตามระเบียบของทางสถานี กล่าวคือจะต้องไม่กระทบกระเทือนถึงบุคคล หรือหน่วยงานของทางราชการ และรัฐบาล ซึ่งส่วนมากจะผ่านการตรวจในขั้นนี้ และสามารถนำไปออกอากาศได้ ส่วนบทโทรทัศน์ที่สร้างสรรค์โดยเจ้าหน้าที่ของ สทท.11 มิได้มีการตรวจสอบโดยหน่วยงานใด ๆ หากแต่จะนำไปใช้ในการผลิตได้เลย โดยบทโทรทัศน์โดยผู้ผลิตรายการของ สทท.11 เป็นส่วนใหญ่

ในส่วนของการสด เจ้าหน้าที่ทุกคนของ สทท.11 จะทำการเตรียมตัวก่อนการออกอากาศรายการสด โดยที่ฉากที่ใช้ในการออกอากาศรายการสด จะถูกจัดเตรียมโดยฝ่ายศิลปกรรมของ สทท.11 ตั้งแต่เวลา 17.00 น. การจัดเตรียมฉากนี้ ผู้ผลิตรายการและผู้กำกับเวทีจะทำหน้าที่ควบคุมและรับผิดชอบ โดยจะลงไปควบคุมที่ห้องส่งด้วยตนเองทุกครั้ง ส่วนการจัดเตรียมแผนผังที่นั่งที่ใช้ในการออกอากาศ ผู้กำกับเวทีจะเป็นผู้จัดเตรียมเรื่องดังกล่าว โดยจะต้องจัดเตรียมให้พร้อมสำหรับช่างกล้อง 3 คน และผู้กำกับรายการ การจัดเตรียมแผนผังที่นั่งที่ใช้ในการออกอากาศนี้ จะทำทุกครั้งก่อนการออกอากาศ ผู้กำกับเวทีจะดูแลเกี่ยวกับโต๊ะและเก้าอี้ รวมไปถึงอุปกรณ์ประกอบฉาก อาหารว่าง และเครื่องดื่มของผู้ดำเนินรายการ และแขกรับเชิญ ก่อนเวลาออกอากาศประมาณ 30 นาที ผู้กำกับเวทีและผู้ผลิตรายการจะทำการตรวจเช็คสิ่งต่าง ๆ อีกครั้ง

ช่างกล้องเข้าประจำที่ก่อนเวลาออกอากาศประมาณ 10-15 นาที ผู้กำกับจะเข้าประจำที่ ก่อนเวลาออกอากาศประมาณ 10 นาที ส่วนช่างเทคนิคอื่น ๆ จะเข้าประจำที่ ก่อนเวลาออกอากาศประมาณ 15-20 นาที

สำหรับส่วนที่เป็นสตูว์ในรายการ เจ้าหน้าที่ของ สทท.11 เป็นผู้จัดทำเขียนบทโทรทัศน์ โดยจะไปถ่ายทำนอกสถานที่ตามบทโทรทัศน์ที่เขียนไว้แต่ละครั้ง ในการถ่ายทำหนึ่งครั้งมีช่างกล้อง 1 คน เจ้าหน้าที่เทคนิคฝ่ายเสียง 1 คน และคนขับรถอีก 1 คน โดยผู้ผลิตรายการจะเป็นผู้จัดเตรียม และควบคุมการจัดเตรียมอุปกรณ์ที่จะใช้ในการถ่ายทำนอกสถานที่ในแต่ละครั้ง

กระบวนการผลิต

กระบวนการผลิตรายการเพื่อคนทำงานของ สทท.11 แบ่งออกเป็น 2 ช่วง ได้แก่ การผลิตรายการสด ซึ่งเป็นรายการหลักที่ออกอากาศ และการผลิตสตูว์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของรายการที่ออกอากาศโดยใช้เทปบันทึก

การผลิตรายการสดที่ใช้ในการออกอากาศนั้น เป็นเหมือนการผลิตรายการสดอื่น ๆ ที่มีผู้กำกับเป็นหัวใจหลักในขั้นตอนการผลิตรายการ โดยผู้กำกับจะเป็นผู้สั่งการทุกประการจากห้องควบคุมการผลิต ความรับผิดชอบของผู้กำกับจะอยู่ที่การสั่งตัดภาพจากกล้องตัวหนึ่งไปยังกล้องอีกตัวหนึ่ง การเรียกแคปชั่นกราฟฟิคชื่อรายการ หมายเลขโทรศัพท์ ชื่อแขกรับเชิญ และผู้ดำเนินรายการ รวมถึงข่าวประชาสัมพันธ์อื่น ๆ ที่จะขึ้นเป็นลักษณะตัววิ่ง นอกจากนี้ผู้กำกับรายการจะต้องควบคุมเวลาในการออกอากาศ ซึ่งในส่วนนี้จะปฏิบัติงานร่วมกับผู้กำกับเวที ในการส่งสัญญาณบอกผู้ดำเนินรายการทุกครั้งที่มีการออกอากาศ หรือการพักช่วงระหว่างรายการ และการหมดเวลาในการออกอากาศ

ในส่วนของผู้กำกับเวทีนั้น นอกเหนือจากหน้าที่ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ยังต้องปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลแขกรับเชิญ ทั้งช่วงก่อนออกอากาศ ช่วงพักระหว่างรายการ และช่วงหลังการออกอากาศ ซึ่งการปฏิบัติหน้าที่ผู้กำกับเวทีนี้ บางครั้งผู้ผลิตรายการจะเป็นผู้กำกับเวทีเอง และผู้กำกับเวทีที่มีรายชื่อขึ้นตอนท้าย จะทำหน้าที่เพียงดูแลอาหารว่างและเครื่องดื่มของแขกรับเชิญเท่านั้น

ส่วนสก็๊ปในรายการนั้น ผู้ผลิตรายการจะทำหน้าที่ในส่วนของผู้ดำเนินรายการเอง และจะปฏิบัติตามบทโทรทัศน์ที่สร้างสรรค์ไว้ทั้งหมด รวมไปถึงคิวต่าง ๆ ของรายการด้วย หากผู้ดำเนินรายการปฏิบัติผิดพลาดก็จะถ่ายทำใหม่ ส่วนภาพประกอบต่าง ๆ ก็จะถ่ายไว้หลากหลายมุม เพื่อที่จะให้ผู้กำกับได้เลือกใช้ภาพในมุมต่าง ๆ ตามที่ต้องการได้ในเวลาที่ตัดต่อภาพ ซึ่งการถ่ายภาพหลายมุมนี้ จะต้องใช้เวลาในการถ่ายทำมากพอสมควร จนกว่าจะแน่ใจว่าได้ภาพครบตามที่ต้องการ

ตารางที่ 4 แสดงรายชื่อบุคลากรผู้รับผิดชอบการผลิตรายการเพื่อคนทำงาน

รายชื่อบุคลากรที่ปรากฏ	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
● คณะผู้บริหาร กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	● ที่ปรึกษาการผลิต	● กรมส่งเสริมฯ
● ฝ่ายประชาสัมพันธ์สำนักงานเลขานุการกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	● ประธานงานการผลิต	● กรมส่งเสริมฯ
● บุญชัย เรืองจันทร์	● กล้อง	● สทท.11
● มานะ หงษ์ทอง	● กล้อง	● สทท.11
● สมชาย เทียมอุไรนัย	● กล้อง	● สทท.11
● พยุงศักดิ์ หลวงต่างใจ	● กำกับแสง	● สทท.11
● รุ่งฤดี ช่างทรัพย์	● กำกับเสียง	● สทท.11
● วีระชัย ชาลีผล	● กำกับเสียง	● สทท.11
● จวีวรรณ ชูปาน	● กำกับภาพ	● สทท.11
● สันติ เรืองจันทร์	● กำกับภาพ	● สทท.11
● มนต์รี ภิรมย์	● เทปโทรทัศน์	● สทท.11
● ยงยุทธ สำเนา	● เทปโทรทัศน์	● สทท.11
● สมชาติ ทัศนวิล	● ผู้ช่วยควบคุมเทคนิค	● สทท.11
● เสมียน คำวิเศษ	● ผู้ช่วยควบคุมเทคนิค	● สทท.11
● สุเมศ ประสาทวิทยาสกุล	● ควบคุมหลัก	● สทท.11
● ประจวบ ภูช่างทอง	● ควบคุมหลัก	● สทท.11
● สมชาย พรหมมี	● ควบคุมหลัก	● สทท.11
● เอนก เกตุเอม	● ผู้ควบคุมเทคนิค	● สทท.11
● ประสพ สหะรัตน์	● ผู้ควบคุมเทคนิค	● สทท.11

ตารางที่ 4 แสดงรายชื่อบุคลากรผู้รับผิดชอบการผลิตรายการเพื่อคนทำงาน (ต่อ)

รายชื่อบุคลากรที่ปรากฏ	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
● สังคม นาโคงค์	● ผู้ควบคุมเทคนิค	● สทท.11
● คัมภีร์ บุญหล้า	● กราฟฟิค	● สทท.11
● อนุวัติชัย สร้อยสุวรรณ	● กราฟฟิค	● สทท.11
● นเรนทร์ อ่อนอินทร์	● กราฟฟิค	● สทท.11
● สายพิน ดังก้อง	● กราฟฟิค	● สทท.11
● อารีรัตน์ อ่อนสำลี	● เทคนิคอักษร	● สทท.11
● อัมพร ฤกษ์ดี	● เทคนิคอักษร	● สทท.11
● จิราพร ทองย์ออย	● เทคนิคอักษร	● สทท.11
● จักกฤษณ์ วงศ์สุวรรณ	● เทคนิคอักษร	● สทท.11
● ฝ่ายศิลปกรรม สทท.11	● ศิลปกรรม	● สทท.11
● ชุมพล กิจศิลป์	● กำกับเวที	● สทท.11
● กองพล วิสุทธิแพทย์	● กำกับเวที	● สทท.11
● วิศรดา วรรณเขจร	● บทโทรทัศน์	● สทท.11
● วิศรดา วรรณเขจร	● ผลิตรายการ	● สทท.11
● อนุสรณ์ ปานะสุทธะ	● กำกับรายการ	● สทท.11
● วิศิษฐ์ ภูทัดโต	● กำกับการผลิต	● สทท.11
● อัมพวัน เจริญกุล	● กำกับการผลิต	● สทท.11
● เตือนใจ สิ้นธุวนิก	● ควบคุมการผลิต	● สทท.11
● กุณฑลี บัวสุวรรณ	● ควบคุมรายการ	● สทท.11
● สมพงษ์ วิสุทธิแพทย์	● อำนวยการผลิต	● กรมประชาสัมพันธ์
● สุชาติ สุชาติเวชภูมิ	● อำนวยการผลิต	● กรมประชาสัมพันธ์
● มณฑนา ท่วมยิ้ม	● อำนวยการผลิต	● สทท.1

กระบวนการหลังการผลิต

กระบวนการหลังการผลิตรายการนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ สำหรับรายการที่ออกอากาศสด และรายการที่เป็นสื่อบันทึก

สำหรับรายการสดนั้น ไม่มีการติดต่อ และไม่มีการประเมินผล เนื่องจากเป็นรายการที่ปฏิบัติเป็นประจำ ไม่จำเป็นต้องมีการเตรียมการครั้งต่อไปให้เนิ่นนานนัก อีกทั้งเวลาในการเตรียมการผลิตรายการก็มีจำกัดตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทำให้ไม่สามารถเตรียมการได้นาน การประเมินผลถึงแม้จะกระทำก็ไม่ได้ให้ประโยชน์จากการประเมินผลนั้นมากนัก

ในส่วนของสื่อบันทึก หลังจากที่ทำกรบันทึกเทปเรียบร้อยแล้ว ก็จะนำมาติดต่อที่ห้องติดต่อของ สทท.11 โดยมีเจ้าหน้าที่เทคนิคประจำห้องติดต่อเป็นผู้ช่วยติดต่อให้ ส่วนผู้ที่ควบคุมการติดต่อได้แก่ ผู้ผลิตรายการ เมื่อทำการติดต่อเทปเสร็จ ก็จะส่งให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายตรวจพิจารณารายการเป็นผู้ตรวจพิจารณาเทปก่อนนำไปออกอากาศ อย่างไรก็ตาม การตรวจพิจารณาเทปที่เป็น สื่อบันทึก ไม่นิยมปฏิบัติ เนื่องจากเป็นเทปที่ผลิตและติดต่อโดยเจ้าหน้าที่ของ สทท.11 ซึ่งทราบระเบียบ และธรรมเนียมปฏิบัติดีแล้ว อีกทั้งเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบเทปดังกล่าว ได้แก่ ผู้ผลิตรายการ ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบการผลิตรายการทั้งหมด การส่งเทปเพื่อการตรวจพิจารณาจึงไม่มีในกระบวนการหลังการผลิตนี้

ตารางที่ 5 สรุปการผลิตรายการเพื่อคนทำงาน

การปฏิบัติงาน	สื่อมวลชน	สทท.11	บุคลากรที่ปฏิบัติงาน
การคัดเลือกหัวเรื่อง	การระดมสมองของกอง บ.ก.	คำสั่งจาก กรมส่งเสริม อุตสาหกรรม.	เกษร อินทระวี ชูศักดิ์ เอกชน
การคัดเลือกผู้ร่วม รายการ	การระดมสมองของกอง บ.ก.	คำสั่งจาก กรมส่งเสริม อุตสาหกรรม	เกษร อินทระวี ชูศักดิ์ เอกชน
การเชิญผู้ร่วมรายการ	เจ้าหน้าที่ประสานงาน ของกอง บ.ก.	เจ้าหน้าที่จาก บ.รัตนอุไร	จิรนนท์ ศิลปชัย
การเขียนบทโทรทัศน์	ฝ่ายสร้างสรรค์ บทโทรทัศน์	เจ้าหน้าที่จาก บ.รัตนอุไร และ สทท.11	จิรนนท์ ศิลปชัย วิศรา วรรณเขจร
การเตรียมฉาก และเวที	ฝ่ายศิลปกรรมของสถานี	ฝ่ายศิลปกรรม สทท.11	ฝ่ายศิลปกรรม สทท.11
การจัดเตรียมคิวรายการ	การระดมสมองของกอง บ.ก.	ผู้ผลิตรายการ สทท.11	วิศรา วรรณเขจร
การจัดเตรียมแผนผังที่นั่ง ในรายการ	ผู้ผลิตรายการของกอง บ.ก.	ผู้กำกับเวทีของ สทท.11	ชุมพล กิจศิลป์

ตารางที่ 5 สรุปการผลิตรายการเพื่อคนทำงาน (ต่อ)

การปฏิบัติงาน	สื่อมวลชน	สทท.11	บุคลากรที่ปฏิบัติงาน
การกำกับรายการ	ผู้กำกับรายการ	ผู้กำกับรายการของ สทท.11	อนุสรณ์ ปานะสุทธะ
การผลิตในห้องส่ง	เจ้าหน้าที่ฝ่าย ผลิตรายการ	เจ้าหน้าที่ฝ่ายผลิต รายการ สทท.11	เจ้าหน้าที่ฝ่ายผลิต รายการ สทท.11
การประเมินผล	การระดมสมองของกอง บ.ก.	ไม่มีการประเมินผล	ไม่มีการประเมินผล

การจัดสรรเงินค่าตอบแทน

การจัดสรรเงินค่าตอบแทนของ สทท.11 เพื่อใช้ในการผลิตรายการเพื่อคนทำงาน ไม่แตกต่างไปจากการจัดสรรเงินของการผลิตรายการอื่น ๆ แต่อย่างใด เจ้าหน้าที่ของ สทท.11 จะร่วมมือกับเจ้าหน้าที่บริหารตติยานายกในการผลิตรายการ ทั้งนี้เงินทุนที่ได้จากการผลิตรายการ เป็นเงินทุนจากกรมการส่งเสริมอุตสาหกรรม เนื่องจากระเบียบของทางราชการทำให้น้องงานราชการไม่สามารถจ้างงาน หรือประกอบธุรกิจรวมกันได้ มีได้แต่การสนับสนุนหรือการให้ความอนุเคราะห์เท่านั้น ด้วยเหตุผลตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทำให้ต้องเพิ่มหน่วยงานในการผลิตรายการ คือบริษัทรัตนอุไรเข้ามา ค่าใช้จ่ายที่บริษัทรัตนายกได้รับส่วนหนึ่ง จึงถูกนำมาเป็นค่าตอบแทนให้เจ้าหน้าที่ของ สทท.11 ในการปฏิบัติงาน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. เจ้าหน้าที่ผลิตรายการ ได้รับค่าตอบแทน 700 บาท ต่อครั้ง
2. ผู้กำกับเวที ได้รับค่าตอบแทน 300 บาท ต่อครั้ง
3. ผู้กำกับรายการ ได้รับค่าตอบแทน 500 บาท ต่อครั้ง
4. ช่างกล้อง 1 คน ได้รับค่าตอบแทน 300 บาท ต่อครั้ง
5. ช่างเทคนิค 1 คน ได้รับค่าตอบแทน 300 บาท ต่อครั้ง
6. ช่างแต่งหน้า ได้รับค่าตอบแทน 200 บาท ต่อครั้ง
7. ผู้ดำเนินรายการ ได้รับค่าตอบแทน 4,000/6,000บาท ต่อครั้ง
8. ผู้ร่วมรายการ รับประทานอาหาร 1 มื้อ งบประมาณไม่เกิน 700บาท

โดยค่าตอบแทนนี้ไม่มีการเบิกจ่ายเป็นลายลักษณ์อักษร เนื่องจากเป็นเงินจำนวนมากกว่าที่ระบุไว้ในระเบียบราชการที่จะได้รับคนละ 100 บาท ต่อการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ 1 ครั้ง

รายการโปร่งใส 360 องศา

รายการโปร่งใส 360 องศา เป็นรายการที่ สทท.11 ผลิตร่วมกับสมาคมผู้ตรวจสอบภายใน โดยมีข้อแตกต่างจากรายการอื่น ๆ ทั่วไป ที่รายการโปร่งใส 360 องศา มีเพียงหน่วยงาน 2 หน่วยงานเป็นผู้ผลิตร่วม ทั้งนี้เนื่องจากสมาคมผู้ตรวจสอบภายในเป็นองค์กรเอกชน ดังนั้นจึงสามารถว่าจ้าง สทท.11 ให้ปฏิบัติงานได้ โดยที่รายการโปร่งใส 360 องศา จะออกอากาศทุกวันจันทร์ เวลา 22.00-23.00 น.

กระบวนการก่อนการผลิต

ในขั้นตอนก่อนการผลิตนี้ ทางสมาคมผู้ตรวจสอบภายในจะเป็นผู้กำหนดโจทย์ให้ สทท.11 นำไปตีโจทย์โดยกำหนดชื่อตอน และการเขียนเป็นบทโทรทัศน์ออกมา อย่างไรก็ตามรายการนี้ไม่มีบทโทรทัศน์ เนื่องจากผู้ดำเนินรายการจะเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดเตรียมบทโทรทัศน์ที่มีลักษณะเป็นโครงร่าง และแนวคำถาม รวมไปถึงประเด็นที่จะทำการออกอากาศในแต่ละตอน ซึ่งจุดที่น่าสังเกตคือ ผู้ดำเนินรายการเป็นบุคลากรของสมาคมผู้ตรวจสอบภายใน ขอขย่ายความรับผิดชอบของ สทท.11 ที่ชัดเจนจึงอยู่ที่การเป็นผู้รับผิดชอบในการเชิญแขกรับเชิญที่จะมาร่วมรายการ

เมื่อผู้ดำเนินรายการจัดเตรียมบทโทรทัศน์ และรายชื่อของแขกรับเชิญเรียบร้อยแล้ว จึงติดต่อมาที่ สทท.11 ให้ทำการยืนยันกับแขกรับเชิญ รวมทั้งส่งบทโทรทัศน์มาให้ สทท.11 ได้ตรวจสอบพิจารณา โดยบทโทรทัศน์ที่ส่งมามีลักษณะเป็นประเด็นคำถามที่ผู้ดำเนินรายการจะใช้ในการดำเนินรายการเท่านั้น อย่างไรก็ตาม การส่งบทโทรทัศน์เข้ามาที่ สทท.11 ก่อนออกอากาศ เพื่อให้มีการตรวจพิจารณานั้น จะทำเป็นบางครั้ง สลับกับที่ไม่มีการส่งบทโทรทัศน์เข้ามาตรวจพิจารณา ด้วยเหตุผลที่ว่า ส่งมาไม่ทันเพราะกำลังวุ่นวายกับเรื่องแขกรับเชิญ ทั้งนี้บทโทรทัศน์ที่ไม่ได้รับการตรวจพิจารณาโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายตรวจพิจารณาของ สทท.11 จะถูกตรวจพิจารณาโดยผู้ผลิตรายการที่จะต้องรับผิดชอบการออกอากาศแทน ส่วนการส่งรายการชื่อแขกรับเชิญนั้น จะ

กระทำทุกครั้ง โดยรายชื่อของแขกรับเชิญ จะถูกส่งมาในช่วงบ่าย เพื่อทำแคปชั่นกราฟฟิค โดยเจ้าหน้าที่ของ สทท.11 จะนำรายการชื่อของแขกรับเชิญไปผลิตเป็นแคปชั่นกราฟฟิค ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในส่วนนี้ได้แก่ผู้ผลิตรายการ

นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้ว เจ้าหน้าที่ของ สทท.11 ในขั้นก่อนการผลิตยังมีการจัดทำแผนผัง (floor plan) ที่นั่งที่ใช้ในการออกอากาศ ซึ่งประกอบไปด้วยแผนผังที่นั่งของแขกรับเชิญและผู้ดำเนินรายการ โดยแผนผังที่นั่งนี้จะต้องเตรียมให้เพียงพอสำหรับช่างกล้องทั้ง 3 คน และผู้กำกับรายการที่จะควบคุมการผลิตรายการในขั้นผลิตรายการบนห้องควบคุมการผลิตรายการด้วย

นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ของ สทท.11 ยังต้องทำหน้าที่จัดเตรียมคิวที่จะใช้ในการผลิตรายการ เพื่อให้ผู้กำกับรายการช่างกล้อง และผู้ดำเนินรายการทราบ ทั้งนี้คิวที่ทำจะเป็นการเขียนอย่างง่าย ๆ เพื่อให้สามารถทำความเข้าใจได้ในเวลาอันสั้น

ผู้กำกับเวทีและผู้ผลิตรายการจะเป็นผู้รับผิดชอบควบคุมการจัดฉากของแต่ละครั้ง ซึ่งส่วนมากฉากจะถูกนำลงมาติดตั้งเวลา 17.00 น. โดยฝ่ายศิลปกรรมของ สทท.11 เป็นผู้จัดทำ ซึ่งในเวลาเดียวกันก็จะจัดเตรียมโต๊ะและเก้าอี้ที่จะใช้ในการออกอากาศแต่ละครั้ง ฝ่ายแสงจะเริ่มจัดแสง และจัดไฟให้ตรงกับความต้องการของผู้กำกับ

ก่อนเวลาออกอากาศเล็กน้อยเจ้าหน้าที่ที่รับโทรศัพท์ของทั้ง สทท.11 และสมาคมผู้ตรวจสอบภายในจะเข้าประจำที่ ช่างกล้องทั้ง 3 คน จะมาก่อนเวลาออกอากาศประมาณ 10-15 นาที เจ้าหน้าที่ควบคุมเสียงและเจ้าหน้าที่ควบคุมแคปชั่นกราฟฟิคจะมาก่อนเวลาออกอากาศประมาณ 15-20 นาที ผู้กำกับรายการมาก่อนเวลาออกอากาศประมาณ 10-15 นาที

กระบวนการผลิต

กระบวนการผลิตรายการโปร่งใส 360 องศา นั้น ไม่แตกต่างไปจากการผลิตรายการอื่น ๆ โดยเริ่มจากการที่ผู้กำกับจะเข้ามาเตรียมตัวก่อนการดำเนินรายการ ผู้ดำเนินรายการก็จะเตรียมตัวให้พร้อมก่อนที่จะมีการออกอากาศ ทั้งนี้รวมไปถึงแขกรับเชิญที่มาออกอากาศ ในขั้นตอนการผลิตรายการนี้ ผู้กำกับเปรียบเสมือนหัวใจสำคัญ ที่จะควบคุมการผลิตรายการให้เป็นไป

ได้อย่างราบรื่น ขณะเดียวกันกับที่ผู้ผลิตรายการจะต้องช่วยเหลือผู้กำกับในการควบคุมการผลิตให้เป็นไปตามคิวการผลิตรายการตามที่ได้กำหนดแต่เดิม

ผู้กำกับจะทำหน้าที่เรียกแคปชั่นกราฟฟิค ชื่อรายการ และหมายเลขโทรศัพท์ รวมทั้งรายชื่อของแขกรับเชิญ และชื่อของผู้ดำเนินรายการ แต่สำหรับรายการโปร่งใส 360 องศา ผู้กำกับรายการแทบจะมีได้เรียกใช้แคปชั่นกราฟฟิค แต่จะมีแคปชั่นกราฟฟิคชื่อรายการ และหมายเลขโทรศัพท์ขึ้นค้างไว้ตลอดเวลา ส่วนแคปชั่นกราฟฟิคชื่อแขกรับเชิญนั้น ผู้กำกับรายการแทบจะไม่ได้เรียกเลย

ผู้กำกับเวลาที่อยู่ในห้องส่งจะเป็นผู้ส่งสัญญาณบอกเวลาที่ใช้ในการออกอากาศ ว่ากำลังจะถ่ายทอดสดออกอากาศ หรือกำลังจะหมดเวลา และตัดเข้าช่วงพักการออกอากาศในแต่ละครั้ง โดยที่ผู้กำกับเวลาที่ทำตามผู้กำกับรายการสั่งอย่างเคร่งครัด อย่างไรก็ตาม เวลาในการออกอากาศรายการโปร่งใส 360 องศา มักจะเกินเวลาที่กำหนดไว้ประมาณ 5-10 นาทีทุกครั้ง เนื่องจากเวลาในการออกอากาศของรายการอื่น ๆ ถอยร่นลงมาแต่ทางสมาคมผู้ตรวจสอบภายในไม่ได้จัดเตรียมเผื่อให้มีการขมวดประเด็นลงมาแต่อย่างใด

ขณะเดียวกันในเวลาออกอากาศ เจ้าหน้าที่รับโทรศัพท์ของสมาคมผู้ตรวจสอบภายใน และ สทท.11 จะร่วมกันรับผิดชอบ ทั้งการรับโทรศัพท์ และการคัดเลือกคำถาม เพื่อส่งให้ผู้ดำเนินรายการซักถามแขกรับเชิญในรายการ โดยเจ้าหน้าที่ของ สทท.11 ที่เป็นผู้รับผิดชอบในส่วนนี้ได้แก่ ผู้ผลิตรายการ คำถามที่ถูกนำขึ้นไปมักเป็นคำถามที่ไม่กระทบกระเทือน หรือนำความเสียหายมาสู่บุคคล หรือองค์กร และสถาบันที่เกี่ยวข้อง ส่วนโทรศัพท์ดรามานั้นไม่ค่อยมีเข้ามา โดยที่เจ้าหน้าที่ของ สทท.11 ให้ข้อสังเกตว่าเป็นเพราะผู้ชมทางบ้านให้ความสนใจในการตั้งประเด็นคำถามมากกว่า

ตารางที่ 6 แสดงรายชื่อบุคลากรผู้รับผิดชอบการผลิตรายการโทรทัศน์ 360 องศา

รายชื่อบุคลากรที่ปรากฏ	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
• บุญชัย เรืองจันทร์	• กล้อง	• สทท.11
• มานะ หงษ์ทอง	• กล้อง	• สทท.11
• สมชาย เทียมอรุณทัย	• กล้อง	• สทท.11
• ยงยุทธ สำเนา	• กล้อง	• สทท.11
• เสมียน คำวิเศษ	• กำกับแสง	• สทท.11
• สมชาย เทียมอรุณทัย	• กำกับแสง	• สทท.11
• รุ่งฤดี ช่างทรัพย์	• กำกับเสียง	• สทท.11
• วีระชัย ชาลีผล	• กำกับเสียง	• สทท.11
• ฉวีวรรณ ชูปาน	• กำกับภาพ	• สทท.11
• สันติ เรืองจันทร์	• กำกับภาพ	• สทท.11
• มนตรี ภิรมย์	• เทปโทรทัศน์	• สทท.11
• สมชาติ ทศวิล	• ผู้ช่วยควบคุมเทคนิค	• สทท.11
• วินัย เลิศชัยอมรกิจ	• ควบคุมเทคนิค	• สทท.11
• ศิลปกรรม สทท.11	• ฉาก	• สทท.11
• จักรกฤษณ์ วงศ์สุวรรณ	• เทคนิคอักษร	• สทท.11
• จิราภรณ์ ทองย่อย	• เทคนิคอักษร	• สทท.11
• อารีรัตน์ อ่อนสำลี	• เทคนิคอักษร	• สทท.11
• นิตยา พีรเกตุ	• เทคนิคอักษร	• สทท.11
• คัมภีร์ บุญหล้า	• กราฟฟิค	• สทท.11
• ดิลก พงษ์สุชาติ	• กราฟฟิค	• สทท.11
• นเรศ อ่อนอินทร์	• กราฟฟิค	• สทท.11

ตารางที่ 6 แสดงรายชื่อบุคลากรผู้รับผิดชอบการผลิตรายการโปร่งใส 360 องศา (ต่อ)

รายชื่อบุคลากรที่ปรากฏ	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
● กองพล วิสุทธิแพทย์	● กำกับรายการ	● สทท.11
● ณัชชา เหมือนสมหวัง	● กำกับรายการ	● สทท.11
● วิศิษฐ์ ภูทัดโต	● กำกับการผลิต	● สทท.11
● กุณฑล บัวสุวรรณ	● ควบคุมรายการ	● สทท.11
● เตือนใจ สินธุวงิก	● ควบคุมการผลิต	● สทท.11
● สมพงษ์ วิสุทธิแพทย์	● อำนวยการผลิต	● กรมประชาสัมพันธ์
● มณฑนา ท้วมยิ้ม	● อำนวยการผลิต	● สทท.11

กระบวนการหลังการผลิต

การผลิตรายการโปร่งใส 360 องศา เป็นการออกอากาศสด ไม่มีการบันทึกเทป ทำให้ไม่มีการติดต่อเทปเพื่อใช้ในการออกอากาศ ในส่วนของการประเมินผลนั้น เนื่องจากทีมงานโปร่งใส 360 องศา มาจากหน่วยงาน 2 หน่วยงาน ทำให้เป็นการยากที่จะรวบรวมบุคลากรทั้งหมดมาประเมินผลได้อย่างจริงจัง การประเมินผลรายการจึงทำได้เพียง ตรวจสอบว่าเนื้อหาของรายการเป็นไปตามที่กำหนดไว้หรือไม่ มีการออกนอกประเด็นตามที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด และการนำเสนอเนื้อหาออกนอกประเด็นที่กำหนดนั้น ส่งผลกระทบต่อใครหรือไม่ อย่างไร โดยผู้ผลิตรายการโปร่งใส 360 องศา กล่าวว่าที่ผ่านมา ไม่มีการนำเสนอออกนอกประเด็น เนื่องจากบทโทรทัศน์จะถูกตรวจสอบก่อนนำมาออกอากาศ อีกทั้งแขกรับเชิญที่มาออกรายการก็มักเป็นผู้ที่คัดสรรแล้วว่า มีทัศนคติที่ไม่ส่งผลกระทบต่อหน่วยงานราชการ และรัฐ

ตารางที่ 7 สรุปการผลิตรายการโปร่งใส 360 องศา

การปฏิบัติงาน	สื่อมวลชน	สทท.11	บุคลากรที่ปฏิบัติงาน
การคัดเลือกหัวเรื่อง	การระดมสมองของกอง บ.ก.	คำสั่งจาก สมาคมผู้ตรวจ สอบภายใน	สุภัท ดันสถิตติกร
การคัดเลือกผู้ร่วม รายการ	การระดมสมองของกอง บ.ก.	คำสั่งจาก สมาคมผู้ตรวจ สอบภายใน	สุภัท ดันสถิตติกร
การเชิญผู้ร่วมรายการ	เจ้าหน้าที่ประสานงาน ของกอง บ.ก.	เจ้าหน้าที่จากสมาคมผู้ ตรวจสอบภายใน	สุภัท ดันสถิตติกร
การเขียนบทโทรทัศน์	ฝ่ายสร้างสรรค์ บทโทรทัศน์	เจ้าหน้าที่จากสมาคมผู้ ตรวจสอบภายใน	สุภัท ดันสถิตติกร
การเตรียมฉาก และเวที	ฝ่ายศิลปกรรมของสถานี	ฝ่ายศิลปกรรม สทท.11	ฝ่ายศิลปกรรม สทท.11
การจัดเตรียมคิวรายการ	การระดมสมองของกอง บ.ก.	ผู้ผลิตรายการ สทท.11	เชมพันธ์ ผลาพงศ์ วิศิธา วรรณเขจร
การจัดเตรียมแผนผังที่นั่ง ในรายการ	ผู้ผลิตรายการของกอง บ.ก.	ผู้กำกับเวทีของ สทท.11	กองพล วิสุทธิ์แพทย์
การกำกับรายการ	ผู้กำกับรายการ	ผู้กำกับรายการของ สทท.11	สุภาพร แสนสวัสดิ์ ณัชชา เหมือนสมหวัง
การผลิตในห้องส่ง	เจ้าหน้าที่ฝ่าย ผลิตรายการ	เจ้าหน้าที่ฝ่ายผลิต รายการ สทท.11	เจ้าหน้าที่ฝ่ายผลิต รายการ สทท.11
การประเมินผล	การระดมสมองของกอง บ.ก.	ไม่มีการประเมินผล	ไม่มีการประเมินผล

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การจัดสรรเงินค่าตอบแทน

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า เงินที่ใช้ในการผลิตรายการโปร่งใส 360 องศา เป็นเงินที่ได้รับจาก สมาคมผู้ตรวจสอบภายใน โดยตามปกติค่าตอบแทนของการทำงานในเวลาราชการจะได้รับค่าตอบแทนคนละ 100 บาท ในการทำงานหนึ่งครั้ง แต่การทำงานเพื่อผลิตรายการโปร่งใส 360 องศา นี้ บุคลากรของ สทท.11 ได้รับมากกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ ซึ่งมีอัตราส่วนแตกต่างกันไปตามตำแหน่งที่ปฏิบัติงานในการผลิตรายการ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. เจ้าหน้าที่ผลิตรายการ	ได้รับค่าตอบแทน	700 บาท ต่อครั้ง
2. ผู้กำกับเวที	ได้รับค่าตอบแทน	300 บาท ต่อครั้ง
3. ผู้กำกับรายการ	ได้รับค่าตอบแทน	500 บาท ต่อครั้ง
4. ช่างกล้อง 1 คน	ได้รับค่าตอบแทน	300 บาท ต่อครั้ง
5. ช่างเทคนิค 1 คน	ได้รับค่าตอบแทน	300 บาท ต่อครั้ง
6. ช่างแต่งหน้า	ได้รับค่าตอบแทน	200 บาท ต่อครั้ง
7. ผู้ดำเนินรายการ	ได้รับค่าตอบแทน	1,500 บาท ต่อครั้ง
8. ผู้ร่วมรายการ	ได้รับปากกาสลักชื่อผู้ร่วมรายการเองเป็นที่ระลึก	

เงินที่นำมาจ่ายเป็นค่าตอบแทนให้กับบุคลากรของ สทท.11 นี้ เป็นเงินที่ได้รับจากสมาคมผู้ตรวจสอบภายใน โดยมีผู้ควบคุมการผลิตรายการเป็นผู้จัดการประสานงาน

เกี่ยวกับประเด็นนี้ ผู้ผลิตรายการ ของรายการโปร่งใส 360 องศา นั้นไม่มีตำแหน่งทางราชการ แต่เป็นลูกจ้างชั่วคราวที่ต้องต่อสัญญาปีต่อปี ในการปฏิบัติงานจึงต้องมีผู้ควบคุมการผลิตรายการ ซึ่งต้องมีตำแหน่งทางราชการ มาควบคุมการปฏิบัติงานของผู้ผลิตรายการอีกทอดหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ผู้ควบคุมการผลิตรายการนั้น มิได้ปฏิบัติงานจริงใด ๆ นอกจากติดต่อประสานงานเรื่องการเบิกจ่ายเงินเท่านั้น แต่ผู้ควบคุมการผลิตรายการ จะรับค่าตอบแทนในการผลิตรายการล่วงเวลาราชการ เช่นเดียวกับบุคลากรของ สทท.11 คนอื่น ๆ โดยจะได้รับเป็นจำนวนเงิน 5,000 บาท * ต่อการผลิตแต่ละครั้ง จากงบประมาณการผลิต 20,000 บาท ต่อการผลิตแต่ละ

* กรณีที่เกิดขึ้นนี้เป็นกรณีที่บังเอิญผู้วิจัยพบขณะทำการเก็บข้อมูล เนื่องจากผู้ผลิตรายการโปร่งใส 360 องศา ได้ทราบจากเจ้าหน้าที่ของสมาคมผู้ตรวจสอบภายในที่สนิทสนมเป็นการส่วนตัวกับผู้ควบคุมการผลิตรายการว่า ทางสมาคมผู้ตรวจสอบภายในได้ใช้งบประมาณในการผลิตเท่าไร และแต่ละตำแหน่งได้รับเงินเท่าไรบ้าง ทำให้

ครั้ง ไม่รวมค่าเช่าเวลาในการออกอากาศอีกครั้งละ 30,000 บาทอีกทั้งผู้ควบคุมการผลิตรายการ มักไม่อยู่ปฏิบัติงานตามเวลา แต่ปล่อยให้เป็นที่ของผู้ผลิตรายการ และทีมงาน

การจัดสรรเงินนี้ไม่มีลายลักษณ์อักษรเป็นหลักฐานในการเบิกจ่าย และไม่มีหลักฐานการรับเงินมาจากสมาคมผู้ตรวจสอบภายในอย่างเป็นทางการเป็นลายลักษณ์อักษรเช่นกัน

รายการตาดูหูฟัง

รายการตาดูหูฟัง เป็นรายการที่ออกอากาศทุกวันพุธที่ 2 ของเดือน โดยเป็นรายการที่ สทท.11 ผลิตร่วมกับกองงาน กกช. มีเนื้อหาเกี่ยวกับการให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิ่งแวดล้อมชนให้กับบุคคลที่สนใจในสาขาอาชีพ

รายการตาดูหูฟัง เป็นรายการที่ สทท.11 ผลิตร่วมกับกองงาน กกช. อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การผลิตรายการมีคุณภาพมากขึ้น ก็จำเป็นต้องมีบริษัทเอกชนเข้ามาเป็นตัวกลาง เพื่อที่จะร่วมผลิตกับ สทท.11 กล่าวคือ กกช. จะว่าจ้างบริษัทเอกชน ได้แก่ บริษัทรัตนอุไร ให้ผลิตรายการโทรทัศน์รายการดังกล่าว โดยบริษัทรัตนอุไรจะต้องนำรายการดังกล่าวไปออกอากาศทาง สทท.11 และผลิตรายการร่วมกับ สทท.11 อีกทอดหนึ่ง เนื่องจากระเบียบราชการที่กำหนดไว้เกี่ยวกับการว่าจ้างระหว่างหน่วยงานราชการ 2หน่วยงานเป็นเรื่องที่ไม่สามารถกระทำได้

กระบวนการก่อนการผลิต

ในกระบวนการก่อนการผลิตนี้ กองงาน กกช. จะเป็นผู้ตั้งโจทย์ ให้ บริษัทรัตนอุไร นำมาตีโจทย์ และเขียนบทโทรทัศน์ รวมไปถึงเชิญแขกรับเชิญ หน้าที่ของบริษัทรัตนอุไรจะมีเพียงเท่าที่กล่าวมาข้างต้น จากนั้น บริษัทรัตนอุไรจะส่งรายชื่อแขกรับเชิญให้กับฝ่ายผลิตของ สทท.11 เพื่อจัดเตรียมแคปชั่นกราฟฟิกรายชื่อแขกรับเชิญ ที่จะใช้เมื่อมีการออกอากาศ เจ้าหน้าที่ของ สทท.11 จะจัดเตรียมคิวที่จะใช้ในการออกอากาศ ซึ่งในส่วนนี้จะเป็นหน้าที่ของผู้ผลิตรายการ

ทราบได้ว่า ผู้ควบคุมการผลิตรายการจะได้รับเงินจำนวนดังกล่าวทุกสัปดาห์ ทั้งที่โดยปกติแล้ว จะไม่มีทางทราบได้ว่าผู้ควบคุมการผลิตรายการได้ใช้เงินไปเท่าไร กับค่าให้จ่ายอย่างไร เนื่องจากไม่มีหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษร

เวลาประมาณ 17:00 น. ฉากของรายการจะถูกนำมาติดตั้งโดยฝ่ายศิลปกรรมของ สทท.11 ภายใต้การควบคุมของผู้ผลิตรายการ หลังจากนั้น ผู้กำกับเวทีจะทำหน้าที่จัดเตรียมที่นั่งของแขกรับเชิญและผู้ดำเนินรายการ รวมถึงแผนผังที่นั่ง (floor plan) ของแต่ละครั้งให้กับช่างกล้องแต่ละคน และผู้กำกับรายการ เพื่อใช้ในการกำกับรายการแต่ละครั้ง

โดยส่วนใหญ่ผู้ผลิตรายการที่เป็นผู้รับผิดชอบโดยส่วนมากของกระบวนการนี้ จะมาก่อนบุคลากรผู้ปฏิบัติงานทุกคน ส่วนที่กล้องจะมาก่อนเวลาประมาณ 10-15 นาที ก่อนเวลาออกอากาศ ผู้กำกับเวทีจะมาก่อนเวลา 30-40 นาที ก่อนเวลาออกอากาศ ขณะที่ผู้กำกับรายการจะมาก่อนเวลาออกอากาศประมาณ 15 นาที ผู้กำกับเวที ผู้ควบคุมแคปชันกราฟฟิกจะมาก่อนเวลาผลิตรายการประมาณ 20 นาที ขณะที่แขกรับเชิญ และผู้ดำเนินรายการจะทยอยกันมาก่อนเวลาออกอากาศประมาณ 1-2 ชั่วโมง เพื่อแต่งหน้าและทำผม เตรียมออกอากาศ เกี่ยวกับการแต่งหน้าทำผมนี้ ผู้กำกับเวทีของรายการ ได้กล่าวแก่ผู้วิจัยว่า ช่างแต่งหน้าทำผมเป็นบุคคลภายนอก ที่มักจะมีความรู้จักเป็นการส่วนตัวต่อทีมงานคนใดคนหนึ่ง ก็จะมีการเรียกตัวมาเพื่อให้รับงาน

เป็นที่น่าสังเกตว่า แขกรับเชิญของรายการตาดูหูฟัง จะยืนยันรายชื่อซ้ำทุกครั้ง โดยที่เจ้าหน้าที่ของ สทท.11 จะต้องโทรศัพท์ตามทุกครั้งก่อนเวลา 15.00 น. เพื่อที่จะจัดเตรียมแคปชัน กราฟฟิกให้เรียบร้อย ซึ่งในประเด็นของแขกรับเชิญนี้ เจ้าหน้าที่ของบริษัทรัตนอุไรท่านหนึ่งกล่าวว่า มักจะต้องเชิญแขกรับเชิญที่มีรายชื่อเป็นอันดับที่ 2 หรือแขกรับเชิญสำรองมาออกอากาศรายการแทน เนื่องจากแขกรับเชิญอันดับที่ 1 มักจะมาออกรายการไม่ได้ และกว่าจะให้คำตอบ ก็มักจะเป็นเช้าวันพุธ ซึ่งเป็นวันที่ออกอากาศรายการ ดังนั้น กว่าที่จะติดต่อแขกรับเชิญสำรองได้ และกว่าจะได้รับคำตอบยืนยัน ก็ล่วงเวลาเข้าไปเป็นช่วงบ่ายทุกครั้ง ทำให้การทำแคปชันกราฟฟิกต้องถูกละหลุ่ทุกครั้งไป

ส่วนบทโทรทัศน์ของรายการตาดูหูฟัง ไม่มีหน้าที่ผู้เขียนบทที่จะรับผิดชอบโดยตรง การสร้างสรรค์บทโทรทัศน์แต่ละครั้ง จะมีผู้รับผิดชอบที่ไม่แน่นอน กล่าวคือ ใครว่างก็จะต้องรับหน้าที่เขียนบท ในกรณีที่ไม่มีบุคลากรว่าง ผู้ดำเนินรายการจะรับไปเฉพาะหัวข้อของการสนทนาในแต่ละครั้ง และจะนำไปสร้างสรรค์บทโทรทัศน์ ซึ่งส่วนมากแล้ว จะเป็นเช่นนั้น ดังนั้น การส่งบทโทรทัศน์ให้ สทท.11 ตรวจสอบพิจารณาก่อนที่จะมีการออกอากาศจึงไม่มีในขณะที่ยูวียทำการสังเกตการณ์ นอกเหนือไปจากปัจจัยดังกล่าวแล้ว รายการตาดูหูฟังยังเป็นรายการสด แบบทอล์คโชว์ ดัง

นั้น บทโทรทัศน์ของผู้ดำเนินรายการจึงไม่มีรายละเอียด นอกจากการกำหนดประเด็นที่จะซักถาม แกรับเชิญเท่านั้น

กระบวนการผลิต

ในขั้นผลิตรายการตาตุหุฟิง เป็นการผลิตรายการสด ออกอากาศทุกวันพุธที่ 2 ของเดือน เวลา 22.00 น. ซึ่งกระบวนการผลิตนี้ จะเป็นไปตามคิวที่ได้กำหนดไว้ในช่วงขั้นก่อนการผลิต ผู้ที่เป็นหัวใจสำคัญของขั้นผลิตรายการนี้ ได้แก่ ผู้กำกับรายการ ซึ่งจะทำหน้าที่ควบคุมการผลิตรายการอยู่บนห้องควบคุมการผลิตรายการชั้นบน เหนือห้องส่ง แต่สามารถมองเห็นการปฏิบัติงานในห้องส่งได้

สำหรับหน้าที่ของผู้กำกับรายการนี้ ไม่ได้แตกต่างไปจากผู้กำกับรายการรายการอื่นมากนัก โดยผู้กำกับจะต้องทำหน้าที่ในการสั่งตัดภาพ จากกล้องตัวหนึ่ง ไปยังกล้องอีกตัวหนึ่ง เรียกแคบชั่นกราฟฟิคที่จะใช้ในการออกอากาศ ไม่ว่าจะเป็นชื่อของผู้ดำเนินรายการ ชื่อของแกรับเชิญ ชื่อรายการ และหมายเลขโทรศัพท์ที่ผู้ชมที่บ้านจะสามารถโทรติดต่อกับทางรายการได้นอกจากนี้ผู้กำกับยังต้องทำงานประสานร่วมกับผู้กำกับเวทีในการควบคุมคิว และเวลาในการออกอากาศ รวมไปถึงการตัดเข้าช่วงพักการออกอากาศแต่ละครั้ง

ส่วนผู้กำกับเวทีจะทำหน้าที่ในการควบคุมคิวต่าง ๆ จากที่ผู้กำกับสั่ง โดยผู้กำกับเวทีจะทำหน้าที่ควบคุมเวลาต่าง ๆ ในห้องส่ง ตามคำสั่งของผู้กำกับที่อยู่บนห้องควบคุมการผลิต โดยผู้กำกับเวทีจะส่งสัญญาณให้ผู้ดำเนินรายการทราบเพื่อที่จะได้เตรียมบทส่งช่วงพักรายการ รวมทั้งการนับถอยหลังเข้ารายการ และให้สัญญาณเตรียมหมดเวลาออกอากาศ นอกจากนี้ ในช่วงพักของรายการ ผู้กำกับเวทีจะเป็นผู้ดูแลความสะดวกของแกรับเชิญ เช่น จัดเตรียมเครื่องดื่ม รวมไปถึงดูแลความเรียบร้อยต่าง ๆ เช่น ความเรียบร้อยของเสื้อผ้า เครื่องแต่งกายของผู้ดำเนินรายการ และแกรับเชิญ

ส่วนการรับโทรศัพท์ที่ผู้ชมที่บ้านโทรเข้ามาในรายการในแต่ละครั้งนั้นไม่เหมือนกัน เป็นหน้าที่ของทั้งเจ้าหน้าที่จาก สทท.11 และบริษัททรูโร แต่การคัดเลือกคำถามเพื่อให้คำถามนั้นไปตบออกอากาศในแต่ละครั้ง จะเลือกเฉพาะคำถามที่ตรงประเด็น และไม่กระทบกระเทือนใครทั้งสิ้น เนื่องจากไม่ต้องการให้มีปัญหาตามมาในภายภาคหน้า

ในประเด็นเกี่ยวกับการรับโทรศัพท์นี้ ได้รับการชี้แจงจากที่ทีมงานตาดูหูฟังว่า เมื่อก่อนทางรายการได้เปิดให้มีการโทรศัพท์สายตรงเข้ามาในรายการ และได้ออกอากาศเสียงของผู้โทรศัพท์ด้วย แต่เนื่องจากมีโทรศัพท์เข้ามาก่อวนการออกอากาศในจำนวนมากขึ้น และผู้รับชมที่บ้านก็ถือเป็นโอกาสในการปรึกษาแขกรับเชิญในรายการบางท่าน โดยไม่สนใจว่าเป็นการออกอากาศสดหรือไม่ เช่น มีครั้งหนึ่งทางรายการได้เชิญผู้ดำเนินรายการชื่อดังของ Channel V* มาออกรายการ ปรากฏว่าผู้รับชมที่บ้านโทรศัพท์เข้ามาและต่อว่าผู้ดำเนินรายการคนดังกล่าว ด้วยถ้อยคำที่รุนแรง เกี่ยวกับการเป็นตัวอย่างไม่ดีให้แก่เยาวชน ทำให้ภายหลังไม่มีการเปิดโทรศัพท์ให้ออกอากาศสดในรายการได้อีก หากจะมี ก็เป็นการเตรียมการของทางทีมงาน และถามในประเด็นที่ทางทีมงานกำหนดไว้ให้แล้วเท่านั้น

ประเด็นที่น่าสนใจสำหรับขั้นตอนการผลิตรายการตาดูหูฟังอีกประเด็นหนึ่ง ได้แก่ การที่ผู้กำกับรายการ ไม่ใช่บุคลากรที่ทำงานใน สทท.11 แต่เป็นบุคลากรที่ทำงานในกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งเกี่ยวกับประเด็นนี้ ทีมงานของรายการตาดูหูฟังกล่าวว่า เมื่อก่อน ผู้กำกับรายการก็นั่งทำงานอยู่ที่ สทท.11 แต่หลังจากที่มีการปรับเปลี่ยนตำแหน่งเมื่อต้นปีที่ผ่านมา ทำให้ผู้ปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้กำกับรายการขอย้ายตัวเองเพื่อไปทำงานในกรมประชาสัมพันธ์ อย่างไรก็ตาม ไม่มีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งผู้กำกับรายการ เนื่องจากบุคลากรคนดังกล่าว มีความสนิทสนมกับผู้ควบคุมการผลิตรายการ ผู้กำกับรายการจะเข้ามาทำการกำกับรายการทุกวันพุธที่ 2 ของเดือนตามปกติ เนื่องจากมิได้กระทบกระเทือนเวลาราชการแต่อย่างใด อีกทั้งการผลิตรายการค่อนข้างเหมือนกันทุกครั้ง ทำให้ไม่มีความจำเป็นจะต้องศึกษางานก่อนการปฏิบัติงานเท่าไร เพียงแต่ดูว่าชื่อตอนชื่อใด และคิดเป็นอย่างไรเท่านั้น ซึ่งหากมีความชำนาญในการปฏิบัติงาน ก็สามารถทำได้

* ผู้ดำเนินรายการคนดังกล่าวรู้จักทั่วไปในนาม “ตะแวง” ที่มีบุคลิกเฉพาะของตนเองที่แตกต่างออกไป และเป็นบุคลิกที่แปลกในสังคมไทย มักจะมีการออกเสียงที่ดังขณะจัดรายการ และแต่งตัวด้วยเสื้อผ้าที่ไม่มีมิติเท่าใดนัก

ตารางที่ 8 แสดงรายชื่อบุคลากรผู้รับผิดชอบการผลิตรายการตาдуหุ้่ง

รายชื่อบุคลากรที่ปรากฏ	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
• บุญชัย เรื่องจันทร์	• ควบคุมกล้อง	• สทท.11
• ยงยุทธ สำเนา	• ควบคุมกล้อง	• สทท.11
• พยุงศักดิ์ หลวงต่างใจ	• ควบคุมกล้อง	• สทท.11
• มานะ หงษ์ทอง	• ควบคุมกล้อง	• สทท.11
• ศักดา สายแวว	• ควบคุมกล้อง	• สทท.11
• เอนก เกตุเอม	• ผู้ควบคุมเทคนิค	• สทท.11
• ประสพ สหะรัตน์	• ผู้ควบคุมเทคนิค	• สทท.11
• สังคม นาโคงค์	• ผู้ควบคุมเทคนิค	• สทท.11
• สมชาติ ทัศนวิไล	• ผู้ช่วยควบคุมเทคนิค	• สทท.11
• เสมียน คำวิเศษ	• ผู้ช่วยควบคุมเทคนิค	• สทท.11
• จวีวรรณ ชูปาน	• กำกับภาพ	• สทท.11
• ณัฐวุฒิ เกิดศิริ	• กำกับภาพ	• สทท.11
• สันติ เรื่องจันทร์	• เทคนิคภาพ	• สทท.11
• รุ่งฤดี ช่างทรัพย์	• กำกับเสียง	• สทท.11
• วีรชัย ชาลีผล	• กำกับเสียง	• สทท.11
• สมชาย เทียมอรุโณทัย	• กำกับแสง	• สทท.11
• มนต์ธี ภิรมย์	• บันทึกเทป	• สทท.11
• มานิตย์ ภูมิสุข	• ศิลปกรรม	• สทท.11
• ก่อเกียรติ ผ่องศิริ	• ศิลปกรรม	• สทท.11
• มานิตย์ อินทวรรณ	• ศิลปกรรม	• สทท.11
• ชนชัย สุขศิริ	• ศิลปกรรม	• สทท.11
• ชาติ สุภาพันธ์	• ศิลปกรรม	• สทท.11
• นิตยา พิระเกตุ	• เทคนิคอักษร	• สทท.11
• จิราภรณ์ ทองย้อย	• เทคนิคอักษร	• สทท.11
• จักรกฤษณ์ วงศ์สุวรรณ	• เทคนิคอักษร	• สทท.11
• อารีรัตน์ อ่อนลำลี	• เทคนิคอักษร	• สทท.11
• เขมพันธ์ ผลาพงศ์	• กำกับเวที	• สทท.11
• ณัชชา เหมือนสมหวัง	• กำกับรายการ	• สทท.11

ตารางที่ 8 แสดงรายชื่อบุคลากรผู้รับผิดชอบการผลิตรายการตามดูฟัง (ต่อ)

รายชื่อบุคลากรที่ปรากฏ	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
● สุภาพร แสนสวัสดิ์	● กำกับรายการ	● สทท.11
● อัมพวัน เจริญกุล	● กำกับการผลิต	● สทท.11
● วิศิษฐ์ ภูทัตโต	● กำกับการผลิต	● สทท.11
● ประจวบ ภูช่างทอง	● ควบคุมหลัก	● สทท.11
● สังคม นาโลวงศ์	● ควบคุมหลัก	● สทท.11
● สมชาย พรหมมิ	● ควบคุมหลัก	● สทท.11
● สุเมธ ประสาทวิทยากุล	● ควบคุมหลัก	● กกช.
● พรทิพย์ อุตกภาชน์	● กองบรรณาธิการ	● กกช.
● ทิพย์เยาว์ จุลโบล	● กองบรรณาธิการ	● กกช.
● ชูติมา ไตรโกมุท	● กองบรรณาธิการ	● กกช.
● ศิริวรรณ พุ่มเฟื่อง	● กองบรรณาธิการ	● กกช.
● ดวงเดือน รั้งสิกุล	● กองบรรณาธิการ	● กกช.
● พิษขุมา ภูตาสิป	● กองบรรณาธิการ	● กกช.
● ผ่องฉวี จันทร์น้อย	● กองบรรณาธิการ	● ผู้จัดรายการอิสระ
● จักรภาพ เพ็ญแข	● สร้างสรรค์รายการ	● ผู้เขียนบทโทรทัศน์อิสระ
● ยุทธนา วงศ์วิระโยธิน	● สร้างสรรค์รายการ	● บริษัทรัตนอุไร
● ลักษณะมันตร์ สอนเม้ง	● ดูแลการผลิต	● บริษัทรัตนอุไร
● นาวัน สมหวัง	● ดูแลการผลิต	● กกช.
● กฤษณะพร เสริมพานิช	● ควบคุมการผลิต	● สทท.11
● กุณฑลีย์ บัวสุวรรณ	● ควบคุมการผลิต	● สทท.11
● เตือนใจ สิ้นธุวนิก	● ควบคุมการผลิต	● กกช.
● ทิพย์เยาว์ จุลโบล	● ควบคุมการผลิต	● กรมประชาสัมพันธ์
● ปิยะสวัสดิ์ อัมระนันท์	● อำนวยการผลิต	● กรมประชาสัมพันธ์
● พิพัฒน์ ไกศลวัฒน์	● อำนวยการผลิต	● กรมประชาสัมพันธ์
● สุชาติ สุชาติเวชภูมิ	● อำนวยการผลิต	● สทท.11
● มณฑนา ท่วมยิ้ม	● อำนวยการผลิต	● บริษัทรัตนอุไร
● บริษัท รัตนอุไร จำกัด	● ผลิตรายการ	● สทท.11
● สทท.11	● ผลิตรายการ	

กระบวนการหลังการผลิต

รายการตามดูหึ่งเป็นรายการที่ออกอากาศสด ซึ่งมีเพียงเดือนละ 1 ครั้งเท่านั้น อีกทั้งเป็นรายการที่ผลิตมานาน ทำให้มีความผิดพลาดในการทำงานน้อยมาก กระบวนการตัดต่อหลังจากการผลิตนั้นไม่มี เนื่องจากเป็นรายการสด ส่วนการประเมินผลนั้นทำได้ยาก เนื่องจากเป็นรายการที่ผลิตร่วมระหว่างกองงาน กทข. สทท.11 และบริษัททรินอุไร ซึ่งบุคลากรของแต่ละหน่วยงานมีเวลาว่างไม่ตรงกัน และมีเวลาไม่มากพอที่จะมาร่วมประชุมเพื่อประเมินผลได้ การทำงานในขั้นตอนหลังการผลิตจึงทำได้เพียงจดจำข้อผิดพลาดในการปฏิบัติงานของตนเองและปรับปรุงแก้ไขในการผลิตงานครั้งต่อไป ซึ่งข้อผิดพลาดก็มีน้อยมาก เนื่องจากเป็นรายการที่ผลิตมานาน ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

ตารางที่ 9 สรุปการผลิตรายการตามดูหึ่ง

การปฏิบัติงาน	สื่อมวลชน	สทท.11	บุคลากรที่ปฏิบัติงาน
การคัดเลือกหัวเรื่อง	การระดมสมองของกอง บ.ก.	คำสั่งจาก กทข.	ทิพย์เยาว์ จุลโลบล ดวงเดือน รังสิกุล
การคัดเลือกผู้ร่วม รายการ	การระดมสมองของกอง บ.ก.	คำสั่งจาก กทข.	ทิพย์เยาว์ จุลโลบล ดวงเดือน รังสิกุล
การเชิญผู้ร่วมรายการ	เจ้าหน้าที่ประสานงาน ของกอง บ.ก.	เจ้าหน้าที่จาก กทข.	ทิพย์เยาว์ จุลโลบล ดวงเดือน รังสิกุล
การเขียนบทโทรทัศน์	ฝ่ายสร้างสรรค์ บทโทรทัศน์	เจ้าหน้าที่ผู้ผลิตร่วม	ยุทธนา วงศ์วิระโยธิน
การเตรียมฉาก และเวที	ฝ่ายศิลปกรรมของสถานี	ฝ่ายศิลปกรรม สทท.11	ฝ่ายศิลปกรรม สทท.11
การจัดเตรียมคิวรายการ	การระดมสมองของกอง บ.ก.	เจ้าหน้าที่ผู้ผลิตร่วม	ยุทธนา วงศ์วิระโยธิน จักรภาพ เพ็ญแข
การจัดเตรียมแผนผังที่นั่ง ในรายการ	ผู้ผลิตรายการของกอง บ.ก.	ผู้กำกับเวทีของ สทท. 11	เชมพันธ์ ผลาพงศ์
การกำกับรายการ	ผู้กำกับรายการ	ผู้กำกับรายการของ สทท.11	ณัชชา เหมือนสมหวัง
การผลิตในห้องส่ง	เจ้าหน้าที่ฝ่าย ผลิตรายการ	เจ้าหน้าที่ฝ่ายผลิต รายการ สทท.11	เจ้าหน้าที่ฝ่ายผลิต รายการ สทท.11
การประเมินผล	การระดมสมองของกอง บ.ก.	ไม่มีการประเมินผล	ไม่มีการประเมินผล

การจัดสรรเงินค่าตอบแทน

เงินค่าตอบแทนบุคลากรผู้ปฏิบัติงานในการผลิตรายการตาดูหูฟัง เป็นเงินที่ได้มากกว่าค่าตอบแทนที่กำหนดไว้ในระเบียบราชการ* เนื่องจากการบริหารงบประมาณการผลิตรายการที่มีการผลิตร่วมกับบริษัทธนอุไร ทำให้ สทท.11 มีรายได้เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม ด้วยความไม่สะดวกเนื่องจากระเบียบของทางราชการที่ได้กำหนดเรื่องค่าตอบแทนของบุคลากรไว้ ทำให้การจัดสรรเงินงบประมาณก่อนดังกล่าวไม่มีลายลักษณ์อักษร แต่เป็นที่รู้กันว่าจะได้รับเงินในอัตราเท่าไร ทั้งนี้ผู้ควบคุมการผลิตรายการเป็นผู้จัดสรรเงินค่าตอบแทนดังกล่าว

สำหรับเงินประจำตำแหน่งที่จะได้เพิ่มในการควบคุมการผลิตรายการตาดูหูฟัง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. เจ้าหน้าที่ผลิตรายการ	ได้รับค่าตอบแทน	700 บาท ต่อครั้ง
2. ผู้กำกับเวที	ได้รับค่าตอบแทน	300 บาท ต่อครั้ง
3. ผู้กำกับรายการ	ได้รับค่าตอบแทน	500 บาท ต่อครั้ง
4. ช่างกล้อ 1 คน	ได้รับค่าตอบแทน	300 บาท ต่อครั้ง
5. ช่างเทคนิค 1 คน	ได้รับค่าตอบแทน	300 บาท ต่อครั้ง
6. ช่างแต่งหน้า	ได้รับค่าตอบแทน	200 บาท ต่อครั้ง
7. ผู้ดำเนินรายการ	ได้รับค่าตอบแทน	20,000 บาท ต่อครั้ง
8. ผู้ร่วมรายการ	ได้รับค่าตอบแทน	2,000 บาทต่อครั้ง

จะเห็นได้ว่าเงินค่าตอบแทนที่ได้รับเป็นเงินที่มากกว่าที่กำหนดในระเบียบราชการทั้งสิ้น

รายการไอที 11

รายการไอที 11 เป็นรายการที่ออกอากาศโดยใช้เทปบันทึก ซึ่งผลิตโดยสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ร่วมกับ สทท.11 ซึ่งการผลิตรายการ ไอที 11 มีดังต่อไปนี้

* ในระเบียบราชการ กำหนดให้ได้รับค่าตอบแทนในการปฏิบัติงานนอกเหนือเวลาราชการ แต่อยู่ในสถานที่ ครั้งละ 100 บาท

กระบวนการก่อนการผลิต

ในการนำเสนอข้อค้นพบกระบวนการก่อนผลิตนี้ แบ่งออกเป็น 2 ช่วง ได้แก่ ช่วงที่เป็นรายการสนทนา และช่วงที่เป็นรายการสื่ूपต่าง ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

สำหรับช่วงที่เป็นรายการสนทนา ได้แก่ ช่วงไอทีทอล์คนี้ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีจะเป็นผู้ตั้งโจทย์ให้ สทท.11 นำไปตีโจทย์ให้แตก โดยที่เจ้าหน้าที่ของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีจะเป็นผู้รับผิดชอบในการเชิญแขกรับเชิญ ส่วนบทโทรทัศน์นั้น สร้างสรรค์โดยผู้ดำเนินรายการทุกครั้ง เมื่อจัดเตรียมทุกอย่างเรียบร้อยแล้ว ทาง สทท.11 จะมีการจัดเตรียมการบันทึกเทปรายการ โดยเจ้าหน้าที่ของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีจะส่งรายชื่อของแขกรับเชิญมา เพื่อให้ สทท.11 เตรียมผลิตแคปชั่นกราฟฟิก ซึ่งการบันทึกเทปรายการนั้น ไม่มีกำหนดเวลาที่แน่นอน อาศัยว่าห้องส่งว่างสามารถจองได้เมื่อไร ก็จะทำการบันทึกเทปในวันนั้น ดังนั้นการบันทึกเทปในแต่ละครั้ง จะทำการบันทึกเทปเพื่อใช้ในการออกอากาศครั้งละ 2-3 ตอน ต่อครั้ง เพื่อความสะดวกในการบันทึกเทปของทั้งผู้ดำเนินรายการ และเจ้าหน้าที่ของทั้ง สทท.11 และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

ขั้นตอนของเจ้าหน้าที่ สทท.11 ที่เตรียมการก่อนการบันทึกเทป ได้แก่ การจัดฉาก ซึ่งรับผิดชอบโดยฝ่ายศิลปกรรมของ สทท.11 รวมไปถึงการจัดแสง การจัดเตรียมอุปกรณ์เสียงที่จะใช้ในการบันทึกเทปให้พร้อมเช่นกัน โดยผู้ผลิตรายการ และผู้กำกับเวที จะเป็นผู้ควบคุมดูแลการติดตั้งฉาก นอกจากนี้ ผู้กำกับเวที่ยังต้องดูแลเกี่ยวกับแผนผังที่นั่งของทั้งแขกรับเชิญ และผู้ดำเนินรายการ ที่ใช้ในการบันทึกเทปรายการ โดยจะต้องจัดเตรียมแผนผังเพื่อให้ช่างกล้อง 3 คน ใช้ในขณะที่ยังออกอากาศ รวมทั้งผู้กำกับรายการเช่นกัน

ส่วนเจ้าหน้าที่เทคนิคต่าง ๆ เช่น เสียง หรือแคปชั่นกราฟฟิกจะเข้ามาเตรียมความพร้อมก่อนการออกอากาศ เช่นเดียวกับช่างกล้อง โดยที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายเทคนิคจะเข้ามาเตรียมความพร้อมก่อนการบันทึกเทปเป็นเวลาประมาณ 30 นาที ขณะที่ช่างกล้องจะเข้ามาเตรียมพร้อมก่อนเวลาออกอากาศประมาณ 15-20 นาที และผู้กำกับรายการจะเข้ามาเตรียมพร้อมก่อนปฏิบัติงานประมาณ 30 นาที เช่นกัน

เป็นที่น่าสังเกตว่าผู้ผลิตรายการของรายการไอที 11 มักจะเข้ามาช่วยสนับสนุนการทำงานของู้กำกับรายการเสมอ จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมพบว่า มีบางสัปดาห์ที่ผู้กำกับรายการไม่สามารถมาปฏิบัติหน้าที่ได้ ผู้ผลิตรายการจะทำหน้าที่ในการกำกับรายการบันทึกเทปรายการในช่วงสนทนาแทน

ช่วงต่างๆ ในรายการ ทางสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี จะเป็นผู้สร้างสคริปต์เนื้อหา และรูปแบบของรายการ รวมทั้งบทโทรทัศน์ แต่การเตรียมการผลิตเป็นหน้าที่ของสทท.11 เว้นแต่อุปกรณ์ประกอบฉากที่เกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีเท่านั้น ที่ทางพระจอมเกล้า จะเป็นผู้นำมาเป็นอุปกรณ์ในการประกอบรายการออกอากาศ

กระบวนการเตรียมการผลิตช่วงอื่น ๆ ตามที่ได้กล่าวมานั้น คล้ายคลึงกับกระบวนการผลิตในช่วงของการสนทนา กล่าวคือ ผู้ผลิตรายการจะเป็นผู้รับผิดชอบการเตรียมฉาก และอุปกรณ์ต่าง ๆ ยกเว้นอุปกรณ์ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น เพื่อใช้ในการถ่ายทำ หากเป็นการถ่ายทำนอกสถานที่ เช่น การไปถ่ายทำงาน BOI ผู้ผลิตรายการจะเป็นผู้ติดต่อประสานกับเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลรับผิดชอบสถานที่ที่ถ่ายทำรายการนั้น หลังจากนั้นทีมงานซึ่งประกอบไปด้วยทีมกล้อง และผู้กำกับรายการ จะยกกองถ่ายไปเพื่อถ่ายทำรายการนอกสถานที่ โดยไม่มีการใช้รถไอพี เนื่องจากเป็นรายการเทป จำนวนของกล้องที่ใช้ในการถ่ายทำมักใช้กล้องเพียงตัวเดียว โดยผู้ผลิตรายการจะเป็นผู้เตรียมเทปในการบันทึก ส่วนทีมงานที่เหลือนอกจากผู้ผลิตรายการแล้ว ยังมีช่างกล้อง ผู้กำกับรายการ และผู้ดำเนินรายการ

กระบวนการผลิต

กระบวนการผลิตรายการไอที 11 แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. กระบวนการผลิตในสถานที่ หรือในห้องส่ง
2. กระบวนการผลิตนอกสถานที่

1. กระบวนการผลิตในสถานที่ หรือในห้องส่ง

การผลิตรายการในห้องส่ง เป็นการผลิตส่วนใหญ่ของรายการไอที 11 ที่เจ้าหน้าที่ในการผลิตรายการ เป็นบุคลากรของ สทท.11 ทั้งหมด เนื่องจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีมอบหมายให้ สทท.11 เป็นผู้จัดการในการผลิตรายการ ซึ่งมักถ่ายทำที่ห้องส่งของ สทท.11 เอง โดยใช้การบันทึกเทป อย่างไรก็ตาม แม้จะเป็นการบันทึกเทป แต่ลักษณะทั่ว ๆ ไปของการถ่ายทำ ก็ไม่แตกต่างไปจากการถ่ายทำรายการสด กล่าวคือ ผู้กำกับรายการจะเป็นผู้สั่งการอยู่บนห้องควบคุม โดยปฏิบัติงานร่วมกับผู้กำกับเวที

การผลิตรายการในห้องส่งนี้ ผู้กำกับรายการจะทำหน้าที่เป็นหัวใจหลักในการผลิต โดยที่ผู้กำกับรายการ จะเป็นผู้ออกคำสั่งในการตัดภาพ การเรียกแคปชั่นกราฟฟิก การจับเวลาในการบันทึกเทป การสั่งตัดภาพ และการสั่งให้มีการบันทึกเทปซ้ำ เนื่องจากการถ่ายทำในช่วงนั้น ไม่เป็นที่พอใจหรือไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่วางไว้ ซึ่งจากการสังเกตพบว่ามักไม่ค่อยมีกรณีการสั่งให้บันทึกภาพใหม่เท่าไรนัก เนื่องจากผู้ดำเนินรายการเป็นผู้เชี่ยวชาญ และเนื้อหา บทโทรทัศน์นั้นถูกสร้างสรรค์โดยสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีทั้งสิ้น สทท.11 มีหน้าที่เพียงถ่ายทำเท่านั้น

2. การถ่ายทำนอกสถานที่

สำหรับรายการที่ถ่ายทำนอกสถานที่ มักเป็นรายการช่วงที่แนะนำอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ หรืองานแสดงสินค้าเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ที่สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีเข้าไปมีส่วนร่วม

การถ่ายทำนอกสถานที่ จะใช้กล้องเพียงหนึ่งตัวตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น โดยผู้กำกับจะสั่งให้ถ่ายทำหลายครั้ง หลายมุม เพื่อที่จะนำไปตัดต่อ ระหว่างการถ่ายทำนอกสถานที่เจ้าหน้าที่ของ สทท.11ที่เป็นหลักสำคัญมี 2 คน ได้แก่ผู้ผลิตรายการซึ่งทำหน้าที่ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของสถานที่ที่มีการถ่ายทำและผู้กำกับรายการซึ่งมีหน้าที่ในการควบคุมการผลิต อย่างไรก็ตาม ทีมงานทั้งทีมเกือบจะต้องพึ่งพาผู้ผลิตรายการในการปฏิบัติงาน เช่น หากเจ้าหน้าที่ของสถานที่นั้น ประสานงานได้ดีไม่พอ ทำให้หน่วยงานรักษาความปลอดภัยไม่ทราบว่

จะมีรายการโทรทัศน์เข้ามาถ่ายทำ จึงไม่สามารถถ่ายทำได้ เจ้าหน้าที่ของ สทท.11 ทุกคนก็มักให้ผู้ผลิตรายการเป็นคนเจรจาและนำจดหมายอนุมัติให้ใช้สถานที่ถ่ายทำแสดง หรือให้ผู้ผลิตรายการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของสถานที่นั้น ๆ โดยที่ผู้กำกับรายการ และทีมงานคนอื่น ๆ ไม่ได้มีส่วนในการช่วยเหลือในการติดต่อแต่อย่างใด ปัญหาในการติดต่อประสานงานทุกครั้งมักจะจบลงด้วยดี หากแต่ผู้กำกับและทีมงานคนอื่น ๆ มิได้เตรียมการผลิตรายการ ขณะที่รอผู้ผลิตรายการซึ่งกำลังติดต่อกับสถานที่ในการถ่ายทำ โดยทีมงานอื่น ๆ จะมีการจัดเตรียมอุปกรณ์ จัดแสง และเสียงเมื่อมีการยืนยันมาแล้วเท่านั้น โดยในระหว่างที่รอ ก็จะเดินชมงานที่จัดขึ้น ณ สถานที่ถ่ายทำ หรือพูดคุยในเรื่องที่ตนสนใจ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 10 แสดงรายชื่อบุคลากรผู้รับผิดชอบการผลิตรายไอที 11

รายชื่อบุคลากรที่ปรากฏ	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
● ดร.สมควร บูรมินเหนทร์	● กองบรรณาธิการ	● สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
● ดร.สำราญ ภูอนันตานนท์	● กองบรรณาธิการ	● สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
● ชูศักดิ์ รองสวัสดิ์	● กองบรรณาธิการ	● สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
● วชิรศักดิ์ วานิชชา	● กองบรรณาธิการ	● สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
● จักรพัฒน์นา อภัยจิตร	● กองบรรณาธิการ	● สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
● วิสิทธิ์ ภูทัตโต	● กองบรรณาธิการ	● สทท.11
● ณัชชา เหมือนสมหวัง	● กองบรรณาธิการ	● สทท.11
● สุขุมาล บุญยะกร	● กองบรรณาธิการ	● สทท.11
● รศ.ดร.หริส สุตตะบุตร	● ที่ปรึกษา	● สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
● ดร.กฤษณพงศ์ กีรติกร	● ที่ปรึกษา	● สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
● กุณฑลี บัวสุวรรณ	● ควบคุมรายการ	● สทท.11
● เตือนใจ สิ้นธุวนิก	● ควบคุมการผลิต	● สทท.11
● ดร.บวร ปภัสราทร	● ควบคุมการผลิต	● สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
● สมพงษ์ วิสุทธิแพทย์	● อำนวยการผลิต	● กรมประชาสัมพันธ์
● สุชาติ สุชาติเวชภูมิ	● อำนวยการผลิต	● กรมประชาสัมพันธ์
● มันทนา ท่วมยิ้ม	● อำนวยการผลิต	● สทท.11

กระบวนการหลังการผลิต

เนื่องจากรายการไอที 11 เป็นรายการที่ออกอากาศโดยใช้เทปบันทึก อีกทั้งในรายการยังมีช่วงต่าง ๆ ที่แบ่งแยกย่อยออกไป ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทำให้ต้องมีการตัดต่อภายหลัง

อย่างไรก็ตาม การตัดต่อส่วนมาก จะไม่ใช้การตัดภาพ เนื่องจากการควบคุมการตัดภาพนั้น ปฏิบัติเมื่อทำการถ่ายทำแล้วโดยผู้กำกับเป็นบุคคลที่สั่งตัดภาพเอง ดังนั้น ในขั้นตอนหลังการผลิตนี้ ผู้กำกับจะทำหน้าที่ “ร้อย” ช่วงต่าง ๆ เข้าด้วยกันเพื่อมิให้ขาดตอน หากช่วงไหนเป็นช่วงพัก ก็จะทำกรเว้นเนื้อเทปให้ว่างไว้ เพื่อให้สามารถออกอากาศโฆษณาเพื่อภาพลักษณ์ได้ตามกฎระเบียบของ สทท.11

ตารางที่ 11 สรุปการผลิตรายการไอที 11

การปฏิบัติงาน	สื่อมวลชน	สทท.11	บุคลากรที่ปฏิบัติงาน
การคัดเลือกหัวเรื่อง	การระดมสมองของกอง บ.ก.	คำสั่งจาก สถาบัน เทคโนโลยีพระจอมเกล้า ธนบุรี.	บวร ปภัสราทร
การคัดเลือกผู้ร่วม รายการ	การระดมสมองของกอง บ.ก.	คำสั่งจาก สถาบัน เทคโนโลยีพระจอมเกล้า ธนบุรี.	บวร ปภัสราทร
การเชิญผู้ร่วมรายการ	เจ้าหน้าที่ประสานงาน ของกอง บ.ก.	เจ้าหน้าที่จาก สถาบัน เทคโนโลยีพระจอมเกล้า ธนบุรี.	กীরสนา หวันระภาษฎร์ วัชรวลี เลิศล้ำ
การเขียนบทโทรทัศน์	ฝ่ายสร้างสรรค์ บทโทรทัศน์	เจ้าหน้าที่ สถาบัน เทคโนโลยีพระจอมเกล้า ธนบุรี	กীরสนา หวันระภาษฎร์ วัชรวลี เลิศล้ำ
การเตรียมฉาก และเวที	ฝ่ายศิลปกรรมของสถานี	ฝ่ายศิลปกรรม สทท.11	ฝ่ายศิลปกรรม สทท.11
การจัดเตรียมคิวรายการ	การระดมสมองของกอง บ.ก.	ผู้ผลิตรายการ สทท.11	ชุมพล กิจศิลป์
การจัดเตรียมแผนผังที่นั่ง ในรายการ	ผู้ผลิตรายการของกอง บ.ก.	ผู้กำกับเวทีของ สทท.11	เชมพันธ์ ผลาพงศ์
การกำกับรายการ	ผู้กำกับรายการ	ผู้กำกับรายการของ สทท.11	ชุมพล กิจศิลป์
การผลิตในห้องส่ง	เจ้าหน้าที่ฝ่าย ผลิตรายการ	เจ้าหน้าที่ฝ่ายผลิต รายการ สทท.11	เจ้าหน้าที่ฝ่ายผลิต รายการ สทท.11
การตัดต่อ	ผู้กำกับรายการ	ผู้กำกับรายการของ สทท.11	ชุมพล กิจศิลป์
การประเมินผล	การระดมสมองของกอง บ.ก.	ไม่มีการประเมินผล	ไม่มีการประเมินผล

ผู้ที่ทำการร้อยสื่อกับต่าง ๆ เข้าด้วยกันคือผู้กำกับ อย่างไรก็ตาม ผู้กำกับรายการมิได้ปฏิบัติงานประจำอยู่ที่ สทท.11 หากปฏิบัติงานประจำอยู่ที่กรมประชาสัมพันธ์ ดังนั้นเมื่อทำการร้อยสื่อกับต่าง ๆ เข้าด้วยกันแล้ว ผู้กำกับรายการจะมิได้ทำการส่งเทปให้แก่ทางสถานีเพื่อตรวจพิจารณา หากแต่ผู้ผลิตรายการจะเป็นผู้รับผิดชอบส่งเทปให้แทน ผู้ผลิตรายการไอที 11 กล่าวว่า

การบันทึกเทปไอที 11 จะบันทึกครั้งละหลายตอน เพื่อใช้ในการออกอากาศหลายครั้ง การที่ผู้กำกับปฏิบัติงานประจำที่อื่น และเข้ามาที่ สทท.11 เพื่อทำการติดต่อเทป จึงไม่จำเป็นต้องเข้ามาบ่อย เวลาที่ผู้กำกับรายการเข้ามาที่ สทท.11 เพื่อติดต่อเทปจะเป็นเวลาประมาณ 22.00 น.ของทุกวันพฤหัสบดี เพื่อทำการติดต่อเทปรายการ ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

สำหรับการประเมินผลนั้น ผู้ผลิตรายการไอที 11กล่าวว่า ไม่มีการประเมินผล เนื่องจากรายการดังกล่าวเป็นรายการที่ผลิตตามคำสั่งของ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี เท่านั้น อีกทั้ง ผู้ดำเนินรายการ และบทโทรทัศน์ถูกสร้างสรรค์โดยสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีทั้งสิ้น สทท.11 ทำหน้าที่เป็นเพียงผู้ผลิตให้เท่านั้น การประเมินผลจึงไม่มี เนื่องจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี มิได้เรียกร้องให้มีการทำการประเมินผล

การจัดสรรเงิน

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีเป็นองค์กรเอกชน ซึ่งผลิตรายการไอที 11 ร่วมกับ สทท.11 โดยที่สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี สามารถให้งบประมาณในการผลิตรายการแก่ สทท.11 ได้ อย่างไรก็ตาม การผลิตรายการไอที 11 สทท.11 นั้น ได้มีการจ่ายเบี้ยเลี้ยงให้แก่บุคลากรที่ปฏิบัติงาน ในอัตราพิเศษ โดยไม่มีลายลักษณ์อักษรยืนยันการรับจ่ายเงินค่าเลี้ยงดังกล่าวแต่อย่างใด ผู้ผลิตรายการไอที 11 กล่าวว่า บุคคลที่ติดต่อประสานงานกับสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ในเรื่องค่าใช้จ่ายในการผลิตได้แก่ผู้ควบคุมการผลิตรายการ โดยที่ไม่มีผู้ใดทราบว่าได้รับมาเท่าไรและถูกใช้จ่ายในเรื่องใดบ้าง ในอัตราเท่าไร เมื่อผู้วิจัยพยายามที่จะสอบถามจากผู้ควบคุมการผลิตรายการ ก็ไม่ได้รับคำตอบที่ชัดเจน นอกจากค่าเบี้ยเลี้ยงที่ได้รับตามตำแหน่ง ดังต่อไปนี้

1. เจ้าหน้าที่ผลิตรายการ	ได้รับค่าตอบแทน	500 บาท ต่อครั้ง
2. ผู้กำกับเวที	ได้รับค่าตอบแทน	200 บาท ต่อครั้ง
3. ผู้กำกับรายการ	ได้รับค่าตอบแทน	400 บาท ต่อครั้ง
4. ช่างกล้อง 1 คน	ได้รับค่าตอบแทน	200 บาท ต่อครั้ง
5. ช่างเทคนิค 1 คน	ได้รับค่าตอบแทน	200 บาท ต่อครั้ง
6. ช่างแต่งหน้า	ได้รับค่าตอบแทน	200 บาท ต่อครั้ง

7. ผู้ร่วมรายการ ได้รับเข็มกลัด และปากกาที่ระลึกจากรายการ

เจ้าหน้าที่ในตำแหน่งอื่น ๆ เช่นผู้ควบคุมการผลิตนั้น ไม่เปิดเผยว่าได้รับค่าตอบแทนเป็นจำนวนเท่าใด และจุดที่น่าสังเกตคือ การผลิตรายการไอที 11 นั้น เป็นการปฏิบัติงานในเวลาราชการและเป็นการปฏิบัติงานในสถานที่เป็นส่วนใหญ่ แต่จากการสอบถามทำให้ทราบได้ว่าบุคลากรทุกคน ได้รับเงินค่าตอบแทนจากการปฏิบัติงานทุกครั้งที่มีการถ่ายทำรายการ ส่วนผู้กำกับ แม้จะไม่ได้มาควบคุมการบันทึกเทป แต่ก็ได้รับค่าตอบแทนด้วยทุกครั้ง เนื่องจากผู้กำกับยังคงเป็นผู้รับผิดชอบการติดต่อเทปรายการ ตามที่ได้นำเสนอมาข้างต้น

สรุปรูปแบบการดำเนินงานในการผลิตรายการของ สทท.11

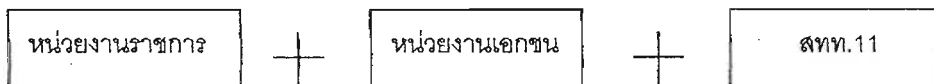
ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลรายการ (รายการที่ สทท.11 ผลิตร่วมกับหน่วยงานอื่น) โดยมีรายการที่ใช้เป็นตัวอย่างในการเก็บข้อมูล 5 รายการ ได้แก่

1. รายการเวทีเลือกตั้ง
2. รายการเพื่อคนทำงาน
3. รายการโปร่งใส 360 องศา
4. รายการตาดูหูฟัง
5. รายการไอที 11

ผู้วิจัยได้ค้นพบรูปแบบที่เกิดขึ้นจากกระบวนการผลิตรายการทั้ง 5 รายการดังต่อไปนี้

1. รูปแบบผลิตร่วมโดย 3 องค์กร

การผลิตร่วมโดย 3 องค์กรจะเป็นรายการที่สนับสนุน โดยหน่วยงานของรัฐ และมอบหมายให้บริษัทเอกชนปฏิบัติงานร่วมกับ สทท.11 ทั้งสิ้น ทั้งนี้เนื่องจากระเบียบราชการเกี่ยวกับการจัดสรรเงิน กล่าวคือกรณีที่หน่วยงานราชการจะไม่สามารถทำธุรกรรม หรือว่าจ้างหน่วยงานราชการด้วยกันได้ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีหน่วยงานเอกชนเข้ามาร่วมรับผิดชอบในการผลิตรายการเพื่อให้

แผนภูมิที่ 6 แสดงการผลิตร่วมระหว่าง 3 หน่วยงาน

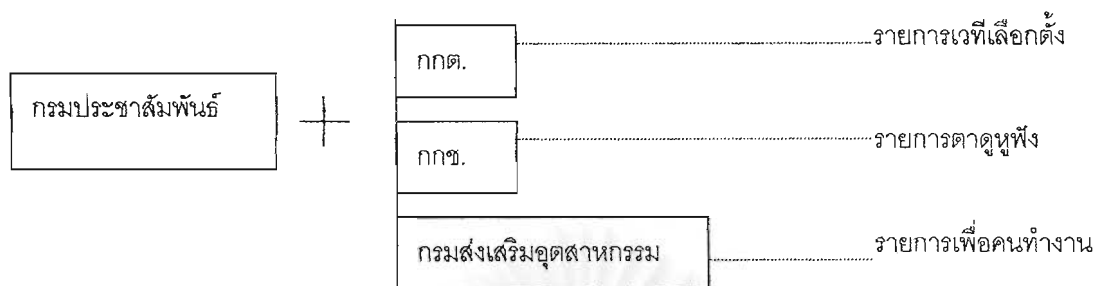
หน่วยงานราชการที่ต้องการผลิตรายการ และออกอากาศทาง สทท.11 สามารถให้งบประมาณในการผลิตรายการแก่ สทท.11 ได้

หน่วยงานราชการจะติดต่อกับหน่วยงานเอกชนในการผลิตรายการ ทั้งนี้ หน่วยงานราชการหน่วยนั้น จะให้งบประมาณในการผลิตรายการแก่หน่วยงานเอกชน และหน่วยงานเอกชนจะนำเรื่องการผลิตรายการนั้น มาร่วมปฏิบัติงานกับ สทท.11 โดยที่ สทท.11 จะได้รับงบประมาณในการผลิตรายการจากหน่วยงานเอกชนนั้นอีกทอดหนึ่ง กระนั้นก็ดี การเบิกจ่ายงบประมาณดังกล่าว ทาง สทท.11 มิได้มีการบันทึก หรือทำหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษรแต่อย่างใด โดยผู้ที่ทำหน้าที่ในการติดต่อประสานงานเรื่องงบประมาณนี้ ได้แก่ ผู้ควบคุมการผลิตรายการ ซึ่งจะเป็นผู้ควบคุมการเบิกจ่ายเบี้ยเลี้ยง และค่าใช้จ่ายในการผลิตรายการทุกครั้ง เช่น ฉาก อาหารว่าง และเครื่องดื่มสำหรับผู้ดำเนินรายการ และแขกรับเชิญ

การผลิตร่วมโดย 3 หน่วยงานนี้ มีลักษณะของการที่องค์กรทั้ง 3 องค์กรจะประสานงานกันในแง่มุมต่าง ๆ โดยการประสานงานกันนั้น มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 การประสานงานในระดับนโยบาย

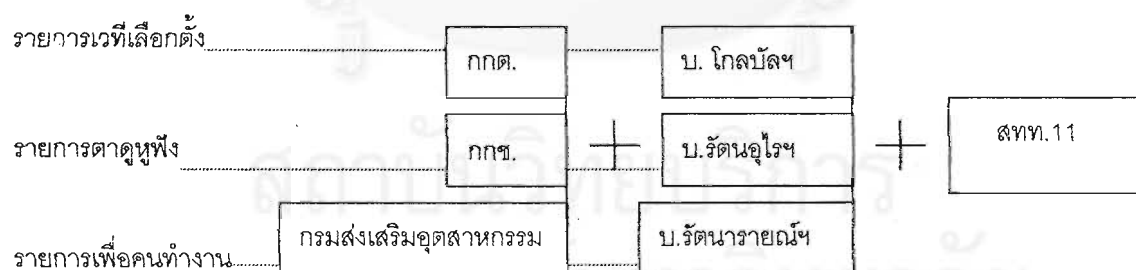
ในการประสานงานในระดับนโยบายนั้น กรณีการผลิตร่วมโดย 3 หน่วยงานนี้ การประสานงานนโยบายในการผลิตรายการจะเป็นการประสานงานระหว่างกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ดูแล สทท.11 และหน่วยงานราชการที่เป็นผู้ร่วมผลิตรายการ โดยนโยบายดังกล่าว จะต้องไม่ขัดต่อนโยบายของรัฐ

แผนภูมิที่ 7 แสดงการประสานงานระดับนโยบายของการผลิตรายการเวทีเลือกตั้ง รายการคาถูดูหูฟัง และรายการเพื่อคนทำงาน โดย 3 หน่วยงาน

1.2 การประสานงานเกี่ยวกับงบประมาณ

การประสานงานเกี่ยวกับงบประมาณในการผลิตรายการโดย 3 หน่วยงานที่ร่วมผลิตนี้ จะมีหน่วยงานเอกชนมาเป็นตัวประสานงานงบประมาณในการผลิตรายการระหว่างหน่วยงานราชการ และ สทท.11 หน่วยงานดังกล่าวจะเป็นผู้รับเงินงบประมาณจากหน่วยงานราชการ และบริหารงบประมาณในการผลิตรายการ ทั้งนี้การผลิตรายการนั้นเป็นหน้าที่ของ สทท.11 งบประมาณดังกล่าวจะถูกจัดสรรเป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการผลิตรายการให้แก่ สทท.11

แผนภูมิที่ 8 แสดงการประสานงานเกี่ยวกับงบประมาณและประสานงานการผลิตของการผลิตรายการเวทีเลือกตั้ง รายการคาถูดูหูฟังและรายการเพื่อคนทำงาน โดย 3 หน่วยงาน

1.3 การประสานงานในการผลิตรายการ

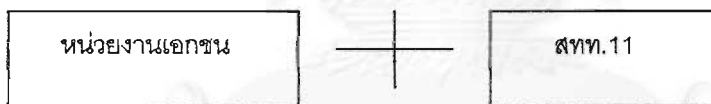
การประสานงานในการบริหารรายการที่ผลิตร่วมโดย 3 หน่วยงานนี้ เป็นการประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการ หน่วยงานเอกชน และ สทท.11 ทั้งนี้ หน่วยงาน

งานราชการจะเป็นผู้กำหนดเนื้อหารายการ และส่งเจ้าหน้าที่มาควบคุมการผลิตรายการ ขณะที่หน่วยงานเอกชนจะเป็นฝ่ายที่ดำเนินการเกี่ยวกับการเขียนบทโทรทัศน์ และการเชิญผู้ร่วมรายการ ส่วน สทท.11 จะทำหน้าที่ในการผลิตรายการเชิงเทคนิค และในห้องส่งทั้งหมด

2. รูปแบบผลิตร่วมโดย 2 องค์กร

การผลิตรายการร่วมโดย 2 องค์กร จะเป็นรายการที่ สทท.11 ร่วมผลิตกับหน่วยงานเอกชน โดยที่ สทท.11 จะได้รับค่าตอบแทนเป็นการเช่าเวลาในการออกอากาศ รวมไปถึงได้รับงบประมาณในการผลิตรายการ จากองค์กรเอกชนดังกล่าว

การที่มีหน่วยงานในการร่วมผลิตรายการเพียง 2 หน่วยงาน เนื่องจากหน่วยงานหนึ่งเป็นหน่วยงานเอกชน อีกหน่วยงานหนึ่งคือ สทท.11 ดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องมีหน่วยงานที่เข้ามาเป็นตัวผันเงิน เนื่องจากหน่วยงานเอกชน สามารถให้เงินงบประมาณในการผลิตรายการแก่ สทท.11 ได้โดยตรง

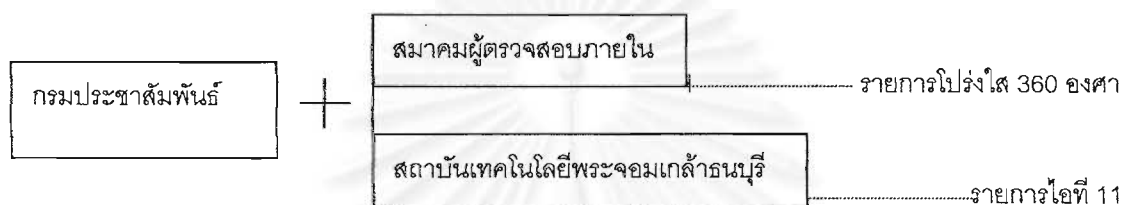
แผนภูมิที่ 9 แสดงการผลิตร่วมระหว่าง 2 หน่วยงาน

ผู้ที่เป็นผู้ควบคุมงบประมาณในการผลิตรายการ ที่ได้รับจากหน่วยงานเอกชน คือ ผู้ควบคุมการผลิตรายการ โดยงบประมาณที่ได้รับจากหน่วยงานเอกชน จะครอบคลุมถึงเบี้ยเลี้ยงในการปฏิบัติงานของบุคลากร และค่าอุปกรณ์ในการผลิตรายการ เช่น ฉาก และอุปกรณ์ประกอบฉากของรายการแต่ละรายการ อย่างไรก็ตาม เงินงบประมาณที่ได้รับเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการผลิตรายการนี้ ไม่มีการทำบันทึก หลักฐานการเบิกจ่ายไว้เป็นลายลักษณ์อักษร อีกทั้งเงินงบประมาณที่ได้รับจากหน่วยงานเอกชนในสวนนี้ มิได้เกี่ยวข้องกับการเช่าเวลาเพื่อออกอากาศแต่อย่างใด

การผลิตรายการร่วมโดย 2 หน่วยงาน มีลักษณะที่ทั้ง 2 หน่วยงาน มีการประสานงานกันในแง่มุมต่าง ๆ โดยการประสานงานกันนั้น มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 การประสานงานในระดับนโยบาย

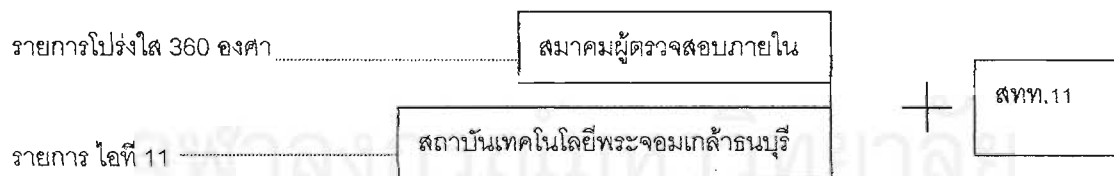
การประสานงานในระดับนโยบายของการผลิตร่วมโดย 2 หน่วยงานนั้น จะมีกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งเป็นผู้ควบคุมนโยบายต่าง ๆ ของ สทท.11 ประสานงานกับหน่วยงานเอกชนที่เช่าเวลาในการออกอากาศ เพื่อให้เนื้อหารายการเป็นไปตามนโยบายที่รัฐกำหนด

แผนภูมิที่ 10 แสดงการประสานงานในระดับนโยบายของการผลิตรายการโปร่งใส 360 องศา และรายการไอที 11 โดย 2 หน่วยงาน

2.2 การประสานงานเกี่ยวกับงบประมาณ

การประสานงานงบประมาณในการผลิตรายการโดย 2 หน่วยงานนี้ หน่วยงานเอกชนจะประสานงานกับ สทท.11 โดยค่าใช้จ่ายในการผลิตรายการทั้งหมดนั้น หน่วยงานเอกชนจะเป็นผู้รับผิดชอบ และบริหารงบประมาณในการผลิตรายการ ซึ่งไม่รวมถึงค่าเช่าเวลาในการออกอากาศตามที่ได้ทำสัญญาไว้กับกรมประชาสัมพันธ์

แผนภูมิที่ 11 แสดงการประสานงานเกี่ยวกับงบประมาณในการผลิตรายการโปร่งใส 360 องศา และรายการไอที 11

2.3 การประสานงานเกี่ยวกับการบริหารรายการ

การบริหารรายการที่ผลิตร่วมโดย 2 หน่วยงานนี้ หน่วยงานเอกชนจะเป็นผู้กำหนดเนื้อหารายการ และเขียนบทโทรทัศน์ รวมไปถึงกำหนดผู้ร่วมรายการ ขณะที่ สทท.11 ทำหน้าที่เป็นผู้ผลิตรายการในเชิงเทคนิคและในห้องส่งเท่านั้น อย่างไรก็ตามเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเอกชนจะเข้ามาดูแลการผลิตทุกครั้งที่มีการผลิตรายการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หน่วยงานราชการ	หน่วยงานเอกชน	สทท.11
- คณะกรรมการการเลือกตั้ง	- บริษัทโกลบอล อินเทอร์เน็ต คอมมิวนิเคชั่น จำกัด	- รายการเวทีเลือกตั้ง
- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	- บริษัท รัตนารายณ์ จำกัด	- รายการเพื่อคน ทำงาน
- -----	- สมาคมผู้ตรวจสอบภายใน	- รายการโปร่งใส 360 องศา
- กองงาน กกช.	- บริษัท รัตนอุไร จำกัด	- รายการตาดูหูฟัง
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี พระจอมเกล้าธนบุรี		- รายการไอที 11

แผนภูมิที่ 12 แสดงการร่วมผลิตรายการทั้งหมด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุดร่วมในกระบวนการก่อนการผลิต

ในขั้นก่อนการผลิต (Pre-production) นี้ จุดร่วมที่ผู้วิจัยสามารถสรุปได้จากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม โดยใช้รายการทั้ง 5 รายการเป็นตัวอย่างเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลนั้น มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. กรณีที่จัดรายการร่วมกัน 3 องค์กร ซึ่งได้แก่ หน่วยงานราชการ หน่วยงานเอกชน และ สทท.11 นั้น หน่วยงานราชการจะเป็นผู้ “ตั้งโจทย์” จากนั้นจึงมอบหมายให้บริษัทเอกชนเป็นผู้ “ตีโจทย์” และ สทท.11 ทำหน้าที่เป็นผู้ผลิตรายการ ซึ่งเปรียบเสมือนกับเป็น Production House เช่น รายการเวทีเลือกตั้งที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง จะเป็นผู้กำหนดเนื้อหาแต่ละตอน ว่าต้องการจะออกอากาศเนื้อหาประเภทใด จากนั้นจึงส่งให้บริษัทโกลบอล อินเทอร์เน็ตคอมมิวนิเคชั่นเป็นผู้สร้างสรรค์บทโทรทัศน์ และเชิญแขกรับเชิญ แล้วจึงนำมาผลิตรายการ เพื่อออกอากาศสด ที่ห้องส่งของ สทท.11

2. กรณีที่ผู้จัดรายการร่วมกัน เป็นหน่วยงาน 2 หน่วย ได้แก่ องค์กรเอกชน และ สทท.11 องค์กรเอกชนจะรับหน้าที่ในการ “ตั้งโจทย์” ส่วน ผู้ที่จะสร้างสรรค์บทโทรทัศน์อาจจะ เป็น สทท.11 หรือบุคลากรของหน่วยงานดังกล่าวนั้น ยังไม่มีความแน่นอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแต่ละรายการ และ แต่ละช่วงของรายการ

3. โดยปกติจะต้องมีการตรวจสอบบทโทรทัศน์ โดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายควบคุม และ ตรวจสอบการออกอากาศ ของ สทท.11 แต่ในการปฏิบัติงานจริง ไม่มีการตรวจสอบบทโทรทัศน์ โดยเจ้าหน้าที่ของ สทท.11 ทุกครั้งตามกฎระเบียบดังกล่าว เนื่องจากความล่าช้าของการประสานงานระหว่างองค์กรผู้ผลิตรายการที่เป็นองค์กรเอกชน และ สทท.11 การไม่ตรวจสอบบทโทรทัศน์ ก่อนการออกอากาศนี้ ส่วนมากจะมีปัจจัยสำคัญเกี่ยวกับความสนิทสนมส่วนตัวของผู้ผลิตรายการ และเจ้าหน้าที่ผู้สร้างสรรค์บทโทรทัศน์เข้ามาเกี่ยวข้อง กล่าวคือ เจ้าหน้าที่ผู้สร้างสรรค์บทโทรทัศน์ ที่ปฏิบัติงานมานานจะได้รับความไว้วางใจจากผู้ผลิตรายการ โดยการนำบทโทรทัศน์ดังกล่าวมาออกรายการโดยไม่ผ่านการตรวจพิจารณา

4. บริษัทเอกชนที่เป็นผู้รับผิดชอบบทโทรทัศน์ มิได้ส่งบทโทรทัศน์กลับไปให้หน่วยงานราชการ ที่เป็นผู้ผลิตรายการร่วมอีกรายตรวจพิจารณา โดยจะส่งมาที่ สทท.11 เพื่อใช้ในการ

ออกอากาศเลย เหตุที่ไม่ต้องส่งบทโทรทัศน์ไปให้หน่วยงานราชการตรวจสอบ เนื่องจากได้รับความไว้วางใจจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการดังกล่าว นอกจากนี้แล้วยังอาศัยความสัมพันธ์ที่สนิทสนมเป็นการส่วนตัว

5. บางรายการของ สทท.11 ที่มีสฎีปในรายการ ส่วนมากเป็นการจัดเตรียมของหน่วยงานเอกชนที่ร่วมผลิตรายการ ยกเว้นรายการเพื่อคนทำงานที่เจ้าหน้าที่ของ สทท.11 เป็นผู้รับผิดชอบ สฎีปในรายการ

การตกลงเรื่องรูปแบบเนื้อหารายการไม่แน่นอน ทั้งนี้การออกอากาศบางครั้งอาจจะไม่มี สฎีปในรายการ บางครั้งอาจจะมีสฎีปในรายการ ทั้งนี้สฎีปที่เพิ่มเติมเข้ามา จะมาจากการขอความร่วมมือในการออกอากาศของเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการอื่น ๆ ที่ไม่ใช่หน่วยงานราชการที่ร่วมผลิต การขอความร่วมมือในการออกอากาศสฎีปพิเศษตามที่กล่าวมานี้เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการดังกล่าวจะต้องทำเรื่องขอความอนุเคราะห์เป็นลายลักษณ์อักษรไปยังหน่วยงานราชการที่เข้าร่วมผลิตรายการ จากนั้น หน่วยงานราชการดังกล่าวจะส่งเรื่องอนุมัติมาให้ สทท.11 ทั้งนี้การขอความอนุมัติส่วนมาก มักจะผ่านได้โดยไม่มีปัญหา ส่วนเทพบันทึกสฎีปที่จะใช้ออกอากาศจะต้องส่งมาล่วงหน้าให้ สทท.11 ก่อนวันที่ออกอากาศ เป็นเวลา 3 วัน เพื่อให้ สทท.11 ได้ตรวจพิจารณาเนื้อหาของสฎีปดังกล่าว

6. การจัดทำแผนผังที่นั่งจะจัดทำใหม่ทุกครั้ง ก่อนที่จะเริ่มกระบวนการการผลิตรายการ ทั้งนี้การจัดทำฟลอร์แพลนจะจัดทำโดยเจ้าหน้าที่ผู้กำกับเวทีของรายการดังกล่าว โดยจะจัดทำให้ช่างกล้อง 3 ชุด และผู้กำกับรายการ 1 ชุด การจัดทำแผนผังที่นั่งดังกล่าวนี้ ผู้กำกับเวทีจะใช้ดินสอ หรือปากกาเขียนแผนผังที่นั่งบนเวที พร้อมกับชื่อแขกรับเชิญ และผู้ดำเนินรายการ ว่าใครนั่งอยู่จุดใดของเวที เพื่อให้ผู้กำกับ สามารถสั่งช่างกล้องได้ถูก

7. การจัดเตรียมคิวที่จะใช้ในการออกอากาศสดในแต่ละครั้ง ผู้ผลิตรายการจะเป็นผู้รับผิดชอบ นอกเหนือจากรายการที่ผู้ผลิตรายการไม่สามารถอยู่ปฏิบัติงานได้ ก็จะทำให้ผู้กำกับเวทีเป็นผู้รับผิดชอบการจัดเตรียมคิวรายการ โดยที่คิวของรายการมีลักษณะเป็นการกำหนดว่าเข้ารายการเวลาเท่าไร สนทนาในช่วงแรกเป็นเวลาที่นาทีแล้วจึงตัดเข้าช่วงเบรก โดยช่วงเบรกจะใช้เวลาที่นาที รูปแบบของคิวรายการนั้นจะเป็นลายมือของผู้ผลิตรายการหรือผู้กำกับเวที และจึงนำไปถ่ายเอกสารแจกให้ผู้กำกับ และผู้ดำเนินรายการอ่านเพื่อทำความเข้าใจก่อนการออกอากาศ

8. เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของ สทท.11 ที่รับหน้าที่ในการผลิตรายการส่วนมาก เป็นลูกจ้างชั่วคราวที่ต่อสัญญาปีต่อปี โดยเข้ามาปฏิบัติงานใน สทท.11 ได้จากความสัมพันธ์ส่วนบุคคลกับข้าราชการ ในระดับค่อนข้างสูง ส่วนข้าราชการนั้น จะทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุมการผลิตรายการเสียส่วนมาก

ในช่วงทำรายการ เจ้าหน้าที่ของ สทท.11 ที่มีรายชื่อขึ้นตอนทำรายการ กับเจ้าหน้าที่ที่ผลิตรายการจริง บางครั้งเป็นคนละคนกัน ซึ่งรายการดังกล่าวได้แก่

1. ผู้ผลิตรายการเวทีเลือกตั้ง
2. ผู้กำกับรายการ ไอที11
3. ผู้กำกับเวทีรายการเวทีเลือกตั้ง
4. ผู้ผลิตรายการโปร่งใส 360 องศา
5. ผู้กำกับเวทีรายการตาดูหูฟัง
6. ผู้กำกับรายการเพื่อคนทำงาน

9. ตำแหน่งผู้ควบคุมการผลิต เป็นตำแหน่งที่ต้องรับผิดชอบโดยข้าราชการเท่านั้น ลูกจ้างชั่วคราวหรือลูกจ้างประจำไม่สามารถจะรับผิดชอบในตำแหน่งนี้ได้ ทั้งนี้ตำแหน่งดังกล่าว จะทำหน้าที่ควบคุมการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้ผลิตรายการอีกทอดหนึ่ง อย่างไรก็ตามผู้ควบคุมการผลิตรายการมักจะรับผิดชอบในเรื่องเกี่ยวกับงบประมาณ และระเบียบปฏิบัติเท่านั้น จะไม่เกี่ยวข้องในเรื่องการปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะเป็นการเขียนบท การตรวจสอบบท การตรวจสอบรายชื่อ แขกรับเชิญ ผู้ควบคุมการผลิตรายการ จะได้รับค่าตอบแทนในการปฏิบัติงานทุกครั้ง แต่ไม่สามารถเปิดเผยได้ เนื่องจากค่าตอบแทนดังกล่าวผู้ควบคุมการผลิตรายการเป็นผู้จัดสรรด้วยตนเอง

10. ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานในรายการที่จะออกอากาศ และการติดต่อประสานงาน โดยมากลูกจ้างชั่วคราวจะมีความรู้ในเรื่องดังกล่าวดีกว่าข้าราชการประจำ ที่จะสังเกตได้ว่าจะต้องคอยสอบถามลูกจ้างชั่วคราวในเรื่องที่จะปฏิบัติเกี่ยวกับรายการเหล่านี้

ในส่วนของการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ พบว่าลูกจ้างชั่วคราวมักจะมาเตรียมพร้อมในการปฏิบัติงานก่อนเวลา ส่วนข้าราชการซึ่งต้องเป็นผู้ควบคุมการปฏิบัติงานของลูกจ้างชั่วคราวนั้น จะตรวจสอบว่ามีบุคลากรคนใดปฏิบัติงานอยู่บ้าง ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลในการจ่ายค่าตอบแทนในการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ ข้าราชการส่วนมากจะไม่อยู่ปฏิบัติงานให้เสร็จสิ้น แต่จะปล่อยให้เป็นที่หน้าของผู้ผลิตรายการ

11. การคัดเลือกบุคลากร หรือการดึงตัวบุคลากรมาปฏิบัติงาน ใช้เกณฑ์ความสัมพันธ์ส่วนตัว ที่สนิทสนม ชอบพอ โดยกลุ่มงานแต่ละกลุ่มงาน ก็จะมีผู้ปฏิบัติงานเฉพาะกลุ่มของตนเอง และจะไม่มีการทำงานที่ปฏิบัติอย่างเด็ดขาด โดยเฉพาะกลุ่มงานที่มีความสัมพันธ์ไม่ราบรื่น หรือหัวหน้ากลุ่มงานไม่พอใจบุคลากรคนใดคนหนึ่ง บุคลากรคนดังกล่าวก็จะไม่สามารถมาปฏิบัติงานร่วมกับกลุ่มงานดังกล่าวนั้นได้ เช่น กลุ่มงานประชาสัมพันธ์ของรัฐ มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ประกาศข่าวรายหนึ่ง ก็จะชักชวนผู้ประกาศข่าวรายนั้นให้มาเป็นผู้ดำเนินรายการ แต่กลุ่มงานทรัพยากรและการศึกษา มีความสัมพันธ์ที่ไม่สู้ดีกับผู้ประกาศข่าวคนดังกล่าว ก็จะไม่มีการชักชวนให้มาร่วมงานกันแต่อย่างใด

12. ผู้ผลิตรายการเปรียบเสมือนหัวใจสำคัญในขั้นตอนก่อนการผลิต อย่างไรก็ตาม หากการเตรียมการเสร็จ ผู้ผลิตรายการสามารถออกไปทำธุระส่วนตัวได้โดยที่แจ้งให้ผู้ควบคุมการผลิตรายการทราบ และกลับมาให้ทันก่อนที่การผลิตรายการจะเริ่ม ทั้งนี้ด้วยความเข้าใจว่างานของตนเสร็จแล้ว ไม่จำเป็นต้องปฏิบัติงานอื่น ๆ อีกแต่อย่างใด

ผู้ผลิตรายการที่รับผิดชอบการผลิตรายการหลายรายการ จะไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ ส่วนมากแล้วจะต้องทุ่มเทเวลาให้กับรายการใดรายการหนึ่ง ซึ่งได้รับคำสั่งมาเป็นพิเศษ โดยเฉพาะรายการที่ต้องเดินทางไปถ่ายทำต่างจังหวัด ทำให้เจ้าหน้าที่ของรายการอื่น ๆ มิใช่รายการดังกล่าว ต้องปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้ผลิตรายการแทน ซึ่งการปฏิบัติหน้าที่แทนนี้ ส่วนมากแล้วจะเป็นผู้กำกับเวที

กระบวนการผลิตรายการ

จากการเก็บข้อมูลกระบวนการผลิตรายการของ สทท.11 ทั้ง 5 รายการตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น ได้พบรูปแบบที่เกิดขึ้นซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ในขั้นตอนการปฏิบัติงานจริง มีแต่ลูกจ้างชั่วคราวเท่านั้น ข้าราชการซึ่งเป็นผู้ควบคุมการปฏิบัติงานของลูกจ้างชั่วคราว ไม่ได้อยู่ปฏิบัติงานตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทั้งนี้ ข้าราชการจะไม่เข้าร่วมกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์เลย ไม่ว่าจะป็นรายการสด หรือรายการบันทึกเทป บุคลากรผู้ปฏิบัติงานจะคงมีเฉพาะลูกจ้างชั่วคราว

2. ในการปฏิบัติงานขั้นผลิตรายการนี้ หน้าที่ผู้ผลิตรายการ และผู้กำกับเวทีมักแยกจากกันไม่ขาด กล่าวคือผู้ผลิตรายการ อาจจะทำปฏิบัติงานในการกำกับเวที เพื่อช่วยเหลืองานของ ผู้กำกับเวที ส่วนผู้กำกับเวทีอาจจะเป็นผู้คัดเลือกคำถามจากโทรศัพท์เพื่อส่งให้ผู้ดำเนินรายการตอบคำถามได้ ในบางครั้งผู้กำกับเวที และผู้ผลิตรายการจะเป็นบุคคลเดียวกัน

3. ผู้กำกับรายการจะเป็นหัวใจสำคัญสำหรับผู้ปฏิบัติงานในขั้นนี้ อย่างไรก็ตามผู้ที่รับผิดชอบรายการที่ออกอากาศทั้งรายการ ได้แก่ ผู้ผลิตรายการ ทั้งนี้ผู้ควบคุมการผลิตจะเป็นผู้ควบคุมการผลิตรายการโดยนิตินัยอีกชั้นหนึ่ง แต่ในทางปฏิบัติแล้วมีเฉพาะผู้ผลิตรายการเท่านั้นที่เป็น ผู้ควบคุมการผลิตรายการทั้งหมด

4. เจ้าหน้าที่ของบริษัทเอกชนจะเป็นผู้รับโทรศัพท์ที่โทรเข้ามาเพื่อซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ ในรายการสด อย่างไรก็ตามการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวเป็นการปฏิบัติงานร่วมกันของเจ้าหน้าที่จากบริษัทเอกชน และผู้ผลิตรายการ ซึ่งผู้คัดเลือกคำถามส่วนมากคือผู้ผลิตรายการ อย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเอกชน ก็มีส่วนในการคัดเลือกคำถามบ้างในทุก ๆ รายการ แต่การตัดสินใจส่วนใหญ่อยู่ที่ผู้ผลิตรายการเป็นสำคัญ

สำหรับการเปิดสายโทรศัพท์เพื่อให้ผู้รับสารทางบ้านโทรศัพท์เข้ามา และเสียงได้ออกอากาศนั้น ปัจจุบันไม่มีการปฏิบัติเช่นนั้นแล้ว ไม่ว่าจะป็นรายการใด ๆ เนื่องจาก ควบคุมได้ยาก การสร้างคำถามเพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาของรายการนั้นไม่ปรากฏ เนื่องจากผู้รับชมทาง

บ้านจะโทรศัพท์เข้ามาเพื่อสอบถามในรายการดังกล่าวนั่นเอง และคำถามก็เป็นคำถามที่ตรงกับเนื้อหาของรายการทุกครั้ง

5. ช่างกล้อของแต่ละกลุ่มงานจะมีประจำของแต่ละกลุ่ม สืบเนื่องจากการออกอากาศที่ตรงเวลาทุกครั้ง และการมีความสัมพันธ์ส่วนตัวที่สนิทสนมกับผู้ควบคุมการผลิตรายการ หรือผู้ผลิตรายการ ทำให้มีการเจาะจงตัวเฉพาะช่างกล้อกลุ่มเดิมเท่านั้น

นอกเหนือจากช่างกล้อแล้ว ช่างเทคนิคก็ยังเป็นกลุ่มประจำด้วย อย่างไรก็ตามพบว่าความสัมพันธ์ในกลุ่มของช่างเทคนิคไม่น่าค่อยราบรื่น เนื่องจากมีความไม่พอใจส่วนบุคคลกันอยู่ แต่ไม่ส่งผลกระทบต่องาน เนื่องจากช่างเทคนิคจะปฏิบัติตามคำสั่งของผู้กำกับรายการเท่านั้น อีกทั้งความไม่พอใจส่วนบุคคลดังกล่าว ไม่ถูกแสดงออกมาในลักษณะที่เปิดเผย

6. ผู้กำกับรายการจะเป็นผู้จัดการควบคุมการเรียกแคปชั่นกราฟฟิก และการตัดภาพระหว่างการผลิตรายการ ทั้งรายการสด และรายการเทป อีกทั้งนับถอยหลังการเข้ารายการ และการพักช่วงต่าง ๆ ในรายการ นอกจากนี้ผู้กำกับรายการยังทำหน้าที่ในทางประสานกับผู้กำกับเวที ที่จะรับหน้าที่ในการควบคุมเวลาการออกอากาศ โดยการส่งสัญญาณบอกผู้ดำเนินรายการในห้องส่ง

การเตรียมตัวปฏิบัติงานของผู้กำกับรายการมักจะใกล้เวลาที่จะทำการผลิตรายการ ทั้งนี้ผู้กำกับรายการจะทำการศึกษาคิวรายการโดยคร่าว ๆ ส่วนมากมักจะเริ่มจากการสอบถามผู้ผลิตรายการว่า "คิวเหมือนเดิมใช่ไหม" หากคำตอบว่าใช่ ก็จะไม่มีการทำการศึกษาคิว หากไม่ใช่ผู้ผลิตรายการจะอธิบายให้ฟังถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งในความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้ มักจะเป็นความเปลี่ยนแปลงแบบเฉพาะกิจ กล่าวคือ นานที่ปีหนึ่งจะมีสักครั้ง เช่น รายการเวทีเลือกตั้งเป็นรายการสนทนา ไม่มีสตูปี อย่างไรก็ตามรายการดังกล่าวได้มีการออกอากาศสตูปีพิเศษเพิ่มเติมขึ้นมา ซึ่งผู้ผลิตรายการจะเป็นผู้อธิบายว่ามีสตูปีเพิ่มเติมเป็นเวลา 3 นาที หลังจากไตเติ้ลเปิดรายการ

การปฏิบัติงานของผู้กำกับรายการนั้น หากผู้กำกับรายการไม่สามารถมาปฏิบัติงานได้ ผู้ผลิตรายการ จะเป็นผู้ปฏิบัติงานในหน้าที่ผู้กำกับรายการแทน ทั้งนี้ผู้กำกับรายการจะต้องแจ้งให้ผู้ผลิตรายการทราบ อย่างไรก็ตามการแจ้งให้ผู้ผลิตรายการทราบนี้ เป็นการแจ้งก่อนเวลา

ปฏิบัติงานประมาณครึ่งชั่วโมง และนอกเหนือไปจากการแจ้งให้ผู้ผลิตรายการทราบแล้ว ผู้กำกับรายการ ยังจะต้องแจ้งให้ผู้ควบคุมการผลิตรายการทราบด้วย อย่างไรก็ตาม การแจ้งให้ผู้ควบคุมการผลิตรายการทราบล่วงหน้านี้ ไม่มีการแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรเช่นกัน แต่เป็นการแจ้งโดยวาจาทั้งสิ้น นอกเหนือจากการลาล่วงหน้าทั้งวัน ก็จะต้องส่งหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษร เนื่องจากการลงนามราชการ

7. เจ้าหน้าที่รายอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการผลิตรายการ มักจะเข้ามาในห้องควบคุมการผลิตรายการ เนื่องจากความสัมพันธ์ส่วนบุคคลกับเจ้าหน้าที่คนใดคนหนึ่ง เช่น เป็นคู่รัก อย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่คนดังกล่าวที่เข้ามามิได้ช่วยเหลือในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้หากมีเจ้าหน้าที่ที่มีได้เกี่ยวข้องเข้ามามากกว่า 1 คน ก็จะสนทนากันในเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องงาน และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ก็จะให้ความสนใจกับเรื่องที่สนทนาดังกล่าว แต่การปฏิบัติงานก็มิได้มีความบกพร่อง เนื่องจากเป็นการปฏิบัติงานที่มีเป็นประจำ

8. ในระหว่างการผลิตรายการ ผู้กำกับเวทีจะทำหน้าที่ประสานงานในการควบคุมการผลิต ร่วมกับผู้กำกับรายการตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น นอกเหนือจากนี้ ผู้กำกับเว็ทยังทำหน้าที่ในการดูแลความเรียบร้อยของแขกรับเชิญระหว่างการออกอากาศ จัดเตรียมอาหารว่างและเครื่องดื่ม ให้กับผู้ดำเนินรายการ และแขกรับเชิญ

ช่วงบ่ายวันที่ ออกอากาศ	ช่วงบ่าย	ช่วงเย็น	ช่วงเย็น	ช่วงค่ำ	ก่อน on air ชั่วโมง	ก่อน on air ครึ่งชั่วโมง	ก่อน on air 30 นาที	15 นาที	15 นาที	5 นาที	On air
รับรายชื่อผู้ ผลิตชื่อผู้ ร่วมรายการ	ผลิตชื่อผู้ จัดจาก รวมรายการ เป็น CG	จัดทำคิว รายการ	จัดทำ Floor Plan	เจ้าหน้าที่ หน่วยงาน ผลิตร่วมมาถึง	เจ้าหน้าที่ ผู้ร่วม รายการ	ผู้กำกับ เวทีเตรียม พร้อม	ช่างเทคนิค เตรียม พร้อม	ช่างกล้อง เตรียม พร้อม	ผู้กำกับ เตรียม พร้อม		

แผนภูมิที่ 13 ประมวลการสังเกตการณ์ในห้องส่ง ระหว่างเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน 2543

กระบวนการหลังการผลิต

ในกระบวนการหลังการผลิตนี้ แบ่งออกเป็นสำหรับรายการสด และรายการที่บันทึกเทป กล่าวคือ รายการสด จะไม่มีการติดต่อโดยธรรมชาติของรายการ อย่างไรก็ตาม การ

ออกอากาศรายการสดจะไม่มีการประชุม เนื่องจากเป็นการผลิตรายการร่วมของหน่วยมากตั้งแต่ 2 หน่วยงานขึ้นไป ทำให้เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานแต่ละหน่วยงาน ไม่สามารถมาประชุมเพื่อสรุปผลให้ตรงกันได้ อีกทั้งการประชุมเพื่อเตรียมการผลิตในครั้งต่อไป ไม่มี ด้วยเหตุผลที่ว่า การปฏิบัติงานทุกครั้ง ไม่มีความแตกต่างกัน ทำให้ไม่จำเป็นต้องมีการประชุมแต่อย่างใด การประเมินผล ทั้งความสำเร็จ และความผิดพลาดของการผลิตรายการในครั้งที่ผ่าน ๆ มา จึงไม่มี

สำหรับรายการที่บันทึกเทป ผู้กำกับรายการจะเป็นผู้ติดต่อเทปรายการหลังจากที่มีการบันทึกเทป อย่างไรก็ตาม การติดต่อเทปดังกล่าว จะเรียกว่าเป็นการ “ร้อย” รายการมากกว่า เนื่องจากเป็นการนำเทปรายการในช่วงต่าง ๆ มาต่อกันให้เป็นไปตามคิวของรายการที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ผู้กำกับรายการอาจจะตัดส่วนหนึ่งของรายการออกไป เพื่อให้พอดีกับเวลาที่กำหนด หลังจากนั้น ผู้กำกับรายการจะนำเทปรายการไปให้ผู้ผลิตรายการ เพื่อส่งให้ทางสถานีตรวจพิจารณา ซึ่งโดยมากแล้วการตรวจพิจารณาเทปมักจะไม่มีปัญหา เทปจะผ่านการตรวจพิจารณาทุกครั้ง เนื่องจากเจ้าหน้าที่ผู้ติดต่อ และผู้ควบคุมการติดต่อทราบระเบียบและธรรมเนียมปฏิบัติดี มากพอ

การจัดสรรเงิน

ในการผลิตรายการสด ที่เป็นการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ ค่าตอบแทนที่แต่ละตำแหน่งได้รับมีดังต่อไปนี้

1. เจ้าหน้าที่ผลิตรายการ	ได้รับค่าตอบแทน	700 บาท ต่อครั้ง
2. ผู้กำกับเวที	ได้รับค่าตอบแทน	300 บาท ต่อครั้ง
3. ผู้กำกับรายการ	ได้รับค่าตอบแทน	500 บาท ต่อครั้ง
4. ช่างกล้อง 1 คน	ได้รับค่าตอบแทน	300 บาท ต่อครั้ง
5. ช่างเทคนิค 1 คน	ได้รับค่าตอบแทน	300 บาท ต่อครั้ง
6. ช่างแต่งหน้า	ได้รับค่าตอบแทน	200 บาท ต่อครั้ง
7. ผู้ดำเนินรายการ	ได้รับค่าตอบแทน	1,500/4,000/6,000/ 20,000 บาท ต่อครั้ง
8. ผู้ร่วมรายการ	แล้วแต่การบริหารรายการแต่ละรายการ	

ส่วนรายการที่เป็นรายการบันทึกเทป ส่วนมากเป็นรายการที่ผลิตในเวลาราชการ ซึ่งบุคลากรผู้ปฏิบัติงานจะได้รับค่าตอบแทนดังต่อไปนี้

1. เจ้าหน้าที่ผลิตรายการ	ได้รับค่าตอบแทน	500 บาท ต่อครั้ง
2. ผู้กำกับเวที	ได้รับค่าตอบแทน	200 บาท ต่อครั้ง
3. ผู้กำกับรายการ	ได้รับค่าตอบแทน	400 บาท ต่อครั้ง
4. ช่างกล้อง 1 คน	ได้รับค่าตอบแทน	200 บาท ต่อครั้ง
5. ช่างเทคนิค 1 คน	ได้รับค่าตอบแทน	200 บาท ต่อครั้ง
6. ช่างแต่งหน้า	ได้รับค่าตอบแทน	200 บาท ต่อครั้ง
7. ผู้ร่วมรายการ	ได้รับของที่ระลึกจากรายการ	

การจัดสรรเงินค่าตอบแทนแก่บุคลากรนี้ อยู่ภายใต้การควบคุมของผู้ควบคุมการผลิตรายการ ซึ่งผู้ควบคุมการผลิตรายการจะเป็นผู้ที่ติดต่อกับหน่วยงานเอกชน ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ให้งบประมาณเพิ่มเติมในการผลิต ผู้ควบคุมการผลิตรายการนั้น จะรับเงินมาจำนวนหนึ่ง ซึ่งไม่มีบุคลากรในที่งานทราบว่าเป็นจำนวนเท่าไร แล้วจึงนำมาจัดสรรเงินให้บุคลากรในที่งานผลิตรายการตามอัตราที่ได้กล่าวมาข้างต้น การจัดสรรเงินทั้งหมดตามที่ได้กล่าวมานั้น ไม่มีการทำหลักฐานการเบิกจ่ายเป็นลายลักษณ์อักษร อีกทั้งเงินค่าตอบแทนจำนวนดังกล่าวเป็นเงินจำนวนมากกว่าที่บุคลากรจะได้รับตามที่กำหนดไว้ในระเบียบราชการ ซึ่งกำหนดให้บุคลากรได้รับเงินค่าตอบแทนการปฏิบัติราชการนอกเวลาราชการเป็นเงินไม่เกิน 90 ต่อหนึ่งวัน

ส่วนการปฏิบัติหน้าที่แทน เช่น การที่ผู้ผลิตรายการไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ เนื่องจากเดินทางไปราชการต่างจังหวัด เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทน จะได้รับเงินเฉพาะจากตำแหน่งประจำของตน เช่น กรณีที่ผู้กำกับเวทีปฏิบัติงานแทนผู้ผลิตรายการ ผู้กำกับเวทีจะได้รับค่าตอบแทนตามอัตราที่กำหนดไว้ในตำแหน่งผู้กำกับเวทีเท่านั้น ส่วนผู้ผลิตรายการจะไม่ได้รับเงินส่วนดังกล่าว ดังนั้นสิ่งที่นิยมปฏิบัติกันในช่วงต่อมา* คือการดึงบุคลากรรายอื่นที่ไม่มีหน้าที่ในรายการดังกล่าวมาปฏิบัติหน้าที่แทน

* เกิดขึ้นในช่วง 2 สัปดาห์สุดท้ายของการเก็บข้อมูล โดยผู้ผลิตรายการไปรับ 360 องศา และรายการเวทีเลือกตั้ง กล่าวว่าจะให้ผู้ผลิตรายการเพื่อคนทำงานมาทำหน้าที่แทน เนื่องจากเงินที่ตนสมควรได้รับ กลับไม่ได้ ก็ให้เพื่อนสนิทไปจะดีกว่า

ตารางที่ 12 แสดงการเปรียบเทียบรายรับของบุคลากรของ สทท.11

หน้าที่ในการปฏิบัติงาน	รายได้จากการผลิตกับ หน่วยงานราชการเท่า นั้น (เฉพาะนอกเวลาราชการ)	รายได้จากการผลิต ร่วมกับหน่วยงาน เอกชน (ในเวลาราชการ)	รายได้จากการผลิต ร่วมกับหน่วยงาน เอกชน (นอกเวลาราชการ)
เจ้าหน้าที่ผลิตรายการ	100	500	700
ผู้กำกับเวที	100	400	300
ผู้กำกับรายการ	100	200	500
ช่างกล้อง	100	200	300
ช่างเทคนิค	100	200	300
ช่างแต่งหน้าและทำ ผม	100	200	200
ผู้ดำเนินรายการ	100	เป็นเจ้าหน้าที่ของ หน่วยงานเอกชน เข้า มารับผิดชอบหน้าที่นี้	1,500

ที่มา : จากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 6

เนื้อหารายการสนทนา และรายการนิตยสารของ สทท.11

ในการเก็บข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผู้วิจัยได้เลือกที่จะเก็บข้อมูลจากรายการ 5 รายการ ได้แก่

1. รายการเวทีเลือกตั้ง
2. รายการเพื่อนคนทำงาน
3. รายการโปร่งใส 360 องศา
4. รายการตาดูหูฟัง
5. รายการไอที 11

ทั้งนี้ในการเก็บข้อมูลเนื้อหารายการดังกล่าว เป็นการเก็บข้อมูลจากสำเนาเทปรายการของทางสถานี และเป็นการเก็บข้อมูลเนื้อหาในช่วงเดือนตุลาคม - เดือนพฤศจิกายน 2543 เท่านั้น รายละเอียดของการเก็บข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหามีดังต่อไปนี้

รายการเวทีเลือกตั้ง

รายการเวทีเลือกตั้ง เป็นรายการซึ่งจัดโดย คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ร่วมกับ สทท.11 โดยมีวัตถุประสงค์ให้ บริษัทโกลบอล อินเทอร์เน็ตมิวนิเคชั่น จำกัด เป็นผู้ผลิตรายการ รายการเวทีเลือกตั้ง ซึ่งนำมาเป็นตัวอย่างในการศึกษานี้ มีจำนวนทั้งสิ้น 6 ตอน ได้แก่

1. ตอน โรงเรียนเลือกตั้ง
2. ตอน ผ่าทางตัน...แก้กฎหมายเลือกตั้ง
3. ตอน จับตา...กกต.ประจำจังหวัด
4. ตอน จับกระแส...ย้ายพรรค
5. ตอน ยุบสภา เปิดศึกเลือกตั้ง
6. ตอน การเลือกตั้งระบบใหม่

รายละเอียดของรายการเวทีเลือกตั้งทั้ง 6 ตอน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ข้อมูลเกี่ยวกับรายการ

ชื่อรายการ	:	รายการเวทีเลือกตั้ง
วันที่ออกอากาศ	:	ทุกวันพฤหัสบดีที่ 1, 2 และ 4 ของเดือน
เวลาออกอากาศ	:	22.05 - 23.00 น.
ความยาวในการออกอากาศ	:	55 นาที
วัตถุประสงค์ของรายการ	:	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อเป็นการเสริมสร้าง และสนับสนุนการปกครองประชาธิปไตย 2. เพื่อเป็นการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งระบบใหม่ 3. เพื่อเป็นการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับสถานการณ์การเมืองของประเทศ 4. เพื่อประชาสัมพันธ์บทบาท หน้าที่ และการปฏิบัติงานของ กกต.
รูปแบบรายการ	:	สนทนา
เนื้อหาหลักของรายการ	:	วิเคราะห์ และวิพากษ์วิจารณ์การเมืองไทย
ผู้ดำเนินรายการ	:	สุริยงค์ หนองสาร และสุชมาล บุญยะกร

รูปแบบและการนำเสนอ

การนำเสนอรายการเวทีเลือกตั้งนั้น แบ่งการนำเสนอ ออกเป็นทั้งหมด 4 ช่วง โดยระหว่างช่วงที่ 2 และช่วงที่ 3 มีโฆษณาคั่นรายการ และระหว่างช่วงที่ 3 และช่วงที่ 4 มีโฆษณาคั่นรายการเช่นกัน

ช่วงที่ 1 ของรายการนั้น เป็นการนำเสนอในลักษณะคำบรรยายประกอบภาพ ส่วนช่วงที่ 2 และช่วงที่ 3 นั้น เป็นการนำเสนอในรูปแบบของการสนทนาระหว่างผู้ดำเนินรายการ และผู้ร่วมรายการ ช่วงสุดท้ายของรายการคือช่วงที่ 4 เป็นช่วงที่ตอบคำถามทางโทรศัพท์จากผู้ชมที่บ้าน รายละเอียดของรูปแบบการนำเสนอรายการเวทีเลือกตั้งนั้น ได้นำเสนอไว้ในตารางด้านล่างดังนี้

ตารางที่ 13 แสดงรูปแบบและการนำเสนอรายการเวทีเลือกตั้ง

การแบ่งช่วง	ชื่อช่วง	รูปแบบ
2 นาที	สฎีป	สฎีป
15 – 20 นาที	ช่วงที่ 1	สนทนา
2 นาที	โฆษณา	โฆษณาค้นรายการ 3 ชุด - การไฟฟ้า - รณรงคังดสูบบุหรี - รณรงคียาเสพติด
13 – 15 นาที	ช่วงที่ 2	สนทนา
2 นาที	โฆษณา	โฆษณาค้นรายการ 3 ชุด - การไฟฟ้า - รณรงคังดสูบบุหรี - รณรงคียาเสพติด
11 – 15 นาที	ช่วงที่ 3	ตอบค้ำถามทางโทรศัพท

หมายเหตุ - รายการเวทีเลือกตั้ง ตอน จัปตา...กกด. ประจ้ำจ้งหวัด ออกอากาศวันทึ่ 26 ตุลาคม 2543 เวลา 22.05 - 23.00 น. มีการแทรกโฆษณาค้นรายการ 2 ช่วง ช่วงละ 4 ชุด ได้แก่ ชุดประหยัดไฟ 2, 3, 4, รวมเวลาในการออกอากาศโฆษณาท้ง 4 ตอน เป็นความยาว 2.50 นาที

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เนื้อหารายการเวทีเลือกตั้ง

เนื้อหารายการเวทีเลือกตั้ง เป็นรายการซึ่งนำเสนอเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ทั้งในแง่การให้ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งระบบใหม่ และการนำเสนอสถานการณ์เกี่ยวกับการเลือกตั้งในช่วงเวลานั้น

ในส่วนของ การเลือกตั้งระบบใหม่นี้ เป็นการเลือกตั้งครั้งแรกภายใต้รัฐธรรมนูญ 2540 ซึ่งกำหนดให้มีบัตรเลือกตั้ง 2 ใบ และมีผู้สมัครรับเลือกตั้ง 2 แบบ คือแบบบัญชีรายชื่อ (Party List) และแบบแบ่งเขต ทั้งนี้ องค์กรอีกองค์กรหนึ่ง ซึ่งมีบทบาทมากในการเลือกตั้ง ได้แก่ คณะกรรมการเลือกตั้ง (กกต.) ซึ่งมีทั้ง กกต.กลาง และ กกต.ประจำจังหวัด โดย กกต.กลางจะเป็นผู้มีอำนาจในการแต่งตั้ง กกต.ประจำจังหวัด *

อย่างไรก็ตาม อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเลือกตั้งนั้น ยังมีบางส่วนที่ไม่ชัดเจน เช่น การกำหนดวันที่จะสามารถถอดถอน (ใบแดง) ผู้ได้รับเลือกตั้งได้ภายในกี่วันนั้น รัฐธรรมนูญมิได้กำหนดไว้แน่ชัด อันนำมาซึ่งปัญหาในการตีความ และการออกกฎหมายรองรับประเด็นดังกล่าว

นอกเหนือจากประเด็นข้างต้นแล้ว เนื้อหารายการเวทีเลือกตั้ง ส่วนมากจะมุ่งเน้นการประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งระบบใหม่ให้ผู้ชมทางบ้านเข้าใจ และนำเสนอถึงแนวทางการประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งระบบใหม่ที่รัฐได้ตั้งเป็นนโยบายขึ้นมา เช่น นโยบายโรงเรียนเลือกตั้ง

รายละเอียดเนื้อหาของรายการเวทีเลือกตั้งในแต่ละตอนนั้น ได้นำเสนอไว้ในตารางถัดไปดังต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

* จากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยคณะกรรมการเลือกตั้ง พ.ศ.2541 มาตรา 11

ตารางที่ 14 แสดงเนื้อหารายการเวทีเลือกตั้ง

ชื่อตอน	ช่วง	เนื้อหาหลัก
โรงเรียนเลือกตั้ง	<ul style="list-style-type: none"> ● สฎีป ● สนทนา ● สนทนา ● ตอบคำถามผู้ชมทางโทรศัพท์ 	<ul style="list-style-type: none"> ● จุดประสงค์ของโครงการโรงเรียนเลือกตั้งคือการประชาสัมพันธ์ให้คนเข้าใจการเลือกตั้งระบบใหม่ ● ความเป็นมาของโครงการโรงเรียนเลือกตั้ง ● นโยบาย และเป้าหมายของโครงการโรงเรียนเลือกตั้ง ● ตอบคำถามผู้ชม เกี่ยวกับนโยบาย และวิธีการของโครงการโรงเรียนเลือกตั้ง
ผ่านทางต้น แก้วหมายเลือกตั้ง	<ul style="list-style-type: none"> ● สฎีป ● สนทนา ● สนทนา ● ตอบคำถามผู้ชมทางโทรศัพท์ 	<ul style="list-style-type: none"> ● นำเสนอเกี่ยวกับกฎหมายเลือกตั้ง ● ที่มาของกฎหมายเลือกตั้ง ● สมาชิกที่ไม่ได้อยู่ในระบบบัญชีรายชื่อสมควรออกค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งซ่อมหรือไม่ ● ขอบเขตอำนาจของ กกต.ควรมีขอบเขตมากน้อยเพียงใด ● ตอบคำถามผู้ชมทางโทรศัพท์
จับตา... กกต.ประจำจังหวัด	<ul style="list-style-type: none"> ● สฎีป ● สนทนา ● สนทนา ● ตอบคำถามผู้ชมทางโทรศัพท์ 	<ul style="list-style-type: none"> ● การปฏิบัติงานของ กกต. การปลด กกต. บางคน และสิ่งที่ กกต. ควรปฏิบัติ ● การปลด กกต. บางคนมีโทษอะไรปลด แต่เป็นการปรับเปลี่ยน ● ที่แจ้งผลงานที่ปฏิบัติในการณรงค์ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และการประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งระบบใหม่ ● ตอบคำถามผู้ชมทางโทรศัพท์
จับกระแส... ย้ายพรรค	<ul style="list-style-type: none"> ● สฎีป ● สนทนา ● สนทนา ● ตอบคำถามผู้ชมทางโทรศัพท์ 	<ul style="list-style-type: none"> ● การย้ายพรรคของอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ● สาเหตุของการย้ายพรรคของผู้ร่วมรายการ ● การดึงตัวสมาชิกพรรคการเมืองหนึ่งให้ย้ายไปสังกัดอีกพรรคการเมืองหนึ่ง ● ตอบคำถามผู้ชมทางโทรศัพท์

ตารางที่ 14 แสดงเนื้อหารายการเวทีเลือกตั้ง (ต่อ)

ชื่อตอน	ช่วง	เนื้อหาหลัก
<p>ยุบสภา...เปิดศึกเลือกตั้ง</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● สฎีป ● สนทนา ● สนทนา ● ตอบคำถามผู้ชมทางโทรศัพท์ 	<ul style="list-style-type: none"> ● ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ● ประเด็นที่ กกต. จับตามองมากเป็นพิเศษ คือการทุจริตการเลือกตั้ง ● กกต. เข้ามาควบคุมการหาเสียงมากเกินไปหรือไม่ ควรมีการกำหนดอำนาจหน้าที่ของ กกต. ให้ชัดเจน ● ตอบคำถามผู้ชมทางโทรศัพท์
<p>การเลือกตั้งระบบใหม่</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● สฎีป ● สนทนา ● สนทนา ● ตอบคำถามผู้ชมทางโทรศัพท์ 	<ul style="list-style-type: none"> ● วิธีการเลือกตั้งระบบใหม่ ● เติญชวนประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ● วิธีการเลือกตั้งระบบใหม่ ● ตอบคำถามผู้ชมทางโทรศัพท์

สำหรับผู้ร่วมรายการเวทีเลือกตั้ง และคำถามทางโทรศัพท์ ที่ส่วนมากถูกส่งเข้ามาทางรายการ และนำเสนอโดยผู้ดำเนินรายการนั้น พบว่าผู้ร่วมรายการส่วนมาก เป็นบุคลากรของ กกต. และคำถามส่วนมาก ก็เป็นคำถามเกี่ยวกับนโยบายต่าง ๆ จะมีบางตอนเท่านั้นที่มีความคิดเห็นของผู้ชมที่บ้านที่มีต่อผู้ร่วมรายการ แสดงเข้ามา ซึ่งรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ร่วมรายการ และคำถามทางโทรศัพท์ในแต่ละตอนมีดังต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 15 แสดงชื่อผู้ร่วมรายการ และคำถามทางโทรศัพท์จากผู้ชมทางบ้านในรายการเวทีเลือกตั้ง

ตอน	ผู้ร่วมรายการ	ตำแหน่ง	คำถามทางโทรศัพท์
โรงเรียนเลือกตั้ง	<ul style="list-style-type: none"> นายปริญญา กรวยทอง นายन्ह์ แก้วทองดี 	<ul style="list-style-type: none"> รองเลขาธิการคณะกรรมการ ประถมศึกษาแห่งชาติ ผู้อำนวยการสำนักการมีส่วนร่วม ในกระบวนการเลือกตั้ง 	<p>การเข้าร่วมโครงการของครู, ขอให้เพิ่มการประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งรูปแบบใหม่, การทำงาน และ ความกระตือรือร้นของบุคลากรในระดับผู้บริหาร, คำตอบแบบที่ครูจะได้รับในการเข้าร่วมโครงการโรงเรียนเลือกตั้ง</p>
ผ่าทางตัน... แก้ปัญหาเลือกตั้ง	<ul style="list-style-type: none"> นายเดโช สรwanงษ์ นายพนพตล ปัทมะ นายนิพนธ์ วิศิษฐ์ทศศาสตร์ 	<ul style="list-style-type: none"> อดีตสมาชิกสภาจังหวัดจันทบุรี สส. กทม. ประธานกรรมการวิสาหกิจชุมชน 	<p>ข้อสงสัยในสาเหตุของความไม่ชัดเจน ของรัฐธรรมนูญ, ต่อว่า สส. ที่ได้รับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตแต่ลาออกไปเป็นรัฐมนตรี, ต่อว่า สส. ในการทำให้การออกพระราชบัญญัติการเลือกตั้งล่าช้า, เห็นด้วยที่จะให้ สส. รับผิดชอบค่าใช้จ่าย ในการเลือกตั้งใหม่, เสนอให้ออกกฎหมายป้องกันมิให้ สส. แบบแบ่งเขตไปเป็นรัฐมนตรี</p>
จับตา กทต. ประจําจังหวัด	<ul style="list-style-type: none"> ดร.โคทม อาริยา นายไพฑูรย์ มังกรมาลัย ผศ.สุคนธ์ ไชยเจริญ 	<ul style="list-style-type: none"> กรรมการการเลือกตั้ง ประธาน กทต. นครราชสีมา ประธาน กทต. ชลบุรี 	<p>แจ้งภาวะและการข้อสงสัย, ข้อสงสัยในการปรับเปลี่ยน กทต..มาตรการคุ้มครองประชาชนที่แจ้งเบาะแสการทุจริตการเลือกตั้ง, ต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์ ให้เลือกผู้สมัคร ที่ข้อสงสัย, ข้อสงสัยในความโปร่งใสของ กทต. และกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง, ข้อสงสัยในการสั่งปิด สส. แบบบัญชีรายชื่อ</p>

ตารางที่ 15 แสดงชื่อผู้ร่วมรายการ และคำถามทางโทรศัพท์จากผู้ร่วมทางบ้านในรายการเวทีเลือกตั้ง (ต่อ)

ตอน	ผู้ร่วมรายการ	ตำแหน่ง	คำถามทางโทรศัพท์
ฉบับแรก...ย้ายพรรค	<ul style="list-style-type: none"> นายอดิสร เพ็ญเกษ นายฉลอง เรียวแรง 	<ul style="list-style-type: none"> สมาชิกพรรคไทยรักไทย สมาชิกพรรคชาติพัฒนา 	ข้อสงสัยเกี่ยวกับอุดมการณ์ของนักการเมือง, แสดงความเห็นในแง่ลบต่อการเมืองที่ย้ายพรรคในการได้รับเลือกตั้ง และความมั่นใจของนักการเมืองที่ย้ายพรรค, เรียกร้องให้นักการเมืองปรับปรุงพฤติกรรมต่าง ๆ, แสดงความเห็นแก่ตัวผู้ร่วมรายการ
ยุบสภา...เปิดศึกเลือกตั้ง	<ul style="list-style-type: none"> คุณยุวรัตน์ กมลเวชช คุณสมชัย ศรีสุทธิยากร 	<ul style="list-style-type: none"> กรรมการการเลือกตั้ง เลขานุการเครือข่ายประชาชนเพื่อการเลือกตั้ง 	แสดงความเห็นเรื่องการควบคุมการหาเสียงของ กกต., ต้องการทราบความผิดในการทุจริตการหาเสียง และการเลือกตั้ง, ต้องการทราบแผนงานในการดำเนินการเลือกตั้ง, รางวัณการแจ้งเบาะแส, ต้องการทราบสิทธิที่จะเสียไป หากไม่ไปเลือกตั้ง
การเลือกตั้งระบบใหม่	<ul style="list-style-type: none"> ดร.โคทม อารียา ดร.อมร รัชชชาติย์ 	<ul style="list-style-type: none"> กรรมการการเลือกตั้ง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ 	ร้องเรียนเรื่องการทุจริตการเลือกตั้ง และการได้ความทางการเมือง, ระเบียบและวิธีการในการใช้สิทธิเลือกตั้ง, ต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งระบบใหม่เพิ่มขึ้น

รายการเพื่อคนทำงาน

รายการเพื่อคนทำงาน เป็นรายการซึ่งผลิตโดย กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม บริษัทรัตนารายณ์ จำกัด และ สทท. 11 การนำเสนอข้อค้นพบทางการวิจัย ของรายการเพื่อคนทำงานนี้ ได้นำจากตัวอย่างเนื้อหาทั้งสิ้น 6 ตอน ได้แก่

1. ตอน เลือกกัจจันทบูรบางสระแก้ว
2. ตอน มะม่วงมะขามแปรรูป ก้าวสู่ธุรกิจอุตสาหกรรม
3. ตอน สานเสื่อ สร้างชีวิต
4. ตอน ขาเทียมของไทย ก้าวใหม่สู่ชีวิต
5. ตอน คนเลี้ยงผึ้ง... ผึ้งเลี้ยงคน
6. ตอน เห็นหลินจือ บ้านเล็กในป่าใหญ่

โดยมีรายละเอียดดังนี้

ข้อมูลเกี่ยวกับรายการ

ชื่อรายการ	:	รายการเพื่อคนทำงาน
วันที่ออกอากาศ	:	ทุกวันศุกร์ที่ 2,3 และ 4 ของเดือน
เวลาออกอากาศ	:	22.05 - 23.00 น.
ความยาวในการออกอากาศ	:	55 นาที
วัตถุประสงค์ของรายการ	:	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้รู้ถึงปัญหาต่าง ๆ ของแรงงานไทย 2. เพื่อเรียกร้องสิทธิและสวัสดิการแก่คนทำงาน 3. เพื่อเป็นการสร้างงาน และหางานทำ แก่ผู้มีรายได้น้อย 4. เพื่อเป็นการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ผู้ว่างงาน เช่นการเปิดรับสมัครงาน 5. เพื่อเป็นการสนับสนุนนโยบายของรัฐ

6. เพื่อสร้างความเข้าใจอันดี ในระดับ
หน่วยงาน ระหว่างเจ้านาย และลูก
จ้าง

รูปแบบรายการ	:	รายการนิตยสาร
เนื้อหาหลักของรายการ	:	นำเสนออาชีพต่าง ๆ ของเกษตรกร ไทย
ผู้ดำเนินรายการ	:	โสมอุษา บุรณเหตุ และ เอกพันธ์ บันลือฤทธิ์

รูปแบบและการนำเสนอ

รูปแบบรายการเพื่อคนทำงานนี้ เป็นรายการสนทนาสาระ แบ่งออกเป็น 5 ช่วง ซึ่งมีทั้งช่วงที่เป็นสื่อบุคคล และช่วงที่เป็นการสนทนาระหว่างผู้ดำเนินรายการ และผู้ร่วมรายการ โดยมีรายละเอียดดังตารางที่จะนำเสนอต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 16 แสดงรูปแบบและการนำเสนอรายการเพื่อคนทำงาน

การแบ่งช่วง	รูปแบบ	เนื้อหา	ความยาว
22.05 – 22.05	ไต่เตล	ไต่เตลรายการ	17 วินาที
22.05 – 22.10	ผู้ดำเนินรายการ กล่าวเปิดรายการ	กล่าวทักทายผู้ชมทางบ้าน และเกริ่นนำเนื้อหา	5 นาที
22.10 – 22.17 (ช่วงสร้างงานคืนถิ่น)	ดำเนินรายการโดยผู้ดำเนินรายการ 1-3 คน และบรรยายประกอบภาพ	เกริ่นนำเนื้อหาที่จะถูกนำเสนอในช่วงทอล์ค	7 นาที
22.18 – 22.46 (ช่วงทอล์ค)	สนทนาระหว่างผู้ดำเนินรายการ 2 คน และผู้ร่วมรายการ 3 คน	เสนอเนื้อหา และอาชีพต่าง ๆ	28 นาที
22.47 – 22.48	โฆษณา	โฆษณาต้นรายการ จำนวน 1-2 ชุด ได้แก่ - โฆษณารายการเพื่อคนทำงาน - รณรงค์กำจัดขยะ	1 นาที 30 วินาที
22.48 – 22.48	จิ้งกิ้ง	โลโก้รายการ	3 วินาที
22.48 – 22.51	ดำเนินรายการโดยผู้ดำเนินรายการ	เฉลยคำถามประจำสัปดาห์ และประกาศรายชื่อผู้โชคดีทางบ้านที่ได้รับรางวัล	3 นาที
22.52 – 22.56 (ช่วงบอกกล่าวเล่าสืบ)	สื่อบรรยายประกอบภาพ	การประดิษฐ์สิ่งของ ซึ่งสามารถทำเป็นอาชีพเสริมได้	4 นาที
22.57 – 22.57 (ช่วงคำคมคนทำงาน)	สื่อบรรยายประกอบภาพ	ข้อคิดเชิงปรัชญาในการดำรงชีวิต จากหนังสือต่าง ๆ	42 วินาที
22.57 – 23.00	ดำเนินรายการโดยผู้ดำเนินรายการ	กล่าวทิ้งท้าย และอำลาผู้ชมทางบ้าน	3 นาที
23.00 – 23.00	อักษรตัววิ่ง	เครดิตท้ายรายการ	30 วินาที

หมายเหตุ - รายการเพื่อคนทำงาน ตอน เห็นหลินจือ บ้านเล็กในป่าใหญ่ ออกอากาศวันที่ 24 พฤศจิกายน 2543 เวลา 22.05-23.00 น. มีการแบ่งช่วงทอล์คออกเป็น 2 ช่วง โดยช่วงทอล์คที่ 1 ใช้เวลาทั้งสิ้น 11.31 นาที ช่วงทอล์คที่ 2 ใช้เวลาทั้งสิ้น 22.08 นาที อนึ่ง ช่วงเฉลยคำถามประจำสัปดาห์ในตอนดังกล่าวนี้ ใช้เวลามากกว่าตอนอื่น ๆ กล่าวคือใช้เวลารวมทั้งสิ้น 5.40 นาที และการออกอากาศในช่วงดังกล่าวนี้ ได้นำมาออกแทรกกระหว่างช่วงบอกกล่าวเล่าสืบ และช่วงคำคมคนทำงาน มิได้ออกอากาศเรียงตามลำดับดังปกติ

- รายการเพื่อคนทำงาน ตอน สานเสื่อสร้างชีวิต ออกอากาศวันที่ 26 ตุลาคม 2543 เวลา 14.30-15.30 น. และวันที่ 27 ตุลาคม 2543 เวลา 22.05 - 23.00 น. ได้นำช่วงเฉลยคำถามประจำสัปดาห์มาออกอากาศต่อจากช่วงคำคมคนทำงาน มิได้ออกอากาศตามลำดับปกติ

- รายการเพื่อคนทำงาน ตอน มะม่วงมะขามแปรรูป ก้าวสู่ธุรกิจอุตสาหกรรม ออกอากาศวันที่ 20 ตุลาคม 2543 เวลา 22.05-23.00 น. และ ตอน ขาเทียมของไทย...ก้าวใหม่สู่ชีวิต ออกอากาศวันที่ 10 พฤศจิกายน 2543 เวลา 22.05-23.00 น. นั้น ได้มีการนำตัวอย่างของตอนต่อไปมาเสนอต่อท้ายจากช่วงคำคมคนทำงาน โดยใช้เวลาประมาณ 40 วินาที

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เนื้อหารายการ

เนื้อหารายการเพื่อคนทำงาน เป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับอาชีพต่าง ๆ ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดรายได้แก่ผู้ชมที่บ้านได้ โดยรายละเอียดของเนื้อหารายการเพื่อคนทำงาน มีรายละเอียดดังตารางที่จะนำเสนอในหน้าถัดไปนี้

ตารางที่ 17 แสดงเนื้อหารายการเพื่อคนทำงาน

ชื่อตอน	ช่วง	เนื้อหาหลัก
<p>ได้ออกจันทบูรบางสระแก้ว</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● สร้างงานคืนถิ่น ● ทอล์ค ● เจลยคำถามประจำสัปดาห์ ● บอกกล่าวเล่าสืบ ● คำคมคนทำงาน 	<ul style="list-style-type: none"> ● ได้ออกจันทบูรบางสระแก้ว มีที่มาจากสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีทรงโปรดให้มีการส่งเสริมอาชีพการทอเสื้อรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ปัจจุบันมีหลากหลาย เช่น จานรองแก้ว กลองสี่ทิศ ● การแปรรูปได้ออกจันทบูร เป็นอาชีพหลักของผู้ร่วมรายการ โดยผู้ร่วมรายการเคยเข้าไปเงินจากภาครัฐก็ได้รับความช่วยเหลือเป็นอย่างดี ● ผู้ได้รับรางวัล ได้แก่คุณแซมพันธ์ ผลาพงศ์ คุณยิทธิภัทร ราชพฤกษ์จารณ์ และคุณกมลพร เหลืองประกอบดี ● การประดิษฐ์เข็มกลัดผ้าไหม เป็นรูปผีเสื้อ ● ข้อความเชิงปรัชญาจากหนังสือชุดอยู่ไม่ได้ออกจันทบูรสันติ
<p>มะม่วงมะขามแปรรูป ก้าวสู่ธุรกิจอุตสาหกรรม</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● สร้างงานคืนถิ่น ● ทอล์ค ● เจลยคำถาม ● บอกกล่าวเล่าสืบ ● คำคมคนทำงาน ● ตัวอย่างตอนต่อไป 	<ul style="list-style-type: none"> ● การแปรรูปทำได้โดยผลิตเป็นขนมมะม่วง และการแปรรูปมะขาม นอกจากนี้เป็นมะขามคุดกานาดาลแล้ว ยังมีมะขามเสวยรสหอม รสกาแฟ ซึ่งสามารถทำเป็นสินค้าส่งออกได้ ● ผู้ร่วมรายการทั้งสองท่าน ได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐเป็นจำนวนมาก ในการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ และในด้านเงินทุน ● ผู้โชคดีทั้งหมด 5 ท่าน คือคุณสิรินทร์ จาริตเสถียร คุณกษณิการ์ ภิญโญ คุณสงวนศรี บำรุงราชธีรณย์ คุณนริษฐา ปัญญาวรณศิริ คุณอรวรรณ สุ้แคศัพท์ ● การประดิษฐ์เสื้อจีวรพิเศษ ● ข้อความเชิงปรัชญา จากหนังสือกำลังใจผู้ช่วยชนะของธราธร ● ตัวอย่างตอนต่อไป

ตารางที่ 17 แสดงเนื้อหารายการเพื่อค้นหางาน (ต่อ)

ชื่อตอน	ช่วง	เนื้อหาหลัก
<p>สถานเสื่อสร้างชีวิต</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● สร้างงานคืนถิ่น ● ทอล์ค ● บอกกล่าวเสียดิบบ ● คำคมคนทำงาน ● เฉลยคำถาม 	<ul style="list-style-type: none"> ● งานสามเสื่อ เป็นของชาวบ้านโคกพยอม ตำบลโคกเคียน จังหวัดนราธิวาส ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมได้เข้ามาให้ความรู้ และพัฒนาตลาดหลายต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น และศูนย์การพัฒนาพิภพทองยังมีการจัดตั้งโรงงานกระชูด เพื่อช่วยเหลือชาวบ้านในการรับซื้อ และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ● การสามเสื่อกระชูดสามารถทำรายได้ดีดีให้แก่ครอบครัวของผู้ร่วมรายการ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมได้เข้าไปช่วยเหลือในด้านการตลาดและการเพิ่มทักษะในการผลิตให้กับชาวบ้าน ● การประดิษฐ์กระชูดของพระสามมิติ ● ข้อความเตือนใจ จากศูนย์โรควาทของ อีหม่ามอะลี อลัยสลาม ● ไม่มีใครเฉลยคำถาม
<p>ชาวเทียมของไทย...ก้าวใหม่สู่ชีวิต</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● สร้างงานคืนถิ่น ● ทอล์ค ● เฉลยคำถาม ● บอกกล่าวเสียดิบบ ● คำคมคนทำงาน ● ตัวอย่างตอนต่อไป 	<ul style="list-style-type: none"> ● ชาวเทียมของไทย ผลิตโดยกรมพัฒนาอุตสาหกรรม จากการทำก่อตั้งของคุณดำริ สุโขรัมย์ อดีตอธิบดีกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ● ประโยชน์ของชาเทียมคือการทำไปช่วยเหลือผู้พิการ และเป็นการสร้างงานให้ทหารผ่านศึกในฐานะอาชีพเสริม ● ผู้ที่ได้รับรางวัล ได้แก่ คุณณัฐชัย ชวณะรัมย์ คุณสมใจ วงษ์เกียร คุณณัฐชัย วัฒนินันท์ คุณสมศักดิ์ ระฆังทอง ● การประดิษฐ์เครื่องนอนจากปลายนิ้ว ● ข้อความเตือนใจจากพระธรรมโฆวาทของพระธรรมโกศกาจารย์ (ปัญญาเมธีภิกขุ) ● ตัวอย่างตอนต่อไป

ตารางที่ 17 แสดงเนื้อหารายการเพื่อคนทำงาน (ต่อ)

ชื่อตอน	ช่วง	เนื้อหาหลัก
<ul style="list-style-type: none"> ● คนเลี้ยงผึ้ง...ผึ้งเลี้ยงคน 	<ul style="list-style-type: none"> ● สร้างงานคืนถิ่น ● ทอล์ค ● เฉลยคำถาม ● บอกกล่าวเล่าสืบ ● คำคมคนทำงาน 	<ul style="list-style-type: none"> ● ที่สุภาพารม เป็นพารมผลิตผลิตภณที่มีประโยชนต่อเศรษฐกิจของประเทศ ● ความรู้เกี่ยวกับน้ำผึ้ง และผลิตภณที่ต่าง ๆ จากผึ้งโดยกรมส่งเสริมการเกษตร จะเป็นหน่วยงานของรัฐที่ให้ความช่วยเหลือในด้านนี้โดยตรง ● ไม่มีการเฉลยคำถาม ● แนะนำอาชีพที่น่าสนใจ เกี่ยวกับการผลิตน้ำตาลปีบ ● ข้อความเชิงปรัชญา จากหนังสือขลุ่ยไม้ไผ่ ของพจนานา จันทรสันติ
<p>เห็ดหลินจือ...บ้านเล็กในป่าใหญ่</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● สร้างงานคืนถิ่น ● ทอล์ค 1 ● ทอล์ค 2 ● บอกกล่าวเล่าสืบ ● เฉลยคำถาม ● คำคมคนทำงาน 	<ul style="list-style-type: none"> ● โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่ ภายใต้พระบรมราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ รับผิดชอบโดยกรมทหารพรานที่ 21 ซึ่งชาวบ้านจะได้เรียนรู้วิธีการเพาะเห็ด ไปจนถึงขั้นตอนการอบแห้ง มีกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมเข้ามาสนับสนุน ● บทบาทของทหารในกรณีส่วนร่วมสนับสนุนโครงการ ● การเพาะเห็ดหลินจือ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ และการตลาด รวมถึงประโยชน์ต่าง ๆ ของเห็ดหลินจือ ● จังหวะดีเพชรบุรี เมืองแห่งขนมไทย ● ประกาศเชิญผู้เฒ่าเฒ่าที่ได้รับรางวัลในรูปแบบตัวจริง ● ข้อคิดในการให้กำลังใจ จากหนังสือกำลังใจสู่ชัยชนะของธราธร

ในส่วนของผู้ร่วมรายการเพื่อคนทำงาน ในช่วง ทอล์คของแต่ละตอนนั้น มีลักษณะเป็นผู้ที่ประกอบอาชีพต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่ถูกนำเสนอในแต่ละตอน นอกจากนี้ ยังมีบุคลากรของหน่วยงานรัฐได้รับเชิญมาร่วมรายการในบางตอน

ในส่วนของคำถามทางโทรศัพท์จากผู้ชมที่บ้านนั้น พบว่าไม่มีการนำคำถามจากผู้ชมที่บ้านมาออกอากาศในทุกตอน รายละเอียดเกี่ยวกับผู้ร่วมรายการเพื่อคนทำงานมีดังต่อไปนี้

ตารางที่ 18 แสดงผู้ร่วมรายการของรายการเพื่อคนทำงาน

ตอน	ผู้ร่วมรายการ	ตำแหน่ง
เลือกกันทีบางสระเก้า	<ul style="list-style-type: none"> ● คุณนิชาภา จิตรบานชื่น ● คุณมานะ จิตรบานชื่น 	<p>ไม่ระบุ</p> <p>ไม่ระบุ</p>
มะม่วงมะขามแปรรูป ก้าวสู่ธุรกิจอุตสาหกรรม	<ul style="list-style-type: none"> ● คุณเพ็ญประภา ลภาพันธิวิสุทธิ ● คุณณัฐกมล รัตนผล 	<ul style="list-style-type: none"> ● ผู้ประกอบอุตสาหกรรมแปรรูปมะม่วง ● ผู้ประกอบอุตสาหกรรมแปรรูปมะขาม
สานเสื่อสร้างชีวิต	<ul style="list-style-type: none"> ● คุณอำนาจ บุญอินทร์ ● คุณยามี่เลาะห์ ดอเลาะ ● คุณรอกีเยาะ สาแม 	<ul style="list-style-type: none"> ● เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษาพิบูลทอง ● ผู้ประกอบอาชีพทอเสื่อกระจูด ● ผู้ประกอบอาชีพทอเสื่อกระจูด
ชาเขียวของไทย...ก้าวใหม่สู่ชีวิต	<ul style="list-style-type: none"> ● คุณวุฒิมิ่งศ์ เต๊ะทอง ● คุณดำริ สุโชธนัง ◎ คุณเลอพงค์ ตันติวิภาคย์ 	<ul style="list-style-type: none"> ● เลขาธิการ ชมรมนักพัฒนาอุตสาหกรรมไทย ● อดีตอธิบดีกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ● สมาชิกชมรมนักพัฒนาอุตสาหกรรมไทย
ตอนคนเลี้ยงผึ้ง... ผึ้งเลี้ยงคน	<ul style="list-style-type: none"> ● คุณสุภา ยาวีเลิศ ● คุณวันดี ศรีวันชนะ 	<ul style="list-style-type: none"> ● เจ้าของสุภา ● เจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตร
เห็ดหลินจือ บ้านเล็กในป่าใหญ่	<ul style="list-style-type: none"> ● พ.อ.เทพธนฤทธิ์ กสิบุตร ● คุณจิตกร สุวรรณเนตร ● คุณมณฑนา ไชยกาญจน์ 	<ul style="list-style-type: none"> ● กรมทหารพรานที่ 21 ● ผู้เพาะเลี้ยงเห็ดหลินจือ ● กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

รายการโปรงใส 360 องศา

รายการตามคู่มือเป็นรายการซึ่งจัดทำโดย สทท.11 ผลิตร่วมกับสมาคมผู้ตรวจสอบภายใน โดยรายการโปรงใส 360 องศา ที่นำมาเป็นตัวอย่างในการวิจัย มีทั้งสิ้น 8 ตอนได้แก่

1. ตอน ปฏิรูปกฎหมายเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ประชาสังคม : กุญแจสู่ธรรมาภิบาล
2. ตอน คู่ยกันหลังเกษียณกับอดีตปลัดกระทรวงการคลัง
3. ตอน เศรษฐกิจไทย ในมุมมองของนักลงทุนจากภาคเศรษฐกิจที่แท้จริง
4. ตอน ปฏิรูปการศึกษา : ประโยชน์เพื่อใคร
5. ตอน การปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
6. ตอน 8 นโยบายหลัก ชาติพัฒนา
7. ตอน สุขภาพเศรษฐกิจไทย จะไปทางไหน
8. ตอน ปฏิวัติอาชีพครู สุวิชาชีพระดับสูง

โดยมีรายละเอียดดังนี้

ข้อมูลเกี่ยวกับรายการ

ชื่อรายการ	:	รายการโปรงใส 360 องศา
วันที่ออกอากาศ	:	ทุกวันจันทร์
เวลาออกอากาศ	:	22.05-23.00 น.
ความยาวของรายการ	:	55 นาที
วัตถุประสงค์	:	1. เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องธรรมาภิบาล ธุรกิจ 2. เพื่อสร้างกระแสการบริหารองค์กรอย่างโปรงใส ให้ เกิดขึ้น ทั้งในภาครัฐ และเอกชน
รูปแบบรายการ	:	สนทนา
เนื้อหาหลัก	:	ประเด็นเศรษฐกิจ การเมือง และการปฏิรูปองค์กร
ผู้ดำเนินรายการ	:	สุภัท ตันสถิตกร และเกียรติศักดิ์ จีระเรียนารถ

รูปแบบและการนำเสนอ

รูปแบบรายการโปร่งใส 360 องศา นั้น แบ่งออกเป็น 3 ช่วง ได้แก่ ช่วงสนทนาระหว่างผู้ดำเนินรายการ และผู้ร่วมรายการ 2 ช่วง และช่วงตอบคำถามผู้ชมที่บ้าน 1 ช่วง โดยมีรายละเอียดดังตารางที่จะนำเสนอต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
าลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 19 แสดงรูปแบบ และการนำเสนอรายการโปรงใส 360 องศา

การแบ่งช่วง	รูปแบบ	เนื้อหา	ความยาว
22.05 – 22.05	โต้ตอบ	โต้ตอบรายการ	20 วินาที
22.05 - 22.20 (ช่วงที่ 1)	สนทนาระหว่างผู้ดำเนินรายการ 2 คน และผู้ร่วมรายการ 1-3 คน	ประเด็นเกี่ยวกับ <ul style="list-style-type: none"> - ธรรมชาติ - การปฏิรูปการศึกษา - เศรษฐกิจของประเทศ - นโยบายพรรคการเมือง - การรับราชการและชีวิตหลังเกษียณอายุราชการ 	15 นาที
22.21 – 22.21	จึงเกิด	โลกั้รายการ	3 วินาที
22.21 – 22.23	โฆษณา	โฆษณารั้รายการ 3 ชุดได้แก่ <ul style="list-style-type: none"> - APEC 2000 - ปตท. ชุดขั้งหาย - การประชุมเชิงวิชาการประจำปี 2000 จัด โดย APEC 	2 นาที
22.24 – 22.24	จึงเกิด	โลกั้รายการ	3 วินาที
22.24 – 22.44	สนทนาระหว่างผู้ดำเนินรายการ 2 คน และผู้ร่วมรายการ 1-3 คน	ประเด็นเกี่ยวกับ <ul style="list-style-type: none"> - ธรรมชาติ - การปฏิรูปการศึกษา - เศรษฐกิจของประเทศ - นโยบายพรรคการเมือง - การรับราชการ 	15 นาที

ตารางที่ 19 แสดงรูปแบบรายการโปร่งใส 360 องศา (ต่อ)

การแบ่งช่วง	รูปแบบ	เนื้อหา	ความยาว
		และชีวิตหลังเกษียณอายุ ราชการ	
22.44 – 22.44	จึงเกิด	โลโก้รายการ	3 วินาที
22.44 – 22.46	โฆษณา	โฆษณารับชมรายการ 3 ชุด ได้แก่ - APEC 2000 - ปดท. ชุดข้างห่าย - การประชุมเชิง วิชาการประจำปี 2000 จัด โดย APEC	2 นาที
22.46 – 22.46	จึงเกิด	โลโก้รายการ	3 วินาที
22.46 – 23.00	ตอบคำถามผู้ชมทาง โทรศัพท์	ตอบคำถามประเด็นต่าง ๆ ที่ผู้ชมโทรศัพท์เข้ามา ซักถามทางรายการ	15 นาที
23.00 – 23.00	อักษรตัววิ่ง	เครดิตท้ายรายการ	30 วินาที

หมายเหตุ - รายการโปร่งใส 360 องศา ตอน ปฏิรูปกฎหมาย เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ประชาสังคม
บุญแจสุธรรมาภิบาล ออกอากาศ วันที่ 2 ตุลาคม 2543 เวลา 22.05 -23.00 มีการเพิ่มเติมช่วง
สลับ “บทบาทกฎหมายในการสร้างความเข้มแข็งแก่ประชาสังคม” ความยาว 6.39 นาที เข้าไป
ก่อนการนำเสนอช่วงที่ 1

- รายการโปร่งใส 360 องศา ตอน ปฏิรูปการศึกษา : ประโยชน์เพื่อใคร ออกอากาศวันที่ 23 ตุลาคม
เวลา 22.05 - 23.00 น. และตอน ปฏิวัติอาชีพครู สุวิชาชีตชั้นสูง ออกอากาศวันที่ 20 พฤศจิกายน
2543 เวลา 22.05 - 23.00 น. มีโฆษณารับชมรายการ จำนวนทั้งสิ้น 4 ชุด ได้แก่ โฆษณา APEC
2000, ปดท. ชุดข้างห่าย, การประชุมเชิงวิชาการ ประจำปี 2000 จัดโดยสมาคมผู้ตรวจสอบภายใน
, โฆษณา รณรงค์ไม่ทุจริตรับสินบน รวมทั้ง 4 ชุด ใช้เวลาทั้งหมด 2.42 วินาที

- รายการโปร่งใส 360 องศา ตอน เศรษฐกิจไทยในมุมมองของนักลงทุนจากภาคเศรษฐกิจที่แท้จริง
ออกอากาศวันที่ 16 ตุลาคม 2543 เวลา 22.05 - 23.00 น. เปลี่ยนรูปแบบรายการ จากช่วงที่ 3 ซึ่ง
โดยปกติ จะเป็นช่วงที่ตอบคำถามทางโทรศัพท์ เป็นช่วงสนทนาเช่นเดียวกับช่วงที่ 1 และ ช่วงที่ 2
เนื่องจากการใช้เทปบันทึกภาพออกอากาศ มีไม่การออกอากาศสดเช่นปกติ

เนื้อหารายการ

เนื้อหารายการไปรษณีย์ 360 องศา ที่ได้นำมาศึกษานั้น มีทั้งหมด 8 ตอน ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น โดยเนื้อหาทั้งหมดนั้น โดยมากกล่าวถึงการปฏิรูปการศึกษา ธรรมภิบาล นอกจากนี้ยังได้นำเสนอเกี่ยวกับการรับราชการและชีวิตหลังเกษียณ ประเด็นเศรษฐกิจของประเทศและนโยบายของพรรคการเมือง โดยมีรายละเอียดดังตารางที่จะนำเสนอในหน้าถัดไปต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชื่อตอน	ช่วง	เนื้อหาหลัก
ปฏิรูปกฎหมายเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ประชาสังคม ญญแจสู่วรรณภักดี	<ul style="list-style-type: none"> ● สก๊อป ● สนทนา ● สนทนา ● ตอบคำถามผู้ชมทางโทรศัพท์ 	<ul style="list-style-type: none"> ● วรรณภักดีคือหลักเกณฑ์ และวิธีการในการบริหารประเทศ โดยที่ประชาชนจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ ประชาสังคมคือการรวมตัวของปัจเจกบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ซึ่งอยู่ในทั้งฝ่ายรัฐ และฝ่ายประชาชน โดยที่จะต้องอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนมากที่สุด ● ประชาสังคมเป็นหลักการที่อำนวยความสะดวกประโยชน์ให้แก่ประชาชน โดยที่ประชาชนจะต้องเข้าใจว่า คุณภาพชีวิตที่ดีกว่าที่เป็นอยู่นั้น มิได้ขึ้นอยู่กับรัฐแต่เพียงอย่างเดียว ● รัฐธรรมนูญมีมาตราต่าง ๆ เช่น มาตรา 45 ซึ่งรับรองในการรวมกลุ่มกันของประชาชนส่วนแนวคิดเกี่ยวกับประชาสังคมที่ได้นั้น เป็นแนวคิดที่ต้องค้นหาให้เหมาะสมกับสภาพสังคมไทย ● ตอบคำถามผู้ชมทางโทรศัพท์
คุยกันหลังเกษียณ กับอดีตปลัดกระทรวงการคลัง	<ul style="list-style-type: none"> ● สนทนา ● สนทนา ● ตอบคำถามผู้ชมทางโทรศัพท์ 	<ul style="list-style-type: none"> ● เส้นทางชีวิตที่ผ่านมาของปลัดกระทรวงการคลัง เป็นการเติบโตได้ในฐานะข้าราชการคนหนึ่ง ● ผลงานที่ภาคภูมิใจในฐานะปลัดกระทรวงการคลังนั้น เป็นการปฏิบัติงานในทุกเรื่องได้อย่างเต็มความสามารถส่วนงานนอกราชการนั้น มิได้ดำรงตำแหน่งนายพลสมาคมธรรมศาสตร์ 2 สมัย นายพลสมาคมชาวฉะเชิงเทรา ● ตอบคำถามผู้ชมทางโทรศัพท์
เศรษฐกิจไทย ในมุมมองของนักลงทุนจากภาคเศรษฐกิจที่แท้จริง	<ul style="list-style-type: none"> ● สนทนา ● สนทนา ● สนทนา 	<ul style="list-style-type: none"> ● ในการเกือบหนึ่งในเศรษฐกิจของประเทศที่เติบโตแบบถาวร จำเป็นจะต้องมีนวัตกรรมที่มีความสามารถเข้ามารวมการ รวมไปถึงการบริหารประเทศที่กล้าเปลี่ยนแปลงความคิดเห็น ● ประเทศไทยยังมีปัญหาการขาดความต่อเนื่องของนโยบายบริหารประเทศ เนื่องจากเปลี่ยนรัฐบาลบ่อย จุดนี้ทำให้นโยบายในการพัฒนาเศรษฐกิจต่าง ๆ ต้องหยุดชะงัก ● การเพิ่มทุนในปี 1997 ที่ผ่านมา ประเทศไทยต่างกับประเทศอื่น ๆ อย่างมาก

ชื่อตอน	ช่วง	เนื้อหาหลัก
<p>ปฏิรูปการศึกษา...ประโยชน์เพื่อใคร</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● สนทนา ● สนทนา ● ตอบคำถามผู้ชมทางโทรศัพท์ 	<ul style="list-style-type: none"> ●ภารกิจของสำนักงานปฏิรูปการศึกษาคือการปรับโครงสร้างระบบบริหาร และการจัดการการศึกษา ซึ่งในประเด็นนี้ต้องมีการรวมกระทรวง และหน่วยงานหลัก ซึ่งเกี่ยวข้องกับการศึกษา ●หน้าที่สำคัญ อีกประการหนึ่งของสำนักงานปฏิรูปการศึกษา คือการปรับปรุงคุณภาพของวิชาชีพครูให้ เป็นวิชาชีพชั้นสูงในสังคม และปรับปรุงสถาบันการศึกษา ครูจะต้องมีใบอนุญาตในการประกอบวิชาชีพ และมีมาตรฐานและเทคโนโลยีทางการศึกษา ●ตอบคำถามผู้ชมทางโทรศัพท์
<p>การปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● สนทนา ● สนทนา ● ตอบคำถามผู้ชมทางโทรศัพท์ 	<ul style="list-style-type: none"> ●พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เป็นพระราชบัญญัติที่ประกาศใช้มาแล้วมากกว่า 1 ปี ซึ่งตอนนีสามารถกำหนดเป้าหมายไว้ แล้วประสบความสำเร็จในด้านคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษา ได้ทั้งรายละเอียด โครงสร้าง และพฤติกรรม ●ส่วนที่ยังไม่ประสบความสำเร็จ คือส่วนของเทคโนโลยีทางการศึกษา และทรัพยากรทางการศึกษา รวมไปถึงเรื่องครู ซึ่งจะต้องทยอยออกมาเป็นกฎหมาย และจะต้องทำให้สำเร็จก่อน วันที่ 19 สิงหาคม 2545 หากกฎหมายสำเร็จ จะก่อให้เกิดกระทรวงการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ●ตอบคำถามผู้ชมทางโทรศัพท์
<p>8 นโยบายหลัก ชาติพัฒนา</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● สนทนา ● สนทนา 	<ul style="list-style-type: none"> ● พรรคชาติพัฒนา จะเข้าไปคุมกระทรวงหลักทั้งสี่ 4 กระทรวง เพื่อให้นโยบายเป็นเอกภาพ ปัญหาหนี้สินของเกษตรกรนั้น จะมีการปรับโครงสร้างหนี้ ● การเพิ่มรายได้ให้กับประเทศ ทำได้โดยการสร้างธุรกิจทุกอย่าง ให้เป็นไปในเชิงอุตสาหกรรม ในส่วนการศึกษาในสังคมไทยนั้น มีปัญหาในส่วนของภาษาที่ 2 และภาษาที่ 3 นอกจากนี้จะต้องปรับปรุงเรื่องการเมือง ชาติเขาเปรียบมีทั้งเรื่องที่ยาวตางชาติ และความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว

ชื่อตอน	ช่วง	เนื้อหาหลัก
<ul style="list-style-type: none"> ● ชื่อตอน 	<ul style="list-style-type: none"> ● ตอบคำถามทางโทรศัพท์ 	<ul style="list-style-type: none"> ● ตอบคำถามทางโทรศัพท์
<ul style="list-style-type: none"> ● สุขภาพเศรษฐกิจไทย จะไปทางไหน ● ปฏิวัติอสังหาริมทรัพย์ชั้นสูง 	<ul style="list-style-type: none"> ● สนทนา ● สนทนา ● ตอบคำถามทางโทรศัพท์ ● สนทนา ● สนทนา 	<ul style="list-style-type: none"> ● AMC หมายถึงการโอนหนี้มาจาก NPL มาเป็น AMC ซึ่งเป็นระบบที่จะช่วยให้สภาพของธนาคารดีขึ้น การควบคุมการไหลเวียนของเงินตราในประเทศ มิให้ไหลออกนอกประเทศ ● การที่ค่าเงินบาทลอยตัวขึ้น จะช่วยเศรษฐกิจไทย ในแง่ของการไม่มีกระแส การทุจริตในด้านต่าง ๆ นั้น ถือเป็นเป็นการเพิ่มทุน ● ตอบคำถามทางโทรศัพท์ ● วิชาชีพ คือในสังคมนั้น ๆ คนที่ประกอบอาชีพให้บริการประชาชน ที่ไม่มีใครเหมือน และบริการนั้น ๆ มีผลต่อสวัสดิภาพของประชาชน คนที่เข้ามาปฏิบัติวิชาชีพต้องเป็นคนที่มีความรู้มากพอ คือจะต้องมีความรู้ตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป วิชาชีพครู เป็นวิชาชีพที่ให้บริการทางด้านปัญญา โดยที่จุดนี้ รัฐบาลต้องกำหนดไว้ เป็นการให้มาตรฐานในการปฏิบัติงาน โดยอาศัยบรรยาบรรณวิชาชีพเป็นหลัก ● หากกฎหมายกำหนดว่าครู เป็นผู้ประกอบวิชาชีพชั้นสูงนั้น มิได้หมายความว่าครูทุกคนต้องเป็นตามนั้น เนื่องจากมีครูที่พร้อม และไม่พร้อม ครูที่ไม่มีความดีมีคุณธรรมมีจำนวนไม่น้อย แต่ก็สามารถให้การอบรมนักเรียนได้เป็นอย่างดี ดังนั้น ครูที่ไม่มีความดีมีคุณธรรมระดับความรู้อาจจะดีแต่โดยการศึกษาไปศึกษาต่อ หรือใช้ประสบการณ์ในการเขียนวุฒิได้ ● ตอบคำถามทางโทรศัพท์

ในส่วนของผู้ร่วมรายการโปร่งใส 360 องศา นั้น มีความหลากหลาย เนื่องจากเนื้อหาในรายการมีหลายประเด็น อย่างไรก็ตามผู้ร่วมรายการส่วนมาก จะเป็นบุคลากรของหน่วยงานต่าง ๆ โดยเฉพาะหน่วยงานของรัฐ นอกจากนี้ยังมีนักการเมือง และข้าราชการที่ปลดเกษียณ

คำถามทางโทรศัพท์จากผู้ชมที่บ้าน ที่ถูกนำเสนอในรายการ ผ่านผู้ดำเนินรายการนั้น มีคำถามหลากหลายประเด็น อีกทั้งยังมีการแสดงความคิดเห็นของผู้ชมที่บ้านผ่านทางผู้ดำเนินรายการ โดยรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ร่วมรายการ และคำถามทางโทรศัพท์จากผู้ชมที่บ้านมีดังหน้าถัดไปนี้

ตารางที่ 21 แสดงผู้ร่วมรายการ และคำถ้อยคำทางโทรศัพท์เป็น รายการที่ 360 องค์

ตอน	ผู้ร่วมรายการ	ตำแหน่ง	คำถ้อยคำทางโทรศัพท์
ปฏิรูปกฎหมาย เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง แก่ประชาสังคม ญวญแจสู่ธรรมภิบาล	<ul style="list-style-type: none"> รศ.ดร.เอเนก เหล่าธรรมทัศน์ คุณพนัส ทัศนียานนท์ 	<ul style="list-style-type: none"> คณบดี คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วุฒิสมาชิก 	เสนอความเห็นเกี่ยวกับการสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง, ข้อเสนอที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปกฎหมาย, เหตุที่รัฐควรควบคุม และขยายรัฐวิสาหกิจ, ช่องว่างทางการศึกษาที่มีผลต่อการปฏิรูปกฎหมาย
คุยกันหลังเกษียณกับปลัดกระทรวงการคลัง	คุณสุภชัย พิศิษฐ์วานิช	อดีตนายกรัฐมนตรี สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์	อัตราภาษีต่าง ๆ, การว่างงานหลังเกษียณของข้าราชการ, ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ, การจัดการกับการทุจริตในภาครัฐ
เศรษฐกิจไทยในมุมมองของนักลงทุนจากภาคเศรษฐกิจที่แท้จริง	พรเทพ พรประภา	กรรมการผู้จัดการใหญ่ สยามกลการ และบริษัทในเครือ	ไม่มีคำถ้อยคำทางโทรศัพท์ เนื่องจากออกอากาศเป็นแบบบันทึกรายการ
ปฏิรูปการศึกษา...ประโยชน์เพื่อใคร	<ul style="list-style-type: none"> ดร.เจ็อดจ์เชอร์ จงสถิตติอยู่ ดร.วัลลภ สุวรรณดี 	<ul style="list-style-type: none"> เลขาธิการสำนักงานปฏิรูปการศึกษา ประธานคณะกรรมการกลุ่มงานรับฟังความคิดเห็น และประชาสัมพันธ์ 	ต้องการทราบเกี่ยวกับนโยบายปฏิรูปการศึกษา, เสนอความเห็นเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา, งบประมาณที่ใช้ในการปฏิรูปการศึกษา, ตัวอย่างดำเนินรายการ และผู้ร่วมรายการ, ขอบเขตของการปฏิบัติงาน และคำตอบแห่งข้อราชการครู, ค่าใช้จ่ายของประชาชนเพื่อการศึกษา
การปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ	ดร.รุ่ง แก้วแดง	เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ	ความมั่นคงในอาชีพครูอันเป็นผลจากการปฏิรูปการศึกษา, หลักประกันของประชาชนทางการศึกษา หลังจากปฏิรูปการศึกษา, นโยบายและวิธีการในการปฏิรูปการศึกษา เกี่ยวกับบริหารโรงเรียน

ตารางที่ 21 แสดงผู้ร่วมรายการ และค่าตอบแทนใน รายการประจำปี 360 องศา (ต่อ)

ตอน	ผู้ร่วมรายการ	ตำแหน่ง	ค่าตอบแทนประจำปี
8 นโยบายหลักชาติพัฒนา	<ul style="list-style-type: none"> ● สุวัจน์ ลิปตพัลลภ 	<ul style="list-style-type: none"> ● รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม เลขาธิการชาติพัฒนา 	<p>ข้อสงสัยเกี่ยวกับนโยบายทางการเกษตร, เหตุผลที่นโยบายไม่ได้รับการปฏิบัติ เมื่อครั้งที่ผู้ร่วมรายการเป็นรัฐมนตรี, ข้อสงสัยเกี่ยวกับนโยบายเศรษฐกิจ, ข้อเสนอแนะนโยบายของพรรค, ข้อสงสัยเกี่ยวกับนโยบายสิ่งแวดล้อม, ข้อสงสัยเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจ, ที่แจ้งประเด็นการขึ้นราคาที่พักนักท่องเที่ยว จากการใช้สัมภาระของผู้ร่วมรายการ</p>
สุขภาพเศรษฐกิจไทย จะไปทางไหน	<ul style="list-style-type: none"> ● รศ.ดร.สมชาย ภาณุภาควิวัฒน์ 	<ul style="list-style-type: none"> ● อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 	<p>ทิศทาง การปรับตัวของเศรษฐกิจไทย, เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ และการลดภาวะของประชาชน, ราคาสินค้าเกษตรกรรม, อนาคตตลาดหุ้น, ทรรศนะของนักการเมือง</p>
ปฏิวัติอาชีพครู สุวิชาติพັນสูง	<ul style="list-style-type: none"> ● ศ.ดร.วิจิตร ศรีชนะอาน ● ศ.ดร.ปรีชา เวสการิช 	<ul style="list-style-type: none"> ● ประธานคณะกรรมการบริหารสำนักงานปฏิรูปการศึกษา ● ประธานคณะกรรมการดำเนินงานด้านคุณคณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา 	<p>นโยบายปฏิรูปการเรียนการสอน, นโยบายการปฏิรูปครู, การประเมินครู, ต้องการทราบรายละเอียดโครงการ ปฏิรูปครู, การปฏิบัติตัวของครู หลังจากเข้าสู่การปฏิรูป</p>

รายการตาดูหูฟัง

รายการตาดูหูฟังเป็นรายการซึ่งจัดทำโดย กองงานคณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ (กกช.) โดยมอบหมายให้บริษัทรัตนอุไร ร่วมกับนายจักรภพ เพ็ญแข และ สทท.11 เป็นผู้ผลิตรายการ การนำเสนอข้อค้นพบทางการวิจัยเกี่ยวกับรายการตาดูหูฟังนี้ ได้นำเนื้อหาของรายการรวมทั้งสิ้น 2 ตอน มาเป็นตัวตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่

1. รายการตาดูหูฟัง ตอน วิทยุโทรทัศน์ภาครัฐ จัดสรรอย่างไร
2. รายการตาดูหูฟัง ตอน รายการตอบปัญหา...ปรากฏการณ์ใหม่

โดยมีรายละเอียดดังนี้

ข้อมูลเกี่ยวกับรายการ

ชื่อรายการ	:	รายการตาดูหูฟัง
วันที่ออกอากาศ	:	ทุกวันพุธที่ 3 ของเดือน
เวลาออกอากาศ	:	22.05-23.00 น.
ความยาวของรายการ	:	55 นาที
วัตถุประสงค์	:	1. เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสื่อมวลชนไทย ให้แก่ผู้ชม 2. เพื่อเป็นเวทีในการวิพากษ์วิจารณ์ และแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับสื่อมวลชนในแง่มุมต่าง ๆ 3. เพื่อเป็นช่องทางในการสื่อสารจากผู้รับสาร ไปยังผู้ผลิตสื่อแขนงต่าง ๆ
รูปแบบรายการ	:	สนทนา
เนื้อหาหลัก	:	วิพากษ์วิจารณ์สื่อ
ผู้ดำเนินรายการ	:	จักรภพ เพ็ญแข

รูปแบบและการนำเสนอ

รูปแบบรายการคาถุหุฟง เป็นรายการสนทนา แบ่งออกเป็น 2 ช่วง ได้แก่ช่วงสฎุปี และช่วงสนทนาระหว่างผู้ดำเนินรายการ และผู้ร่วมรายการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 22 แสดง รูปแบบและการนำเสนอรายการคาถุหุฟง

การแบ่งช่วง	รูปแบบ	เนื้อหา	ความยาว
22.05 – 22.07	ไตเติ้ลรายการ	บอกวัตถุประสงค์ของรายการ	1 นาที 30 วินาที
22.07 – 22.09	ดำเนินรายการโดยผู้ดำเนินรายการ	เกริ่นนำเนื้อหาที่จะนำเสนอในครั้งนั้น ๆ	2 นาที
22.10 – 22.13 (ช่วงร่วมคิด)	สฎุปีบรรยายประกอบภาพ	ที่มาที่ไปเกี่ยวกับประเด็นที่นำเสนอในการออกอากาศครั้งนั้น	3 นาที
22.13 – 23.03 (ช่วงร่วมสนทนา)	สนทนาระหว่างผู้ดำเนินรายการ และผู้ร่วมรายการ 2-3 คน	- วิพากษ์วิจารณ์สื่อ - การปฏิรูปสื่อ	50 นาที
23.03 – 23.05	ไตเติ้ลปิดรายการ	บอกวัตถุประสงค์รายการ	2 นาที
23.05 – 23.05	อักษรตัววิ่ง	เครดิตท้ายรายการ	45 วินาที

เนื้อหารายการคาถุหุฟง

รายการคาถุหุฟง เป็นรายการที่นำเสนอ เกี่ยวกับประเด็นสื่อสารมวลชน โดยเนื้อหาที่นำมาเป็นตัวอย่างในการศึกษา มี 2 ตอน ดังรายละเอียดตามตารางที่นำเสนอในหน้าถัดไป

ตารางที่ 23 แสดงเนื้อหารายการตามห่วงโซ่

ชื่อตอน	ช่อง	เนื้อหาหลัก
วิทยุโทรทัศน์ภาคพื้นดิน อย่างไร้	<ul style="list-style-type: none"> ● ร่วมคิด ● ร่วมเสนอแนะ 	<ul style="list-style-type: none"> ● สำคัญของพระราชบัญญัติองค์การกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พุทธศักราช 2543 ได้แบ่งคลื่นความถี่วิทยุโทรทัศน์ไว้ 3 ส่วน โดยรัฐจะจัดสรรให้แก่ภาคภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดยเฉพาะภาคประชาชน จะต้องได้รับการจัดสรรคลื่นไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ● รัฐธรรมนูญ มาตรา 40 ซึ่งได้กำหนดให้มีการแบ่งคลื่นความถี่ของ วิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ ออกเป็น 3 ส่วน โดยรัฐบาลจะเป็นผู้จัดสรรให้แก่ภาครัฐบาล ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดยเฉพาะภาคประชาชน จะต้องได้รับการจัดสรรคลื่นไม่น้อยกว่า ร้อยละ 20 ของคลื่นทั้งหมด ส่วนภาครัฐนั้น จะได้รับการจัดสรรคลื่นเท่าไร ยังเป็นที่ถกเถียงกันอยู่
รายการตอบปัญหา การณีนใหม่	<ul style="list-style-type: none"> ● ร่วมคิด ● ร่วมเสนอแนะ 	<ul style="list-style-type: none"> ● รายการตอบปัญหา หรือ Quiz Show เป็นรูปแบบรายการใหม่ในสังคมไทย ทั้งนี้ยังไม่สามารถระบุได้ว่า เป็นรายการประเภทสาระบันเทิงหรือไม่ ● เนื้อหารายการเกมโชว์ในปัจจุบันนี้ พยายามสร้างสรรคให้มีความสนุกสนาน รายการตอบปัญหา เป็นรายการใหม่ในสังคมไทย ซึ่งมีรางวัลล่อใจเป็นเงินจำนวนมาก อีกทั้งผู้เข้าแข่งขันในรายการ เป็นผู้รับชมทางบ้านและควรรู้ที่ได้รับความรู้มาก เป็นความรู้รอบตัวทั้งสิ้น

ในส่วนของผู้ร่วมรายการตาดูหูฟังนั้น มีผู้ร่วมรายการจากหลายฝ่ายด้วยกัน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการนำเสนอเนื้อหาที่หลากหลายมุมมอง นอกจากนี้คำถามทางโทรศัพท์จากผู้ชมที่บ้านส่วนมากนั้น เป็นการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นที่นำเสนอในรายการตอนนั้น ซึ่งรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ร่วมรายการ และคำถามทางโทรศัพท์จากผู้ชมที่บ้านนั้น ถูกนำเสนอในตารางหน้าถัดไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 24 แสดงผู้ร่วมรายการ และคำถามทางโทรศัพท์ในรายการตามดูหนัง

ตอน	ผู้ร่วมรายการ	ตำแหน่ง	คำถามทางโทรศัพท์
วิทยุโทรทัศน์ภาครัฐ จัดสรร อย่างไร	<ul style="list-style-type: none"> ● ดร.ปิยสวัสดิ์ อัมระนันทน์ ● นายดำรง พุฒตาล ● ผศ.ดร.เอื้อจิต วิโรจน์ไตรรัตน์ 	<ul style="list-style-type: none"> ● อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ ● ผู้พิพากษา ● อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 	แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสัดส่วนในการจัดสรรคลื่นความถี่, เสนอแนะให้รัฐปรับปรุงเงื่อนไข และการนำเสนอรายการต่าง ๆ ทางสื่อ, ให้กำลังใจอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์
รายการตอบปัญหา ... ปรากฏการณ์ใหม่	<ul style="list-style-type: none"> ● คุณอภิชาติ หาลำเจียก ● อาจารย์สุภาพร ไพรัตน์แก้ว 	<ul style="list-style-type: none"> ● รองประธานสภากรุงเทพมหานคร, อดีตผู้จัดรายการตามนัด ● อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 	แสดงความเห็นต่อเกมโชว์ในเชิงบวก, เสนอความเห็นต่อเกมโชว์ในเชิงลบ, เสนอแนะการควบคุมคุณภาพรายการเกมโชว์

รายการ ไอที 11

รายการไอที 11 เป็นรายการซึ่งผลิตโดย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี และ สทท. 11 โดยได้นำเนื้อหาของรายการ ไอที 11 รวมทั้งสิ้น 8 ตอนมาเป็นตัวอย่างเป็นการศึกษา ได้แก่

รายการ ไอที 11 ตอนที่ 29

รายการ ไอที 11 ตอนที่ 30

รายการ ไอที 11 ตอนที่ 31

รายการ ไอที 11 ตอนที่ 32

รายการ ไอที 11 ตอนที่ 33

รายการ ไอที 11 ตอนที่ 34

รายการ ไอที 11 ตอนที่ 35

รายการ ไอที 11 ตอนที่ 36

โดยมีรายละเอียดดังนี้

ข้อมูลเกี่ยวกับรายการ

ชื่อรายการ	:	รายการไอที 11
วันที่ออกอากาศ	:	ทุกวันเสาร์
เวลาออกอากาศ	:	21.30-22.00 น.
ความยาวในการออกอากาศ	:	30 นาที
วัตถุประสงค์ของรายการ	:	1. เพื่อนำเสนอความรู้เกี่ยวกับ คอมพิวเตอร์ในยุคสังคมข่าวสาร 2. เพื่อนำเสนอปัญหาและแง่มุมต่าง ๆ เกี่ยวกับเทคโนโลยี IT ในประเทศ ไทย
รูปแบบรายการ	:	รายการนิตยสาร
เนื้อหาหลักของรายการ	:	นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับเทคโนโลยี คอมพิวเตอร์

ผู้ดำเนินรายการ : 1. กীরสนา หวันะราษฎร์
2. วัชรพลี เลิศล้ำ
3. ดร.บวร ปภัสราทร

รูปแบบรายการ

รูปแบบรายการไอที 11 เป็นการนำเสนอทั้งแบบสตูปี และแบบ สนทนาระหว่างผู้ดำเนินรายการ และผู้ร่วมรายการ แบ่งออกเป็น 4 ตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 25 แสดงรูปแบบและการนำเสนอรายการไอที 11

การแบ่งช่วง	รูปแบบ	เนื้อหา	ความยาว
21.30 - 21.30	ไตเติ้ล	ไตเติ้ลรายการ	30 วินาที
21.30 - 21.31	โฆษณา	โฆษณา TOT Card	1 นาที
21.31 - 21.37 IT. Basic	บรรยายประกอบภาพ	การใช้งานคอมพิวเตอร์ ขั้นพื้นฐาน	6 นาที
21.38 - 21.43 Clickaround	บรรยายประกอบภาพ	Website ที่น่าสนใจ และ ข่าวคราวแวดวง IT.	5 นาที
21.44 - 21.47 คำศัพท์ IT.	สนทนาระหว่างผู้ดำเนิน รายการ 2 คน	คำศัพท์ที่น่าสนใจเกี่ยว กับคอมพิวเตอร์	3 นาที
21.48 - 22.00 IT. Talk	สนทนาระหว่างผู้ดำเนิน รายการและผู้ร่วมรายการ 1 - 3 คน	ประเด็นที่น่าสนใจใน แวดวงคอมพิวเตอร์	12 นาที
22.00 - 22.00	อักษรตัววิ่ง	เครดิตท้ายรายการ	30 วินาที

หมายเหตุ - รายการไอที 11 ตอนที่ 34 ออกอากาศวันที่ 11 พฤศจิกายน 2543 เวลา 21.30 - 22.00 น. ในช่วง Clickaround ได้เปลี่ยนรูปแบบช่วงดังกล่าว จากรูปแบบบรรยาย เป็นรูปแบบสนทนา โดยแบ่งช่วงสนทนาดังกล่าวนี้ ออกเป็นสองช่วงย่อย

- รายการไอที 11 ตอนที่ 37 ออกอากาศวันที่ 2 ธันวาคม 2543 เวลา 21.30 - 22.00 น. ได้นำเสนอช่วง IT Talk ต่อจากช่วง IT Basic จากนั้นจึงนำเสนอช่วง Clickaround เป็นช่วงสุดท้ายของรายการในวันนั้น

- รายการไอที 11 ตอนที่ 34 ออกอากาศวันที่ 11 พฤศจิกายน 2543 เวลา 21.30 - 22.00 น., ตอนที่

35 ออกอากาศวันที่ 18 พฤศจิกายน 2543 เวลา 21.30 - 22.00 น., ตอนที่ 36 ออกอากาศวันที่ 25 พฤศจิกายน 2543 เวลา 21.30 - 22.00 น., ตอนที่ 37 ออกอากาศวันที่ 2 ธันวาคม 2543 เวลา 21.30 - 22.00 น. ไม่มีการนำเสนอช่วง คำศัพท์ IT

เนื้อหารายการ

เนื้อหารายการไอที 11 เป็นการนำเสนอความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ทั้งในแง่ของการใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และนวัตกรรมใหม่ โดยมีรายละเอียดดังตารางที่จะนำเสนอหน้าถัดไปนี้

จุฬา

ตารางที่ 26 แสดงเนื้อหารายการไอที 11

ชื่อตอน	ช่วง	เนื้อหาหลัก
ตอนที่ 29	<ul style="list-style-type: none"> ● ITBasic ● Clickaround ● คำศัพท์ IT ● ITTalk 	<ul style="list-style-type: none"> ● “การ format disk” กล่าวถึงการ format hard disk พร้อมกับความคิดตั้งระบบปฏิบัติการ ● นำเสนอเกี่ยวกับการส่ง e-mail ทั้งภาพและเสียง โดยการใช้ VDO Message ซึ่งให้บริการโดย KSC ● เสนอคำว่า “IP” คำว่า IP หมายถึงหมายเลขข้างอิงประจำเครื่อง ● เสนอตอน “มุ่งสู่ E-commerce (CU Bookshop)”
ตอนที่ 30	<ul style="list-style-type: none"> ● ITBasic ● Clickaround ● คำศัพท์ IT ● ITTalk 	<ul style="list-style-type: none"> ● ตอน “รู้จักกับ Registry” ● นำเสนอเกี่ยวกับ free disk space หมายถึง การให้บริการจัดเก็บข้อมูลบน website ได้ฟรี โดยไม่ต้องใช้แผ่น disk ● นำเสนอคำว่า DNS ซึ่งเป็นตัวย่อมาจากคำว่า Domain Name System ● ตอน “ลิขสิทธิ์ software” นำเสนอเกี่ยวกับข้อเสียของการละเมิดลิขสิทธิ์ software
ตอนที่ 31	<ul style="list-style-type: none"> ● ITBasic ● Clickaround ● คำศัพท์ IT ● ITTalk 	<ul style="list-style-type: none"> ● “รู้จักกับ Registry” เป็นการแนะนำความรู้เกี่ยวกับ registry การเข้าสู่ registry และการส่วนต่าง ๆ ของ registry ● แนะนำ website ที่นำเสนอแผนที่แบบ interactive map ● นำเสนอคำว่า multimedia ● เนื้อหาการสืบเนื่องต่อกันมาเกี่ยวกับลิขสิทธิ์ software

ตารางที่ 26 แสดงเนื้อหารายการไอที 11 (ต่อ)

ข้อตอน	ช่วง	เนื้อหาหลัก
ตอนที่ 33*	<ul style="list-style-type: none"> ● IT Basic ● Clickaround ● คำศัพท์ IT ● IT Talk 	<ul style="list-style-type: none"> ● ตอน “การปรับแต่ง Windows 98 ด้วย Registry” ● ตอน “Tutor Online” โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับการแนะนำ website ที่นำเสนอเนื้อหาข้อสอบในระดับอุดมศึกษา ● นำเสนอคำวิจารณ์สกุลต่าง ๆ ของข้อมูลที่จัดเก็บในรูปแบบ graphic ● ตอน “Network Technology” นำเสนอเกี่ยวกับ เทคโนโลยีของ network
ตอนที่ 34	<ul style="list-style-type: none"> ● ITBasic ● Clickaround ● ITTalk 	<ul style="list-style-type: none"> ● นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับข้อควรระวังในการแก้ไข Registry ● โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ช่วงย่อย ได้แก่ 1 ช่วงสัมภาษณ์ คุณพงศ์ศิลป์ ฤทธิ์พงษ์ 2 ช่วงการสัมภาษณ์ คุณอัครเดช สูงทรเกตุ เกี่ยวกับเทคโนโลยีการไฟฟ้ามาใช้ เพื่อให้บริการประชาชน ● เสนอตอน “Work Flow” ซึ่งเกี่ยวกับการทำความเข้าใจระบบ work flow ในฐานะที่เป็นกระบวนการทำงาน
ตอนที่ 35	<ul style="list-style-type: none"> ● IT Basic ● Clickaround ● IT Talk 	<ul style="list-style-type: none"> ● ตอน “เจาะลึก system tool” เป็นการนำเสนอให้ผู้ชมทำงาน มีความเข้าใจกับโปรแกรม Utilities ต่าง ๆ ● เสนอเกี่ยวกับการเรียนรู้การสร้าง multimedia โดยสามารถเรียนรู้ได้ทาง website ● เสนอตอน “วีอาเจียน — ยุคหน้า E-commerce ไทย”

* รายการไอที 11 ตอนที่ 32 ซึ่งออกอากาศวันที่ 28 ตุลาคม 2543 นั้น ผู้กำกับรายการ นายชุมพล กิจศิลป์ ให้สัมภาษณ์ว่าสำเนาต้นฉบับของรายการตอนดังกล่าวสูญหาย จึงไม่สามารถเก็บข้อมูลในตอนดังกล่าวได้

ตารางที่ 26 แสดงเนื้อหาการไอที 11 (ต่อ)

ชื่อตอน	ช่วง	เนื้อหาหลัก
ตอนที่ 36	<ul style="list-style-type: none"> ● IT Basic ● Clickaround ● IT Talk 	<ul style="list-style-type: none"> ● นำเสนอตอน “Dynamic HTML” นำเสนอเกี่ยวกับการสร้าง Dynamic HTML ● นำเสนอในตอน “WAP” โดยอธิบายว่า หมายถึง Wireless Application Protocol ● นำเสนอตอน “การพัฒนาโปรแกรม สำหรับระบบปฏิบัติการ Palm OS”
ตอนที่ 37	<ul style="list-style-type: none"> ● IT Basic ● IT Talk ● Clickaround 	<ul style="list-style-type: none"> ● นำเสนอตอน “รู้จัก Windows Me” โดยนำเสนอความหมายของ Windows Me ในฐานะที่เป็นระบบปฏิบัติ ● นำเสนอตอน “กฎหมาย IT นำเสนอประเด็นเกี่ยวกับกฎหมายในแวดวง IT และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ● ช่วง Clickaround นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการส่ง e-card ผ่านทาง ระบบ internet

ในส่วนของผู้ร่วมรายการไอที 11 ในช่วง IT Talk นั้น ส่วนมากเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับแวดวงคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีขององค์กรต่าง ๆ ที่มีการนำเทคโนโลยีดังกล่าวนั้นมาใช้งาน ส่วนคำถามทางโทรศัพท์จากผู้ชมที่บ้านนั้น ไม่มีการนำเสนอนี้ เนื่องจากเป็นรายการที่ออกอากาศโดยเทปบันทึกรายการ ซึ่งรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ร่วมรายการในตอนต่าง ๆ มีดังต่อไปนี้

ตารางที่ 27 แสดงผู้ร่วมรายการในรายการไอที 11

ตอน	ผู้ร่วมรายการ	ตำแหน่ง
ตอนที่ 29	• รศ.ดร.วิทยา เรืองพรวิสุทธิ	ไม่ระบุ
ตอนที่ 30	• Mr. Robert M. Kruger	• ประธาน Business Software Alliance
ตอนที่ 31	• Mr. Robert M. Kruger	• ประธาน Business Software Alliance
ตอนที่ 33	• คุณวสันต์ จิระพัฒน์พงศ์	• System Engineer Manager บริษัท Cisco System (Thailand)
ตอนที่ 34	ช่วง Clickaround • คุณพงศ์ศิลป์ ฤทธิพงศ์ • คุณอัศวเดช สุนทรเกตุ ช่วง IT Talk • คุณรัฐิคร อุษาพร	ช่วง Clickaround • รองผู้อำนวยการฝ่ายแผนที่ และอุปกรณ์งานจำหน่าย • ผู้อำนวยการศูนย์ข้อมูลผู้ใช้ไฟฟ้า ช่วง IT Talk County Manager บริษัทโลตัส ประเทศไทย
ตอนที่ 35	• ดร.รุ่งเรือง ลิ้มชูปฏิภาณ	• ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย
ตอนที่ 36	• คุณธนวุฒิ มณฑิราช • คุณอภิชาติ จงเจริญ • คุณเอกสิทธิ์ เทียมแก้ว	• General Manager Computer Engineering บริษัท ซอฟเสปช • General Manager, Computer Engineering บริษัท ซอฟเสปช • ที่ปรึกษาและนักวิชาการประจำบริษัท บริษัท ซอฟเสปช
ตอนที่ 37	• ไพบุลย์ อมรเกียรติภิญโญ	• ที่ปรึกษากฎหมายสากล

บทที่ 7

การปฏิบัติงานของบุคลากร สทท.11

การศึกษาในบทนี้เป็นการวิเคราะห์เพื่อให้ทราบและเข้าใจถึงการปฏิบัติงานของบุคลากรสื่อวิทยุโทรทัศน์ของรัฐ ทั้งนี้เพื่อนำมาเป็นข้อมูลประกอบการอธิบายถึงบริบทที่ทำให้บุคลากรสื่อวิทยุโทรทัศน์ของรัฐเลือกใช้อุดมการณ์ดังที่เป็นอยู่โดยการศึกษาได้ใช้วิธีการวิเคราะห์อุดมการณ์ของ Martin Selinger ซึ่งได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 3

แนวคิดที่สำคัญที่นำมาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ในบทนี้ ได้แก่แนวคิดเกี่ยวกับข้าราชการในอุดมคติและแนวคิดเกี่ยวกับสื่อมวลชนในอุดมคติ ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นกรอบในการพิจารณาว่า บุคลากรของ สทท.11 มีอุดมการณ์ในการปฏิบัติงานเช่นใด ซึ่งแนวคิดทั้ง 2 ประเภทดังกล่าวข้างต้นมีทั้งจุดที่เหมือนกันและจุดที่ต่างกัน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 28 แสดงการเปรียบเทียบระหว่างจุดเหมือนและจุดต่างของแนวคิดข้าราชการและสื่อมวลชน

ข้อเปรียบเทียบ	ข้าราชการ	สื่อมวลชน
จุดเหมือน	<ul style="list-style-type: none">มีศีลธรรมอันดี และประพฤติตนให้เหมาะสมกับการเป็นข้าราชการสนับสนุนการศึกษา และเป็นศูนย์กลางทางการศึกษา	<ul style="list-style-type: none">นำเสนออย่างตรงไปตรงมา เหมาะสม ยุติธรรม เป็นกลาง และตรงประเด็นมีพันธกิจร่วมกับสังคม
จุดต่าง	<ul style="list-style-type: none">มีการแยกลำดับชั้นอย่างชัดเจนมีการสื่อสารที่ผ่านตามลำดับชั้นมีการรักษาความลับของราชการมีการกำหนดปริมาณของอำนาจอย่างชัดเจนมีการควบคุมโดยกฎระเบียบที่ชัดเจน	<ul style="list-style-type: none">ระบบกรรมสิทธิ์สื่อได้รับความอุปถัมภ์จากสาธารณะเป็นเวทีเสรีทางความคิดมีอิสรภาพ ขณะเดียวกันมีการควบคุมตนเองมีจรรยาบรรณและมาตรฐานวิชาชีพมีการทักท้วงสาธารณมติเพื่อประโยชน์สูงสุดของสาธารณะ

ที่มา : จากแนวคิดข้าราชการของ Weber และแนวคิดสื่อมวลชน ทฤษฎีความรับผิดชอบทางสังคม สรุปโดย

D.McQuail (1994)

อุดมการณ์ในการปฏิบัติงานระหว่างกระบวนการผลิตรายการของบุคลากร สทท.11

อุดมการณ์ในการปฏิบัติงานของบุคลากร ของ สทท.11 นั้น ได้จากการนำข้อมูลในการปฏิบัติงานของบุคลากร สทท.11 ซึ่งได้นำเสนอไว้ในบทที่ 5 มาวิเคราะห์ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจในอุดมการณ์ซึ่งบุคลากรของ สทท.11 ใช้ในการปฏิบัติงานจะขอแนะนำเสนอการวิเคราะห์เป็นลำดับขั้นตั้งแต่ขั้นตอนก่อนการผลิต (Pre-production) ขั้นตอนการผลิตรายการ (Production) และขั้นตอนหลังการผลิตรายการ (Post-production) โดยรายละเอียดจะนำเสนอต่อไปนี้

อุดมการณ์ในการปฏิบัติงานระหว่างกระบวนการก่อนการผลิตรายการ

เนื่องจากข้อจำกัดของระเบียบในการปฏิบัติราชการ เกี่ยวกับงบประมาณและรายได้ที่ ข้าราชการและลูกจ้างชั่วคราวจะได้รับจากการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการทำให้การผลิตรายการของ สทท.11 จำเป็นต้องมีองค์กรเอกชน ซึ่งเข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตรายการ ซึ่งเป็นช่องทางให้สามารถสร้างรายได้เพิ่มขึ้นให้กับบุคลากรของ สทท.11 ในบางรายการและไม่มีการทำหลักฐานทางการเงินเป็นลายลักษณ์อักษร อุดมการณ์เช่นว่านี้ไม่ได้จัดเข้าอยู่ทั้งในหมวดอุดมการณ์ของข้าราชการ หรืออุดมการณ์สื่อสารมวลชนแต่อย่างใด

ในส่วนของกำหนัดหัวข้อของเนื้อหาที่จะนำเสนอในแต่ละครั้งนั้นรายการส่วนมาก ได้แก่ รายการเวทีเลือกตั้ง รายการเพื่อคนทำงาน รายการโปร่งใส 360 องศา และรายการตาคุณหญิง ถูกกำหนดหัวข้อของเนื้อหาที่จะนำเสนอโดยหน่วยงานราชการซึ่งร่วมผลิตกับ สทท.11 ทั้งสิ้น ส่วน สทท.11 นั้นทำหน้าที่เปรียบเสมือนบริษัทผู้รับจ้างผลิตรายการเท่านั้น การกำหนดหัวข้อเนื้อหาที่จะนำเสนอขึ้นปฏิบัติโดยองค์กรเอกชน ในจุดนี้สะท้อนให้เห็นถึงอุดมการณ์แบบข้าราชการที่ตอบสนองความต้องการในการนำเสนอเนื้อหาต่าง ๆ ขององค์กรของรัฐอย่างชัดเจน ในส่วนรายการซึ่งกำหนดเนื้อหาโดยองค์กรเอกชนนั้น หากองค์กรดังกล่าวเป็นองค์กรของรัฐบุคลากรของ สทท.11 ก็จะต้องให้องค์กรดังกล่าวนั้นกำหนดเนื้อหาเช่นกัน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการดำเนินงานเป็นลักษณะการสังการมิใช่การประชุมหรือการระดมสมองหรือการตัดสินใจร่วมกันของกองบรรณาธิการ

การสร้างสรรคับทโทรทัศน์นั้นเป็นหน้าที่ของทั้งเจ้าหน้าที่ สทท.11 และเจ้าหน้าที่ขององค์กรเอกชน อย่างไรก็ตามเมื่อสร้างสรรคับทโทรทัศน์แล้วเจ้าหน้าที่คนดังกล่าวมิได้ส่งให้

หน่วยงานราชการตรวจสอบก่อนที่จะนำมาเริ่มกระบวนการผลิตรายการเนื่องจากปัจจัยความสัมพัทธ์ส่วนตัว

“หัวข้อนี้บางครั้งก็คิดเอง แต่บางครั้งก็บอกมาเลยว่าต้องการหัวข้ออะไร เช่นตอนนี้ต้องการหัวข้อเกี่ยวกับภาษาไทยในสื่อ แล้วเราก็ไปคิดมาว่าจะถามอะไร ถามใคร ในประเด็นใดบ้าง” (ยุพธนา วงศ์วีระโยธิน, สัมภาษณ์ 26 พฤศจิกายน 2543)

“จะดูว่าช่วงนี้มีอาชีพคนที่น่าสนใจ ก็จะเสนอไปกับทางรัตนารายณ์ เพราะรัตนารายณ์เป็นคนประสานงานให้ระหว่างทางสถานี กับกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม จากนั้น ถ้าพอใจเราก็จะนำมาเขียนเป็นบทโทรทัศน์” (วิศรา วรรณเขจร, สัมภาษณ์ 19 พฤศจิกายน 2543)

การตรวจสอบบทโทรทัศน์โดยสถานีนั้นเป็นข้อกำหนดข้อหนึ่งในกระบวนการก่อนการผลิตรายการ ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ฝ่ายควบคุมและตรวจสอบการออกอากาศของ สทท.11 จะเป็นผู้ตรวจสอบ หากแต่ในความเป็นจริงแล้วมิได้มีการตรวจสอบบทโทรทัศน์ก่อนการผลิตรายการอันเนื่องมาจากความล่าช้าในการประสานงานระหว่าง สทท.11 กับองค์กรเอกชน และหน่วยงานราชการที่ร่วมผลิต นอกจากนี้ยังมีปัจจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของผู้ผลิตรายการและเจ้าหน้าที่ผู้สร้างสรรค์บทโทรทัศน์รวมถึงเจ้าหน้าที่ฝ่ายควบคุม และตรวจสอบการออกอากาศ

“ปกติแล้ว ต้องส่งบทโทรทัศน์ในฝ่ายตรวจสอบดูก่อน แต่จริง ๆ แล้วไม่ได้ทำ เนื่องจากทุกคนรู้ว่าจะต้องทำอะไร ต้องเขียนยังไง ไม่มีใครอยากมานั่งทำงานใหม่ซ้ำอีก ทำที่เดียวดีกว่า แล้วก็รู้กันว่าทุกคนรู้ ก็ไว้ใจกันไม่ต้องเช็คก็ได้” (เขมพันธ์ ผลาพงศ์, สัมภาษณ์ 18 ตุลาคม 2543)

การมิได้ทำการตรวจสอบบทโทรทัศน์ก่อนการผลิตรายการนี้เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงเสรีภาพในการปฏิบัติงานในฐานะสื่อมวลชนของ สทท.11 ก็จริงอยู่ หากแต่เจ้าหน้าที่ผู้ผลิตรายการทุกคนของ สทท.11 นั้นทราบขอบเขตของตนเองว่ามีเสรีภาพเพียงใดเสรีภาพดังกล่าว เป็นเสรีภาพภายใต้อำนาจ และแนวปฏิบัติของหน่วยงานรัฐดังนั้นจึงไม่จัดว่าเป็นเสรีภาพที่แท้จริง

ในส่วนของความสัมพันธ์ส่วนบุคคลนี้ถูกจ้างชั่วคราวบางคนได้เข้ามาปฏิบัติงานใน สทท.11 โดยอาศัยความสัมพันธ์ส่วนบุคคลที่สนิทสนมกับข้าราชการชั้นสูง จุดนี้แสดงให้เห็นว่าระบบการคัดเลือกบุคลากรของ สทท.11 ก็มีได้เป็นไปตามกฎระเบียบของราชการ

การคัดเลือกผู้ร่วมรายการ เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานเอกชนที่ถูกว่าจ้างโดยหน่วยงานราชการหรือหน่วยงานราชการเองซึ่งจะทำหน้าที่คัดเลือกมาโดยที่เจ้าหน้าที่ของ สทท.11 มิได้เกี่ยวข้องใด ๆ

“เวลาเลือกใครมา เราก็จะส่งชื่อของคนนั้นไปให้ทาง กกช.พิจารณาก่อนว่าเห็นด้วยหรือไม่ แล้วก็จะนัดหมายผู้ร่วมรายการแล้วติดต่อไปที่ช่อง 11 ให้เตรียมทำชื่อผู้ร่วมรายการไว้ ออกอากาศ” (ยุทธนา วงศ์วีระโยธิน, สัมภาษณ์ 26 พฤศจิกายน 2543)

ในส่วนของผู้ร่วมรายการนี้ผู้ร่วมรายการจะได้รับคำถามที่จะถูกถามคร่าว ๆ ก่อนการออกอากาศ เนื่องจากการออกอากาศสด และเจ้าหน้าที่ผู้ผลิตรายการจะเป็นผู้ซักถามว่าจะตอบคำถามดังกล่าวออกมาในแนวใด บางครั้งมีการชี้นำ หรือขอรับรองให้ตอบออกมาในแนวตามที่ทางรายการต้องการ ในจุดนี้มีใช้อุดมการณ์สื่อสารมวลชนเนื่องจากผู้ร่วมรายการปราศจากเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นการที่ชี้นำหรือขอรับรองให้ผู้ร่วมรายการตอบคำถามต่าง ๆ ตามที่รายการต้องการเป็นการปฏิบัติงานตามอุดมการณ์ของข้าราชการ เนื่องจากการสนองความต้องการของหน่วยงานของรัฐ โดยที่มิได้ให้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของผู้ร่วมรายการผ่านทางสื่อ

“บางที เราก็ต้องถามก่อนว่าจะพูดว่าอะไร เพราะบางครั้งประเด็นที่วิทยากรจะพูด ไม่ได้ตรงกับที่เราต้องการ หรือตั้งเป้าเอาไว้ เราก็ต้องบอกว่า อันนี้นะ เราขอให้พูดแบบนี้จะได้ไหมบางคนมานี้มีความรู้เยอะมาก รู้ทุกเรื่องแต่พูดไม่ตรงกับที่เราต้องการ ก็ต้องขอไว้เลย เพราะเป็นรายการสด แก้ไขอะไรไม่ได้” (ยุทธนา วงศ์วีระโยธิน, สัมภาษณ์ 26 พฤศจิกายน 2543)

การจัดทำแผนผังที่นั่งของผู้ร่วมรายการ และผู้ดำเนินรายการนั้น จะจัดทำใหม่ทุกครั้งโดยเจ้าหน้าที่ของ สทท.11 การจัดทำแผนผังที่นั่งนี้ ไม่มีการตรวจสอบและไม่มีการควบคุมแต่อย่างใด มากไปกว่านั้นการจัดทำแผนผังที่นั่งของการออกอากาศในแต่ละครั้งจะจัดทำขึ้นก่อนการออกอากาศเพียงไม่กี่ชั่วโมง ดังนั้นจึงมิได้เป็นไปตามระเบียบราชการ เนื่องจากการปฏิบัติงาน

ราชการ มีวัฒนธรรมการสื่อสารเป็นลายลักษณ์อักษร และต้องใช้เวลา หากแต่การปฏิบัติงานดังกล่าวเป็นการปฏิบัติงานแบบจวนตัว ไม่ถือว่าเป็นการปฏิบัติงานแบบราชการ และมีใช้การปฏิบัติงานแบบสื่อมวลชนเนื่องจากมีได้มุ่งเน้นที่ประโยชน์สูงสุดของประชาชน

การจัดทำควารายการนั้น เป็นการจัดทำโดยเจ้าหน้าที่ของ สทท.11 ตำแหน่งผู้ผลิตรายการ ทั้งนี้การจัดทำควารายการเป็นลายลักษณ์อักษรก็จริงอยู่ แต่ไม่มีลักษณะของความเป็นทางการ กล่าวคือ ไม่มีรูปแบบที่แน่นอนและใช้การเขียนด้วยลายมือแทนการพิมพ์ อีกทั้งการจัดเตรียมควารายการนั้นได้จัดเตรียมก่อนเริ่มการถ่ายทำเพียงไม่กี่ชั่วโมงเช่นเดียวกับแผนผังที่นั่งของผู้ดำเนินรายการ และผู้ร่วมรายการ อย่างไรก็ตามการปฏิบัติงานเช่นนี้ก็มิได้สะท้อนให้เห็นถึงการปฏิบัติงานแบบสื่อมวลชน เนื่องจากการปฏิบัติงานที่ได้มีการเตรียมพร้อมเท่าที่ควรทั้งที่อยู่ในสถานการณ์ที่เตรียมพร้อมได้ ทั้งนี้การเตรียมพร้อมนั้นก็เพื่อให้ผู้ชมทางบ้านได้รับประโยชน์สูงสุดจากการรับชม

ขอข่วยความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละรายการ ได้ถูกกำหนดอย่างชัดเจน เช่น ผู้ผลิตรายการเป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานเอกชน และจัดเตรียมควารายการดูแลการจัดฉาก ประสานงาน และดูแลผู้ร่วมรายการที่เดินทางมายังสถานีแล้ว หรือผู้กำกับเวลาจัดเตรียมแผนผังที่นั่งของผู้ร่วมรายการ และผู้ดำเนินรายการ ก่อนการออกอากาศ และแจกให้กับบุคลากรผู้ปฏิบัติงานในขั้นตอนการออกอากาศทั้งหมด การแยกแยะการปฏิบัติหน้าที่อย่างชัดเจนนี้ ถูกระบุในแนวคิดข้าราชการ แต่ไม่ถูกระบุในแนวคิดสื่อสารมวลชน

ตำแหน่งผู้ควบคุมการผลิตรายการ เป็นตำแหน่งที่ต้องรับผิดชอบโดยข้าราชการเท่านั้นอำนาจหน้าที่ของผู้ควบคุมการผลิตรายการจะเป็นผู้รับผิดชอบรายการทั้งรายการไม่ว่าจะเป็น บุคลากร รูปแบบ การนำเสนอ และเนื้อหา รวมไปถึงค่าใช้จ่ายและงบประมาณในการผลิตรายการที่ สทท.11 ได้รับ อย่างไรก็ตามในส่วนของงบประมาณไม่มีหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษรว่าได้มาเท่าไรและการแบ่งสรรงบประมาณให้แก่บุคลากรที่ผลิตรายการในแต่ละครั้งจะมีอัตราเท่ากันทุกครั้งตามแต่ละตำแหน่งหากแต่ไม่มีการทำหลักฐานการรับเงิน จุดนี้แสดงให้เห็นถึงความ เป็นทั้งข้าราชการและทั้งมิใช่ข้าราชการ กล่าวคือความเป็นข้าราชการถูกแสดงออกมาในรูปแบบของการที่ผู้ควบคุมการผลิตรายการเป็นผู้รับผิดชอบทุกรื่องราวในรายการ ขอข่วยอำนาจของผู้ควบคุมการผลิตรายการควบคุมบุคลากรทุกคน หากแต่ความเป็นข้าราชการถูกลบล้างในส่วนของ การจัดสรรรายได้ให้แก่บุคลากรเนื่องจากไม่มีการทำหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษร ขณะที่ตามแนวคิดราชการในอุดมคตินั้นจะมีการสื่อสารเป็นลายลักษณ์อักษรทั้งสิ้น

ในส่วนกระบวนการก่อนการผลิตรายการนั้นผู้ผลิตรายการจะเป็นหัวใจสำคัญ แต่สามารถออกไปดูระดับตัวภายนอกสถานที่ได้หากเตรียมงานในส่วนของตนเรียบร้อยแล้ว การปฏิบัติงานเช่นนี้มิได้ระบุไว้ในระเบียบข้าราชการ ขณะเดียวกันลักษณะของงานสื่อสารมวลชนนั้นมีลักษณะที่เป็นทั้งงานประจำและไม่ใช่งานประจำ การออกไปทำดูระดับนอกสถานที่ได้นั้นเปรียบเสมือนเป็นลักษณะงานที่ไม่ใช่งานประจำหากแต่การกระทำดังกล่าวส่งผลต่อประสิทธิภาพของงานจึงขัดต่อแนวคิดสื่อมวลชนที่ว่าด้วยประโยชน์สูงสุดของประชาชน

การผลิตสื่อบ้างต่าง ๆ ในรายการเป็นการผลิตโดย สทท.11 ในบางรายการและในบางรายการเป็นการผลิตโดยหน่วยงานเอกชน ทั้งนี้เทปของสื่อบ้างต่าง ๆ ในรายการดังกล่าวจะถูกตรวจสอบก่อนการนำเสนอโดยฝ่ายควบคุมและตรวจสอบการออกอากาศ การตรวจสอบนี้แสดงให้เห็นถึงอุดมการณ์ของข้าราชการอย่างชัดเจน เนื่องจากการตรวจสอบเพื่อสนองนโยบายของรัฐมิให้เนื้อหาที่ไม่พึงประสงค์สามารถเล็ดรอดออกอากาศได้

อุดมการณ์ในการปฏิบัติงานระหว่างกระบวนการผลิตรายการ

อุดมการณ์ซึ่งแสดงออกมาในระหว่างกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ของบุคลากรของ สทท.11 นั้นยังคงเป็นการเลือกใช้หรือการประนีประนอมระหว่างอุดมการณ์ข้าราชการและอุดมการณ์สื่อมวลชน

ในขั้นตอนการผลิตรายการนั้นจากการเก็บข้อมูลโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมพบว่าบุคลากรของ สทท.11 ที่เข้ามาดำเนินการในการผลิตรายการมีเพียงลูกจ้างชั่วคราวเท่านั้น บุคลากรซึ่งได้รับการบรรจุเป็นข้าราชการ เช่น ผู้ควบคุมการผลิตรายการมิได้เข้าร่วมในการผลิตรายการโทรทัศน์ ในจุดนี้อุดมการณ์ซึ่งแสดงออกมานั้นมิใช่อุดมการณ์ของข้าราชการและมิใช่อุดมการณ์สื่อมวลชน

“ผู้ควบคุมการผลิตรายการ จะเพียงแต่เข้ามาช่วงก่อนเริ่มการถ่ายทำเท่านั้น ช่วงที่ออกอากาศไม่อยู่เนื่องจากเป็นเวลาที่ดีกมากแล้ว และรายการที่ออกอากาศก็เป็นรายการสด ดังนั้นผู้ควบคุมการผลิตรายการจะปล่อยให้เราทำงานกันเอง เพราะรู้ว่าทุกคนทราบดีว่าจะต้องปฏิบัติงานอย่างไร” (เขมพันธ์ ผลาพงศ์, สัมภาษณ์ 18 ตุลาคม 2543)

จากการให้สัมภาษณ์ข้างต้น จะเห็นได้ว่าผู้ควบคุมการผลิตรายการมีความไว้วางใจใจผู้ร่วมงานในได้บังคับบัญชาทำให้บุคลากรได้บังคับบัญชาสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเป็นอิสระ อย่างไรก็ตามการปฏิบัติงานได้อย่างเป็นอิสระของผู้ผลิตรายการและทีมงานนั้นเป็นการปฏิบัติงานภายใต้ความเข้าใจถึงขอบเขตของอิสรภาพที่ได้รับว่าจะต้องอยู่ภายใต้วัตถุประสงค์ของหน่วยงาน รัฐบาล ดังนั้นจึงมีอีกกล่าวได้ว่าเป็นอุดมการณ์สื่อสารมวลชน

การแบ่งขอบข่ายหน้าที่ในการปฏิบัติงานนั้น ไม่สามารถแบ่งได้อย่างชัดเจน เช่น ผู้ผลิตรายการอาจทำหน้าที่ผู้กำกับเวทีในคราวเดียวกันแสดงให้เห็นว่าขอบข่ายของหน้าที่นั้นไม่ชัดเจน จึงมีใช้อุดมการณ์ของข้าราชการและมีใช้อุดมการณ์สื่อสารมวลชนแต่ถึงแม้ว่าในทางปฏิบัติจะมีได้มีการแบ่งขอบเขตหน้าที่ที่ชัดเจนหากแต่การนำเสนอรายชื่อของบุคลากรผู้ผลิตรายการทั้งหมด ที่ขึ้นเป็นรูปแบบตัวอักษรในตอนท้ายของรายการกลับมีการแบ่งแยกอย่างชัดเจน ละในบางครั้ง ผู้ปฏิบัติงานและรายชื่อของบุคลากรที่ได้รับการนำเสนอขึ้นไม่ตรงกัน สืบเนื่องมาจากผู้ปฏิบัติงานที่เคยรับผิดชอบตำแหน่งนั้น ๆ อยู่จะต้องไปทำหน้าที่รับผิดชอบงานในตำแหน่งอื่นชั่วคราว

“ไม่มีความจำเป็นต้องเปลี่ยน เพราะว่าเป็นการไปปฏิบัติงานที่รายการนั้น ๆ ชั่วคราวเท่านั้น เพียงเวลาไม่กี่สัปดาห์ ก็จะกลับมาปฏิบัติงานในตำแหน่งเดิม อีกทั้งผู้ชมทางบ้านก็ไม่สนใจที่จะอ่านรายชื่อผู้ปฏิบัติงานอย่างแน่นอน” (เชมพันธ์ ผลาพงศ์, สัมภาษณ์ 18 ตุลาคม 2543)

การรับโทรศัพท์จากผู้ชมทางบ้าน เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานเอกชนที่ร่วมผลิตรายการหากแต่การคัดเลือกคำถามเพื่อออกอากาศนั้นเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการที่เข้ามาดูแลการผลิตรายการและผู้ผลิตรายการเองก็มีส่วนในการคัดเลือกคำถามจากผู้ชมทางบ้าน ส่วนเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานเอกชนนั้นจะมีส่วนในการคัดเลือกคำถามจากผู้ชมทางบ้านบางครั้งการไม่นำเสนอคำถามจากผู้ชมทางบ้านแบบเปิดสายโทรศัพท์ให้สามารถออกอากาศได้โดยตรงนั้นเนื่องจากไม่สามารถควบคุมเนื้อหาที่ผู้ชมทางบ้านจะโทรศัพท์เข้ามาได้

“เปิดสายไม่ได้ เนื่องจากเคยมีเรื่องราวใหญ่โตในรายการตาดูหูฟังที่เชิญคุณตะแวงมาออกรายการ มีผู้ชมทางบ้านโทรเข้ามาใช้วาจาไม่สุภาพกับคุณตะแวง ตอนนั้นทำอะไรไม่ได้เลยเพราะเป็นรายการสด ในตอนท้ายที่ทีมงานทั้งหมดโดนเบ็องบนเรียกไปเดือน หลังจากนั้นเราจึงตกลงกันว่าจะไม่ให้มีการเปิดสายโทรศัพท์อีก” (เชมพันธ์ ผลาพงศ์, สัมภาษณ์ 18 ตุลาคม 2543)

จากการให้สัมภาษณ์ข้างบนจะเห็นได้ว่าจุดประสงค์ของการไม่เปิดสายโทรศัพท์ให้สามารถออกอากาศได้โดยตรงนั้นเพื่อเป็นการควบคุมเนื้อหาที่ผู้ชมทางบ้านจะโทรศัพท์เข้ามาถึงรายการซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีความรับผิดชอบทางสังคมในการเป็นเวทีเสรีทางความคิด นอกจากนี้การควบคุมเนื้อหานั้นเป็นไปเพื่อให้เกิดความเรียบร้อยในการออกอากาศและเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ของหน่วยงานราชการที่ร่วมผลิตรายการ อย่างไรก็ตามเจ้าหน้าที่ของ สทท.11 ได้เข้ามามีส่วนในการคัดเลือกคำถามซึ่งเจ้าหน้าที่ของ สทท.11 คือนักสื่อสารมวลชน ดังนั้นการปฏิบัติงานดังกล่าวจึงสะท้อนการผสมผสานแนวคิดทั้งสองประเภท

ช่างกล้องแต่ละคนจะมีกลุ่มความสัมพันธ์ของตนเอง และจะมีความสนิทสนมกันเฉพาะกลุ่ม นอกจากนี้ช่างกล้องในแต่ละกลุ่มจะมีความสัมพันธ์ที่สนิทสนมเป็นการส่วนตัวกับผู้ผลิตรายการแต่ละรายการ ดังนั้นผู้ผลิตรายการจะมีการเฉพาะเจาะจงช่างกล้องให้เป็นกลุ่มเดิมทุกครั้งที่มีการถ่ายทำรายการ เป็นการใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวในการคัดเลือกบุคลากรเพื่อปฏิบัติงาน

เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในห้องส่งและในเชิงเทคนิคแล้วจะพบว่าบุคลากร สทท.11 เลือกใช้อุดมการณ์สื่อสารมวลชนอย่างสมบูรณ์เนื่องจากเป็นการปฏิบัติงานสื่อสารมวลชนในเชิงเทคนิค กล่าวคือเป็นการนำวิชาความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานสื่อสารมวลชนในเชิงเทคนิคที่ได้รับการฝึกฝนเฉพาะทางมาใช้ เช่น การใช้กล้อง การควบคุมเสียง เทคนิคการตัดภาพ การจัดแสง เป็นต้น

อุดมการณ์ในการปฏิบัติงานระหว่างกระบวนการหลังการผลิตรายการ

เนื่องด้วยรายการของ สทท.11 ที่นำมาเป็นตัวตัวอย่างในการศึกษาเป็นรายการสดเสียส่วนใหญ่ดังนั้นกระบวนการหลังการผลิตจึงเป็นการประเมินผล อย่างไรก็ตามมิได้มีการประเมินผลในการผลิตรายการตามข้อมูลที่ได้จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในบทที่ 5

รายการที่เป็นรายการบันทึกเทปจะเป็นหน้าที่ของผู้กำกับซึ่งทำหน้าที่ในการตัดต่อ ในจุดนี้มีการแบ่งแยกหน้าที่อย่างชัดเจนเนื่องจากผู้กำกับเป็นบุคลากรที่ถูกระบุให้รับผิดชอบหน้าที่ดังกล่าว

หลังจากที่ทำการติดต่อเทพรายการแล้วผู้กับรายการจะส่งเทปไปยังผู้ผลิต รายการเพื่อให้ผู้ผลิตรายการส่งให้ฝ่ายควบคุมและตรวจสอบการออกอากาศตรวจพิจารณาเทป การส่งเทปให้มีการตรวจพิจารณานี้เป็นส่วนแสดงให้เห็นถึงการขาดเสรีภาพในการปฏิบัติงานใน ฐานะสื่อมวลชน

การปรับใช้อุดมการณ์ในการปฏิบัติงานของบุคลากรของ สทท.11

การวิเคราะห์การปรับใช้อุดมการณ์ของบุคลากรของ สทท.11 นั้นจะนำแนวคิด ของ Martin Selinger มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ ทั้งนี้ชุดของอุดมการณ์ที่ค้นพบนั้นมีทั้ง อุดมการณ์ข้าราชการ อุดมการณ์สื่อมวลชน และอุดมการณ์ประเภทอื่น ๆ ที่ค้นพบ ซึ่งในที่นี้ จะเรียกชุดของอุดมการณ์ที่ค้นพบนี้ว่าเป็นอุดมการณ์ปัจเจกชนนิยม โดยจะขอแบ่งการปรับใช้ อุดมการณ์ต่าง ๆ นี้ออกเป็น 3 ขั้นตอนตามขั้นตอนการผลิตรายการ

อุดมการณ์ในขั้นตอนก่อนการผลิตรายการ

ในขั้นตอนก่อนการผลิตนั้นชุดของอุดมการณ์ที่ค้นพบมีทั้งอุดมการณ์ของ ข้าราชการ อุดมการณ์สื่อมวลชน และอุดมการณ์ปัจเจกชนนิยม อย่างไรก็ตามการปฏิบัติงาน ของบุคลากร สทท.11 ซึ่งทำหน้าที่เป็นสื่อมวลชนแต่มีฐานะเป็นราชการนั้นต้องมีการเลือกปรับใช้ อุดมการณ์ทั้ง 2 ประเภท ในกรณีที่อุดมการณ์ทั้งสองประเภทไม่สอดคล้องกัน โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. การวิเคราะห์สถานการณ์

บุคลากรของ สทท.11 จะวิเคราะห์สถานการณ์ว่าในสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นสถานการณ์เช่นไรสถานการณ์หลักที่บุคลากรของ สทท.11 จะต้องนำมาวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่ การเลือกใช้อุดมการณ์มีดังต่อไปนี้

1.1 การปฏิบัติตามความหวัข้อเนื้อหาที่กำหนดมาโดยองค์กร ร่วมผลิต

การสร้างสรรคงานตามหวัข้อเนื้อหาที่กำหนดโดยองค์กรร่วม ผลิตหรือ“ตามใจทัย” ที่ได้รับมาเป็นสิ่งที่บุคลากรของ สทท.11 จะพิจารณาว่าจะสร้างสรรค์ เนื้อหาออกมาในทิศทางใด และให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์นั้นอย่างเคร่งครัดหรือไม่ซึ่งส่วนมาก

แล้วบุคลากรของ สทท.11 จะมีการประเมินว่าจะต้องปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ขององค์กรร่วมผลิตผู้ตั้งโจทย์

“เราจะคิดว่าเราจะเขียนบทยังไ้เท่านี้ เพราะข้อมูลที่ใช้ในการเขียนบท ทางบริษัทที่ร่วมผลิตจะหามาให้เรา อีกทั้งการปฏิบัติตามโจทย์ที่ได้รับมา ทำให้เราไม่ต้องแก้งานใหม่ ไม่ต้องมานั่งตรวจสอบงาน ได้รับความไว้วางใจจากทุกฝ่าย”
(ปิติภัทร ราชพลพิจารณ์, สัมภาษณ์ 20 ตุลาคม 2543)

1.2 การสร้างสรรคืบทโทรทัศน์

การสร้างสรรคืบทโทรทัศน์นั้น บุคลากรของ สทท.11 จะต้องเลือกที่จะสร้างสรรคืบทโทรทัศน์ออกมาในทิศทางใด ภายใต้อุดมการณ์ใด ซึ่งในจุดนี้ส่วนใหญ่แล้วบุคลากรของ สทท.11 จะเลือกสร้างสรรคืบทโทรทัศน์ให้ตรงกับความต้องการของหน่วยงานราชการ เนื่องจากไม่ต้องการแก้ไขเนื้อหาใหม่

1.3 การปฏิบัติตามกฎระเบียบในการตรวจสอบบทโทรทัศน์

จากข้อมูลที่น่าเสนอข้างต้น จะเห็นได้ว่า บุคลากรของ สทท.11 มีการประเมินสถานการณ์ในการปฏิบัติตามกฎระเบียบในการตรวจสอบบทโทรทัศน์ว่าไม่มีความจำเป็นจะต้องปฏิบัติ เนื่องจากได้รับความไว้วางใจจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายควบคุม และตรวจสอบการออกอากาศ และความตระหนักถึงหน้าที่ของตนเองในการปฏิบัติงาน จึงไม่มีความจำเป็นต้องตรวจสอบบทโทรทัศน์ ในส่วนของการส่งบทโทรทัศน์ให้หน่วยงานราชการที่เป็นผู้ร่วมผลิตรายการตรวจสอบนั้น บุคลากรของ สทท.11 ก็ได้ประเมินสถานการณ์ออกมาในแนวเดียวกับการส่งบทโทรทัศน์ ให้ฝ่ายควบคุม และตรวจสอบการออกอากาศของสถานีตรวจสอบ

1.4 การจัดทำสืู่ปต่าง ๆ ในรายการ

เป็นหน้าที่ของหน่วยงานเอกชนซึ่งว่าจ้างโดยหน่วยงานราชการที่ร่วมผลิต และถูกส่งมาที่ สทท.11 เพื่อตรวจพิจารณาก่อนการออกอากาศ โดยมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายควบคุมและตรวจสอบการออกอากาศจะเป็นผู้ตรวจพิจารณา ซึ่งจะเห็นได้ว่าบุคลากรของ สทท.11 มีการประเมินสถานการณ์ในการส่งเทปสืู่ปต่าง ๆ แตกต่างจากการประเมินการส่งบทโทรทัศน์ให้ตรวจสอบ

1.5. การจัดเตรียมคิวรายการ

มีลักษณะไม่เป็นทางการ และได้รับการปฏิบัติก่อนการออกอากาศประมาณ 1-2 ชั่วโมง การจัดทำคิวรายการนั้น บางครั้งไม่มีการปฏิบัติเนื่องจากความไม่แตกต่างกันของรูปแบบรายการในการออกอากาศ ในขณะที่การทำแผนผังที่นิ่งในรายการมีการปฏิบัติทุกครั้ง แต่เลือกที่จะปฏิบัติให้เป็นรูปแบบไม่เป็นทางการ (การเขียนด้วยลายมือ และถ่ายเอกสารแจกให้บุคลากรผู้ปฏิบัติงานทุกคนก่อนเวลาออกอากาศประมาณ 1 ชั่วโมง) ซึ่งจะเห็นได้ว่า บุคลากรของ สทท.11 มีการประเมินว่าคิวรายการและแผนผังที่นิ่งในรายการเป็นสิ่งที่ไม่มีความสำคัญมากนัก

“...ไม่มีอะไรมาก ก็เขียนและถ่ายเอกสารแจก เพราะหลังจากนั้นก็ทั้งหมด ไม่ได้เก็บไว้” (เชมพันธ์ ผลาพงศ์, สัมภาษณ์ 18 ตุลาคม 2543)

1.6. การคัดเลือกผู้ร่วมรายการ

ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นว่า การคัดเลือกผู้ร่วมรายการ เป็นหน้าที่ของหน่วยงานราชการและหน่วยงานเอกชนที่เป็นผู้กำหนดผู้ร่วมรายการ ในบางรายการ เช่น รายการเวทีเลือกตั้ง หน่วยงานราชการเป็นผู้กำหนดผู้ร่วมรายการ ดังนั้นบุคลากรของ สทท.11 จึงทำหน้าที่เพียงแต่จัดทำชื่อผู้ร่วมรายการเพื่อใช้ในการออกอากาศเท่านั้น ตามความต้องการขององค์กรร่วมผลิตรายการ

2. การปรับใช้อุดมการณ์ทั้งสองประเภทระหว่างขั้นตอนก่อนการผลิตรายการ

การปรับใช้อุดมการณ์ทั้ง 2 ประเภท ของบุคลากร สทท.11 นั้น มีลักษณะของการเลือกใช้อุดมการณ์ใดอุดมการณ์หนึ่ง และปฏิเสธอุดมการณ์ใดอุดมการณ์หนึ่ง โดยในบางครั้งอาจเลือกใช้อุดมการณ์ประเภทอื่น นอกเหนือไปจากอุดมการณ์ทั้ง 2 ประเภทในการปฏิบัติงานตามขั้นตอนในกระบวนการก่อนการผลิตรายการ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 การปฏิบัติตามความหวัข้อเนื้อหาที่กำหนดมาโดยองค์กร ร่วมผลิต

จะเห็นได้ว่า บุคลากรของ สทท.11 เลือกที่จะสร้างสรรค์เนื้อหาตามโจทย์ที่ได้รับโดยตรงไปตรงมา ไม่มีการตีความเพิ่ม อุดมการณ์ที่เป็นพื้นฐานในส่วนนี้คือ อุดมการณ์ข้าราชการ ตามเหตุผลที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น เห็นได้ว่าอุดมการณ์ที่บุคลากรของ สทท.11 เลือกที่จะยอมรับเป็นอุดมการณ์ข้าราชการ และอุดมการณ์ที่เลือกปฏิเสธ ได้แก่ อุดมการณ์สื่อสารมวลชน โดยไม่มีการผสมผสานหรือปรับใช้อุดมการณ์ทั้งสองประเภท

2.2 การสร้างสรรค์บทโทรทัศน์

การสร้างสรรค์บทโทรทัศน์ของบุคลากร สทท.11 เป็นการสร้างสรรค์ภายใต้ข้อจำกัดของหน่วยงานราชการที่ร่วมผลิตรายการ เช่น รายการตาตุ่มพุง คุณดวงเดือน รังสิกุล และคุณทิพย์เยาว์ จุลโลบล ซึ่งเป็นบุคลากรของ กกช. เป็นผู้กำหนดเนื้อหารายการ ดังนั้นจึงไม่มีการผสมผสานระหว่างอุดมการณ์ทั้งสองประเภท หากแต่เป็นการเลือกใช้อุดมการณ์ข้าราชการ และปฏิเสธอุดมการณ์สื่อสารมวลชน

2.3 การปฏิบัติตามระเบียบในการตรวจสอบบทโทรทัศน์

เนื่องจากบุคลากรของ สทท.11 มิได้ปฏิบัติตามกฎระเบียบในการตรวจสอบบทโทรทัศน์ ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าบุคลากรของ สทท.11 มิได้เลือกใช้อุดมการณ์ข้าราชการ แต่ก็ไม่สามารถกล่าวได้ว่าเลือกใช้อุดมการณ์สื่อมวลชน เนื่องจากบุคลากร สทท.11 มีการควบคุมการทำงานของตนเองให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐ และการที่ไม่ส่งบทโทรทัศน์ไปตรวจสอบ เนื่องจากความไว้วางใจว่าบุคลากรของ สทท.11 ตระหนักดีว่าควรปฏิบัติเช่นไร อย่างไรก็ตาม การไม่ส่งบทโทรทัศน์เข้าตรวจสอบ เป็นการเพิ่มพูนเสรีภาพในการปฏิบัติงานให้กับบุคลากรของ สทท.11 ดังนั้นในจุดนี้บุคลากรของ สทท.11 จึงเลือกที่จะปรับใช้อุดมการณ์ข้าราชการโดยใช้การควบคุมตนเองให้ปฏิบัติตามนโยบายของรัฐ แต่มิได้ส่งบทโทรทัศน์ให้ตรวจสอบตามกฎระเบียบราชการก่อนการออกอากาศ

2.4 การจัดทำสื่อบ้าง ๆ ในรายการ

สื่อบ้าง ๆ จะถูกผลิตขึ้นโดยเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเอกชน และเจ้าหน้าที่ของ สทท.11 ซึ่งจะต้องมีการตรวจพิจารณาเทปโทรทัศน์ก่อนการออกอากาศ ซึ่งเห็นได้ว่าในจุดนี้ บุคลากรของ สทท.11 เลือกใช้อุดมการณ์ข้าราชการโดยปฏิบัติตามกฎระเบียบของรัฐ และปฏิเสธอุดมการณ์สื่อสารมวลชน

2.5. การจัดเตรียมคิวรายการ และการทำแผนผังที่นั่งในรายการ
เห็นได้ว่าคิวรายการและแผนผังที่นั่งในรายการเป็นส่วนที่ไม่ได้
รับความสำคัญในการเตรียมการก่อนการผลิตรายการ ซึ่งโดยทั่วไป การปฏิบัติงานสื่อสารมวลชน
จะต้องให้ความสนใจในจุดดังกล่าว ดังนั้นการปรับใช้อุดมการณ์นี้จึงมิได้เลือกปรับใช้อุดมการณ์
สื่อสารมวลชน ขณะเดียวกันก็มิได้เลือกใช้อุดมการณ์ข้าราชการ เนื่องจากการจัดเตรียมทั้งคิว
รายการ และพลอร์แพลนมีลักษณะไม่เป็นทางการ อุดมการณ์ที่เลือกนำมาใช้จึงเป็นอุดมการณ์
ประเภทอื่น ที่มีใช้อุดมการณ์ทั้ง 2 ประเภทดังกล่าว

2.6. การคัดเลือกผู้ร่วมรายการ

การคัดเลือกผู้ร่วมรายการนั้นเป็นหน้าที่ของหน่วยงานเอกชน
และหน่วยงานราชการตามที่กล่าวไปแล้วข้างต้น สทท.11 มีหน้าที่เพียงจัดทำชื่อผู้ร่วมรายการตาม
ความประสงค์ขององค์กรผู้ร่วมผลิตรายการเท่านั้น ดังนั้นอุดมการณ์ที่เลือกใช้จึงเป็นอุดมการณ์
ข้าราชการ และปฏิเสธอุดมการณ์สื่อสารมวลชน

อุดมการณ์ในขั้นตอนผลิตรายการ

ในขั้นตอนการผลิตรายการ บุคลากรของ สทท.11 จะต้องมีภาวะวิเคราะห้สถานการณ์ และ
ตัดสินใจที่จะใช้อุดมการณ์ต่าง ๆ เช่นเดียวกับขั้นตอนก่อนการผลิตรายการ โดยจะเริ่มจากการ
วิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ และจึงมีการปรับใช้อุดมการณ์ ดังนี้

1. การวิเคราะห์สถานการณ์

ขั้นตอนการวิเคราะห์สถานการณ์ในกระบวนการผลิตรายการ เป็นช่วงที่
สำคัญช่วงหนึ่ง บุคลากรของ สทท.11 จะวิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานเพื่อ
เลือกใช้อุดมการณ์ใดอุดมการณ์หนึ่งหรือประนีประนอมระหว่างอุดมการณ์ทั้งสองอุดมการณ์ใน
สถานการณ์ต่าง ๆ มีดังนี้

1.1. บุคลากรผู้ผลิตรายการ

บุคลากรผู้ผลิตรายการส่วนมากเป็นลูกจ้างชั่วคราว บุคลากรที่
ได้รับการบรรจุเป็นข้าราชการมิได้มีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตรายการ จะเห็นได้ว่าบุคลากรซึ่ง

ได้รับการบรรจุเป็นข้าราชการมีการประเมินสถานการณ์ว่าตนไม่มีความจำเป็นจะต้องเข้าร่วมการผลิตรายการ เนื่องจากตำแหน่งงานของตนเป็นตำแหน่งควบคุมผู้ปฏิบัติงานและผู้ปฏิบัติงานนั้นก็คือลูกจ้างชั่วคราว

“ไม่ต้องเข้ามาดูแลการผลิต เพราะว่าดีก็มาก หัวหน้ากลุ่มงานจะไม่อยู่ดี ๆ อยู่แล้ว เพราะว่าปล่อยให้พวกเราทำได้ งานเหมือนเดิมทุกสัปดาห์ ไม่จำเป็นต้องมาคุมงานกัน เพราะทุกคนเป็นงานอยู่แล้ว” (ปิติภัทร ราชพลพิจารณ์, สัมภาษณ์ 20 ตุลาคม 2543)

1.2 ความไม่ชัดเจนของขอบเขตหน้าที่

หน้าที่ของผู้ผลิตรายการ มิได้อยู่ในห้องควบคุม ดังนั้น จึงมีการประเมินว่าสามารถปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ควบคู่ไปในเวลาเดียวกันได้ในบางกรณี ส่งผลให้รายได้ที่ได้รับในจากการผลิตรายการในตอนนั้น ผู้ผลิตรายการจะได้รับเงินรายได้ควบสองตำแหน่ง

1.3 การคัดเลือกคำถามจากผู้ชมทางบ้าน

การไม่เปิดสายโทรศัพท์จากผู้ชมทางบ้านให้เป็นลักษณะ phone-in สืบเนื่องจากนโยบายส่งผลให้การคัดเลือกคำถามที่จำออกอากาศมีความเข้มงวดมากขึ้น อีกทั้งบุคลากรผู้คัดเลือกคำถาม เป็นบุคลากรจาก สทท.11 บุคลากรจากหน่วยงานราชการ และบุคลากรจากหน่วยงานเอกชน การประเมินสถานการณ์ในการคัดเลือกคำถามนี้ มีทั้งคำถามที่เป็นกลาง และการคัดเลือกคำถามเพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐ

1.4. ความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างบุคลากรในระดับ

ผู้บังคับบัญชาและบุคลากรในระดับผู้ใต้บังคับบัญชา

ในประเด็นนี้ส่งผลให้มีการคัดเลือกบุคลากรผู้ร่วมงาน ทั้งนี้ บุคลากรในระดับผู้บังคับบัญชา ได้มีการประเมินสถานการณ์ว่าสามารถคัดเลือกบุคลากรได้ และบุคลากรนั้นก็ได้รับความไว้วางใจ ถึงแม้ว่าปัจจัยในการคัดเลือกบุคลากรจะเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสนิทสนม แต่ก็มิได้ส่งผลกระทบต่อกระบวนการผลิตรายการ

1.5. การนำเสนอรายชื่อบุคลากรผู้ผลิตรายการ

การนำเสนอรายชื่อบุคลากรผู้ปฏิบัติงานเป็นตัวอักษรในตอนท้ายของรายการ ไม่ตรงกับรายชื่อบุคลากรผู้ปฏิบัติงานจริงในบางครั้ง ในกรณีนี้บุคลากรได้

ประเมินสถานการณ์ไว้อย่างชัดเจนว่าตัวอักษรในตอนท้ายรายการ ไม่เป็นที่สนใจของผู้รับสารจึงไม่มีความจำเป็นจะต้องสร้างตัวอักษรชุดใหม่ เนื่องจากเป็นการเปลี่ยนตัวบุคลากรชั่วคราวเท่านั้น

1.6 การผลิตรายการในห้องส่ง

การผลิตรายการในห้องส่ง บุคลากร สทท.11 ได้เลือกใช้วิชาความรู้ที่ได้รับการฝึกฝนเฉพาะทางในการปฏิบัติงานด้านการสื่อสารมวลชนทั้งหมด เช่น ความรู้ความสามารถในการเลือกมุมกล้อง การใช้กล้อง การตัดภาพ การจัดแสง เป็นต้น

2. การปรับใช้อุดมการณ์ในการปฏิบัติงานระหว่างขั้นตอนการผลิตรายการ

การปรับใช้อุดมการณ์ในการปฏิบัติงานนั้น เป็นการปรับใช้ระหว่างอุดมการณ์ทั้ง 2 ประเภท ได้แก่อุดมการณ์ข้าราชการ และอุดมการณ์สื่อมวลชน นอกจากนี้ยังมีอุดมการณ์ชุดอื่นแทรกเข้ามาในระหว่างการทำงานในขั้นตอนการผลิตรายการนี้ด้วยโดยมีรายละเอียดต่าง ๆ ดังนี้

2.1. บุคลากรผู้ผลิตรายการ

บุคลากรผู้ผลิตรายการซึ่งเป็นลูกจ้างชั่วคราวนั้น ปฏิบัติหน้าที่โดยปราศจากการควบคุมการปฏิบัติงานของบุคลากรซึ่งได้รับการบรรจุเป็นข้าราชการ บุคลากรผู้ซึ่งได้รับการบรรจุเป็นข้าราชการนั้น มีหน้าที่จะต้องควบคุมการปฏิบัติงานของบุคลากรผู้ผลิตรายการทุกครั้งจากการประเมินสถานการณ์ที่ได้นำเสนอข้างต้น แสดงให้เห็นว่าข้าราชการเหล่านี้มิได้เลือกทั้งอุดมการณ์ข้าราชการ และอุดมการณ์สื่อมวลชน หากแต่เลือกใช้อุดมการณ์ชุดอื่น

2.2 ความไม่ชัดเจนของขอบเขตหน้าที่

การประเมินสถานการณ์ของบุคลากร สทท.11 ทำให้บุคลากร 1 คน ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ 2 ตำแหน่งในเวลาเดียวกันซึ่งแสดงให้เห็นว่าบุคลากรของ สทท.11 มิได้เลือกใช้อุดมการณ์ข้าราชการและมีอาจกล่าวได้ว่าเลือกใช้อุดมการณ์ของสื่อมวลชน หากแต่เป็นอุดมการณ์ชุดอื่นที่เลือกใช้

2.3. การคัดเลือกคำถามจากผู้ชมที่บ้าน

การคัดเลือกคำถามจากผู้ชมทางบ้านนั้นเป็นการคัดเลือกคำถามโดยบุคลากรจากทั้งหน่วยงานราชการ หน่วยงานเอกชน และสทท.11 ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น นอกจากนี้ยังมีลักษณะไม่เป็นการ phone in ในจุดนี้การปฏิบัติงานของ สทท.11 เป็นการปฏิบัติงานที่มีลักษณะความประนีประนอมทางอุดมการณ์ กล่าวคือ บุคลากรของ สทท.11 นั้นทำหน้าที่คัดเลือกคำถามส่งให้ผู้ดำเนินรายการนำเสนอ ร่วมกับบุคลากรจากหน่วยงานที่ร่วมผลิตรายการ ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ องค์กรของ สทท.11 เป็นสื่อมวลชนแต่ปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานราชการจึงมีความผสมผสานระหว่างอุดมการณ์ทั้ง 2 ประเภทเกิดขึ้น

2.4 ความสัมพันธ์ส่วนบุคคลระหว่างบุคลากรระดับผู้บังคับบัญชาและบุคลากรระดับผู้ใต้บังคับบัญชา

ในจุดนี้ได้ส่งผลให้เกิดการคัดเลือกบุคลากรผู้ร่วมงาน โดยใช้ความสัมพันธ์ส่วนบุคคลเป็นเครื่องตัดสิน เป็นการสะท้อนให้เห็นว่ามิได้ยึดถืออุดมการณ์ข้าราชการ และมีได้ยึดถืออุดมการณ์สื่อมวลชน หากแต่เป็นอุดมการณ์ชุดอื่นซึ่งจะกล่าวในหัวข้อต่อไป

2.5 การนำเสนอรายชื่อบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน

การนำเสนอรายชื่อบุคลากรผู้ปฏิบัติงานนั้น ทางสทท.11 มิได้นำเสนออย่างตรงไปตรงมาในบางครั้ง ตามที่ได้อธิบายไว้ข้างต้น ดังนั้นจึงถือว่ามีได้ยึดถืออุดมการณ์ของสื่อมวลชน และมีได้ยึดถืออุดมการณ์ของข้าราชการเช่นกัน เนื่องจากสื่อมวลชนจะต้องนำเสนออย่างตรงไปตรงมา ส่วนข้าราชการนั้น จะต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างซื่อสัตย์สุจริต

2.6 การผลิตรายการในห้องส่ง

การที่บุคลากร สทท. 11 ใช้ความรู้ความสามารถเฉพาะทางในการผลิตรายการโทรทัศน์ จัดว่าเป็นการเลือกใช้อุดมการณ์สื่อมวลชนอย่างชัดเจน เนื่องจากวิชาชีพสื่อมวลชนเป็นวิชาชีพเฉพาะทางที่ต้องได้รับการฝึกฝนมาเป็นพิเศษ ไม่สามารถใช้หลักการของวิชาชีพอื่นได้ อุดมการณ์ที่เลือกใช้ในการปฏิบัติงานในห้องส่งนี้จึงเป็นอุดมการณ์สื่อมวลชน

อุดมการณ์ปัจเจกชนนิยม

นอกเหนือไปจากอุดมการณ์ข้าราชการ และอุดมการณ์สื่อมวลชนแล้ว อุดมการณ์ของบุคลากรของ สทท.11 ที่เลือกใช้ในการปฏิบัติงานยังมีอุดมการณ์อื่น ๆ ที่ค้นพบ โดยจะเรียกว่าเป็นอุดมการณ์ปัจเจกชนนิยม ซึ่งอุดมการณ์ประเภทดังกล่าวนี้ได้แทรกอยู่ในการปฏิบัติงานของบุคลากร สทท.11 โดยสามารถแบ่งออกเป็นอุดมการณ์ชุดย่อย ๆ ได้ดังต่อไปนี้

อุดมการณ์แบบการปฏิบัติงานแบบเอาตัวรอด

สะท้อนจากการปฏิบัติไม่ยึดกฎระเบียบที่เคร่งครัดมากนักเช่นอุดมการณ์ข้าราชการ ขณะเดียวกันก็ได้เป็นการปฏิบัติเพื่อมุ่งเน้นสร้างประโยชน์สูงสุดแก่สาธารณชน เช่นอุดมการณ์ของสื่อมวลชน ลักษณะอุดมการณ์แบบการปฏิบัติงานง่าย ๆ นี้ เช่น การอาศัยความไว้วางใจ และความสัมพันธ์ส่วนบุคคลข้ามขั้นตอนการปฏิบัติงานบางขั้นตอน เช่น การส่งบทโทรทัศน์ให้ตรวจพิจารณา การจัดเตรียมฟลอร์แพลน และคิวรายการโดยการเขียนด้วยลายมือก่อนเวลาออกอากาศประมาณ 1-2 ชั่วโมง การออกไปทำธุระส่วนตัวในเวลาราชการ หากปฏิบัติงานเสร็จเรียบร้อย รวมถึงการไม่ผลิตรายชื่อบุคลากรให้ตรงกับความเป็นจริงในการปฏิบัติงาน เนื่องจากเป็นการเปลี่ยนแปลงบุคลากรเพียงชั่วคราว สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นอุดมการณ์แบบการปฏิบัติงานง่าย ๆ ทั้งสิ้น

อุดมการณ์เพื่อการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน

การหารายได้จากการผลิตรายการร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น เป็นการเพิ่มรายได้ให้กับบุคลากรหลายเท่าตัว เนื่องมาจากหากปฏิบัติงานตามระเบียบราชการนั้น ซึ่งเท่ากับยึดถืออุดมการณ์ข้าราชการ รายได้ของบุคลากรของ สทท.11 จะน้อยมากเมื่อเทียบกับค่าครองชีพในปัจจุบันแล้ว แทบจะไม่เพียงพอ ดังนั้นช่องทางในการหารายได้เสริมคือการผลิตงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ อันเป็นหนทางสร้างรายได้ให้เพิ่มขึ้นโดยไม่ทุจริต

อุดมการณ์แบบข้าราชการไทย

อุดมการณ์แบบข้าราชการไทย เป็นอุดมการณ์แบบผู้บังคับบัญชาเป็นใหญ่ แบบสามารถกำหนดปัจจัยต่าง ๆ ในองค์กรได้มากกว่าผู้ใต้บังคับบัญชา รวมถึงสามารถสร้างความลับในองค์กรได้ พบได้จากการปฏิบัติงานของบุคลากรซึ่งได้รับการบรรจุเป็นข้าราชการ และมีอำนาจในการบังคับบัญชาเหนือบุคลากรซึ่งเป็นลูกจ้างชั่วคราว ดังนั้นอำนาจต่าง ๆ จึงอยู่ที่บุคลากรซึ่งเป็นข้าราชการ ไม่ว่าจะเป็นการเบิกจ่ายเงินค่าจ้างในการผลิตแต่ละตอน จุดที่น่าสนใจคือการที่งบประมาณในการผลิตรายการแต่ละรายการเป็นความลับ ผู้ควบคุมการผลิตรายการเท่านั้นที่

ทราบได้ และนำงบประมาณนั้น ๆ มาเป็นค่าใช้จ่ายในการผลิต และจ่ายค่าจ้างให้บุคลากร หากแต่การสัดส่วนรายได้ที่ผู้ควบคุมการผลิตรายการจะได้มากกว่าผู้ได้บังคับบัญชามากหลายเท่าตัว และเป็นความลับ กล่าวคือผู้ควบคุมการผลิตรายการจะได้รับเงินค่าจ้างการผลิตครั้งละ 5,000 บาทต่อหนึ่งตอน ขณะที่บุคลากรอื่น ๆ ได้รับรายละ 200 - 1,500 บาท ต่อการผลิตรายการหนึ่งตอน ในงบประมาณการผลิตรายการทั้งหมด 20,000 บาท

อุดมการณ์แบบระบบอุปถัมภ์

อุดมการณ์แบบระบบอุปถัมภ์ พบได้จากการใช้ความสัมพันธ์ส่วนบุคคล เป็นปัจจัยในการคัดเลือกบุคลากรผู้ร่วมงานของผู้บังคับบัญชา การคัดเลือกบุคลากรนี้ ส่งผลให้บุคลากรผู้ได้รับคัดเลือกนั้น สามารถปฏิบัติงานนอกเวลา และหารายได้พิเศษเพิ่มได้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 29 แสดงการปฏิบัติงานที่สะท้อนอุดมการณ์ต่าง ๆ ของบุคลากร สทท.11

อุดมการณ์ข้าราชการ	อุดมการณ์ที่ผสมผสาน	อุดมการณ์ สื่อสารมวลชน	อุดมการณ์ ปัจเจกชนนิยม
<ul style="list-style-type: none"> ● การปฏิบัติตามหัวข้อ เนื้อหาที่กำหนดโดย หน่วยงานรัฐ ● การคัดเลือกผู้ร่วม รายการ ● การกำหนดเนื้อหา โดยการกำหนด ขอบเขตการให้ สัมภาษณ์ของผู้ร่วม รายการในรายการ สด ● การ ไม่ เปิด สายโทรศัพท์แบบ phone-in ● การส่งเทปรายการที่ ตัดต่อแล้วให้ตรวจ พิจารณา ก่อน ออกอากาศ ● การตรวจพิจารณา เทปสลับต่าง ๆ 	<ul style="list-style-type: none"> ● การคัดเลือกคำถาม ทางโทรศัพท์ ● การไม่ตรวจสอบบท โทรทัศน์ก่อนการ ออกอากาศ ● การกำหนดขอบข่าย อำนาจในการ ปฏิบัติงานอย่าง ชัดเจน 	<ul style="list-style-type: none"> ● การปฏิบัติการ ผลิตรายการใน ห้องส่ง และเชิง เทคนิค 	<ul style="list-style-type: none"> ● การร่วมผลิตรายการ โดยมีองค์กรเอกชนเข้า มามีส่วนร่วมในการ ผลิตรายการ ● การคัดเลือกบุคลากร ในการปฏิบัติงาน ● การจัดทำแผนผังที่นั่ง ในรายการ ● การจัดทำคิวรายการ ● การออกไปทำธุระ ส่วนตัวในเวลา ปฏิบัติงาน ● การละเลยการปฏิบัติ หน้าที่ของบุคลากรซึ่ง ได้รับการบรรจุเป็น ข้าราชการ ● การไม่นำเสนอรายชื่อ ผู้ปฏิบัติงานอย่าง ตรงไปตรงมา ● ความไม่ชัดเจนใน ขอบเขตหน้าที่ใน ขั้นตอนการผลิต รายการ ● อื่น ๆ ของ ผู้บังคับบัญชาในการ จัดสรรทรัพยากรได้ ตามความพอใจ

อุดมการณ์ด้านประชาสัมพันธ์และสื่อสารมวลชนในเนื้อหาของรายการของ สทท.11

การวิเคราะห์เนื้อหาของรายการสนทนาและรายการนิตยสารที่นำเสนอทาง สทท.11 นี้ จะนำกรอบแนวคิดการประชาสัมพันธ์และแนวคิดเกี่ยวกับสื่อมวลชนในอุดมคติมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ โดยแนวคิดเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์นั้น จะนำแนวคิดทั้งการประชาสัมพันธ์ทั่วไป และการประชาสัมพันธ์ของรัฐมาเป็นกรอบในการพิจารณา ในขณะที่แนวคิดสื่อมวลชนในอุดมคตินั้น จะนำทฤษฎีความรับผิดชอบทางสังคมมาเป็นกรอบในการพิจารณา โดยที่จะวิเคราะห์แนวคิดทั้งสองประเภทก่อนที่จะทำการวิเคราะห์เนื้อหา

จุดเหมือนระหว่างแนวคิดการประชาสัมพันธ์และแนวคิดสื่อมวลชนในอุดมคติ

จุดเหมือนระหว่างแนวคิดการประชาสัมพันธ์ ทั้งการประชาสัมพันธ์ทั่วไป และการประชาสัมพันธ์ของรัฐ และแนวคิดสื่อมวลชนในอุดมคติ จะเป็นตัวที่บ่งบอกว่าเนื้อหาของรายการทาง สทท.11 สะท้อนอุดมการณ์ทั้งสองประเภทได้โดยไม่ต้องมีการปฏิเสธอุดมการณ์ประเภทใดประเภทหนึ่งหรือจะยึดอุดมการณ์ด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น

ตารางที่ 30 แสดงการเปรียบเทียบระหว่างจุดเหมือนและจุดต่างของแนวคิดประชาสัมพันธ์และแนวคิดสื่อมวลชน

เปรียบเทียบ	แนวคิดประชาสัมพันธ์	แนวคิดสื่อมวลชน
จุดเหมือน	<ul style="list-style-type: none"> ● การแจ้งข่าวสาร ● การส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาในสังคม 	<ul style="list-style-type: none"> ● การบริการสาธารณะ ● การนำเสนออย่างตรงไปตรงมา เหมาะสม ยุติธรรม เป็นกลาง และตรงประเด็น ● การมีพันธกิจร่วมกับสังคม
จุดต่าง	<ul style="list-style-type: none"> ● ปฏิบัติงานตอบสนองนโยบายขององค์กร ● วัตถุประสงค์ในการสร้างสรรค์เนื้อหาเพื่อตอบสนองนโยบายขององค์กร และเพื่อภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร 	<ul style="list-style-type: none"> ● มีอิสรภาพในการปฏิบัติงาน แต่มีการควบคุมตนเอง ● วัตถุประสงค์ในการสร้างสรรค์เนื้อหาเพื่อประโยชน์สูงสุดของสาธารณะ และเพื่อตอบสนองความต้องการของสาธารณะ

ที่มา : จากแนวคิดการประชาสัมพันธ์ และแนวคิดสื่อมวลชน

วิเคราะห์เนื้อหาที่ถูksenอทาง สทท.11

การวิเคราะห์เนื้อหาของรายการสนทนาและรายการนิตยสาร ที่นำเสนอทาง สทท.11 นี้ จะแบ่งการวิเคราะห์เนื้อหาตามแนวคิดทั้ง 2 ประเภทตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น โดยเนื้อหาที่นำมาเป็นตัวอย่างเป็นการวิเคราะห์นี้ ได้จากการเก็บข้อมูลเนื้อหาโดยเทปรายการโทรทัศน์ ทั้งสิ้น 5 รายการ ได้แก่

1. รายการเวทีเลือกตั้ง
2. รายการเพื่อคนทำงาน
3. รายการโปร่งใส 360 องศา
4. รายการตาอูหูฟัง
5. รายการไอที 11

โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

รายการเวทีเลือกตั้ง

รายการเวทีเลือกตั้งเป็นรายการสนทนาสาระ และให้ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้ง รวมถึงการวิพากษ์วิจารณ์การเมืองไทย การวิเคราะห์เนื้อหารายการเวทีเลือกตั้งเก็บตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 6 ตอน ได้แก่

1. ตอน โรงเรียนเลือกตั้ง
2. ตอน ผ่าทางตัน...แก้กฎหมายเลือกตั้ง
3. ตอน จับตา...กต.ประจำจังหวัด
4. ตอน จับกระแส...ย้ายพรรค
5. ตอน ยุบสภา เปิดศึกเลือกตั้ง
6. ตอน การเลือกตั้งระบบใหม่

เนื้อหาของรายการเวทีเลือกตั้ง มีทั้งที่สะท้อนอุดมการณ์ประชาสัมพันธ์ อุดมการณ์ สื่อสารมวลชน และอุดมการณ์แบบผสมผสานโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

เนื้อหารายการที่สะท้อนอุดมการณ์ประชาสัมพันธ์

เนื้อหารายการเวทีเลือกตั้งที่สะท้อนอุดมการณ์ประชาสัมพันธ์ ถูกนำเสนอในตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. ตอน โรงเรียนเลือกตั้ง
2. ตอน จับตา กกต.ประจำจังหวัด
3. ตอน จับกระแส...ย้ายพรรค
4. ตอน ยุบสภา...เปิดศึกเลือกตั้ง

เนื้อหารายการเวทีเลือกตั้งทั้ง 4 ตอนนี้ ได้สะท้อนอุดมการณ์ประชาสัมพันธ์ในลักษณะดังต่อไปนี้

1. ปฏิบัติงานตอบสนองนโยบายขององค์กร

กล่าวคือมีการประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งระบบใหม่ ซึ่งมีวิธีการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต และแบบระบบบัญชีรายชื่อ โดยมีการประชาสัมพันธ์โครงการโรงเรียนเลือกตั้ง ที่มุ่งเน้นเผยแพร่การเลือกตั้งระบบใหม่ผ่านทางครูประภมและนักเรียนในโรงเรียน รวมถึงชี้แจงการปฏิบัติงานของ กกต. ในการดำเนินการควบคุมการทุจริตการเลือกตั้ง

2. สร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่องค์กร

มีการนำเสนอผลงานของ กกต.ประจำจังหวัดในการดำเนินการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งระบบใหม่ และมีการแก้ไขความเข้าใจผิดเกี่ยวกับการสั่งปลด กกต. ประจำจังหวัดบางคนรวมทั้งแก้ไขภาพลักษณ์ที่ไม่ดีให้แก่กรรมการเมืองบางพรรค ซึ่งในขณะนั้นเป็นข่าวในเรื่องการซื้อตัวนักการเมืองที่คาดว่าจะได้รับการเลือกตั้งให้ย้ายพรรคการเมือง

เนื้อหาที่สะท้อนอุดมการณ์สื่อสารมวลชนในรายการเวทีเลือกตั้ง

เนื้อหาที่สะท้อนอุดมการณ์สื่อสารมวลชนในรายการเวทีเลือกตั้ง ถูกนำเสนอในตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. ตอน ผ่าทางตัน... แก้กฎหมายเลือกตั้ง
2. ตอน จับกระแส...ย้ายพรรค

3. ตอน ยุบสภา เปิดศึกเลือกตั้ง

โดยเนื้อหารายการทั้ง 4 ตอน ได้สะท้อนอุดมการณ์สื่อสารมวลชนในลักษณะดังต่อไปนี้

1. การเป็นเวทีเสรีทางความคิด

กล่าวคือมีการโต้แย้งในรายการ เช่นการโต้แย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของ กกต. การโต้แย้งเกี่ยวกับสาเหตุในการย้ายพรรคการเมืองของนักการเมืองว่าเป็นสาเหตุมาจากอุดมการณ์หรือการถูกซื้อตัว และการนำเสนอความคิดเห็นของผู้ชมทางบ้าน

2. การเป็นช่องทางในการร้องทุกข์

กล่าวคือมีการนำเสนอเนื้อหาการร้องทุกข์จากผู้ชมทางบ้านผ่านทางรายการ เช่น การถูกไล่ความทางการเมือง

เนื้อหาที่สะท้อนอุดมการณ์ผสมผสาน

เนื้อหาที่สะท้อนอุดมการณ์ผสมผสาน ถูกนำเสนอในรายการเวทีเลือกตั้งทุกตอน ในช่วงของการตอบคำถามผู้ชมทางบ้าน กล่าวคือการที่ผู้ชมทางบ้านโทรศัพท์เข้ามาทางรายการ และคำถามนั้นถูกนำเสนอผ่านผู้ดำเนินรายการ จัดว่าเป็นการสะท้อนอุดมการณ์สื่อมวลชนในส่วนหนึ่ง อย่างไรก็ตามการไม่ได้เปิดสายโทรศัพท์ให้ออกอากาศโดยตรง ทำให้ลดทอนน้ำหนักอุดมการณ์สื่อมวลชนลงไป รวมถึงเนื้อหาคำถามที่ถูกคัดเลือกส่วนมากเป็นคำถามที่สนับสนุนให้มีการตอบคำถาม เพื่อประชาสัมพันธ์โครงการ หรือสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่ กกต. เช่นการสอบถามวิธีการดำเนินการจัดการการทุจริตการเลือกตั้ง สอบถามรายละเอียดโครงการโรงเรียนเลือกตั้ง

รายการเพื่อคนทำงาน

เนื้อหารายการเพื่อคนทำงานที่ได้ทำการเก็บข้อมูลเพื่อวิเคราะห์อุดมการณ์วิชาชีพมีทั้งสิ้น 6 ตอนได้แก่

1. ตอน เสือกกัจฉนทบูรบางสระแก้ว

2. ตอน มะม่วงมะขามแปรรูป ก้าวสู่ธุรกิจอุตสาหกรรม
3. ตอน สานเสื่อ สร้างชีวิต
4. ตอน ชาเขียวของไทย ก้าวใหม่สู่ชีวิต
5. ตอน คนเลี้ยงผึ้ง... ผึ้งเลี้ยงคน
6. ตอน เห็ดหลินจือ บ้านเด็กในป่าใหญ่

เนื้อหาที่สะท้อนอุดมการณ์ประชาสัมพันธ์

เนื้อหารายการที่สะท้อนอุดมการณ์ประชาสัมพันธ์ ในรายการเพื่อคนทำงาน เป็นการนำเสนอภาพลักษณ์ที่ดีของหน่วยงาน กล่าวคือเนื้อหาดังกล่าวถูกนำเสนอในช่วง Talk ของทุกตอน โดยมีการนำเจ้าของหรือผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ในโครงการของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมมาออกรายการ และมีการชี้แจงว่ารัฐได้เข้ามามีส่วนสนับสนุนการผลิตผลิตภัณฑ์ดังกล่าวอย่างไร เช่น การสอนการสานเสื่อลายใหม่ ๆ การให้เงินกู้ยืมเพื่อเป็นต้นทุนในการดำเนินกิจการ ซึ่งในส่วนนี้ถือว่าการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับหน่วยงานของรัฐ

เนื้อหาที่สะท้อนอุดมการณ์สื่อสารมวลชน

เนื้อหาที่สะท้อนอุดมการณ์สื่อสารมวลชนในรายการเพื่อคนทำงานถูกนำเสนอในทุกตอนในช่วงบอกกล่าวเล่าสืบ และคำคมคนทำงาน ทั้งนี้เนื้อหาในทั้งสองช่วงดังกล่าวเป็นการให้ความรู้ และบริการสาธารณะ เช่นการให้ความรู้เกี่ยวกับการประดิษฐ์เสื่อใยใหม่ และการให้กำลังใจรวมถึงข้อคิดเตือนสติผู้ชมที่บ้านในช่วงคำคมคนทำงาน นอกจากนี้ในช่วงตอบคำถามประจำสัปดาห์ ได้มีการนำรางวัลมามอบให้แก่ผู้โชคดีที่บ้าน ถือเป็นบริการสาธารณะอย่างหนึ่ง

นอกเหนือไปจากอุดมการณ์ประชาสัมพันธ์ และอุดมการณ์สื่อสารมวลชนแล้ว ยังพบว่าทางรายการไม่มีความมั่นใจในการเปิดสายโทรศัพท์ให้แก่ผู้ชมที่บ้านให้สามารถถามคำถามเข้ามายังรายการ ซึ่งรวมไปถึงการตอบปัญหาชิงรางวัล วิธีการที่ทางรายการเลือกใช้จึงเป็นวิธีการติดตามด้วยการเตรียมเจ้าหน้าที่ของ สทท.11 เอง ให้สวมบทบาทผู้ชมที่บ้าน เพื่อให้ได้เนื้อหารายการที่มีสาระและรูปแบบที่ครบถ้วน และเพื่อให้รูปแบบรายการดูน่าสนใจและมีรูปแบบของการมีส่วนร่วมจากผู้ชมที่บ้านเกิดขึ้น

รายการโปร่งใส 360 องศา

รายการโปร่งใส 360 องศา ที่ได้เก็บข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์อุดมการณ์มีทั้งสิ้น 8 ตอน ได้แก่

1. ตอน ปฏิรูปกฎหมายเพื่อเสริมสร้างการแข่งขันแก่ประชาสังคม : กุญแจสู่ธรรมภิบาล
2. ตอน คุยกันหลังเกษียณกับอดีตปลัดกระทรวงการคลัง
3. ตอน เศรษฐกิจไทย ในมุมมองของนักลงทุนจากภาคเศรษฐกิจที่แท้จริง
4. ตอน ปฏิรูปการศึกษา : ประโยชน์เพื่อใคร
5. ตอน การปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
6. ตอน 8 นโยบายหลักชาติพัฒนา
7. ตอน สุขภาพเศรษฐกิจไทย จะไปทางไหน
8. ตอน ปฏิวัติอาชีพครู สุวิชาชีพระดับสูง

โดยอุดมการณ์ที่ค้นพบมีทั้งอุดมการณ์ประชาสัมพันธ์ อุดมการณ์สื่อสารมวลชน และอุดมการณ์ผสมผสาน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

เนื้อหาที่สะท้อนอุดมการณ์ประชาสัมพันธ์

เนื้อหาที่สะท้อนอุดมการณ์ประชาสัมพันธ์ถูกนำเสนอในรายการโปร่งใส 360 องศา ทุกตอน โดยส่วนมากเป็นการแถลงนโยบาย และโครงการต่าง ๆ ของหน่วยงานรัฐ เช่นการปฏิรูปการศึกษา นอกจากหน่วยงานของรัฐแล้ว ยังได้ทำการประชาสัมพันธ์ให้แก่พรรคการเมือง โดยได้แถลงนโยบายของพรรคชาติพัฒนา นอกจากนี้ยังมีการประชาสัมพันธ์ตัวบุคคล กล่าวคือมีการประชาสัมพันธ์ข้าราชการที่เกษียณอายุราชการ มีการแก้ไขภาพลักษณ์ที่ไม่ดีของรัฐ เช่นการชี้แจงถึงเหตุผลในการขายรัฐวิสาหกิจว่ามีความจำเป็นโดยผู้ที่ให้สัมภาษณ์เป็นนักธุรกิจชั้นแนวหน้าที่ไม่ใช่บุคลากรของรัฐ

เนื้อหาที่สะท้อนอุดมการณ์สื่อสารมวลชน

เนื้อหาที่สะท้อนอุดมการณ์สื่อสารมวลชน ได้นำเสนอออกมาในลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การระดมสรรพกำลัง

เนื้อหาที่มีลักษณะในการระดมสรรพกำลัง ถูกนำเสนอในตอนปฏิรูปกฎหมายเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่สังคม กุญแจสู่ธรรมาภิบาล โดยมีเนื้อหาที่ชี้แจงให้ประชาชนทราบว่าธรรมาภิบาลคือการบริหารที่ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชนเอง

2. การเป็นเวทีเสรีทางความคิด

เนื้อหาในการเป็นเวทีเสรีทางความคิด ถูกนำเสนอในทุกตอนโดยการที่ผู้ชมทางบ้านโทรศัพท์เข้ามาแสดงความเห็นต่าง ๆ ในรายการ เช่นเสนอแนะวิธีการปฏิรูปการศึกษา หรือชี้แจงเหตุผลที่ต้องขึ้นราคาห้องพักในโรงแรมอันเนื่องมาจากการแบกรับภาระภาษีของเจ้าของกิจการ

3. การเป็นเวทีในการร้องทุกข์

เนื้อหาการเป็นเวทีในการร้องทุกข์ถูกนำเสนอในตอนคุยกันหลังเกษียณ กับอดีตปลัดกระทรวงการคลังโดยการที่มีผู้ชมทางบ้านโทรศัพท์เข้ามาว่าเป็นข้าราชการที่เกษียณแล้ว แต่ยังไม่สามารถหางานทำได้

เนื้อหาที่สะท้อนอุดมการณ์ผสมผสาน

เนื้อหาที่สะท้อนอุดมการณ์ผสมผสาน ถูกนำเสนอในช่วงตอบคำถามทางโทรศัพท์จากผู้ชมทางบ้านทุกตอน กล่าวคือรายการที่ผู้ชมทางบ้านสามารถถามคำถามเข้ามายังรายการ แต่ต้องผ่านการนำเสนอโดยผู้ดำเนินรายการเท่านั้น โดยที่ผู้ชมทางบ้านมิได้มีโอกาสพูดออกอากาศได้เอง ซึ่งเท่ากับเป็นการตรวจพิจารณาคำถามเหล่านั้นก่อนขึ้นหนึ่ง อีกทั้งคำถามที่ได้รับการคัดเลือกให้ตอบในรายการ ส่วนมากเป็นคำถามที่เกื้อหนุนให้มีการประชาสัมพันธ์มากขึ้น เช่น คำถามเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการปฏิรูปการศึกษา การเข้าร่วมโครงการปฏิรูปการศึกษาของ

ครู นโยบายเศรษฐกิจของพรรค ฯลฯ กล่าวได้ว่าการเปิดช่องคำถามจากผู้ชมทางบ้านเป็นการนำเอารูปแบบการมีส่วนร่วม และปฏิสัมพันธ์ระหว่างรายการและผู้ชมของอุดมการณ์สื่อสารมวลชน มานำเสนอสาระของอุดมการณ์ประชาสัมพันธ์

รายการตาตุหุฟัง

รายการตาตุหุฟังที่นำมาวิเคราะห์เนื้อหา มีทั้งสิ้น 2 ตอน ดังนี้

1. ตอน วิทย์โทรทัศน์ภาครัฐ จัดสรรอย่างไร
2. ตอน รายการตอบปัญหา...ปรากฏการณ์ใหม่

โดยเนื้อหาที่มีเนื้อหาที่สะท้อนอุดมการณ์การประชาสัมพันธ์ อุดมการณ์ของการสื่อสารมวลชน และอุดมการณ์ทั้งสองประเภทในตอนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

เนื้อหาที่สะท้อนอุดมการณ์ประชาสัมพันธ์ทางรายการตาตุหุฟัง

เนื้อหาที่สะท้อนอุดมการณ์ประชาสัมพันธ์ในรายการตาตุหุฟังนี้ นำเสนอในตอน วิทย์โทรทัศน์ภาครัฐ จัดสรรอย่างไรเนื้อหาในตอนนี้เป็นส่วนมากเป็นการโต้แย้งกันว่ารัฐควรมีกรรมสิทธิ์ในคลื่นความถี่เป็นจำนวนเท่าไรอย่างไรก็ตามการสัมภาษณ์อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ คือ นายปิยสวัสดิ์ อัมระนันท์ ในบางจุดก็เป็นการประชาสัมพันธ์ของรัฐเพื่อสร้างความเข้าใจว่าเหตุใด รัฐจึงจะต้องมีคลื่นความถี่เป็นของตนเอง

เนื้อหาที่สะท้อนอุดมการณ์สื่อสารมวลชน

เนื้อหาที่สะท้อนอุดมการณ์ของสื่อมวลชนในรายการตาตุหุฟังนั้นถูกนำเสนอทั้งสองตอน โดยมีลักษณะของอุดมการณ์สื่อสารมวลชนดังต่อไปนี้

1. การเป็นเวทีในการโต้แย้ง แสดงความคิดเห็น

ในการเป็นเวทีในการโต้แย้งแสดงความคิดเห็นได้ถูกนำเสนอในตอนวิทย์โทรทัศน์ของรัฐจัดสรรอย่างไร โดยเป็นการโต้แย้งระหว่างนายดำรง พุฒตาล ผศ.เอื้อจิต วิโรจน์ไตร

รัตน์ และนายปิยสวัสดิ์ อัมระนันท์ ทั้งนี้ผู้ร่วมรายการได้แบ่งเป็นสองฝ่ายและโต้แย้งกันเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์สื่อของรัฐว่า รัฐสมควรมีคลื่นความถี่ในครอบครองเท่าไรและควรมีการจัดสรรคลื่นความถี่อย่างไรให้แก่หน่วยงานต่าง ๆ การบริหารคลื่นความถี่ในแต่ละคลื่นควรจะตระหนักถึงสาธารณประโยชน์เป็นหลักสำคัญ นอกจากนี้ในตอนรายการตอบปัญหาปรากฏการณ์ใหม่ ผู้ชมทางบ้านได้โทรศัพท์เข้ามาแสดงความคิดเห็นที่หลากหลายทั้งในแง่บวกและแง่ลบต่อรายการตอบปัญหาในปัจจุบันซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเป็นเวทีเสรีในการแสดงความคิดเห็นอย่างหนึ่ง

2. การเป็นเวทีในการวิพากษ์วิจารณ์ และตรวจสอบสื่อมวลชน

ในการเป็นเวทีวิพากษ์วิจารณ์และตรวจสอบสื่อมวลชนนั้นถูกนำเสนอในตอนรายการตอบปัญหาปรากฏการณ์ใหม่โดยที่ผู้ร่วมรายการทั้งสองท่านได้วิพากษ์วิจารณ์รายการตอบปัญหา หรือ Quiz show ว่าเป็นรายการที่ให้ความรู้ แต่ขณะเดียวกันก็มีลักษณะเป็นดาบสองคมหากความรู้นำมาเสนอไม่ใช่ความรู้ที่ถูกต้อง นอกจากนี้พัฒนาการเกมโชว์ของไทยได้ย้อนกลับไปสู่ยุคแรกคือเชิญผู้ร่วมรายการทางบ้านมาออกรายการแทนที่จะเป็นการนำดารามาออกรายการ อย่างไรก็ตามปัญหาของผู้จัดรายการเกมโชว์ในประเทศไทยคือการทำที่จะต้องสร้างสรรค์รูปแบบรายการให้มีทั้งสาระและความบันเทิงซึ่งไม่ใช่เรื่องง่าย รายการเกมเศรษฐีจึงเป็นรายการต้นแบบที่ในปัจจุบันมีผู้จัดรายการเกมโชว์รายอื่น นำไปใช้ในการสร้างสรรค์รายการ

เนื้อหาที่สะท้อนอุดมการณ์ผสมผสาน

เนื้อหาที่สะท้อนอุดมการณ์แบบผสมผสานนำเสนอในรายการตาตุ่มหูฟังทั้งสองตอน โดยถูกนำเสนอในช่วงตอบคำถามผู้ชมทางบ้านกล่าวคือเป็นการนำเสนอเนื้อหาคำถามที่ผู้ชมทางบ้านโทรศัพท์เข้ามาทางรายการ หากแต่การนำเสนอเป็นการนำเสนอผ่านทางผู้ดำเนินรายการ มิใช่การเปิดสายโทรศัพท์โดยตรง ดังนั้นจึงเป็นการลดทอนอุดมการณ์สื่อสารมวลชนลงไป นอกจากนั้น เนื้อหาที่ถูกนำเสนอในช่วงดังกล่าวนี้ยังเป็นสนับสนุนให้มีการประชาสัมพันธ์ เช่นการให้กำลังใจอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งเป็นผู้ร่วมรายการ

รายการไอที 11

รายการไอที 11 เป็นรายการที่นำเสนอสาระความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์โดยเลือกนำรายการไอที 11 ทั้งสิ้น 8 ตอน มาเป็นตัวอย่างในการศึกษาดังต่อไปนี้

- 1.รายการ ไอที 11 ตอนที่ 29
- 2.รายการ ไอที 11 ตอนที่ 30
- 3.รายการ ไอที 11 ตอนที่ 31
- 4.รายการ ไอที 11 ตอนที่ 32
- 5.รายการ ไอที 11 ตอนที่ 33
- 6.รายการ ไอที 11 ตอนที่ 34
- 7.รายการ ไอที 11 ตอนที่ 35
- 8.รายการ ไอที 11 ตอนที่ 36

ในรายการมีการนำเสนอเนื้อหาที่สะท้อนทั้งอุดมการณ์การประชาสัมพันธ์และอุดมการณ์สื่อสารมวลชน รวมถึงอุดมการณ์ปัจเจกชนนิยมโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

เนื้อหาที่สะท้อนอุดมการณ์การประชาสัมพันธ์

เนื้อหาที่สะท้อนอุดมการณ์การประชาสัมพันธ์ ที่สะท้อนอยู่ในรายการไอที 11 ถูกนำเสนอในตอนต่าง ๆ ในช่วง IT Talk ของทุกตอน โดยมีลักษณะการประชาสัมพันธ์ดังต่อไปนี้

1.ประชาสัมพันธ์องค์กร

เนื้อหารายการในช่วง IT Talk มีการเชิญผู้ร่วมรายการจากหน่วยงานต่าง ๆ มานำเสนอเทคโนโลยีที่หน่วยงานเลือกใช้ว่ามีความทันสมัยอย่างไร และมีประโยชน์อย่างไร เป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับองค์กรดังกล่าว นอกจากนี้ในช่วง Clickaround เป็นการประชาสัมพันธ์รัฐวิสาหกิจ ในการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ซึ่งจัดเป็นการประชาสัมพันธ์องค์กรอีกเช่นกัน

2.สนับสนุนนโยบายของรัฐ

เนื้อหารายการไอที 11 ช่วง IT Talk ตอนลิขสิทธิ์ซอฟต์แวร์ 1 และ 2 เป็นการสนับสนุนนโยบายของรัฐที่จะต่อต้านการละเมิดลิขสิทธิ์ต่าง ๆ รวมไปถึงการนำเสนอเกี่ยวกับประเด็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับวงการ IT

เนื้อหาที่สะท้อนอุดมการณ์สื่อสารมวลชน

สำหรับเนื้อหาที่สะท้อนอุดมการณ์สื่อสารมวลชนในรายการ ไอที 11 นี้ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้เป็นการให้ความรู้ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ช่วง IT Basic และคำศัพท์ IT ของทุกตอน โดยเป็นการนำเสนอความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ เช่น การทำความเข้าใจกับ Windows Me การทำความเข้าใจกับ Registry การอธิบายความหมายของคำว่า IP Address ฯลฯ

2. ตอนที่ 36 ช่วง Clickaround ได้นำเสนอเนื้อหาในตอนดังกล่าวเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับ WAP ว่าเป็นการสื่อสารโดยอุปกรณ์ไร้สาย ลักษณะคล้ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นการให้ความรู้แก่ผู้ชมที่บ้าน

เนื้อหาที่สะท้อนทั้งอุดมการณ์ผสมผสาน

สำหรับเนื้อหาที่สะท้อนอุดมการณ์ทั้ง 2 ประเภทนั้น ได้ถูกนำเสนอในช่วง Clickaround ของทุกตอน ยกเว้นตอนที่ 36 กล่าวคือ ช่วง Clickaround ของทุกตอน จะนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ของ Website ต่าง ๆ ซึ่งเป็นการแจ้งให้ผู้ชมที่บ้านทราบว่า Website ใดให้บริการใดบ้าง เป็นการประชาสัมพันธ์ Website นั้นในตัว ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการให้ความรู้แก่ผู้ชมที่บ้าน ในการใช้ประโยชน์จากคอมพิวเตอร์ ผ่านทางอินเทอร์เน็ตได้อย่างเต็มที่ จึงเป็นการสะท้อนทั้งอุดมการณ์การประชาสัมพันธ์ และอุดมการณ์สื่อมวลชน

นอกจากนี้ยังค้นพบว่าเนื้อหารายการ ไอที 11 ที่นำเสนอในตอนที่ 31 และ 34 ในช่วง IT Basic นั้น ได้นำเนื้อหาที่ได้ออกอากาศแล้วในตอนที่ 30 มาออกอากาศซ้ำต่อจากเนื้อหาใหม่ที่ได้รับการนำเสนอ ส่วนเนื้อหาในตอนที่ 34 ก็ได้นำเนื้อหาที่ออกอากาศไปแล้วในตอนที่ 33 มาออกอากาศซ้ำ โดยเนื้อหาที่ถูกลำมาเสนอซ้ำนั้นมิได้มีการเขียนบทโทรทัศน์ใหม่ หรือถ่ายทำใหม่ แต่เป็นการนำเนื้อหาที่ถูกรับทักเทปไว้แล้วในตอนที่ผ่านมาข้างต้นมาเสนอซ้ำซึ่งแสดงให้เห็นถึงการผลิตรายการแบบขอไปที เพื่อให้พอดีกับเวลาในการออกอากาศที่ได้กำหนดไว้เท่านั้น

“กรณีแบบนี้คือเวลาที่มีมากไป ไม่รู้จะหาอะไรมาใส่ ก็เลยเอาที่สอดคล้องกันที่
ผ่านมา เอาร้อยเข้าไปเพิ่ม” (กิริสนา หวันระราชฎร์, สัมภาษณ์ 27 พฤศจิกายน
2543)

ดังนั้นเนื้อหาที่สะท้อนอุดมการณ์ต่าง ๆ จากรายการของ สทท.11 นั้น พบว่า
อุดมการณ์ที่สะท้อนออกมาจากเนื้อหานั้น มีทั้งอุดมการณ์การประชาสัมพันธ์ อุดมการณ์
สื่อมวลชน และ อุดมการณ์ประเภทอื่น ๆ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อุดมการณ์ทางวิชาชีพที่ปรากฏในรายการแนวสนทนาและนิตยสารของ สทท.11

การศึกษาอุดมการณ์ทางวิชาชีพของบุคลากรสื่อวิทยุโทรทัศน์ของรัฐ หรือ สทท.11 นั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงอุดมการณ์ที่เป็นพื้นฐานในการปฏิบัติงานของบุคลากรของ สทท.11 และเพื่อให้ทราบถึงการซบถทับกันของอุดมการณ์ที่บุคลากรของ สทท.11 ใช้เพื่อเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติงาน

ระเบียบวิธีวิจัยที่ผู้วิจัยได้เลือกใช้ได้แก่วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา นอกจากนี้ยังใช้วิธีการสัมภาษณ์และการเก็บข้อมูลจากเอกสาร เป็นวิธีเสริมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่รัดกุม และสามารถตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและการวิเคราะห์ได้มากยิ่งขึ้น

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษานั้น ได้จากบุคลากรของ สทท.11 และเทปรายการซึ่งเป็นตัวอย่างในการวิจัยรวมทั้งสิ้น 5 รายการ ได้แก่

1. รายการเวทีเลือกตั้ง
2. รายการเพื่อคนทำงาน
3. รายการโปร่งใส 360 องศา
4. รายการตาดูหูฟัง
5. รายการไอที 11

ผลการวิจัยเกี่ยวกับอุดมการณ์ทางวิชาชีพของบุคลากร สทท.11

จากกรอบการวิจัยเกี่ยวกับอุดมการณ์วิชาชีพของบุคลากร สทท.11 ที่เสนอไว้ 3 อุดมการณ์คือ

1. อุดมการณ์ข้าราชการ
2. อุดมการณ์การประชาสัมพันธ์
3. อุดมการณ์สื่อมวลชน

จากที่ได้ทำการวิเคราะห์อุดมการณ์ในการปฏิบัติงาน และอุดมการณ์ที่สะท้อนจากเนื้อหาที่ถูกรวบรวมทางรายการของ สทท.11 พบว่ามีอุดมการณ์ที่บุคลากรของ สทท.11 เลื่อนนำมาใช้ในการปฏิบัติงานทั้งหมดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 31 แสดงการเปรียบเทียบอุดมการณ์ 3 แนวในการปฏิบัติงานของบุคลากร สทท.11

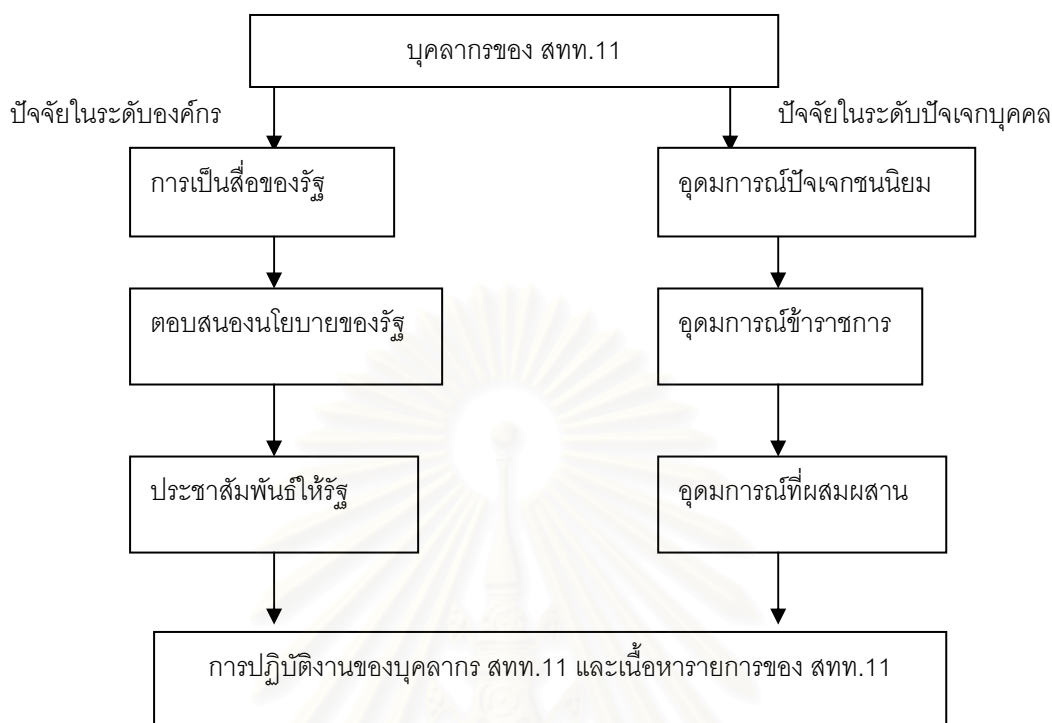
อุดมการณ์ข้าราชการ	อุดมการณ์ประชาสัมพันธ์	อุดมการณ์สื่อสารมวลชน
<ul style="list-style-type: none"> ● มีการแบ่งลำดับชั้นในการทำงานอย่างชัดเจน ● บางครั้งเจ้าหน้าที่ 1 คน ปฏิบัติงานควบ 2 ตำแหน่งไม่มีการสื่อสารผ่านลำดับชั้นและเป็นลายลักษณ์อักษร ● มีการสื่อสารเป็นลายลักษณ์อักษร แต่ไม่เป็นทางการ ด้วยการเขียนจากลายมือ ● มีการทำธุระส่วนตัวในเวลาราชการ ● มีการฝากลงชื่อทำงาน ● มีการใช้ความสัมพันธ์ส่วนบุคคลในการคัดเลือกบุคลากร ● ไม่มีหลักฐานการเบิกจ่ายเงินเป็นลายลักษณ์อักษร ● มีการใช้อำนาจหน้าที่ในการเพิ่มรายได้ให้ตนเอง 	<ul style="list-style-type: none"> ● ประชาสัมพันธ์หน่วยงานและนโยบายของรัฐ ● ให้ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้ง ● ให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่น่าสนใจ ● ประชาสัมพันธ์หน่วยงานเอกชน ● ประชาสัมพันธ์โครงการของรัฐ ● ประชาสัมพันธ์นโยบายของพรรคการเมือง ● ประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรของรัฐ ● ให้ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยี ● เผยแพร่วัฒนธรรมพื้นบ้าน 	<ul style="list-style-type: none"> ● ปฏิบัติงานในห้องส่งตามเทคนิคการผลิตรายการ ● ให้ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้ง ● นำเสนอข่าวสารฝ่ายรัฐ นำเสนอนโยบายของรัฐ ● เป็นเวทีเสรีทางความคิด ● เป็นเวทีในการโต้แย้งแสดงความคิดเห็น

จากการสังเกตการณ์พบว่า บุคลากรของ สทท.11 มิได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และระเบียบราชการอย่างเคร่งครัด หากแต่ใช้วิธีการหลีกเลี่ยงและแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว ในการผลิตรายการได้ใช้อุดมการณ์ด้านการประชาสัมพันธ์เป็นพื้นฐาน ส่วนอุดมการณ์สื่อมวลชนมีอยู่บ้างประปรายและจะปรากฏในวิธีการปฏิบัติงานทางเทคนิคในการผลิตรายการโทรทัศน์ เพื่อตอบสนองเป้าหมายและนโยบายการประชาสัมพันธ์ของรัฐ

ในการปฏิบัติงานของบุคลากร สทท.11 นั้น ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานมีทั้งปัจจัยจากองค์กร และปัจจัยในระดับปัจเจกบุคคล กล่าวคือในระดับองค์กรนั้น การที่ สทท.11 เป็นสื่อของรัฐ ที่จะต้องผลิตรายการเพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐ และประชาสัมพันธ์ให้แก่รัฐนั้น ส่งผลให้การปฏิบัติงานของบุคลากร สทท.11 มีลักษณะเป็นข้าราชการมากกว่าสื่อมวลชน ตอบสนองความต้องการของรัฐมากกว่าสาธารณชน ส่วนปัจจัยในระดับปัจเจกบุคคลนั้น พบว่าอุดมการณ์ต่าง ๆ ได้แก่อุดมการณ์ปัจเจกชนนิยม เช่นอุดมการณ์ข้าราชการ อุดมการณ์ที่ผสมผสานกันระหว่างอุดมการณ์ข้าราชการ และอุดมการณ์สื่อมวลชน เป็นสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของบุคลากร สทท.11 เช่นกัน

จะเห็นได้ว่าในบรรดาปัจจัยทั้งหมดที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของบุคลากร สทท.11 มิได้มีอุดมการณ์สื่อมวลชนล้วน ๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง ลักษณะการปฏิบัติงานของบุคลากร สทท.11 จึงมิใช่การปฏิบัติงานแบบสื่อมวลชน แต่เป็นการปฏิบัติงานแบบหน่วยงานราชการ หน่วยงานหนึ่ง ภายใต้อุดมการณ์ขององค์กรที่มุ่งเน้นการตอบสนองนโยบายของรัฐ และอุดมการณ์ต่าง ๆ ในระดับปัจเจกบุคคล ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของอุดมการณ์สื่อมวลชนปะปนอยู่ในการผสมผสานระหว่าง อุดมการณ์ข้าราชการ และอุดมการณ์สื่อมวลชนเท่านั้น

นอกจากนี้ยังมีปัจจัยในระดับองค์กร ได้แก่การเป็นกรรมสิทธิ์ของรัฐ วัตถุประสงค์ของ องค์กรในการตอบสนองรัฐ และนโยบายขององค์กรในการประชาสัมพันธ์ให้แก่รัฐ ล้วนส่งผลกระทบต่อเนื้อหารายการที่ถูกรับเสนอทาง สทท.11 ทั้งสิ้น ทั้งนี้จะเห็นได้ว่า การปฏิบัติงานและเนื้อหารายการของ สทท.11 มุ่งเน้นทางด้านการประชาสัมพันธ์ให้แก่รัฐมาเป็นอันดับแรก ตามนโยบายขององค์กร (กรมประชาสัมพันธ์) และสถานี (สทท.11)

แผนภูมิที่ 14 แสดงการเลือกใช้อุดมการณ์ของบุคลากร สทท.11

ผลการวิจัยเกี่ยวกับอุดมการณ์ทางวิชาชีพที่ปรากฏในรายการของ สทท.11

อุดมการณ์ที่สะท้อนจากเนื้อหารายการต่าง ๆ ของ สทท.11 นั้น พบว่า เนื้อหารายการของ สทท.11 สะท้อนอุดมการณ์สื่อมวลชน และอุดมการณ์การประชาสัมพันธ์ใกล้เคียงกันมาก ทั้งนี้เนื่องจากการที่รายการบางรายการของ สทท.11 นำเสนอเนื้อหาที่สะท้อนอุดมการณ์ของสื่อมวลชนมากกว่าอุดมการณ์การประชาสัมพันธ์ ขณะที่รายการบางรายการนำเสนอเนื้อหาที่สะท้อน อุดมการณ์การประชาสัมพันธ์มากกว่าอุดมการณ์สื่อมวลชน ดังนั้นเนื้อหารายการของ สทท.11 จึงสะท้อนอุดมการณ์ทั้งสองประเภทใกล้เคียงกัน ขณะที่อุดมการณ์ที่สะท้อนเป็นอันดับรองลงมา ได้แก่ อุดมการณ์ที่เป็นการผสมผสานระหว่างอุดมการณ์การประชาสัมพันธ์ และอุดมการณ์สื่อมวลชน อย่างไรก็ตาม อุดมการณ์สื่อมวลชนที่บุคลากร สทท.11 เลือกใช้นั้น แสดงออกมาในลักษณะของรูปแบบรายการเท่านั้น เช่นการนำเสนอคำถามจากผู้ชมทางบ้าน หรือการจัดให้มีการโต้แย้งในรายการ ในส่วนของสาระเนื้อหารายการยังคงแสดงให้เห็นถึงอุดมการณ์ในการประชาสัมพันธ์แก่รัฐเป็นส่วนใหญ่

ในการวิเคราะห์อุดมการณ์ที่สะท้อนจากเนื้อหารายการต่าง ๆ ของ สทท.11 นั้น ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อเนื้อหารายการของ สทท.11 ได้แก่ปัจจัยในระดับองค์กร และปัจจัยในระดับปัจเจกบุคคล ดังเช่นที่นำเสนอในแผนภูมิที่ 16

จะเห็นได้ว่าอุดมการณ์ที่บุคลากร สทท.11 เลือกใช้มีทั้งอุดมการณ์ประชาสัมพันธ์ อุดมการณ์สื่อสารมวลชน และอุดมการณ์ที่ผสมผสานกันระหว่างอุดมการณ์ทั้งสองข้างต้น อุดมการณ์เหล่านี้ถูกสะท้อนจากเนื้อหารายการที่ถูกนำเสนอโดย สทท.11 ซึ่งจะเห็นได้ว่า อุดมการณ์ในการปฏิบัติงาน และอุดมการณ์ที่ถูกสะท้อนทางเนื้อหานั้น มิได้มีความสอดคล้องกัน

กล่าวโดยสรุป บุคลากรของ สทท.11 ปฏิบัติงานด้วยการเลือกใช้อุดมการณ์ทางวิชาชีพราชการและประชาสัมพันธ์เป็นหลัก ส่วนอุดมการณ์สื่อสารมวลชนที่ปรากฏในเนื้อหา รายการที่ศึกษาวิจัย สะท้อนให้เห็นการนำอุดมการณ์นี้มาใช้เฉพาะในส่วนที่เป็นรูปแบบเท่านั้น เช่นรูปแบบการอภิปราย ได้แย่งแสดงเหตุผล หรือการเปิดให้ผู้ชมโทรศัพท์เข้ามาถามคำถามใน รายการ

ปัญหาการปฏิบัติงานของบุคลากร สทท.11

จากการนำผลการวิเคราะห์อุดมการณ์ในการปฏิบัติงาน และอุดมการณ์ที่สะท้อน จากเนื้อหารายการมาเปรียบเทียบกัน พบว่ามีความไม่สอดคล้องกัน การซ้อนทับของอุดมการณ์ใน การปฏิบัติงานนั้น มีอุดมการณ์สื่อสารมวลชนสะท้อนอยู่ในส่วนของการผลิตรายการ ซึ่งเป็นการ ปฏิบัติหน้าที่ในเชิงเทคนิค หากแต่อุดมการณ์สื่อสารมวลชนมิได้ถูกใช้ในขั้นตอนอื่นในการ ปฏิบัติงาน เช่น การบรรณาธิการ ขณะที่การซ้อนทับของอุดมการณ์ที่ถูกสะท้อนจากเนื้อหา รายการต่าง ๆ นั้น มีอัตราส่วนใกล้เคียงกับอุดมการณ์การประชาสัมพันธ์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีความ ไม่สอดคล้องกัน ระหว่างการปฏิบัติงาน และผลงานที่ได้รับในบางส่วน อีกทั้งลักษณะการ ปฏิบัติของบุคลากรของ สทท.11 นั้น ก็ได้เลือกใช้อุดมการณ์ข้าราชการมาเป็นอันดับแรก แต่กลับ ผลิตรายการที่ทำการประชาสัมพันธ์ให้แก่รัฐได้ตามวัตถุประสงค์ของสถานี ซึ่งสะท้อนจากเนื้อหาที่ ทำการประชาสัมพันธ์นั้น มีสัดส่วนมากเป็นอันดับแรกและใกล้เคียงกับเนื้อหาที่สะท้อนอุดมการณ์ สื่อสารมวลชน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 32 แสดงการเปรียบเทียบระหว่างอุดมการณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน
และอุดมการณ์ที่ถูกสะท้อนจากเนื้อหารายการ

อุดมการณ์ในการปฏิบัติงาน	อุดมการณ์ที่ถูกสะท้อนจากเนื้อหารายการ
<ul style="list-style-type: none"> - อุดมการณ์ปัจเจกชนนิยม <ul style="list-style-type: none"> - อุดมการณ์ปฏิบัติงานเพื่อการเอาตัวรอด - อุดมการณ์แบบข้าราชการไทย - อุดมการณ์แบบระบบอุปถัมภ์ - อุดมการณ์ข้าราชการ - อุดมการณ์ที่ผสมผสานระหว่างอุดมการณ์ข้าราชการและอุดมการณ์สื่อมวลชน - อุดมการณ์สื่อสารมวลชน 	<ul style="list-style-type: none"> - อุดมการณ์ประชาสัมพันธ - อุดมการณ์สื่อมวลชน - อุดมการณ์ที่ผสมผสานกัน

ในการเลือกใช้อุดมการณ์ในการปฏิบัติงานนั้น อุดมการณ์ปัจเจกชนนิยมเป็นอุดมการณ์ที่ถูกค้นพบมากที่สุด ในบรรดาอุดมการณ์ทั้งหมด ทั้งนี้ อุดมการณ์ปัจเจกชนนิยมที่ค้นพบนั้น แสดงออกมาในรูปแบบของอุดมการณ์ชด้อยๆ ได้แก่ อุดมการณ์เพื่อการเอาตัวรอด อุดมการณ์แบบข้าราชการไทย และอุดมการณ์แบบระบบอุปถัมภ์ ซึ่งเป็นสาเหตุมาจากความอ่อนด้อยของระบบราชการไทย ที่ไม่สามารถสร้างความจงรักภักดีจากบุคลากรให้มีต่อองค์กรได้ทั้งในเรื่องค่าตอบแทนที่เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับค่าครองชีพในปัจจุบันแล้วถือว่าน้อยนิด ซึ่งนำไปสู่การแสวงหารายได้พิเศษ

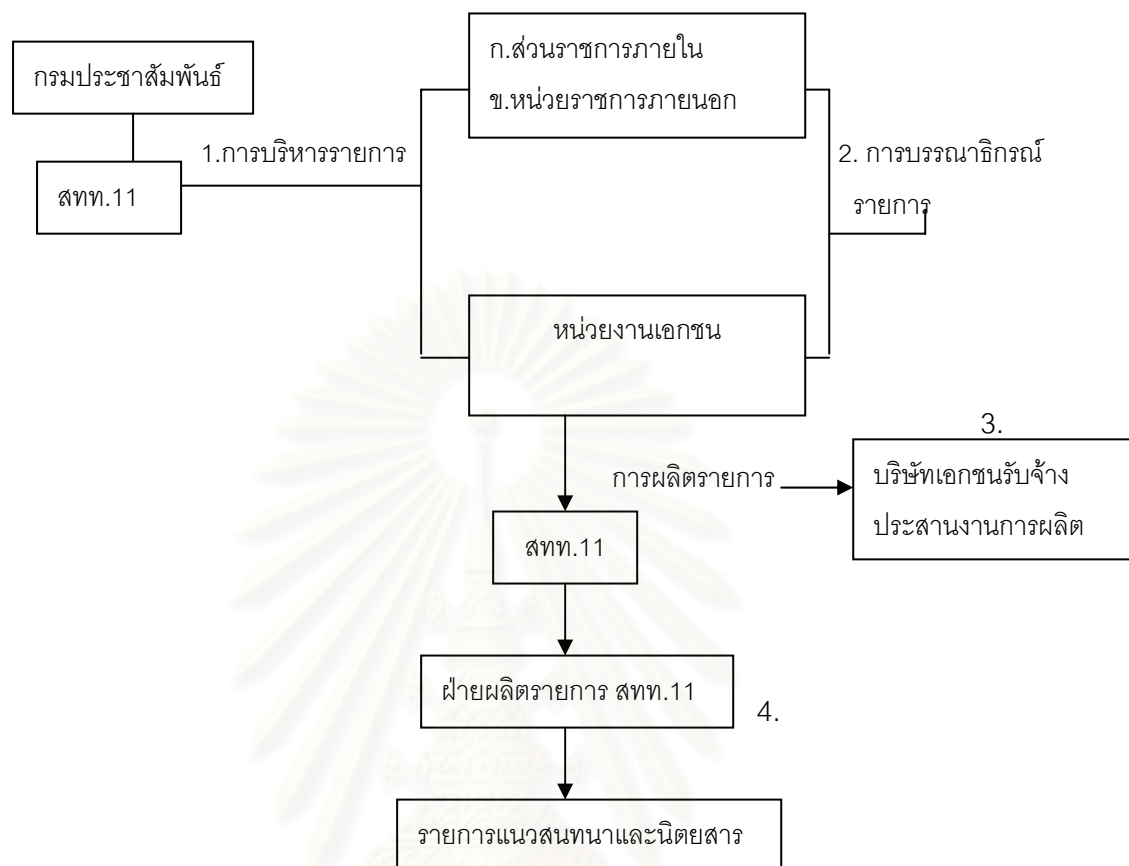
การขาดการประเมินผล ทำให้เกิดการปฏิบัติงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ บุคลากรของ สทท.11 เนื่องจากหน้าที่ของ สทท.11 เป็นหน้าที่ในเชิงเทคนิคเท่านั้น นอกจากนี้ลักษณะการคัดเลือกบุคลากรในการปฏิบัติงานของ สทท.11 ใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวเป็นเกณฑ์ ซึ่งเป็นการสะท้อนอุดมการณ์แบบระบบอุปถัมภ์ เนื่องจากการให้อำนาจเบ็ดเสร็จแก่ผู้บังคับบัญชา ตามลักษณะของระบบราชการ หากแต่ผู้บังคับบัญชานั้นเลือกที่จะใช้อำนาจดังกล่าวในทางที่เอื้อประโยชน์แก่บุคคลที่มีความสัมพันธ์ส่วนตัว แทนที่จะคำนึงถึงสาธารณประโยชน์โดยการคัดเลือกบุคลากรที่เหมาะสมเข้ามาปฏิบัติงาน อีกทั้งลักษณะการคัดเลือกบุคลากรเช่นว่านี้ ยังทำให้เกิดความไม่ยุติธรรมในการกระจายงาน ซึ่งมีผลต่อรายได้ของบุคลากร อุดมการณ์แบบระบบอุปถัมภ์นี้ เกิดจากความไม่โปร่งใสของระบบการคัดเลือกบุคลากร นอกจากนี้ระบบราชการไทย มีช่องว่าง

ให้อุดมการณ์ปัจเจกชนนิยมแสดงออกได้อย่างชัดเจน ในแง่ของการละเลยการปฏิบัติหน้าที่ หรือการนำเอาเวลาราชการไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตน ทั้งนี้เนื่องจากการขาดการตรวจสอบและการประเมินผล อุดมการณ์ข้าราชการของบุคลากร สทท.11 จึงมีความอ่อนแอ ไม่เป็นไปตามหลักในอุดมคติของข้าราชการอย่างเห็นได้ชัด

สาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งได้แก่ การขาดจิตสำนึกในการปฏิบัติหน้าที่นักสื่อสารมวลชน ที่มีความจำเป็นต้องมุ่งต่อสาธารณประโยชน์เป็นสำคัญ นอกจากนี้คำตอบแทนที่ได้รับจากการปฏิบัติงาน น้อยเกินไปเมื่อเทียบกับค่าครองชีพในปัจจุบันที่ส่งผลให้เกิดความจำเป็นในการจัดการโครงสร้างรายการให้มีการผลิตร่วมกับหน่วยงานเอกชนทำให้บุคลากรของ สทท.11 มิได้ทำหน้าที่บรรณาธิการเนื้อหารายการ เป็นเพียงผู้ควบคุมการบริหารรายการและผลิตรายการทางเทคนิคเท่านั้น ซึ่งส่งผลให้อุดมการณ์สื่อสารมวลชนของบุคลากร สทท.11 อ่อนแอ ไม่เป็นไปตามหลักในอุดมคติเช่นกัน

การตระหนักถึงคุณค่าของนักสื่อสารมวลชนของบุคลากร สทท.11 ลดน้อยถอยลงไป ทำให้บุคลากรของ สทท.11 ตระหนักว่าตนคือบุคลากรของรัฐ ยอมรับการจำกัดเสรีภาพของสื่อ และยอมรับการแทรกแซงทางการเมือง โดยการปฏิบัติงานตามนโยบายหรือวัตถุประสงค์ของรัฐแทนที่การคำนึงถึงสาธารณประโยชน์เป็นหลักสำคัญ ซึ่งอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าอุดมการณ์ที่บุคลากร สทท.11 เลือกใช้เป็นแกนกลางในการปฏิบัติงานได้แก่อุดมการณ์ประชาสัมพันธ์ ตามเป้าหมายของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นส่วนราชการต่าง ๆ หรือรัฐบาล

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 15 ระบบการผลิตรายการแนวสนทนาและนิตยสารของ สทท.11

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

ในการศึกษาอุดมการณ์วิชาชีพของบุคลากรสื่อวิทยุโทรทัศน์ของรัฐ โดยได้ทำการศึกษา สทท.11 นี้ ทำให้ทราบถึงอุดมการณ์ในการปฏิบัติงานของบุคลากร สทท.11 ซึ่งส่งผลต่อการผลิตรายการ และคุณภาพของรายการที่นำเสนอ ในส่วนนี้จึงขอเสนอการนำผลจากการวิจัยเพื่อประยุกต์ใช้โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การประยุกต์ใช้ในระดับโครงสร้างและการดำเนินงาน

สืบเนื่องจาก สทท.11 เป็นสื่อของรัฐ และบริหารงานโดยรัฐ ส่งผลให้บุคลากรของ สทท.11 มีฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งมีทั้งข้าราชการ ลูกจ้างประจำ และลูกจ้างชั่วคราว การเป็น เจ้าหน้าที่ของรัฐนี้เอง ทำให้การปฏิบัติงานของบุคลากร สทท.11 ไม่สามารถปฏิบัติงาน

ในฐานะสื่อมวลชนได้อย่างเต็มที่ อันเนื่องมาจากความขัดแย้งในด้านอุดมการณ์การปฏิบัติงานของวิชาชีพทั้งสองวิชาชีพ กล่าวคืออุดมการณ์ข้าราชการ จะปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐเป็นหลักใหญ่ ในขณะที่อุดมการณ์สื่อมวลชน จะปฏิบัติงานมุ่งตอบสนองของสาธารณประโยชน์เป็นหลักสำคัญ การเป็นสื่อของรัฐทำให้ สทท.11 ไม่สามารถปฏิบัติงานในฐานะสื่อมวลชนได้อย่างเต็มที่ ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงการถือกรรมสิทธิ์จึงเป็นวิธีการที่ควรนำมาใช้เพื่อเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและการดำเนินงานขององค์กรใหม่ทั้งหมด

จินตนา ะวันประโคน (2542) เสนอให้ สทท.11 เปลี่ยนแปลงจากการเป็นสื่อของรัฐ เข้าสู่ระบบองค์กรมหาชน เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาต่าง ๆ เช่นปัญหาระบบการปฏิบัติงานแบบราชการ ซึ่งสวนทางกับการปฏิบัติงานของสื่อมวลชน ปัญหางบประมาณซึ่งมีจำกัด รวมไปถึงปัญหาการแทรกแซงทางการเมือง ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพรายการมากที่สุดในการเป็นสื่อเพื่อสาธารณะ อย่างไรก็ตาม ข้อเสนอนี้ของจินตนา เป็นการแก้ปัญหาในการบริหารจัดการ มิใช่การปรับปรุงโครงสร้าง ในด้านกรรมสิทธิ์สื่อ

การเปลี่ยนแปลงเจ้าของกรรมสิทธิ์ใน สทท.11 นี้ ยังส่งผลให้การดำเนินงานเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย หาก สทท. 11 เปลี่ยนสภาพจากสื่อของรัฐ กลายเป็นสื่อของประชาชน ในลักษณะการเป็นสื่อบริการสาธารณะ (Public service) จะส่งผลให้ สทท.11 เป็นสื่อของประชาชนอย่างแท้จริง เนื่องจากผู้ชมทางบ้านจะเป็นเจ้าของสถานีโทรทัศน์โดยจะเป็นผู้ให้การสนับสนุนงบประมาณรายจ่ายส่วนหนึ่งในการผลิตรายการ ซึ่งเท่ากับมีพันธะต่อกันอย่างเป็นทางการ สถานีจึงต้องผลิตรายการที่ตรงกับความต้องการของประชาชน จากที่มาของรายได้ซึ่งมาจากประชาชนนั่นเอง ทำให้สถานีวิทยุโทรทัศน์ระบบบริการสาธารณะไม่จำเป็นต้องพึ่งพิงรายได้จากการโฆษณาสินค้า เนื้อหารายการจึงปลอดจากอิทธิพลของระบบธุรกิจ และปราศจากอิทธิพลของรัฐในการแทรกแซงการดำเนินการและการผลิตรายการต่าง ๆ

การประยุกต์ใช้ในการจัดการงบประมาณ

ในการจัดการงบประมาณ จะเห็นได้ว่า สทท.11 มีการจัดการงบประมาณที่ไม่ลงตัว ส่งผลให้ต้องมีหน่วยงานเอกชนมาร่วมผลิต การจัดการงบประมาณที่ไม่ลงตัวที่ส่งผลต่อการผลิตรายการ และขวัญกำลังใจของบุคลากรนี้อาจแก้ไขได้โดยการเพิ่มงบประมาณในการผลิตรายการ และค่าตอบแทนที่บุคลากรจะได้รับ

อย่างไรก็ตาม การเป็นกรรมสิทธิ์ของรัฐของ สทท.11 ส่งผลให้การจัดการงบประมาณไม่มีประสิทธิภาพ งบประมาณที่รัฐได้จัดสรรให้ สทท.11 ในแต่ละปี ไม่เพียงพอต่อการผลิตรายการที่มีคุณภาพได้ การเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์ในสทท.11 จึงเป็นทางออกของปัญหาด้านงบประมาณอีกประการหนึ่ง

การประยุกต์ใช้ในการจัดการบุคลากร

บุคลากรของสทท.11 ตระหนักว่าตนคือเจ้าหน้าที่ของรัฐ และเลือกใช้อุดมการณ์ข้าราชการ มากกว่าอุดมการณ์สื่อสารมวลชน โดยที่ความเป็นจริงแล้ว บุคลากรของ สทท.11 คือนักสื่อสารมวลชน การตระหนักว่าตนคือบุคลากรของรัฐ สืบเนื่องมาจากการที่ สทท.11 เป็นกรรมสิทธิ์ของรัฐ รายได้ของบุคลากรที่ได้ ได้รับความคุ้มครองโดยรัฐ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วมาจากภาษีของประชาชน การปลูกฝังจิตสำนึกในความเป็นสื่อมวลชนให้แก่บุคลากรของ สทท.11 จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างที่สุด ที่จะส่งผลต่อคุณภาพรายการ โดยเฉพาะเนื้อหารายการที่ตอบสนองสาธารณประโยชน์ได้

การคัดเลือกบุคลากรเพื่อปฏิบัติงานใน สทท.11 ที่ปราศจากความโปร่งใส และใช้ระบบอุปถัมภ์ในปัจจุบัน ส่งผลให้มีบุคลากรที่ขาดประสิทธิภาพในองค์กรมากเกินไป ดังนั้นระบบการคัดเลือกบุคลากรจึงควรให้เป็นไปอย่างโปร่งใส ยุติธรรม และให้โอกาสผู้มีความสามารถทางวิชาชีพสื่อสารมวลชนเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ได้

การประยุกต์ใช้ในการบริหารรายการ

ในการบริหารรายการ จะเห็นได้จากข้อค้นพบทางการวิจัยว่า มีหน่วยงานทั้งของรัฐ และเอกชนร่วมผลิตรายการกับ สทท. 11 ในฐานะของกองบรรณาธิการ และเป็นผู้ควบคุมเนื้อหารายการ ส่วนบุคลากรของ สทท.11 ทำหน้าที่ผลิตรายการในเชิงเทคนิคเท่านั้น ส่งผลให้เนื้อหารายการตอบสนองความต้องการของหน่วยงานรัฐ ในขณะที่บุคลากรของ สทท.11 ซึ่งเป็นนักสื่อสารมวลชนมิได้ปฏิบัติหน้าที่ในเชิงบรรณาธิการ การจัดการให้บุคลากร สทท.11 มีบทบาทในการควบคุมเนื้อหารายการ จึงเป็นส่วนสำคัญที่จะกระตุ้นให้บุคลากร สทท.11 ตระหนักว่าตนคือนักสื่อสารมวลชน และต้องปฏิบัติหน้าที่นายทวารชาวสาร มิใช่ใช้ระบบการบริหารรายการเช่นในปัจจุบัน ซึ่งเป็นระบบที่ลดทอนเกียรติภูมิวิชาชีพสื่อสารมวลชนของบุคลากร สทท.11

ข้อจำกัดในการวิจัย

ข้อจำกัดในการศึกษาอุดมการณ์บุคลากรสื่อวิทยุโทรทัศน์ของรัฐ หรือ สทท.11 นี้ มีข้อจำกัดที่เวลาในการเก็บข้อมูล เนื่องจากเวลาในการเก็บข้อมูลมีเพียงสองเดือน อีกทั้งรายการประเภทอื่น ที่ถูกนำเสนอทาง สทท.11 ซึ่งเป็นรายการที่ผลิตโดยหน่วยงานเอกชน และเข้าเวลาทางสถานีเพื่อออกอากาศมิได้นำมาศึกษา นอกจากนี้ในระหว่างการเก็บข้อมูลนั้น เอกสารบางฉบับ หรือเทปรายการบางรายการได้สูญหายไป ทำให้ไม่สามารถเก็บได้ตามที่ต้องการ จึงต้องนำเทปรายการในตอนอื่น ๆ ที่ออกอากาศในเวลาใกล้เคียงกันมาเป็นตัวอย่างในการศึกษาแทน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยเพิ่มเติม

การศึกษาศึกษาอุดมการณ์บุคลากรสื่อวิทยุโทรทัศน์ของรัฐนี้ มิได้มีการศึกษารายการที่ผลิตโดยหน่วยงานเอกชนและเข้าเวลาการออกอากาศจาก สทท.11 จึงควรมีการศึกษาเนื้อหาของรายการประเภทนี้ ว่ามีเนื้อหาที่สะท้อนอุดมการณ์แบบใด อีกทั้งบุคลากรในหน่วยงานเอกชนดังกล่าวมีการปฏิบัติงานภายใต้อุดมการณ์ใดบ้าง และมีการซื่อสัตย์ของอุดมการณ์อย่างไร

นอกจากนี้ ยังควรมีการศึกษาทิศทางการเปลี่ยนแปลงที่กำลังจะเกิดขึ้นจากแผนงานใหม่ของกรมประชาสัมพันธ์ ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนหรือไม่

ในการศึกษานี้ มิได้มีการศึกษาผู้รับสารของ สทท.11 ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาผู้รับสารของ สทท.11 ในแง่มุมต่าง ๆ เช่น ความรู้เท่าทันสื่อ ความพึงพอใจที่ได้รับจากการรับชมรายการของ สทท.11 เป็นต้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

กระมล ทองธรรมชาติ และพรศักดิ์ ฝ่องแผ้ว. **ข้าราชการไทย ความสำนึก และอุดมการณ์.**

กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

กฤษณ์ ทองเลิศ. **สื่อมวลชน การเมือง และวัฒนธรรม.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2539.

กาญจนา แก้วเทพ. **การศึกษาสื่อมวลชนด้วยทฤษฎีวิพากษ์.** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

กาญจนา แก้วเทพ. **สื่อสารมวลชน : ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา.** กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

กาญจนา แก้วเทพ. **การวิเคราะห์สื่อ : แนวคิดและเทคนิค.** กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. **คู่มือระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชนของหน่วยงานรัฐ พ.ศ. 2532.** กรุงเทพฯ : สหมิตร, 2537.

นิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะ. **การสื่อสารมวลชนเบื้องต้น.** กรุงเทพฯ : คณะนิเทศศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

จินตนา ระวันประโคน. **สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 กับการเปลี่ยนแปลงไปสู่องค์กรมหาชน.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2542.

ชาชีวัฒน์ ศรีแก้ว และคณะ. **พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2535.** กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา, 2535.

นิธินาถ กมลพันธุ์ฤกษ์. การวิเคราะห์การถ่ายทอดสด การแข่งขันกีฬาโอลิมปิก ครั้งที่ 26 ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11. วิทยานิพนธ์ นิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัย สาขาการสื่อสารมวลชน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

วิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์, ภาควิชา. การกระจายเสียงวิทยุและโทรทัศน์. กรุงเทพฯ : คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต, 2538.

เมตต์ เมตต์การุณจิต. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวินัยข้าราชการพลเรือน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช , 2525.

ลิวอิส เอ.โคเซอร์. แนวความคิดทฤษฎีทางสังคมวิทยา ตอนแมกซ์ เวเบอร์. แปลโดย อังกาปกศรีพร กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537.

วิลเลียม เจ. ชิฟฟิน. "ลักษณะสำคัญของระบบราชการในปัจจุบันในการเมืองการบริหารราชการไทย". รวมบทความของนักวิชาการชาวต่างประเทศ ภาคสอง สถาบันการเมือง – การบริหาร : โครงสร้างและพฤติกรรม. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2529.

ก.พ., สำนักงาน. จรรยาบรรณของข้าราชการพลเรือน. กรุงเทพฯ : สำนักเสริมสร้างวินัย และรักษาคุณธรรม สำนักงาน ก.พ., 2537.

สินีท์ สิทธิรักษ์. กำเนิดโทรทัศน์ไทย(2493-2500). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535.

สุพล ด้วยตั้งใจ (สุขศรีมั่งมี) และคณะ. พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2535. กรุงเทพฯ : ไชน์เซนเตอร์, 2537.

สุภาวงศ์ จันทวานิช. วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

เสวี วงษ์มณฑา. การประชาสัมพันธ์: ทฤษฎีและปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : ธีระฟิล์มและไซเทกซ์, 2542.

อรุณ รักรธรรม. **พฤติกรรมในระบบราชการ**. กรุงเทพฯ : คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2542.

อรุณมาศ ธาระวานิช. **บทบาทสถานีโทรทัศน์ช่อง 11 ลำปาง กับการส่งเสริมวิถีชีวิต และภูมิปัญญาชาวบ้านล้านนา**. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวาริชวิทยาและการสื่อสารการแสดง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์. **ระบบวิทยุและโทรทัศน์ไทย โครงสร้างทางเศรษฐกิจการเมืองและผลกระทบต่อเสรีภาพ**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

Baran, S.J. and Davis, D.K, 1995. **Mass communication theory**. USA : Wadsworth Publishing Company.

Boudon, R., 1989. **The analysis of ideology**. UK : Polity Press .

Boyd-Barrett, O., 1990. **Journalism recruitment and training: problems in professionalization in media sociology**. edited by Tunstall J, London : Constable.

Golding, P., 1977. "Media professionalism in the third world: the transfer of an ideology"
Mass communication and society . Currans, J., et al, edt. London : Constable.

Marshall, G., 1998. **Dictionary of sociology**. New York : Oxford University Press.

Mesaros, I., 1990. **The power of ideology**. London : Harvester.

McCarney, J., 1980. **The real world of ideology** .Sussex : Harvest Press.

McQuail, D., 1994. **Mass communication theory: an introduction**. London : Sage.

Thompson, J.B., 1989. **Studies in the theory of ideology**. UK : Polity Press.

Thompson, K., 1986. **Belief and ideology**. London : Tavistock Publications.

Toulmin, S., 1964. **The uses of argument**. London : Cambridge University Press.

Yvonna, S., and Egon, C., 1985. **Naturalistic inquiry**. California: Sage.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. การปฏิรูปการศึกษา

ในรายการโปร่งใส 360 องศา นั้น เนื้อหาส่วนมาก นำเสนอเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา จึงขอนำเสนอข้อมูลเบื้องต้น เกี่ยวกับนโยบายปฏิรูปการศึกษาดังต่อไปนี้

การปฏิรูปการศึกษา

พระราชบัญญัติปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติ ถูกประกาศใช้เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2542 แบ่งออกเป็นทั้งหมด 5 หมวด ได้แก่

- หมวด 1 : บททั่วไป
- หมวด 2 : สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา
- หมวด 3 : ระบบการศึกษา
- หมวด 4 : แนวการจัดการศึกษา
- หมวด 5 : การบริหารและการจัดการศึกษา

เมื่อเริ่มประกาศใช้พระราชบัญญัติปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติ คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติไว้ ดังตารางที่ได้นำเสนอคือ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 33 แสดงระยะเวลาดำเนินงานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

ภาระงาน	กำหนดแล้วเสร็จภายใน
● การแบ่งระดับ และการเทียบระดับการศึกษา	พ.ศ. 2543
● ปรับเปลี่ยนแนวทางจัดการเรียนการสอนเป็นแบบผู้เรียนสำคัญที่สุดครบทุกโรงเรียน	พ.ศ. 2545
● เทียบโอนผลการเรียนรู้	พ.ศ. 2545
● เรียนฟรี 12 ปี	พ.ศ. 2545
● พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ	พ.ศ. 2545
● การนำหลักสูตรท้องถิ่นมาใช้	พ.ศ. 2545
● ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู ผู้บริหาร	พ.ศ. 2545
● โครงสร้างการบริหารจัดการศึกษา ทั้งส่วนกลาง และส่วนท้องถิ่น	พ.ศ. 2545
● การจัดสรรทรัพยากร และการจัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษา	พ.ศ. 2545
● การจัดสรรคลื่นความถี่เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา จัดวางแผนทางการพัฒนาแบบเรียน ตำรา หนังสือทางวิชาการ ตลอดจนวัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	พ.ศ. 2545
● ระบบประกันคุณภาพภายนอก	พ.ศ. 2548

ในหมวด 4 ว่าด้วยแนวการจัดการการศึกษา สองเรื่องหลักที่ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในปี 2545 ก่อนที่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติจะมีผลบังคับใช้ คือการปฏิรูปการเรียนรู้อ และการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีความหลากหลาย มีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น แม้ทั้งสองเรื่อง หน่วยงานที่รับผิดชอบ ต่างเดินเครื่องเพื่อให้เกิดผลตามเจตนารมณ์ หากในหลายส่วนยังมีปัญหาบางประการ ทำให้ไม่คืบหน้าเท่าที่ควร

การปฏิรูปการเรียนรู้ตามความในมาตรา 22 เพื่อปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนจากแบบที่ครูบอกความรู้แต่ฝ่ายเดียว มาเป็นผู้เรียนสำคัญที่สุด (Child center) ซึ่งที่ผ่านมาสำนักระดมกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) ได้เร่งให้ความรู้แก่ทุกฝ่ายในเรื่องนี้

อย่างไรก็ตาม ทั้งสองโครงการข้างต้นยังมีปัญหาบางประการที่อาจบั่นทอนการทำงานของคุณครูที่เข้าร่วมโครงการหากไม่ได้รับการแก้ไข

ในส่วนของหน่วยงานอื่นของกระทรวงศึกษาธิการนั้น การดำเนินงานปฏิรูปการเรียนรู้ ที่ชัดเจนที่สุด ดูจะเป็นกิจกรรมของสำนักงานโครงการพิเศษ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.) โดยที่ผ่านมา ได้มีการดำเนินกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้มากมายแก่ครู จัดเวทีวิชาการตามภูมิภาคต่าง ๆ รวมทั้งในส่วนกลาง ควบคู่ไปกับการพัฒนาครูแกนนำ ซึ่งส่งผลให้ครูเป็นจำนวนมาก เกิดความกระตือรือร้นที่จะพัฒนา และปรับเปลี่ยนวิธีการสอน

ประเด็นการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นนั้น นอกเหนือจากการเรียนรู้ ในแง่ที่เป็นการจัดการเรียนการสอนแล้ว เรื่องหลักสูตรท้องถิ่นมีความสำคัญที่สุดในแง่เนื้อหาการเรียนรู้ที่มีความจำเป็นจะต้องพัฒนาขึ้น อย่างไรก็ตาม หลักสูตรท้องถิ่นกำลังอยู่ในระหว่างการศึกษา และปรับปรุงรายละเอียดเพิ่มเติมตามข้อสังเกตของที่ประชุมคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

นอกจากนี้การเทียบระดับการศึกษาตาม มาตรา 16 วรรค 4 ในหมวดว่าด้วยระบบการศึกษา เป็นอีกหนึ่งเรื่องสำคัญที่จะเป็นประโยชน์ในการศึกษาต่อ และการทำงานของประชาชน ตลอดจนกระตุ้นให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้

เรื่องสำคัญในหมวดสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษาที่ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในปี 545 คือ ข้อกำหนดใน มาตรา 10 กล่าวคือ รัฐต้องจัดการศึกษาให้บุคคลผู้มีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปีอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ซึ่งในประเด็นนี้มีมติคณะรัฐมนตรีจัดให้เรียนฟรีในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปีที่ครอบคลุมทั้งในสายสามัญ และสายอาชีวะ อย่างไรก็ตาม ประเด็นดังกล่าวนี้ กำลังมีปัญหาในเชิงปฏิบัติ เนื่องจากข้อจำกัดเรื่องงบประมาณ ภายหลังจากที่กรมสามัญประกาศให้เงินอุดหนุนการศึกษาแก่นักเรียนระดับ มัธยมศึกษาปีที่ 1 750 บาทต่อคน ต่อปี และมัธยมศึกษาปีที่ 4 1,400 บาทต่อคน ต่อปี ผู้บริหารโรงเรียนบางแห่ง ร้องเรียนว่าเงินดังกล่าวไม่เพียงพอแก่การจัดการการศึกษา ทำให้ต้องเก็บเงินค่าบำรุงการศึกษาเพิ่ม สร้างความเดือดร้อนให้ผู้ปกครอง อย่างไรก็ตาม ประเด็นดังกล่าวยังไม่มีข้อสรุปเรื่องการแบ่งประเภทของงบประมาณในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

นอกจากนี้ ข้อกำหนดมาตรา 10 ยังมีผลครอบคลุมถึงเด็กด้อยโอกาส เด็กพิการ และเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ที่ต้องได้รับบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพเท่าเทียมเด็กปกติทั่วไป

2. ธรรมาภิบาล (Good governance)

รายการโปร่งใส 360 องศา มีวัตถุประสงค์ระบุไว้อย่างชัดเจนว่าเพื่อเสริมสร้าง ธรรมาภิบาลในสังคมไทย จึงขอเสนอแนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาลดังต่อไปนี้

ธรรมาภิบาล (Good governance)

ธรรมาภิบาล (Good governance) เป็นคำที่ถูกนำมาใช้อย่างกว้างขวางในสังคมไทยโดย อาจกำหนดคำภาษาไทยของคำว่า Good governance เป็นคำอื่น ๆ ได้ เช่น ธรรมรัฐหรือรัฐภิบาล เป็นต้น หากแต่ความหมายของคำว่า Good governance นั้น สามารถแปลได้ความว่า หมายถึง การที่กลไกของรัฐ ทั้งการเมือง และการบริหารมีความแข็งแกร่ง มีประสิทธิภาพ สะอาด โปร่งใส และมีความรับผิดชอบ (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2541)

ธรรมาภิบาล (Good Governance) เป็นแนวทางที่ UNDP ได้เสนอให้ประเทศในทวีปแอฟริกาซึ่งมีอัตราการทุจริตสูงมาก และมีแนวโน้มการแปลงรัฐให้เป็นสิทธิส่วนตัว (Personalization of the state) เป็นเครื่องมือของเผ่าชน ได้หันมาปรับปรุงการใช้อำนาจเพื่อส่วนรวม เพื่อสาธารณะซึ่งอยู่เหนือส่วนตัว และเผ่าชน

เป้าหมายของธรรมาภิบาล จึงอยู่ที่การปรับปรุงรัฐให้ปกครองดีขึ้น โดยไม่จำเป็นว่ารัฐนั้นจะมีระบอบการเมืองการปกครองแบบใด หากปกครองโดยมีกติกา ยุติธรรม และรับผิดชอบ ไม่ทุจริตก็เรียกว่ามีธรรมาภิบาลได้ โดยรัฐยังคงเป็นฝ่ายอยู่เหนือปัจเจกบุคคล รัฐจะเป็นฝ่ายกำหนดให้คนเป็นพลเมืองที่ดี คือยอมรับอุดมการณ์ และยอมรับการนำของพรรค และผู้นำ (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2541)

สำหรับในประเทศไทยนั้น ได้มีการเสนอให้แนวคิดธรรมาภิบาลเป็นวาระแห่งชาติ โดยแนวคิดดังกล่าวนี้ สืบเนื่องมาจาก ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการด้านธรรมาภิบาล ซึ่งตั้งขึ้นปลายปี 2540 คณะทำงานชุดนี้เป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการเพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันของมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย ตามคำขอจากรัฐบาลในขณะนั้น (รัฐบาลของนายชวน หลีกภัย) คณะทำงานเฉพาะกิจนี้ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านต่าง ๆ นำโดยนายอานันท์ ปันยารชุน ประธานสภาสถาบันฯ มาร่วมศึกษาสถานการณ์ และให้ข้อเสนอแนะแนวทาง

แก้ไขปัญหา เศรษฐกิจและการเงิน ที่เป็นปัญหาที่มีความรุนแรง และส่งผลกระทบต่อประเทศในวงกว้าง คณะทำงานได้เสนอแนวทางแก้ไขทั้งด้านเศรษฐกิจมหภาค การพัฒนาเศรษฐกิจ รายสาขา การบรรเทาผลกระทบในสังคม และการสร้างธรรมาภิบาลในสังคมไทย

สถาบันฯ ได้ส่งข้อเสนอแนะด้านต่าง ๆ ให้รัฐบาล รวมทั้งรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้นำข้อเสนอแนะต่าง ๆ ไปพิจารณาประกอบแนวทางการบริหารงาน และกำหนดนโยบายของรัฐบาล ซึ่งมีหลายส่วนที่เป็นเรื่องเร่งด่วน ซึ่งได้รับการพิจารณา และมีมาตรการในทางปฏิบัติ เช่น ข้อเสนอแนะด้านภาษี การพัฒนาธุรกิจรายย่อย เป็นต้น

ในส่วนของพัฒนาธรรมาภิบาล ซึ่งเป็นประเด็นที่ซับซ้อน และเป็นแนวทางเพื่อดำเนินการระยะยาว สถาบันฯ ได้นำแนวคิดและรายละเอียดการศึกษา พร้อมข้อเสนอแนะของคณะทำงานด้าน Good governance ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมธรรมาภิบาลไปรายงานและระดมความคิดเห็นในระหว่างสัมมนาวิชาการประจำปี พ.ศ.2541 และผู้ที่เข้าร่วมสัมมนาได้มีความเห็นพ้องต้องกันว่าธรรมาภิบาลที่มีอยู่ในสังคมไทยจำเป็นต้องปรับปรุงให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม การที่ประเทศไทยประสบกับภาวะวิกฤต สาเหตุหนึ่งมาจากสังคมไทยขาดธรรมาภิบาล ซึ่งเปรียบเสมือนสังคมขาดภูมิคุ้มกันภัยจากสภาวะวิกฤตที่คุกคามประเทศ แม้ว่าก่อนหน้าวิกฤต บรรดานักคิดได้สังเกตเห็นถึงความจำเป็นด้านนี้แล้ว และได้พยายามกำหนดกติกาเงื่อนไขตามกรอบธรรมาภิบาล ไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 แล้ว แต่เป็นที่น่าเสียดายที่มากเกิดปัญหาวิกฤตก่อนที่สังคมไทยจะสร้างธรรมาภิบาลได้อย่างสมบูรณ์แบบตามที่ตั้งใจไว้ในรัฐธรรมนูญ

จากภัยคุกคามทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น ยิ่งทำให้เห็นชัดว่าธรรมาภิบาลเป็นเงื่อนไขที่สำคัญประการหนึ่งในการที่จะช่วยกอบกู้ประเทศให้หลุดพ้นจากปัญหาวิกฤตที่เกิดขึ้นได้ในเวลาอันสั้น และยังเป็นเงื่อนไขที่สำคัญในการสร้างเสถียรภาพให้กับระบบเศรษฐกิจและสังคมในระยะยาว (อรพินท์ สพอิชชัย, 2541)

ข้อเสนอของคณะทำงานด้าน Good governance และข้อสรุปจากการสัมมนาผู้ที่เกี่ยวข้อง รัฐบาลได้ประกาศให้ธรรมาภิบาลหรือการบริหารกิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดีนั้นเป็นวาระแห่งชาติ เมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2542 และคณะรัฐมนตรีได้มีมติกำหนดให้เป็นระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 ซึ่งนายกรัฐมนตรีได้ลงนามเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2542 เพื่อให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติโดยหน่วยงานต่าง ๆ ในภาคราชการ

การที่ต้องประกาศให้การสร้างธรรมาภิบาลเป็นวาระแห่งชาติ เนื่องจากเป็นเรื่องที่ทุกภาคของสังคม ไม่ว่าจะเป็นรัฐ หรือเอกชน และภาคประชาชน ต้องร่วมสร้างร่วมกำหนด และร่วมพัฒนา รวมไปถึงร่วมรักษาในส่วนที่มีการประกาศเป็นระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 นั้นแสดงเจตนารมณ์ของภาครัฐในการที่จะริเริ่มให้มีการนำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ เนื่องจากภาคราชการเป็นภาคที่มีความสำคัญ และเป็นแกนนำในการพัฒนาและการรักษาเสถียรภาพของประเทศ หากสามารถทำให้ภาคที่มีความสำคัญนี้มีธรรมาภิบาลได้ การแก้ไขปัญหาวิกฤตต่าง ๆ ก็จะสำเร็จไปได้ส่วนหนึ่ง และที่สำคัญการส่งเสริมให้เกิดธรรมาภิบาลในภาคราชการได้อย่างเป็นรูปธรรม ก็จะเป็นกุญแจสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จในการปฏิรูประบบราชการที่หลายฝ่ายกำลังร่วมกันผลักดันอยู่ในขณะนี้

หลักธรรมาภิบาล

หลักธรรมาภิบาลที่ปรากฏในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ซึ่งหน่วยราชการต่าง ๆ ต้องนำไปปฏิบัติ มี 6 หลักดังนี้

หลักนิติธรรม (Rule of law)

คือการตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม และสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎข้อบังคับเหล่านั้น โดยยึดถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมาย มิใช่ตามอำเภอใจ หรืออำนาจของตัวบุคคล

หลักคุณธรรม (Integrity)

ได้แก่การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยธรรมาภิบาลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างแก่สังคม และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ

หลักความโปร่งใส (Transparency)

ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงการทำงานของทุกองค์กรในทุก ๆ วงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมา ด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้

หลักการมีส่วนร่วม (Public participation)

ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ อาทิ การแจ้งความคิดเห็น การไต่สวนสาธารณะ ประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ ฯลฯ

หลักความรับผิดชอบ (Accountability)

ได้แก่ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และการกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหา ตลอดจนเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับในการกระทำของตน

หลักความคุ้มค่า (Value for money)

ได้แก่ การบริหารจัดการ และการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยธรรมาภิบาลให้คนไทยมีความประหยัด ใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ สามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก และรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

ภายหลังจากการประกาศเป็นระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ หน่วยราชการหลายหน่วย โดยการผลักดันของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (กพ.) ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ให้คำแนะนำ ประสานงาน และรายงานติดตามความก้าวหน้าต่อคณะรัฐมนตรี ได้มีการดำเนินการ และมีความก้าวหน้าทั้งทางด้านการสร้างความรู้ความเข้าใจ การนำแนวคิดตามหลักธรรมาภิบาลไปสู่การปฏิบัติ และจากรายงานผลการดำเนินงานที่เสนอต่อคณะรัฐมนตรีในเดือน

ตุลาคม 2543 พบว่าหน่วยงานราชการหลายแห่งสามารถดำเนินงานประสบความสำเร็จ แม้ว่าจะยังมีอีกหลายหน่วยงานที่ยังต้องเร่งดำเนินงานในปีต่อ ๆ ไป

3. การปฏิรูปสื่อไทย

รายการตาคูหูฟัง ตอนวิทยุโทรทัศน์ภาครัฐ...จัดสรรอย่างไร เป็นตอนที่เสนอประเด็นโต้แย้งเกี่ยวกับการจัดสรรคลื่นความถี่ จึงขอนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิรูปสื่อ

ในอดีต สื่อมวลชนเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารที่สำคัญของประชาชน ประชาชนจะรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ผ่านทางสื่อมวลชนทั้งสิ้น อย่างไรก็ตาม วิวัฒนาการของเทคโนโลยี ได้เป็นตัวลดความสำคัญของสื่อมวลชนลงไป จากที่เป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารเพียงแหล่งเดียว กลับกลายเป็นหนึ่งในแหล่งข้อมูลข่าวสารในยุคปัจจุบัน หากทว่าความสำคัญของสื่อมวลชนยังคงดำรงอยู่ เนื่องด้วยพลังอำนาจของสื่อในแง่มุมต่าง ๆ สื่อมวลชน จึงมีฐานะเปรียบเสมือนฐานันดรที่ 4 ที่ทรงพลังอำนาจในการสร้างประเด็นความสนใจ การกระพือข่าวสาร หรือแม้แต่การโฆษณาชวนเชื่อ

ประเด็นน่าสนใจถัดมา สืบเนื่องมาจากพลังอำนาจของสื่อมวลชนนี้เอง ทำให้เกิดการโต้แย้งขึ้นว่า ควรมีการควบคุมสื่อมวลชนหรือไม่ และหากต้องมีการควบคุมสื่อมวลชนนั้น ควรมีการควบคุมสื่อมวลชนอย่างไร ในแง่มุมกลับกัน หากการควบคุมสื่อมวลชนมีมากจนเกินไป จะส่งผลเสียต่อสังคมโดยรวมหรือไม่ ทั้งนี้รวมไปถึงการเป็นเจ้าของสื่อ กล่าวคือ หากสื่อมวลชน มีการกระจุกตัวของความเป็นเจ้าของนั้น จะเกิดผลในแง่ลบมากกว่าแง่บวกหรือไม่

ความเป็นมาของระบบสื่อมวลชนไทย

สื่อมวลชนประเภทแรกในประเทศไทย เข้ามาในยุครัตนโกสินทร์ตอนต้น ได้แก่สื่อหนังสือพิมพ์ โดยนายแพทย์บริดเลย์ ส่วนสื่ออิเล็กทรอนิกส์สื่อแรกที่เข้ามายังประเทศไทย ได้แก่สื่อวิทยุกระจายเสียง โดยพลเอกพระบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าบุรฉัตรไชยากร กรมพระกำแพงเพชร อัครโยธิน ในปี พ.ศ. 2470 โดยเป็นการทดลองส่งคลื่นวิทยุกระจายเสียงที่วังบ้านดอกไม้ ต่อมาสถานีวิทยุกรุงเทพฯ ที่พญาไท เริ่มออกอากาศครั้งแรกในวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2473

ในปี พ.ศ. 2481 เมื่อจอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้รับการเสนอชื่อจากรัฐสภาให้เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี การใช้วิทยุเพื่อการโฆษณาชวนเชื่อทางการเมืองจึงเริ่มต้นขึ้น ช่วง พ.ศ. 2490 - 2500 สื่อวิทยุกระจายเสียงถูกนำไปเป็นเครื่องมือในการทำรัฐประหาร

ช่วงเวลาระหว่างปี 2500-2525 วิทยุกระจายเสียงมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว แต่ยังคงขาดมาตรฐานต่าง ๆ เนื่องจากไม่มีนโยบายการจัดสรรคลื่นที่ชัดเจน

ในช่วงปี 2529 - 2532 เป็นช่วงที่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจ กระแสโลกาภิวัตน์ กีดกันให้วิทยุกระจายเสียงต้องหันมาแสวงหารายได้จากโฆษณาสินค้าเกือบทั้งระบบ อย่างไรก็ตาม โครงสร้างในการเป็นเจ้าของคลื่นตามกฎหมาย ยังคงเป็นแบบราชการ รัฐเป็นเจ้าของคลื่น และมีการให้สัมปทานแก่เอกชน โดยระบบอุปถัมภ์

นอกจากวิทยุกระจายเสียงแล้ว วิทยุโทรทัศน์ยังเป็นอีกสื่อหนึ่งในสังคมไทย โดยสื่อวิทยุโทรทัศน์นั้น มีพัฒนาการโครงสร้างแบบก้าวกระโดด และเป็นไปตามเจตนาของผู้นำทางการเมือง คือจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่ต้องการเร่งรัดให้ประเทศไทยมีโทรทัศน์ เพื่อเป็นช่องทางในการตอบโต้กับหนังสือพิมพ์ และเพื่อโฆษณาชวนเชื่อทางการเมือง ท่ามกลางเสียงคัดค้านจำนวนมาก รัฐได้ดำเนินการที่สำคัญ 2 ประการ ได้แก่ การก่อตั้งบริษัทไทยโทรทัศน์ จำกัด ใน พ.ศ. 2495 และการเสนอร่างพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ.2484 เข้าสู่สภา เพื่อเปิดช่องให้บริษัทไทยโทรทัศน์ จำกัด สามารถดำเนินกิจการด้านวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ได้

จะเห็นได้ว่ารัฐได้ดำเนินการทุกอย่าง เพื่อผูกขาดคลื่นทั้งวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ส่งผลให้สื่อวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ของไทย ขาดความเป็นอิสระในการนำเสนอ ถึงแม้ว่าจะมีการให้สัมปทานแก่เอกชน หากแต่การจัดสรรคลื่นดังกล่าวนี้ ก็เป็นไปตามระบบอุปถัมภ์ อีกทั้งรัฐยังสามารถแทรกแซงการนำเสนอเนื้อหาต่าง ๆ ได้ตลอดเวลา ดังเช่นในช่วงเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ พ.ศ. 2535 นั้น แสดงให้เห็นชัดถึงการขาดซึ่งสิทธิและเสรีภาพของสื่อวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ของไทย นอกจากนั้น ในยามสภาวะบ้านเมืองปกติ รัฐยังสามารถให้อำนาจทางการเมืองตรวจเซ็นเซอร์เนื้อหารายการ ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ซึ่งหมายถึงว่าเป็นการลดรอนสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการสื่อสาร

นอกเหนือจากการผูกขาดความเป็นเจ้าของ และการลิดรอนสิทธิและเสรีภาพของประชาชนทางการสื่อสารแล้ว การที่รัฐสามารถตรวจสอบเนื้อหารายการ และสามารถเซ็นเซอร์เนื้อหารายการที่รัฐไม่พึงประสงค์ได้นั้น ยังนำมาสู่การขาดความหลากหลายของเนื้อหา และรูปแบบรายการ ทั้งนี้สืบเนื่องมาจาก การที่รัฐให้สัมปทานแก่เอกชนนั้น รายได้หลักของเอกชน จะได้จากการโฆษณาสินค้า การโฆษณาสินค้า เป็นรายการหลักประเภทหนึ่งของรายการโทรทัศน์ และยังมีอิทธิพลไปถึงการกำหนดรูปแบบ และเนื้อหารายการประเภทอื่น ๆ ซึ่งมักถูกเรียกว่าเป็นระบบ “ผู้อุปถัมภ์รายการ” เช่น รายการเกมโชว์

จุดด้อยของการกระจุกตัวของความเป็นเจ้าของสื่อยังเกี่ยวเนื่องกับประชาชนโดยตรง นอกเหนือจากเรื่องสิทธิและเสรีภาพทางการสื่อสารแล้ว กลุ่มผู้รับสารที่มีได้เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของการบริการวิทยุและโทรทัศน์ ก็ถูกลดทอนสิทธิและเสรีภาพในการสื่อสารลงไปอีกลำดับชั้นหนึ่ง โดยเฉพาะกลุ่มผู้รับสารที่มีใช้กลุ่มเป้าหมายในการโฆษณาสินค้านั้น เรียกได้ว่า แทบจะไม่มีรายการใดผลิตขึ้น เพื่อคนกลุ่มนี้โดยเฉพาะ เช่น คนพิการ เด็ก หรือผู้สูงอายุ

จากข้อเสียของการกระจุกตัวในความเป็นเจ้าของของสื่อวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์นั้น เห็นได้ว่าการจัดสรรคลื่นความถี่เสียใหม่ เป็นหนทางที่จะแก้ปัญหาในเรื่องการกระจุกตัวในความเป็นเจ้าของ ของสื่อทั้งสองประเภทได้

จุดเริ่มต้นในการปฏิรูปสื่อและผลกระทบ

ภายหลังจากเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ พ.ศ. 2535 ประชาชนชาวไทย ได้ตระหนักถึงความสำคัญของข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้เนื่องจาก ระหว่างช่วงวิกฤตการณ์นั้น รัฐได้บิดเบือนข่าวสารต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ อย่างไรก็ตามความพยายามในการบิดเบือนข่าวสาร เพื่อลิดรอนสิทธิเสรีในการสื่อสารของประชาชนโดยรัฐไม่เป็นผล สืบเนื่องจากเทคโนโลยีทางการสื่อสารอื่น ๆ ที่ประชาชนมีอยู่ เช่น วิทยุติดตามตัว โทรศัพท์มือถือ โทรสารหรือแม้แต่ เคเบิลทีวี และการสื่อสารผ่านดาวเทียม ทำให้ประชาชนบางกลุ่มทราบความจริง และรวมพลังกันได้

ผลจากการที่รัฐพยายามปิดหูปิดตาตามประชาชนนี้เอง ทำให้ภายหลังวิกฤตการณ์ ได้มีการร่างรัฐธรรมนูญใหม่ และมีหลายมาตราในรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนนี้ มุ่งเน้นให้เกิดการปฏิรูปสื่อ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม และไม่มีการกระจุกตัวในความเป็นเจ้าของ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ได้รับรองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไว้ในหมวดที่สาม โดยครอบคลุมในเรื่องสิทธิทางการสื่อสารทั้งของประชาชน และสื่อมวลชน ดังนี้

มาตรา 37 รับรองให้บุคคลมีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยชอบด้วยกฎหมาย

มาตรา 39 รับรองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น

มาตรา 40 รับรองให้คลื่นความถี่ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และวิทยุโทรคมนาคม เป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ

มาตรา 41 รับรองสิทธิของพนักงาน ลูกจ้าง ในกิจการสื่อสารมวลชน ของรัฐและเอกชน ในการเสนอข่าวและความคิดเห็นได้โดยอิสระ

มาตรา 42 รับรองเสรีภาพทางวิชาการ

มาตรา 58 รับรองสิทธิของบุคคลในการรับทราบข้อมูลข่าวสารสาธารณะ ในครอบครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือราชการส่วนท้องถิ่น

อย่างไรก็ตามการปฏิรูประบบสื่อวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ จะต้องดำเนินการทั้งด้านจัดระเบียบในทางเศรษฐกิจอุตสาหกรรมสื่อ และการจัดระเบียบในทางการเมือง ซึ่งจะช่วยลดผลกระทบทั้งในด้านการผูกขาดความเป็นเจ้าของสื่อ และการแทรกแซงการผลิตเนื้อหาและรูปแบบของสื่อ รวมถึงส่งเสริมให้ประชาชนมีโอกาสรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นความจริง มีโอกาสแสดงความคิดเห็นของตนได้อย่างกว้างขวาง หลากหลาย และเป็นหลักประกันให้แก่ความเป็นอิสระในวิชาชีพแก่นักวิชาชีพสื่อสารมวลชน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการที่จะช่วยให้วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ แสดงบทบาทในการเป็นเวทีสาธารณะได้อย่างเต็มภาคภูมิ

ประวัติผู้เขียน

นางสาวจิรันดา กฤษเจริญ เกิดเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2518 ที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร สำเร็จ
การศึกษาระดับปริญญาตรี นิเทศศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการโฆษณา คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัย
รังสิต ในปี 2541 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ที่จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. 2542

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย